

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Bokvalitet for småbarnsfamilier i Bergen: En kvalitativ intervjuundersøkelse

Residential qualities for parent of young
children in Bergen: A qualitative interview
study

Magnus Meinert og Stig T. Thomassen

Master i Areal og eiendom
AIØ, institutt for byggfag
Veileder: Hans-Jacob Roald og
Tanja L. Skovsgaard
6. juni 2018

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Forord

Denne masteroppgaven markerer sluttet på vår toårige masterstudie i areal og eiendom ved Høgskulen på Vestlandet.

Arbeidet med oppgaven har vært både spennende og krevende. Vi har lært mye om oss selv gjennom arbeidet med undersøkelsen. Samtidig har vi lært mye om et spennende fagfelt, om betydningen av bokkvalitet, og bokkvalitet for småbarnsforeldre. Vi har lagt ned mange timers arbeid i å forme undersøkelsen, likevel har undersøkelsen blitt en helt annen enn utgangspunktet vi startet med. Til det bedre. Underveis i arbeidet har vi lært hvor tidkrevende kvalitative dybdeintervjuer og analyser av intervjuer er. Det har vært både interessant og faglig utviklende å jobbe med egne data og informanter. Som et resultat av at vi har lært og utviklet oss gjennom arbeidet med undersøkelsen, er det selvsagt ting vi nå på slutten ser at vi kunne ha gjort annerledes. Vi er tilfreds med den ferdige rapporten fra undersøkelsen, og vi mener det har vært et lærerikt avslutningssemester.

Undersøkelsen hadde ikke vært mulig å gjennomføre uten alle informantene som har delt av sin tid og sine tanker og meninger i samtale med oss. Vi ønsker å rette en stor takk til alle som har satt av tid til å snakke med oss. Dere har gitt oss verdifulle innblikk i hvordan bokkvalitet oppleves for dere som småbarnsforeldre, og som byutviklere. Uten dere hadde det ikke vært mulig å gjennomføre undersøkelsen.

Videre ønsker vi å takke våre veiledere Hans-Jacob Roald og Tanja L. Skovsgaard for ærlige tilbakemeldinger, kritisk gjennomlesing og forslag til forbedringer gjennom hele undersøkelsen. Ikke minst har vi fått støtte og beroligelse i perioder preget av frustrasjon og stor arbeidsmengde. Vi ønsker også å takke Akkelies van Nes, som har tatt seg tid til faglige samtaler og kreative innspill underveis. Det rettes også en takk til Fredrik Barth for hyggelig samtale og innspill i undersøkelsens tidlige faser.

Takk for hjelpen!

Sammendrag

Bergen har som mål å utvikle seg til en kompakt by. Bykjernen skal fortettes og utvides gjennom en utvidelse av sentrumsområdet. Både politisk og planfaglig er det ønske om at flere barnefamilier skal bosette seg i disse områdene.

Gjennom dybdeintervju med småbarnsforeldre har vi gjort en undersøkelse av bokkvalitet og fortetting for småbarnsfamilier i sentrumsområdene i Bergen. Vi har undersøkt hvordan boligvalg, uterom, byrom og urbane kvaliteter, sosial bokkvalitet, trafikk, barns mobilitet, og nærhet og transport virker inn på informantenes bokkvalitet. Ved å kartlegge bruk av uterom i informantenes nærmiljø, Laksevåg og Møhlenpris, finner vi at uterommene på Laksevåg brukes i liten grad, i motsetning til uterommene på Møhlenpris som er godt besøkt. Videre har vi for de samme områdene utarbeidet gatebruksanalyser og mikroskalaanalyser, som henholdsvis sier noe om fotgjengeres framkomstmuligheter i et område og forholdet mellom inngangsdører og gata eller byrommet utenfor. Vi har også intervjuet en utbygger, en planlegger og to representanter fra Bergen kommunes planavdeling. Intervjuene med profesjonelle aktører belyser småbarnsforeldrenes meninger og synspunkter. Ved å kombinere intervjuer med to informantgrupper med tre romlige analyser får vi et bredt og sammensatt grunnlag for å forstå bokkvaliteten småbarnsfamiliene opplever i sine nærmiljø.

I undersøkelsen viser vi at informantenes boligvalg ikke har vært tilfeldig, men gjort ut fra boligens nærhet til sentrum og sosiale funksjoner. Informantene ønsker nærhet til sentrum, slik at de som familie kan bruke tilbudene og byrommene i sentrum. Samtidig er det viktig med nærhet til målpunkt og attraksjoner i hverdagen. Vi finner også at uterom vektet høyt av informantene, men på tross av det viser kartleggingen at nylig opparbeidete uterom på Laksevåg knapt blir brukt. Intervjuene og kartleggingene viser at plassering, innhold og utforming av uterom er viktig. Vi finner også at informantene er opptatt av sitt nabolag og bomiljø. Mange engasjerer seg personlig for å oppnå høyere bokkvalitet gjennom sosiale og praktiske tiltak. Informantene som bor i områder med trafikksaneringstiltak eller større skjermede uterom, gir barna sine større grad av mobilitet, enn de som bor nært en trafikkert vei. Undersøkelsen viser at informantene er opptatt av bokkvalitet, og velger bosted ut fra hvilke kvaliteter de kan få i området.

Abstract

Bergen has set itself the goal of becoming a compact city. The city center is to be densified yet expanded, through an extending of the concept of “central”. Both politically and professionally there is a growing wish for families with young children to settle in these areas.

Through in-depth interviews with parents of young children, we have conducted surveys regarding residential qualities and city condensation. We have researched how choice of residence, outdoor space, surrounding city area and their urban qualities, social living quality, traffic scape, children’s mobility, proximity, and transport, affect the informants’ quality of life. By mapping of the informants’ surrounding areas, Laksevåg and Møhlenpris, we have concluded that the available outdoor areas are not being used, in contrast to the outdoor facilities in Møhlenpris, which are well frequented. Furthermore, we have compiled analyses for street usage, as well as micro scale analyses, that respectively communicate the opportunity of mobility for pedestrians, and the relationships between the doorways and the street or city scape nearby. In addition, we have conducted interviews with a developer, a city planner, and two representatives from the Bergen Municipality Planning Department. The interviews with professional participants highlight the opinions and viewpoints of parents of young children. By combining the interviews from the two informant groups with three spatial analyses, we get a broad and complex foundation for understanding the residential qualities families with young children experience in their respective surrounding areas.

In the results, we show that the informants choice of residence were not random, but rather based on the residence’s proximity to the inner city and social functions. The informants wish for closeness to the city center in order to make use of what it offers. In addition, proximity to destinations and attractions in everyday life were important. We also see the importance of access to outdoor area, but in spite of this we also see that the newly established outdoor areas in Laksevåg are hardly being used. The interviews and surveys show that location, content, and lay-out of the outdoor space are important. The findings show that the informants care about their neighborhood and living milieu. Many of them engage personally in order to heighten their residential quality through social and practical measures. The informants that live in areas of traffic sanitation or bigger sheltered areas give their children more freedom of mobility, than those who live in a high traffic area. In short, the research and the findings indicate that the informants are concerned with quality of living, and choose their dwellings accordingly.

FORORD	I
SAMMENDRAG	II
ABSTRACT	III
TABELL- OG FIGURLISTE.....	VII
1 INNLEDNING	1
1.1 Bakgrunn for undersøkelsen.....	1
1.2 Oppgavens formål.....	2
1.4 Forskningsspørsmål	2
1.5 Disposisjon.....	2
2 FAGTEORI.....	4
2.1 NASJONALE OG LOKALE FØRINGER FOR BYUTVIKLING	4
2.1.1 Statlige planretningslinjer	4
2.1.2 Kommuneplanens samfunnsdel.....	5
2.1.3 Kommuneplanens arealdel.....	6
2.1.4 KPA2016 og småbarnsfamilier.....	7
2.2 HISTORISK UTVIKLING OG KONTEKST	7
2.2.1 Byutvikling med bokkvalitet i fokus	7
2.2.2 Bomiljø og barns behov.....	9
2.2.3 Kompakt byutvikling	10
2.3 BOKKVALITET FOR SMÅBARNSFAMILIER.....	12
2.3.1 Boligvalg	13
2.3.2 Uterom	15
2.3.3 Bruk av byrom og urbane kvaliteter	17
2.3.4 Sosiale bokkvaliteter.....	18
2.3.5 Trafikk	18
2.3.6 Barns mobilitet	19
2.3.7 Nærhet og transport	20
2.3.8 Oppsummering	21
3 METODE.....	22
3.1 Undersøkelsesopplegg	22
3.2 Valg av område.....	24
3.3 Intervju	25
Utvalg	25
Intervjutyper	26
Ethiske vurderinger	27
Tilgang til feltet.....	27
Framgangsmåte	28
Svakheter ved metoden.....	28
3.4 Analyse av intervjuene.....	29

Meningsfortetting	29
Kategorisering.....	29
Resultater.....	30
3.5 Romlige analyser.....	30
3.6 Reliabilitet og validitet.....	31
3.7 Kildehenvisninger og litteraturliste.....	32
4 FUNN FRA INTERVJUENE OG ROMLIGE ANALYSER	33
4.1 ANALYSE AV INTERVJU MED SMÅBARNSFAMILIER	33
4.1.1 Boligvalg	35
Oppsummering boligvalg	38
4.1.2 Uterom som bokkvalitet.....	39
Oppsummering uterom	43
4.1.3 Bruk av byrom og urbane kvaliteter	44
Oppsummering bruk av byrom og urbane kvaliteter.....	48
4.1.4 Sosiale bokkvaliteter.....	48
Oppsummering sosiale bokkvaliteter	53
4.1.5 Trafikk	54
Oppsummering trafikk.....	57
4.1.6 Barns mobilitet	57
Oppsummering barns mobilitet	60
4.1.7 Nærhet og transport	61
Oppsummering nærhet og transportbruk	64
4.1.8 Oppsummering av bokkvalitet for småbarnsfamilier	64
4.2 ANALYSE AV INTERVJU MED BYUTVIKLERE	66
4.2.1 Byutviklernes mening om bokkvaliteter for småbarnsfamilier	66
Tolkning av byutviklernes mening om bokkvalitet for småbarnsfamilier	67
4.2.2 Hvordan bokkvalitet for småbarnsfamilier i sentrumsområder kan oppnås.....	67
Tolkning av hvordan bokkvaliteter i sentrumsområder kan oppnås.....	69
4.3 BRUKSKARTLEGGING	70
4.3.1 Brukskartlegginger på Møhlenpris.....	70
Oppsummering brukskartlegginger Møhlenpris.....	74
4.3.2 Brukskartlegginger på Laksevåg	74
Oppsummering brukskartlegginger Laksevåg.....	77
4.4 Gatebruksanalyse for Møhlenpris	78
4.5 Gatebruksanalyse for Laksevåg	79
4.6 Mikroskalaanalyse.....	80
Oppsummering mikroskalaanalyse.....	81
4.7 TOLKNING AV BRUKSKARTLEGGING OG ANALYSER.....	82
5 OPPSUMMERING OG DRØFTING.....	83
5.1 Drøfting av resultater fra analyse av intervju med småbarnsfamilier	83
5.2 Drøfting av resultater fra analyse av intervju med byutviklere.....	88
5.3 Drøfting av gatebruksanalyser	89
5.4 Drøfting av brukskartlegginger	90
5.5 Drøfting av mikroskalaanalyser.....	91

5.6 Hvilke bokkvaliteter er nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene?	92
6 KONKLUSJON	96
ETTERORD.....	97
LITTERATUR	98
VEDLEGG A – INTERVJUGUIDE SMÅBARNSFAMILIER	102
VEDLEGG B – INTERVJUGUIDE BYUTVIKLERE	104
VEDLEGG C – RÅDATAMATRISSE FRA INTERVJU MED SMÅBARNSFAMILIER.....	106
VEDLEGG D – BRUKSKARTLEGGING MØHLENPRIS – 10–14.00 SAMLET	114
VEDLEGG E – BRUKSKARTLEGGING LAKSEVÅG – 10–14.00 SAMLET.....	115

Tabell- og figurliste

Tabell 1. Oppsummering av trekk ved boligutvikling og sosiale forhold i Norge, siste del av 1900-tallet. (Kilde: Fritt etter Guttu, <i>Den gode boligen</i> , 41.).....	10
Tabell 2. Kvaliteter og utfordringer ved fortetting. (Kilde: Miljøverndepartementet, <i>Fortetting med kvalitet</i> , 5–6.).....	11
Tabell 3. Tabellen viser sentrale tema fra fagteorien vi har	21
Tabell 4. Kort beskrivelse av kvaliteter og utfordringer som påvirker bokkvaliteten hos informantene.	34
Tabell 5. Viktigste boligpreferanser blant.....	38
Tabell 6. Informantenes meninger om uterommene i nærmiljøet.	43
Tabell 7. Tabellen viser informantenes opplevelse av sosial bokkvalitet, tilgang på møteplasser og betydningen av sosial kontakt for informantene.	53
Tabell 8. Matrise over informantenes opplevelse av trafikksituasjonen rundt boligen.	57
Tabell 9. Matrise over grad av mobilitet informantene gir barna sine når de er	61
Tabell 10. Nærhet til byen som er en viktig kvalitet, og reduserer	64
Tabell 11. Tabellen viser hvordan analysekategoriene er basert på sentrale tema fra fagteorien, og brukt til å kategorisere data fra intervjuene med småbarnsforeldre. Analysekategoriene oppgir hva vi har sett etter når vi har kategorisert datamaterialet. Undersøkelsesopplegget er induktivt, men temaer fra fagteorien er identifisert underveis og brukt for å kategorisere meningsutsagn.	65
Tabell 12. Ulike uterom fyller ulike funksjoner og brukes til forskjellige tider blant	85
Tabell 13. Variasjon og mangfold i tilbudet av møteplasser er viktig.	86
Tabell 14. Tabellen bygger videre på tabell 3 og 11, og viser hvordan sentrale tema fra fagteorien har dannet utgangspunkt for analysekategoriene, og videre hva slags funn vi har gjort innenfor hver av analysekategoriene. ...	95
Figur 1. Utvidelse av sentrumsområdet av Bergen. (Kilde: Bergen kommune, <i>Bergen 2030</i> , 17.).....	1
Figur 2. FNs bosetningsprogram, 17 Sustainable Development Goals. (Kilde: unhabitat.org).....	4
Figur 3. Strategisk temakart for kompakt byutvikling i Bergen. (Kilde: Bergen kommune, <i>KPA2016</i> , 9.).....	6
Figur 4. Befolkningsfordeling i Bergen på 1900-tallet. (Kilde: Roald, <i>Byplanen</i> , 238.).....	8
Figur 5. Figuren viser hvordan krav til uterom er redusert siden 70-tallet. I byen er det trangt, og under byfornyelsesprogrammet ble gater gjort om til uterom for å møte krav til uterom. I dette eksempelet Fjellsiden Nord. (Kilde: Roald, <i>Byplanen</i> , 258.).....	10
Figur 6. Figur over undersøkelsesopplegg som viser hvordan vi metodisk går fram for å belyse forskningsspørsmålet.	22
Figur 7. Undersøkelsesområdet for intervjuene med småbarnsfamilier markert i grønt. Undersøkelsesområdene for de romlige analysene markert med rød ring henholdsvis Laksevåg til venstre og Møhlenpris til høyre.....	24
Figur 8. Oversikt over temaene i intervjuguiden for småbarnsfamilier.	26
Figur 9. Oversikt over temaene i intervjuguiden for byutviklere.	26
Figur 10. Kategoriene i gatebruksanalysen med fargeangivelse og vurderingskriterier.....	31
Figur 11. Ludvig på 7 år ville gjerne ha med tegningen sin i undersøkelsen vår. Tegningen gir uttrykk for viktige bokkvaliteter ved en bolig.	38
Figur 12. Barn leker i den nederste delen av Håsteinerparken. Foto: Privat	41
Figur 13. Håsteinerparken på Laksevåg. Foto: Privat.....	43
Figur 14. Del av lekeplass i Laksevågparken. Selv med flotte lekeapparater er parken lite brukt. Foto: Privat.....	45
Figur 15. Kaffebrenneriet kafe på Møhlenpris. Anses som et godt område for å møtes både for beboere og besøkende. Foto: Privat.....	48
Figur 16. Gatemarked på Møhlenpris. Mye folk som skaper liv og aktiviteter ved Bergen kaffebrenneri. Foto: Privat	50
Figur 17. Nobel Bopel Bydelskafe på Møhlenpris. Foto: Privat.....	53
Figur 18. Gatetun på Møhlenpris. Foto: Privat.....	60
Figur 19. Lekeplass på Laksevåg. Lite innhold og lite attraktiv. Foto: Privat	67
Figur 20. Barnelek i Nygårdsparken. Gode sambruksmuligheter med lekeplasser og tur og rekreasjonsmuligheter. Foto: Privat.....	69
Figur 21. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 10.00, 18. mars 2018.....	71
Figur 22. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 11.00, 18. mars 2018.....	72
Figur 23. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 12.00, 18. mars 2018.....	72
Figur 24. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 13.00, 18. mars 2018.....	73
Figur 25. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 14.00, 18. mars 2018.....	73
Figur 26. Brukskartlegging Laksevåg klokka 10.00, 18. mars 2018.....	75
Figur 27. Brukskartlegging Laksevåg klokka 11.00, 18. mars 2018.....	75
Figur 28. Brukskartlegging Laksevåg klokka 12.00, 18. mars 2018.....	76
Figur 29. Brukskartlegging Laksevåg klokka 13.00, 18. mars 2018.....	76
Figur 30. Brukskartlegging Laksevåg klokka 14.00, 18. mars 2018.....	77
Figur 31. Gatebruksanalyse for Møhlenpris.	78
Figur 32. Gatebruksanalyse for Laksevåg.	79
Figur 33. Mikroskalaanalyse for Møhlenpris.	80

Figur 34. Mikroskalaanalyse for Laksevåg.	81
Figur 35 Cornerteateret på Møhlenpris, er en attraktiv møteplass. Foto: Privat.....	86
Figur 36. En helt vanlig ettermiddag i Laksevågparken. Voksne menn som har rigget seg til på benkene på lekeplassen. Foto: Privat	90
Figur 37. Laksevågparken. Med den store åpne plassen uten særlig innhold. Foto: Privat	90
Figur 38. Håsteinerparken. Pent opparbeidet park, men lite brukt. Foto: Privat.....	91
Figur 39. Barn leker ved sjøfronten på Møhlenpris. Foto: Privat	94
Figur 40. Bokkvaliteter vi har undersøkt.....	94

1 Innledning

Undersøkelsen tar for seg fortetting og bokvalitet for småbarnsfamilier i Bergen. Gjennom kvalitative dybdeintervjuer med småbarnsforeldre og romlige analyser av deres nærmiljø undersøkes betydningen av bokvalitet for informantene. Kommunen ønsker at flere barnefamilier skal bo i sentrum. Ved å undersøke bokvaliteter i et sentrumsområde og et sentrumsnært område vil vi si noe om hva som må til for å få flere småbarnsfamilier til å bo i sentrumsområder.

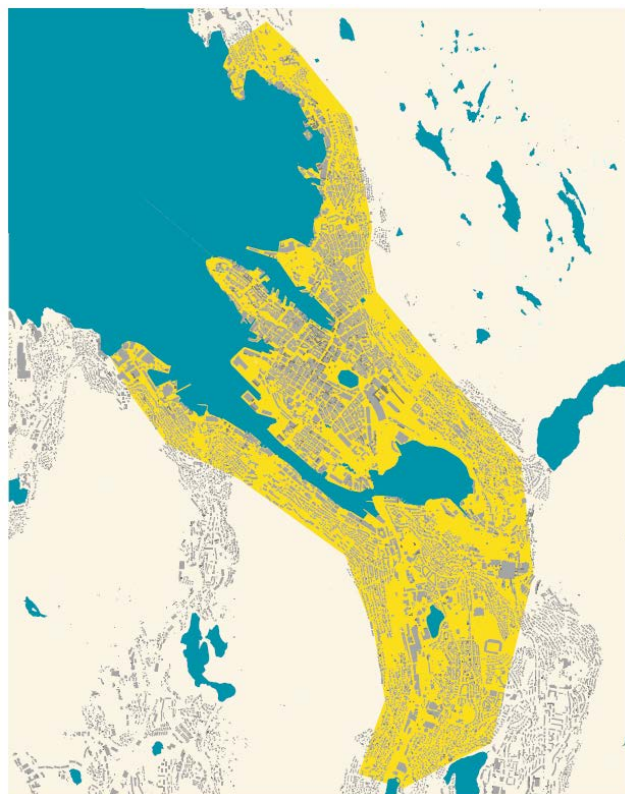
1.1 Bakgrunn for undersøkelsen

Undersøkelsen har utgangspunkt i fortettingsdebatten som nå er svært aktuell i Bergen. Det sittende byrådet uttalte allerede i sin politiske plattform et ønske om en kompakt byutvikling, med vekt på å få flere småbarnsfamilier til å etablere seg i sentrum.¹ Kontekst for undersøkelsen er hele tiden Bergen by, med mindre annet er nevnt.

Strategisk temakart (figur 3) for Bergen legger i stor grad opp til fortetting i allerede etablerte boligområder og rundt kollektivknutepunkt. Fortetting rundt kollektivknutepunkt er både ønskelig og nødvendig for at flere skal reise kollektivt. I høringsutkast til kommuneplanens arealdel 2016 gjøres det flere grep for at andelen barnefamilier i byfortettingssoner skal økes. I bestemmelsene til Kommuneplanens arealdel heter det at det skal legges til rette for boliger passende til barnefamilier. Virkemidlene for å øke andelen småbarnsfamilier i sentrum er retningslinjer for leilighetsstørrelse og leilighetsegenskaper, sammen med krav til omfang og kvaliteter ved uterom.

Undersøkelsesopplegget er bygd opp rundt en intervjuundersøkelse med småbarnsfamilier i Bergen. I alt er åtte intervjuer med småbarnsfamilier gjennomført med totalt 13 informanter. I tillegg har vi intervjuet fire profesjonelle aktører for å få fram deres perspektiv på bokvaliteter for småbarnsfamilier. En utbygger, en planlegger og to informanter fra Bergen kommunes planavdeling er intervjuet. Den siste gruppen har vi kalt for byutviklere.

I tillegg har vi valgt to undersøkelsesområder, der det ene er Møhlenpris, som er plassert innenfor den gamle sentrumsforståelsen. Det andre er Laksevåg, som er inkludert i den nye utvidete sentrumsdefinisjonen fra kommuneplanens samfunnsdel.² Det utvidede sentrumsområdet kan ses i figur 1. For undersøkelsesområdene har vi gjennomført kartlegginger av bruken av uterommene i de to nærmiljøene innenfor en tidsperiode på fem timer. Kartleggingene har vi kalt for brukskartlegginger. Det er også utarbeidet gatebruksanalyser og mikroskalaanalyser for de to undersøkelsesområdene, noe som gir en grafisk framstilling av hvem veinettet i områdene er tilrettelagt for og hvordan koblinger mellom bebyggelse og gatenettet kan påvirke bokvalitet.

Figur 1. Utvidelse av sentrumsområdet av Bergen. (Kilde: Bergen kommune, Bergen 2030, 17.)

1. Byrådet Schjelderup 1, *Politisk plattform 2015 – 2019: for et byråd utgått av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre* (Bergen: Byrådet Schjelderup 1, 2015), 17.

2. Bergen kommune, *Bergen 2030: Kommuneplanens samfunnsdel* (Bergen: Bergen kommune, 2015), 17.

Vi tror undersøkelsen vil være interessant både for kommunen, for utbyggere og for småbarnsfamilier i etableringsfasen. Det interessante ved denne tilnærmingen er at vi tar for oss småbarnsfamiliers opplevelse av bokkvalitet, sammen med romlige analyser av fysisk utforming av uterom.

1.2 Oppgavens formål

Oppgavens formål bygger på politiske og planfaglige ønsker om flere barnefamilier i sentrumsområdene av Bergen. Politiske vedtak og bestemmelser i kommuneplanens arealdel er slik vi ser det gode intensjoner og visjoner for framtidens Bergen. Formålet med denne undersøkelsen er å avdekke viktigheten av ulike bokkvaliteter for småbarnsfamilier. Samt i hvilken grad de opplever å ha tilgang til bokkvalitetene i dag, og hvordan romlige forhold påvirker den opplevde bokkvaliteten.

I undersøkelsen vil vi se på hvilke bokkvaliteter småbarnsfamilier i sentrumsområdene i Bergen har i dag, og si noe om viktigheten av at bokkvalitet tas i betraktning ved planlegging av nye og eksisterende boligområder i et utvidet sentrumsområde av Bergen.

1.4 Forskningsspørsmål

Forskningsspørsmålet er utformet for å tilnærme seg hvordan småbarnsfamilier i Bergen opplever sin bokkvalitet. Ved å forstå bokkvalitet i to ulike i områder i dag, nærmer vi oss spørsmålet om hvordan flere barnefamilier skal ønske å bo i sentrumsområdene av Bergen. Denne informasjonen er viktig dersom man skal lykkes med å få flere barnefamilier til sentrumsområdene. Vi formulert forskningsspørsmålet slik:

Hvilke bokkvaliteter er nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene?

Vi har valgt å avgrense forskningsspørsmålet til de fysiske og sosiale dimensjonene rundt begrepene bomiljø og bokkvalitet. Bomiljø kan defineres som omgivelser tilknyttet boligen og omfatter både materielle og sosiale forhold.³ I denne undersøkelsen forstår vi bokkvalitet som egenskaper ved det å bo som tillegges verdi.⁴ Geografisk har vi valgt å avgrense forskningsspørsmålet til sentrale deler av Bergen. Avgrensningen er gjort ut fra områder som inngår i det utvidede sentrumsbegrepet introdusert i kommuneplanens samfunnsdel. Vi har valgt å fokusere på et område innenfor den nåværende sentrumsdefinisjonen, og et område som hører til i det utvidete sentrumsområdet.

1.5 Disposisjon

I dette kapittelet presenteres tematikken undersøkelsen har kommet ut av og det gis en kort innføring i bakgrunnsstoffet for den utviklingen Bergen står ovenfor i de kommende årene. Deretter følger utformingen av et forskningsspørsmål, som en tydeliggjøring og avgrensning for den problematikken undersøkelsen skal belyse.

Gjennom kapittel 2 redegjøres det for fagteori som anvendes i undersøkelsen. Først presenteres det vi har kalt for nasjonale og lokale føringer for byutvikling, som består av utredninger og statlige anbefalinger vi har sett på for å belyse forskningsspørsmålet. Deretter følger en redegjørelse for kommuneplanens arealdel og samfunnsdel, med vekt på hva planene har å si om småbarnsfamiliers bokkvalitet. Så kommer et historisk overblikk over planlegging og dens betydning for småbarnsfamilier fra 1900-tallet og fram til i dag. Avslutningsvis gjennomgås relevant fagteori for å identifisere viktige bokkvaliteter for småbarnsfamilier. Fagteoriens beskrivelse av bokkvaliteter for småbarnsfamilier danner også grunnlaget for analysekategoriene som senere anvendes.

---

3. Byggforsk, *Forbedring av bomiljø*, Byggforskserien 622.012 (Oslo: Norges byggforskningsinstitutt, 1999), 1.

4. Jon Guttu, *Den gode boligen: Fagfolks oppfatning av boligkvalitet gjennom 50 år* (Ph.D.avhandling, Arkitekthøgskolen i Oslo, 2003).

I undersøkelsens tredje kapittel beskrives metodene som er anvendt. Her vises det hvordan intervjuene er lagt opp, og hvordan intervjuene med de to informantgruppene skal gjøres. I dette kapitlet presenteres også framgangsmåten for brukskartleggingene, gatebruksanalysene og mikroskalaanalysene. Avslutningsvis drøftes undersøkelsesoppleggets reliabilitet og validitet.

Presentasjon av funn fra intervjuene og analyse skjer gjennom kapittel 4. I analysen anvendes analysekategorier basert på sentrale tema fra fagteorien til å kategorisere informantenes utsagn og knytte de opp til en eller flere bokkvaliteter. Gjennom hele analysen av intervjuene er det lagt vekt på å la informantene i størst mulig grad fortelle selv. Dette er gjort gjennom stor bruk av sitater, noe som muliggjør for leseren å gjøre sin egen vurdering av de tolkningene vi har gjort. Dette er gjort for å gi analysen stor grad av transparens. Analysekapitlet er firedeelt, der analyse av intervjuene med småbarnsfamilier kommer først. Nummer to er analyse av intervjuene med byutviklere. Og nummer tre, fire og fem er henholdsvis analyse av brukskartleggingene, gatebruksanalyser og mikroskalaanalyser.

I undersøkelsens femte kapittel diskuteres resultatene fra analysene. Bokkvalitetene diskuteres sammen som en del av et større nærmiljø i de to undersøkelsesområdene, og fokus er på hva som er likt og hva som er ulikt mellom informantene. Brukskartleggingene, gatebruksanalysene og mikroskalaanalysene trekkes inn sammen med resultatene fra analysene av intervjuene for å gi en større forståelse av hva som fungerer bra, og hva som fungerer mindre bra. Resultatene diskuteres opp mot teori, andre undersøkelser av uterom og tilrettelegging av uterom for småbarnsfamilier.

2 Fagteori

Kapittelet gir en oversikt over litteratur og fagteori som brukes i undersøkelsen. Fagfeltet baserer seg i stor grad på empirisk forskning. Nasjonale og lokale føringer for byutvikling, rapporter og utredninger, tidligere forskning og undersøkelser med tilhørende resultater presenteres her, og gir grunnlaget for kapittel 5 *Oppsummering og drøfting*. Kapittelet er tredelt, der første del tar for seg nasjonale og lokale føringer for byutvikling. Med fokus på retningslinjer og krav til byutvikling og tilrettelegging for småbarnsfamilier. Andre del tar for seg historisk utvikling og bokkvalitet for barnefamilier. Mens tredje del er en gjennomgang av rapporter og tidligere forskning knyttet til bokkvalitet. Kapittelet presenterer den fagteorien vi mener er relevant for å belyse forskningsspørsmålet.

2.1 Nasjonale og lokale føringer for byutvikling

Dagens fokus på fortetting henger sammen med begrepet bærekraftig utvikling. Begrepet ble introdusert i rapporten *Vår felles framtid* utarbeidet av Brundtlandkommisjonen.⁵ Begrepet har siden 1987 vært sentralt i politiske målsetninger. Bærekraftig utvikling setter integrering av miljøpolitikk og utviklingsstrategier i sammenheng, forsøker å vise hvordan nåtidens behov kan dekkes, uten å gå på bekostning av framtidens behov.⁶ *Vår felles framtid*⁷ kobler miljøutfordringer sammen med økonomisk utvikling og kriser i utviklingsland, og viser hvordan en opprettholdelse av verdens ressursgrunnlag må forenes med økonomisk utvikling. Bærekraftig utvikling har som begrep siden den gang blitt utviklet til å inneholde miljø, sosiale forhold og økonomi som tre likeverdige dimensjoner. Gjennom sitt arbeid med bærekraftig utvikling har FNs bosetningsprogram pekt på 17 globale bærekraftsmål i tråd med de tre dimensjonene, se figur 2. Bærekraftsmålene har en tidshorisont fram mot 2030, og bærekraftig byutvikling er et av målene. Statlige planretningslinjer for samordnet bolig- areal og transportplanlegging tar opp i seg den fysiske delen av slik byutvikling.⁸ Med bærekraftig utvikling som målsetning for byutvikling, er fortetting i dag et av verktøyene for å nærme seg målet.

Figur 2. FNs bosetningsprogram, 17 Sustainable Development Goals. (Kilde: unhabitat.org)

2.1.1 Statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal-, og transportplanlegging har som formål å utvikle bærekraftige byer, og å fremme bedre helse, miljø og livskvalitet. Planretningslinjene er en konkretisering av den fysiske delen av bærekraftsmålene i FNs bosetningsprogram. I planretningslinjene sies det at utbyggingsmønster og transportsystem skal fremme utviklingen av kompakte byer. Ved å ha fokus på miljøvennlige transportløsninger forsøker staten å redusere den enkeltes transportbehov. På denne måten er statlige planretningslinjer det verktøyet som skal bidra til en målrettet klima- og miljøpolitikk i norske byer og tettsteder.⁹

5. FN, «Bærekraftig utvikling», 12.04.2018, <https://www.fn.no/Tema/Fattigdom/Baerekraftig-utvikling>.

6. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, *Vår felles framtid* (Oslo: Tiden Norsk Forlag, 1987), 39.

7. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, *Vår felles framtid*, 39.

8. Regjeringen, «Norges oppfølging av FNs bærekraftsmål», 12.04.2018,

https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/info_maal/id2505187/.

9. Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, 2014.

Stortinget har gjennom klimaforliket satt seg som mål at vekst i persontransport i storbyene skal tas gjennom kollektivløsninger, sykkel og gange.¹⁰ I Nasjonal Transportplan 2014-2023 omtales målsetningen som *Nullvekstmålet*. I samme rapport presenteres bymiljøavtaler mellom staten og storbyer som verktøyet for å nå nullvekstmålet.¹¹

En forutsetning for å nå nullvekstmålet er god tilgang til kollektivtilbud og trygg ferdsel på sykkel og til fots. Med det som utgangspunkt er begrepet *gåbyen* introdusert i kommuneplanens samfunnsdel – *Bergen 2030*.¹² I planen heter det at det skal legges til rette for gode bevegelsesmønstre til og fra områder som fortettes. Et utvidet sentrumsbegrep introduseres også her, som omfatter både Minde, Laksevåg og Sandviken. Videre skal sammenhengende blågrønne strukturer prege nye og fornyede områder, og bidra til å binde by og natur sterkere sammen.

2.1.2 Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal fastsette langsiktige mål og strategier for hele Bergen kommune¹³. Kommuneplanens samfunnsdel for Bergen kommune har fått navnet *Bergen 2030*. Vi har også valgt å bruke navnet *Bergen 2030* ved alle henvisninger til kommuneplanens samfunnsdel i Bergen kommune. *Bergen 2030* bygger på det daværende byrådets¹⁴ visjon om Bergen som en aktiv og attraktiv by, og planen viser fokusområder og målsetninger for kommunens videre utvikling.¹⁵

I *Bergen 2030* følger kommunen opp internasjonale og nasjonale mål for en bærekraftig byutvikling. Statlige planretningslinjer, befolkningsvekst og klimautfordringer danner bakteppet for at Bergen kommune har lagt opp til en mer kompakt byutvikling, med bærekraftige løsninger som et overordnet mål.¹⁶ *Bergen 2030* legger opp til at Bergen kommune skal ta sitt ansvar for å unngå global oppvarming gjennom å utvikle seg til et klimasmart samfunn innen 2030.¹⁷

Ut fra visjonen om å være en aktiv og attraktiv by definerer kommuneplanens samfunnsdel ni målsetninger. Målsetningene fordeler seg mellom kategoriene aktiv og attraktiv, og omhandler Bergen som en *gåby*, en *framtidsrettet* by, en *kompakt* by, og en *mangfoldig* by. Det skisseres en byutvikling som følger kollektivsystemet, og en utvikling av *gåbyen*, der daglige gjøremål skal være innen rekkevidde til fots.¹⁸ Det skal også legges til rette for utvikling av bykultur tilpasset alle innbyggere og aldersgrupper.¹⁹ I *Bergen 2030* introduseres et nytt og videre sentrumsbegrep, som tar opp i seg bynære områder både i vest, øst og sør. Områder som Laksevåg, Danmarks plass, Mindemyren og Sandviken integreres i det nye sentrumsbegrepet, se figur 1. Kommunen ønsker med det nye sentrumsbegrepet å legge til rette for at de ni målsetningene kan oppnås gjennom urbanisering og byutvikling.

I *Bergen 2030* legges det opp til tilrettelegging for alle alders- og befolkningsgrupper, god tilgjengelighet til sentrum og sentrumsområdene samt utvikling av gode bomiljø og boligområder. Gode bomiljø skal sikres gjennom variert arkitektur, varierte boligstørrelser og boligtyper, med god tilgang til grøntarealer og offentlige byrom.²⁰

---

10. Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, 2014.

11. Samferdselsdepartementet, «Nasjonal transportplan 2018-2029», 145.

12. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 12.

13. Plan- og bygningsloven, § 11-2, 2008.

14. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 3.

15. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 9.

16. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 3.

17. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 16.

18. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 12.

19. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 8.

20. Bergen kommune, *Bergen 2030*, 37.

2.1.3 Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er en overordnet arealplan som viser framtidig samfunnsutvikling og arealbruk.²¹

Arealdelen er en grovmasket arealplan med hovedformål å vise arealdisponeringen innenfor kommunen. Detaljnivået på planen er langt lavere enn på mindre reguleringsplaner. Kommuneplanens arealdel består av planbeskrivelse, plankart og planbestemmelser.

Bergen kommune har fremmet nytt forslag til kommuneplanens arealdel under navnet *KPA2016*. Vi henviser til høringsutkastet for kommuneplanens arealdel i Bergen kommune som *KPA2016*.

Høringsutkastet til *KPA2016* er lagt til grunn for undersøkelsen fordi det er her grunnlaget for framtidig utvikling av Bergen presenteres. Planens fokus på fortetting bygger på nasjonale og lokale føringer for byutvikling, som statlige planretningslinjer for samordnet areal-, bolig-, og transportplanlegging.²²

Kommunen selv beskriver at det i planen legges opp til en stram arealdisponering de kommende årene. *KPA2016* skiller seg vesentlig fra tidligere kommuneplaner ved at arealbruken er mer restriktiv. Områder som tidligere var avsatt til *Bebyggelse og anlegg* er tilbakeført til *Landbruk, natur og friluftsmål*. Begrunnelsen er at avstanden til kollektiv- og servicetilbud er for stor, og tilretteleggingen for gående og syklende for lav.²³

Figur 3. Strategisk temakart for kompakt byutvikling i Bergen. (Kilde: Bergen kommune, *KPA2016*, 9.)

I forkant av *KPA2016* ble det utarbeidet og vedtatt et strategisk temakart, se figur 3, som en av flere prinsippaker i arbeidet med *KPA2016*. Strategisk temakart viser strategiske grep og utvikling av Bergen. Kartet har fokus på utvikling av en mer kompakt by, sentrumsutvidelse, og viser hovedstrukturen for kommende byutvikling. Både bebyggelse og transportårer framkommer av kartet. Det tydeliggjøres at det skal skje kompakt byutvikling fra Sandviken, til Mindemyren og videre utover på Laksevåg. Kartet viser også kollektivlinjer fra bydelsentrene og hvordan disse skal knyttes sammen med sentrumsområdene.

21. Plan- og bygningsloven, § 11-5, 2008.

22. Bergen kommune, *KPA2016: Kommuneplanens arealdel: Høringsutkast: Planbeskrivelse* (Bergen: Plan- og bygningssetaten, 2017), 6.

23. Bergen kommune, *Fagnotat: Kommuneplanens arealdel 2016. Arealplan-ID 65270000 Utlekking til offentlig ettersyn* (Bergen: Byutvikling/Plan- og bygningssetaten, 2017), 10.

2.1.4 KPA2016 og småbarnsfamilier

I forslag til bestemmelser til *KPA2016* ønsker kommunen å sikre boliger egnet for barnefamilier. § 9 *Bolig og boligkvalitet* handler om boligsammensetning, familieboliger og boligstørrelse. Alle temaene er viktige for småbarnsfamilier. I § 9 skrives det at «i byfortettingssoner, ytre fortettingssone og levekårssoner med høy barneutflytting skal det legges spesiell vekt på tilrettelegging for familieboliger».²⁴

En slik bestemmelse har ikke eksistert i tidligere kommuneplaner i Bergen.²⁵ Retningslinjene til bestemmelsen spesifiserer at der plangrunnlaget etterspør familieboliger skal kvalitetene inngang fra gaten, flere soverom, tilgang til trygge uterom på bakkeplan, og et trafikkikkert nærmiljø vektlegges.²⁶ Bestemmelsen bidrar til å løfte fram barnefamiliers behov i disse områdene og framheves som viktige kvaliteter.

2.2 Historisk utvikling og kontekst

Gjennom tiden har barns plass i byen endret seg. Rådende ideer og planleggingsidealer har påvirket barns deltakelse og tilstedeværelse i byen, men barn og barnelek har alltid vært en del av bybildet.²⁷ For småbarnsfamilier vil barn i dag ha en sentral plass i oppfattelsen av bokvalitet, derfor belyses utviklingstrekk som har betydning for måten vi bor på, og hvordan bokvalitet har blitt påvirket av dette.

Arkitekter og senere planleggere har gjennom flere tusen år forsøkt å skape bedre byer.²⁸ Ideen om å skape bedre byer er på ingen måte ny, men moderne byplanlegging ble for alvor satt på dagsorden ved inngangen til 1900-tallet. Som følge av den industrielle revolusjon opplevde flere byer en enorm befolkningsvekst. Den høye befolkningsveksten førte til dårlige boforhold, trangboddhet, elendige sanitærforhold, sykdom og død.²⁹ Ut fra elendigheten kom også tanker om hvordan livskvaliteten i byene kunne bli bedre. Endringer som kom, som følge av urbanisering på denne tiden spiller en sentral rolle i forståelsen av barns plass i byer og bysamfunn.³⁰ Det ble utarbeidet og utviklet ulike forslag som skulle løse problemer knyttet til både bokvalitet og sosiale forhold.

2.2.1 Byutvikling med bokvalitet i fokus

Både Ebenezer Howards hageby og Le Corbusiers funksjonalisme søkte begge å bedre bokvaliteten for folk flest. Deres prinsipper var ulike, men inneholdt elementer som tok sikte på å bedre boforholdene for mennesker som bodde i byene. Hagebyen skulle kombinere det beste fra byen og landet, og små byer ble lagt i et belte rundt den store byen. Småbyene skulle være selvforsynt med arbeidsplasser og boliger. I disse småbyene var det tilgang til rekreasjon, luft og lys, som i stor grad samsvarte med barnefamiliers ønske om sunnere boforhold.³¹ Hagebyen ble imidlertid ikke noe suksess, og det endte opp med hybrider som ble kalt hageforsteder. Hagebyen ble blant annet kritisert av Le Courbusier, som mente at de ikke var for folk flest. Han lanserte derfor «Den strålende byen». Enkelt sagt var tanken høye bygg plassert i store grønne områder hvor sunne boliger for alle kunne skapes.³² I Norge ble arkitekter og planleggere opptatt

24. Bergen kommune, *Bestemmelser og retningslinjer. Høringsforslag 5. oktober 2017. Vedlegg B* (Bergen: Bergen kommune, 2017), § 9.

25. Bergen kommune, *Bestemmelser og retningslinjer*, § 9.

26. Bergen kommune, *Bestemmelser og retningslinjer*, § 9.

27. Jan Gehl, *Byer for mennesker* (Nykøbing: Bogværket, 2010), 168.

28. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by* (Bergen: Asplan Viak og Spacescape, 2016), 10.

29. Rolf Jensen, *Moderne norsk byplanlegging blir til: Tanker og ideer som preget framveksten av moderne norsk byplanlegging slik det særlig framkommer i de tekniske tidsskriftene 1854-1919 med forenklet videreføring av vesentlige tendenser i 1920 – 30 årene* (Trondheim: Nordplan, 1981), 26.

30. Peter N. Stearns, «History of childhood», i *IACAPAP e-Textbook of Child and Adolescent Mental Health*, red. Joseph M. Rey (Geneva: International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions, 2015), 4.

31. Arup, *Cities Alive: Designing for urban childhoods* (London: Arup, 2017), 5.

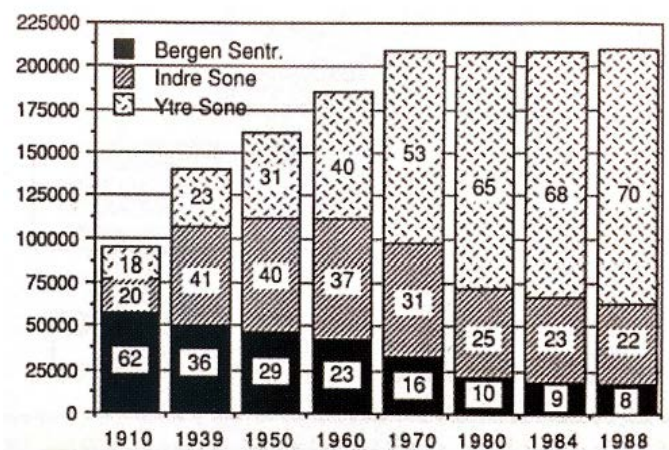
32. Hans-Jacob Roald, *Byplanen: En historie om utviklingen av Bergen by* (Oslo: Spartacus, 2010), 124.

av funksjonalismen på 1930-tallet, med et ønske om å bedre boforholdene for arbeiderklassen.³³ I etterkrigstidens Norge var bolignøden stor. Husbanken ble etablert i 1946 og skulle bidra til boligforsyningen. Den ble en sentral del av den sosiale boligbyggingen i Norge. Husbanken skulle sikre vanlige forbrukere kunne få boliglån. Det ble stilt betingelser om minstekrav knyttet til tekniske løsninger og kvaliteter ved boligen.³⁴

Etter at rasjonering på biler ble opphevet i 1960 og bilen etterhvert ble allemannseie, vokste også drabantbyene fram. Bygging av drabantbyer førte til byspredning,³⁵ og gjorde at befolkningen i sentrumskjernen ble kraftig redusert. Drabantbyene som ble bygd i etterkrigstida kan knyttes dels til den prekære bolig mangelen, mangel på byggemateriell og dels til behovet og ønsket om å utvikle nye boformer i sunne omgivelser med lys og luft. Resultatet av drabantbyene var ifølge Brantenberg, monofunksjonelle boligområder uten arbeidsplasser og urbanitet.³⁶ Med framveksten av den modernistiske planleggingen vokser også lekeplassen fram som institusjonaliserte områder for lek.³⁷ Drabantbyene ble kritisert for å være sovebyer, med «bomaskiner» i tillegg til å være upersonlige, og da særlig for barna.³⁸ De inneholdt ikke gode nok bokvaliteter. Likevel var drabantbyene populære, og på mange måter et bedre valg for småbarnsfamilier enn alternativet, som var slitte bygårder i sentrum.³⁹

Byen var ikke lenger foretrukket bosted, og førte til at folk flyttet derfra til bedre boliger utenfor byene med tilgang til lys og luft. De som ble igjen hadde fortsatt dårlige boforhold, med slitte bygninger, mye trafikk og dårlige sanitære forhold. Disse idealene befant seg utenfor byene, i drabantbyene. I tillegg var det en generell oppfatning om at barna hadde det bedre utenfor byen. I Bergen skjedde hele 90 % av all nybygging på 1970-tallet i bydelene.⁴⁰ Dette gikk hardt ut over befolkningstallene for sentrum, se figur 4. Etterhvert som den materielle velstanden utviklet seg endret også boligønskene seg. Fra å være ønske om en blokkleilighet i landlige omgivelser, til å bli en frittliggende enebolig med ett mål hage. I følge Guttu ble eneboligen forbundet med barnevennlighet og godt bomiljø.⁴¹ Eneboligen som ideal i norsk sammenheng strekker seg tilbake til diskusjonen om hagebyer.⁴²

Figur 4. Befolkningsfordeling i Bergen på 1900-tallet. (Kilde: Roald, *Byplanen*, 238.)

Den norske boligmodellen der alle skal ha mulighet til å eie sin egen bolig har vært sentral i utviklingen av det norske boligmarkedet gjennom flere tiår. Eiendomsmarkedet var strengt regulert fram til 1980-tallet, og prisutviklingen var svært moderat. Husbanken hadde utviklet seg til statens verktøy for å sørge for en

33. Randi Hjorthol, *Byidealer, bostedspreferanser og aktivitetsmønstre i Oslo, Bergen og Trondheim*, TØI-rapport 672/2003 (Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2003), 10.

34. Ola Honningdal Grytten, «Historisk blikk på eiendomsmarkedet: prisdrivere for boliger», i *Eiendom og Eierskap: Om forståelsen av fast eiendom og dens betydning i verdiskapning og samfunnsbygging*, red. Øystein Ringen Kristoffersen og August E. Røsnes (Oslo: Universitetsforlaget, 2018), 83.

35. Petter Næss, Inger-Lise Saglie og Kine Halvorsen Thorén, «Ideen om den kompakte byen i norsk sammenheng», i *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*, red. Gro Sandkjær Hanssen, Hege Hofstad og Inger-Lise Saglie (Oslo: Universitetsforlaget, 2015), 36.

36. Tore Brantenberg, *Byboligen: På vei mot en ny boform* (Oslo: Norsk arkitekturforlag, 1997), 14.

37. Gehl, *Byer for mennesker*, 168.

38. Roald, *Byplanen*, 233.

39. Kjersti Hammarqvist og Ida Stenbråten, *Bybarna i forskning og planlegging: En kunnskapsoversikt fra 1970- og 80-tallet* (Oslo: Norsk Form, 2009), 18.

40. Roald, *Byplanen*, 238.

41. Jon Guttu, «Eneboligen – som ideal for folket og utfordring for fagfolket», *Tidsskrift for kulturforskning* 2 nr. 3 (2003), 29.

42. Roald, *Byplanen*, 86.

allmenn boligforsyning.⁴³ Først på 1980-tallet med dereguleringen av boligmarkedet ble Husbanken mindre viktig.⁴⁴

2.2.2 Bomiljø og barns behov

Studier gjennomført på 1970- og 80-tallet forsøkte å danne et teoretisk rammeverk for bomiljø. Ulike forskere med bakgrunn fra psykologi, psykiatri og etnologi forsøkte å gi et svar på hva som var et godt bomiljø.⁴⁵ Temaer som fysiske forhold, sosiale forhold, materielle omgivelser og resurser ble belyst, uten at det kom klare og anvendbare teorier gyldige i enhver situasjon. Studiene bidro til å rette fokus mot barn og barns behov, og mange av rapportene kritiserte drabantbyene.

Bomiljø er det avgrensede fysiske rommet tilknyttet egen bolig. Avgrensingen er liten, og mindre enn nærmiljøet. Nærmiljøet er et geografisk avgrenset område som har boligen som utgangspunkt, men som omfatter mer enn selve bomiljøet. Nærmiljøet vil ha mest betydning for dem som er minst mobile og dermed har få andre alternativer.⁴⁶

Først med «Boligmeldingen» i 1972, *Om Boligspørsmål*⁴⁷ ble barns behov virkelig satt på dagsorden.⁴⁸ I Boligmeldingen ble det stilt krav til et godt bomiljø. Kravene var retningsgivende og knyttet seg blant annet til leke- og rekreasjonsområder, trafikkseparering, tilgjengelig sosial service, variert bolig og bebyggelse struktur, et rimelig antall arbeidsplasser innen boligområder og gode kommunikasjonsmuligheter.⁴⁹ Flere stortingsmeldinger om barn, bokvalitet og nærmiljø ble lagt fram i tiden som fulgte.

Boligmeldingen la grunnlaget for et samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og departementer, der resultatet ble *Barn og bomiljø*. Barn og bomiljø var en serie på 36 håndbøker og veiledere, utgitt fra 1971-84. Hensikten med håndbøkene og veilederne var å klargjøre barns behov, og hvor lite rustet de var til å forsvare sine behov. 1960- og 70-tallets planlegging hadde ifølge initiativtakerne bak *Barn og miljø* vært en «trussel mot de fysiske levekår i de urbaniserte områdene, og spesielt mot barna».⁵⁰ Hensynet til barns interesser kom inn i plan- og bygningsloven fra 1985. I formålsparagrafen til dagens plan- og bygningslov heter det at loven skal sikre at *barn og unges interesser* ivaretas i planleggingen.⁵¹

Som et grep for å oppruste byer som hadde forfalt under fokuset på nye byggeområder, ble det på slutten av 1970-tallet lansert byfornyelsesprogram.⁵² Under programmet ble bakgårder rustet opp, dårlige kvartaler revet, og mange bydeler fikk de ansiktsløftene som gjør at vi i dag finner de attraktive.⁵³ Husbanken var aktivt inne i dette arbeidet, og bidro med økonomisk støtte til utbedring av blant annet uterom. Som et resultat av lite plass i sentrumsområdene var det i Bergen vanskelig å følge kravene som ble stilt til størrelse på uterom. Dette gjorde at en del gateareal ble opparbeidet til bilfrie uterom og

---

43. Husbanken, «Historie», 04.06.2018, <https://husbanken.no/om-husbanken/historikk/>.

44. Grytten, «Historisk blikk på eiendomsmarkedet», 85.

45. Guttu, *Den gode boligen*, 413–19.

46. Ida Marie Henriksen et al., *BOSOS: Sosiologisk forskning om bolig og nærmiljø* (Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, 2010), 11.

47. St.meld. nr. 76 (1971-72).

48. Hammarqvist og Stenbråten, *Bybarna i forskning og planlegging*, 10.

49. Hammarqvist og Stenbråten, *Bybarna i forskning og planlegging*, 10.

50. Hammarqvist og Stenbråten, *Bybarna i forskning og planlegging*, 11.

51. Plan- og bygingsloven, § 1, 2008.

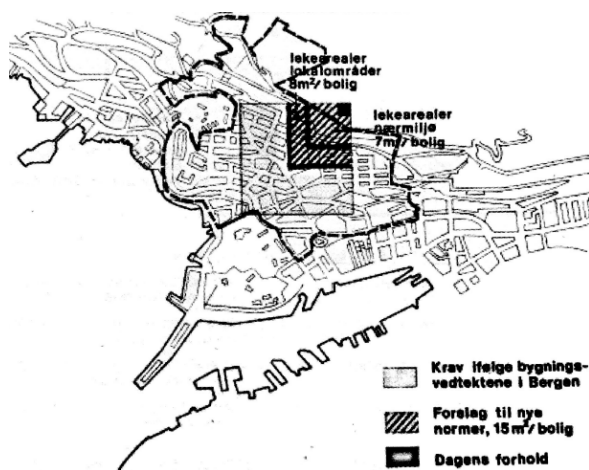
52. Roald, *Byplanen*, 261.

53. Guro Voss Gabrielsen og Bård Isdahl, *Bo i bysentrum, by i bosentrum* (Oslo: Norsk Form, 2005), 103.

gatetun. Gatetunene var omregulerte veier som nå kunne regnes som friområder.⁵⁴ Møhlenpris er et eksempel på slike omreguleringer.

Byfornyelsesprogrammene er en interessant parallell til dagens fortetningspolitikk. En mulig betraktning er å se den norske sosiale boligbyggingen fra 50-tallet som en første generasjon av norsk byforming, der drivkraften var forbedring av sanitære, sosiale og bygningsmessige forhold gjennom bygging av drabantbyer. Videre kommer da byfornyelsesprogrammene inn som den neste og andre generasjonen, med oppgradering av byboligene og særlig uterommene i byen som drivkraft.

Etter en slik modellbetraktning av stadiene i norsk boligpolitikk vil da dagens kompakte byutviklingsparadigme framstå som en form for tredje generasjons boligpolitikk. Modellen kan med hell ses i sammenheng med skifter i norsk boligpolitikk, liberalisering av boligmarkedet og endringer i Husbankens karakter.

Figur 5. Figuren viser hvordan krav til uterom er redusert siden 70-tallet. I byen er det trangt, og under byfornyelsesprogrammet ble gater gjort om til uterom for å møte krav til uterom. I dette eksempelet Fjellsiden Nord. (Kilde: Roald, *Byplanen*, 258.)

Som en oppsummering kan det sies at fokuset på bokvalitet for småbarnsfamilier har vært jevnt økende siden det for fullt kom inn i norsk planlegging på 70-tallet. Forsøk på å løse utfordringer knyttet til vanlige menneskers bosituasjoner har vært gjort siden det forrige århundreskiftet, både i Norge og internasjonalt. Etter andre verdenskrig startet gjenreisningen av landet, og siden har bokvalitet sett i en sosialkontekst fått plass i større grad. De siste 70 årene kan oppsummeres slik det er gjort i tabell 1. Den viser utviklingstrekkene innen boligutvikling og sosiale forhold fra tiden etter andre verdenskrig og fram til 1990-tallet. Trender og paradigmer har gjort seg gjeldende og fungert som korrekativer og motsvar til foregående trender. Under planlegging av byer og bosteder har bokvalitet vært viktig.

Tabell 1. Oppsummering av trekk ved boligutvikling og sosiale forhold i Norge, siste del av 1900-tallet. (Kilde: Fritt etter Guttu, *Den gode boligen*, 41.)

Hovedtrekk	1945 Gjenreising	1960 Byspredning	1970 Byspredning	1980 -1990 Markedet
Boligbygging	Husbanken etableres. Likhetskanten	Drabantbyer, storskalabygging	Høy boligproduksjon færre blokker, flere småhus	Byfornyelse Bygging av store eneboliger Reurbanisering
Sosiale forhold	Store forskjeller og bolignød	Familiepolitikk, fellesskapstanke	Integrering av sosiale miljø	Større forskjeller Individorientering

2.2.3 Kompakt byutvikling

En av de viktigste drivkreftene for fortetting er planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Fortetting skal bidra til bærekraftig byutvikling og redusert areal – og transportbruk i byer og tettsteder. St.meld. nr. 31, 1992-193 :71, definerer fortetting som *all byggevirkosomhet innenfor dagens tettstedsgrense som fører til høyere eller mer effektiv arealutnyttelse*.⁵⁵

54. Roald, *Byplanen*, 260.

55. Lene Schmidt, *Kompakt by, bokvalitet og sosial bærekraft*, NIBR rapport 2014:12 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2014), 11.

Fortetting handler om mer enn økt arealutnyttelse.⁵⁶ Økt funksjonsblanding kan være et gode, men har vist seg vanskelig å få til i Norge.⁵⁷ Funksjonsblanding henger sammen med *New Urbanism* som utviklet seg i USA på slutten av 1980-tallet.⁵⁸ *New Urbanism* representerer et brudd med separasjonen av funksjoner som modernismen stod for.⁵⁹ Et viktig verktøy for å oppnå en blandet sammensetning av funksjoner og mennesker er en mer åpen tilnærming til arealformål og begrensninger i planleggingen.⁶⁰ Tanken er samling av ulike funksjoner, som bolig, arbeidsplasser, butikker, kafeer og kulturtilbud. FN identifiserer fem prinsipper for bærekraftig planlegging. Sammenblanding av et mangfold av funksjoner, sammen med ulike sosiale- og demografiske grupper står sentralt i flere av prinsippene.⁶¹ Undersøkelser viser at ved å kombinere ulike mennesker og funksjoner innenfor et og samme rom eller område, øker både kreativ og økonomisk aktivitet.⁶² I tillegg blir byens driftskostnader lavere, samtidig som byens kollektivtilbud og sykkeltilbud blir bedre. Sykkel og gange tar mindre plass enn bilveier og kan dersom de er utformet riktig transportere langt flere mennesker, som igjen gir bedre bykvalitet gjennom bedre bymiljø.⁶³

Rapporten *Uterom i tett by* sier blant annet at Norge har liten erfaring med fortetting, sammenlignet med andre europeiske land, noe som knyttes både til relativt liten befolkning og mye tilgjengelig byggeland.⁶⁴ Det hevdes videre at vi mangler tradisjon og gode eksempler på fortetting. Fortetting gjort på en god måte *med kvalitet*, som er statens målsetning, kan ha fordeler knyttet til de tre dimensjonene av bærekraftig utvikling, økonomisk, sosialt og miljømessig. I veilederen *Fortetting med kvalitet* presenteres kvaliteter og utfordringer ved fortetting,⁶⁵ se tabell 2.

Tabell 2. Kvaliteter og utfordringer ved fortetting. (Kilde: Miljøverndepartementet, *Fortetting med kvalitet*, 5–6.)

Kvaliteter	Utfordringer
Lavere transportbehov	Grøntarealer bebygges
Mindre energi til oppvarming	Økt trafikkbelastning i nærområdet
Bevarer biologisk mangfold og landbruksarealer	Reduserte bokkvaliteter som mindre sol og utsikt og mer støy
Mindre ressurser til drift av tettsteder	Ødeleggelse av stedets særpreget, kulturhistorie eller landskapstrekk
Urbane kvaliteter	
Alternative botilbud	
Bedre servicetilbud	

Fortettingen kan som vist i tabell 2, gå på bekostning av utearealer og gi mer trafikk, noe som vil ha konsekvenser for bomiljøet og beboernes tilgang til parker og friområder. Den samlede bokkvaliteten kan påvirkes negativt av fortetting. Dette understrekes blant annet av Isdahl som hevder at fortettingen medfører at uterom blir tettere, dypere og skyggefulle.⁶⁶

Innen utforming av bygninger og byrom er det gjort en del tidligere forskning av interesse for denne undersøkelsen. Bebyggelsesstrukturen påvirker ikke bare byens form, men er også med på å forme uterommene. Bymorfologi eller urban morfologi ser på byens utforming, og da særlig bebyggelsen ifølge

56. Schmidt, *Kompakt by, bokkvalitet og sosial bærekraft*, 32.

57. Schmidt, *Kompakt by, bokkvalitet og sosial bærekraft*, 33.

58. Matthew Carmona et al., *Public Places Urban Spaces* (Oxon: Routledge, 2010), 41.

59. Nikos A. Salingaros, «Towards a New Urban Philosophy: The Case of Athens», i *Shifting Sense: Looking Back to the Future in Spatial Planning*, red. Edward D. Hulsbergen, Ina T. Klaasen og Iwan Kriens (Delft: Techne Press, 2005), 279.

60. UN Habitat, *A New Strategy of Sustainable Neighbourhood Planning: Five Principles: Urban Planning Discussion Note 3* (Nairobi: UN Habitat Urban Planning and Design Branch, 2014), 2.

61. UN Habitat, *A New Strategy*, 5.

62. UN Habitat, *A New Strategy*, 2.

63. Gehl, *Byer for mennesker*, 115.

64. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 6.

65. Miljøverndepartementet, *Fortetting med kvalitet: Bebyggelse og grønnstruktur*, T-1267 (Oslo: Miljøverndepartementet, 1998), 5–6.

66. Bård Isdahl, *På taket, i gården, i parken: Kvalitetskriterier for uterom i tett by* (Oslo: Norsk Form og Husbanken, 2007), 52.

Carmona et al.⁶⁷ Videre forklarer Carmona et al. at gatene og gatenettverket er det mest stabile og holdbare elementet i byen, og at bygninger i langt større grad står for strukturelle endringer.⁶⁸ Marjanovic tar for seg morfologiske forhold som bygningsform og bebyggelsesstruktur i den fortettede byen og understreker at hver bygningstype gir ulike muligheter for utforming av uterommene.⁶⁹ Et slikt perspektiv synliggjør viktigheten av en helhetlig planlegging som sikrer uterom av høy kvalitet, med gode forbindelser til og fra målpunkter, som styrker bokvaliteten.

Med fortetting høyt på dagsorden skapes behovet for gode boliger i et fortettet område som ivaretar befolkningens ønsker og behov på en god og sikker måte. I tillegg til å være et godt tiltak for en bærekraftig byutvikling er fortetting også et argument for å maksimere tomteutnyttelsen.⁷⁰ Noe som også kan være i utbyggernes interesse om høyere fortjeneste.⁷¹ Bokvaliteten er en av utfordringen det er pekt på i tabell 2. Det er viktig med et høyt fokus på bokvalitet i det videre arbeidet med utvikling av den kompakte byen for å ivareta bokvalitet for småbarnsfamilier og andre beboere.

Allerede på 50-tallet hevdet Jacobs viktigheten av ulik bruk og kombinasjon av ulike formål i gatene. Ideene har igjen blitt aktuelle ut fra en fortettingstankegang og økt press på arealer. Jacobs hevder at blandet bruk av byrommene gir sikkerhet i seg selv, fordi ulik bruk av byen skjer til ulik tid, og derfor vil det alltid være folk der. Videre skaper sammensetningen av ulike mennesker med ulike gjøremål i seg selv et mangfold, som i sin tur gir grunnlag for økonomisk aktivitet. For å få ulike mennesker til å bosette seg innenfor et område er det nødvendig å legge til rette for utvikling av ulike boligtyper innenfor det samme området.⁷² Et godt bomiljø bør ut fra en slik forståelse inneholde en viss mengde boliger, en viss mengde næringsvirksomhet, kontorer og sosiale funksjoner. Dette er en direkte motsetning til drabantbyene og de planleggingsidealer de ble skapt ut fra.

2.3 Bokvalitet for småbarnsfamilier

Med bokvalitet forstås egenskaper ved det å bo som tillegges kvalitet.⁷³ Oppfattelsen av bokvalitet vil variere ut fra alder og behov, samt individuelle ønsker.⁷⁴ For småbarnsfamilier vil bokvalitet være knyttet til barnas behov, og handler blant annet om tilgang på gode uterom, opplevd trygghet, nærhet til skole og barnehage, bomiljø og andre viktige funksjoner. Befolkningsveksten i norske byer har økt, mens leke- og rekreasjonsarealer, og naturområder har blitt redusert.⁷⁵ For mange småbarnsforeldre er tilknytning til området viktig. Tilknytningen til et område øker gjennom sosiale nettverk, skole- og lekekamerater samt voksenvener.⁷⁶

---

67. Carmona et al., *Public Spaces Urban Spaces*, 77.

68. Carmona et al., *Public Spaces Urban Spaces*, 77.

69. Gordana Marjanovic, «Bygningsform og bebyggelsesstruktur i den fortettede byen», i *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*, red. Gro Sandkjær Hanssen, Hege Hofstad og Inger-Lise Saglie (Oslo: Universitetsforlaget, 2015), 191.

70. Lene Schmidt, «Fortetting med kvalitet», i *Tiltakskatalog for transport og miljø*, red. Marika Kolbenstvedt (Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2014).

71. Lene Schmidt, *For tett?: Fortetting, planprosess og bokvalitet i nye byboligprosjekter*, NIBR-rapport 2007:12. (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2007), 11.

72. Rolf Barlindhaug, Marit Ekne Ruud og Marit Nygård, *Hvilke sammenhenger finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, NIBR-rapport 2017:14 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2017), 53.

73. Guttu, *Den gode boligen*.

74. Asker kommune, *Veileder i bokvalitet*, (Asker: Asker kommune, 2012), 4.

75. Gro Sandkjær Hanssen et al., «Hvorfor studere den kompakte byen?», i *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*, red. Gro Sandkjær Hanssen, Hege Hofstad og Inger-Lise Saglie (Oslo: Universitetsforlaget, 2015), 22.

76. Morten Sjaastad, referert Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 28.

2.3.1 Boligvalg

To begreper er sentrale rundt ønsket bolig og valg av bolig.⁷⁷ Boligpreferanser er et uttrykk for det som er ønskelig, det noen vil ha. Av ulike grunner er det ikke nødvendigvis slik at den boligen som kjøpes har alle preferansene. Den boligen som faktisk kjøpes og velges omtales som boligvalg. I undersøkelsen har vi ikke gått inn på forskjeller mellom preferanser og valg av bolig, og vi forholder oss først og fremst til boligvalg i det videre.

Boligvalget betinges ut fra flere forhold, og begrepet som forklarer dette er boligpreferanser. Plassbehov, fysisk avstand til sosiale funksjoner, til tjenestetilbud og antall barn er alle uttrykk for boligpreferanser. Boligpreferanser endrer seg over tid, og kan ses i sammenheng med ulike behov i ulike livsfaser.⁷⁸ I tillegg handler det om livsstil, økonomi og realistiske alternativer i boligmarkedet.⁷⁹ Bolivalget må ses i sammenheng med opplevelsen av bokvalitet. Begrepet bokvalitet forstås, som nevnt som egenskaper som ilegges verdi. Forskjellige kvaliteter vektlegges av ulike grupper, men tilgjengelighet, uterom, hage, lekeområder og nærhet er viktig.⁸⁰

50% av boligene i Norge er eneboliger,⁸¹ og 26% av boligmassen i Bergen er eneboliger.⁸² Eneboligen har hatt en sentral plass i norsk boligpolitikk, og har oppnådd en slags idealstatus. Eneboligen tilbyr hage og avstand til naboer, samtidig som den gir frihet på eget område.⁸³ Velstandsøkningen har ført til at våre boliger er blitt romsligere,⁸⁴ og norske eneboliger er store sammenlignet med andre land. Eneboligen gir også en viss status, samt at småbarnsfamilier ofte forbinder eneboligen med et godt bomiljø og barnevennlighet.⁸⁵ Johnsen⁸⁶ peker på tre praktiske årsaker til at eneboligen har blitt så sentral. For det første er eneboligen fleksibel når det kommer til endringer i bo- og familiesituasjon. For det andre er det mulig å dekke inn en del av byggekostnadene ved egeninnsats. Og for det tredje vil eneboligen erfaringsmessig stige i verdi.

Kartlegging av flyttemønster viser at mennesker i etableringsfasen ønsker å bo sentrumsnært, men når de senere etablerer seg og kanskje får barn, flytter de ut fra byen og til forstedene.⁸⁷ Nordvik påpeker hvordan livsfaseflytting ser ut til å kunne kobles til demografisk utvikling gjennom kohorter, der unge flytter inn til byen, og etablerte flytter ut.⁸⁸ Undersøkelser av boligsammensetning og nybygg i sentrumsområder i storbyer i Norge, viser at mennesker med færre husstandsmedlemmer tenderer til å ville bosette seg i sentrumsområdene.⁸⁹ Større hushold slik som småbarnsfamilier, bosetter seg i større grad i feltutbygginger utenfor sentrum.

---

77. Sylvia J.T. Jansen, Henny C.C.H. Coolen og Roland W. Goetgeluk, «Introduction», i *The Measurement and Analysis of Housing Preference and Choice*, red. Sylvia J.T. Jansen, Henny C.C.H. Coolen og Roland W. Goetgeluk, (London: Springer, 2011), 2.

78. Barlindhaug, Ruud og Nygaard, *Hvilken sammenheng finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, 37.

79. Marit Ekne Ruud, *Unges boligpreferanser*, NIBR-notat 2009:106 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2009), 6.

80. Rolf Barlindhaug et al., *Nye boliger i storbyen: Hvem kjøper og hva slags bokvalitet tilbys?*, NIBR-Rapport 2012:31 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2012), 26

81. Statistisk sentralbyrå, «Boliger (beboede og ubebodde), etter bygningstype», 24.04.2018, <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/statistikker/boligstat/aar/2018>.

82. Bergen kommune, *KPA2016*, 45.

83. Brantenberg, *Byboligen*, 5.

84. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 97.

85. Guttu, *Den gode boligen*, 29.

86. Yngvar Johnsen 1973, referert i Guttu, «Eneboligen», 25.

87. Kjetil Sørlie, *Nyinnflytting, videreflytting og annen storbydemografi*, NIBR-notat 2003:111 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2003), 6.

88. Viggo Nordvik m.fl., *Bo i storby: Boforhold og boligmarked i norske storbyregioner*, Prosjektrapport 2003 (Oslo: Norges byggforskningsinstitutt, 2003), 7.

89. Barlindhaug, Ruud og Nygaard, *Hvilken sammenheng finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, 10.

En undersøkelse gjennomført av Isdahl viser at mange barnefamilier flytter ut av byen når barna kommer i skolepliktig alder.⁹⁰ Foreldrene begrunner dette med boligens omgivelser og eldre barns behov for større lekeområder. På den annen side hevder utbyggere intervjuet i undersøkelsen at de ikke får solgt familieboligene de bygger. Isdahl innvender da at tilrettelegging for barnefamilier i byen er en forutsetning for etterspørsel av familieboliger i sentrum.

I en undersøkelse fra New Zealand ses boligtype i lys av boligens beliggenhet.⁹¹ I rapporten hevdes det at byleiligheter ikke utgjør et skifte i folks boligpreferanser, men snarere enn avveining mellom kvaliteter og lokalitet. Det er altså boligvalget som har endret seg, mens boligpreferansene består. Endringen bekreftes også av Kvinge m.fl.⁹² Deres undersøkelse viser til at de unge blir boende lenger i byene og etablerer seg der med barn. Det kan forstås som en endring i urbane preferanser, altså fra enebolig til bybolig. Boligpreferansene til denne befolkningsgruppen handler i stor grad om å ha nærhet til arbeid og andre aktiviteter og samtidig ha tilgang til urbane bomiljø og urbane områdekvaliteter.

En empirisk undersøkelse av barnefamilier og valg av bosted gjennomført i Nederland viser at tilrettelegging og utvikling av nærmiljøkvaliteter fører til en økning i andelen barnefamilier som ønsker å bo der.⁹³ Undersøkelsen viser hvordan unge mennesker uten barn blir boende i byen selv etter at de har fått barn. I undersøkelsen kalles unge og barnløse urbane beboere *yuppies*. Når de senere får barn og blir værende i byen kalles de *yupp - young urban professional parents*. Bakgrunnen for at de blir boende i byen er i stor grad tilgang på sosial og kulturell kapital. Undersøkelsen viser også at barnefamiliene må gi avkall på en del typiske bokkvaliteter for småbarnsfamilier ved å bo urbant. Yupps har nye og andre krav til urbane områder, særlig når det gjelder lekeplasser og trafiksikkerhet. Tendensen ser vi mer av i dag, og det er en økende trend å bosette seg i urbane strøk med barn, og bli boende der i lang tid.⁹⁴

Den sosiale og kulturelle kapitalen handler om tilgang til skoler, barnehager, helse og kulturinstitusjoner som kafeer, kino, teater osv. Barlindhaug, Ruud og Nygård viser til empiriske undersøkelser som viser viktigheten av kvaliteter knyttet til fysiske egenskaper og sosiale forhold, og hvordan de er avgjørende for et steds attraktivitet.⁹⁵ Fysiske rammebetingelser medvirker til at bomiljøet kan legge til rette for individuelle livsformer. Med livsformer forstås den enkeltes ønske om livsstil og levemåte. Samtidig vil tilstedeværelsen av ulike livsformer være med på å forme individuelle boligpreferanser.⁹⁶ Karsten har gjennomført en kvalitativ undersøkelse blant barnefamilier i Rotterdam hvor det kommer fram at reduksjon i tid ved kortere avstander og sosiale relasjoner er årsaker til at barnefamilier blir boende i byen.⁹⁷ Undersøkelsen viser også at å bosette seg urbant er et bevisst valg for barnefamiliene i undersøkelsen.⁹⁸

Areal og lokalitet er to viktige begreper knyttet til boligpris og bokkvalitet.⁹⁹ Prisen på boligen påvirkes av begge, og hva som er oppnåelig avhenger av kjøperens økonomiske situasjon. Prisforskjeller er blant annet et resultat av boligens beliggenhet, avstand til ulike offentlige tilbud, og ellers privat og offentlig tjenestetilbud. Trafikk, støy, forurensing, kollektivdekning, bebyggelsesmønster og fysisk avstand kan

90. Isdahl, *På taket, i gården, i parken*, 13.

91. Philip S. Morrison og Scott McMurray, «The Inner-city Apartment versus the Suburb: Housing Sub-markets in a New Zealand City», *Urban Studies* 36 nr. 2 (1999), 395.

92. Torunn Kvinge et al., *Byplangrep og bostedssegregasjon*, NIBR-Rapport 2012:11 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2012), 83.

93. Lia Karsten, «Family Gentrifiers: Challenging the City as a Place to Simultaneously to Build a Career and to Raise Children», *Urban Studies* 40, nr. 2 (2003), 185.

94. Kvinge et al., *Byplangrep og bostedssegregasjon*, 83.

95. Barlindhaug, Ruud og Nygaard, *Hvilken sammenheng finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, 38.

96. Lene Schmidt et al., *Bokkvalitet og bærekraft under endrede rammebetingelser: Momenter til et tverrfaglig forskningsprogram utarbeidet i samarbeid mellom forskere fra Byggforsk, NIBR, NTNU og SINTEF*, red. Eli Støa og Randi Narvestad (Trondheim: Notat, Januar 2005), 11.

97. Lia Karsten, «Housing as a Way of Life: Towards an Understanding of Middle-Class Families' Preference for an Urban Residential Location», *Housing Studies* 22 nr. 1 (2007), 83.

98. Karsten, «Housing as a way of Life», 95.

99. August E. Røsnes, «Med eierskap som verktøy og drivkraft i byutvikling», i *Eiendom og Eierskap: Om forståelsen av fast eiendom og dens betydning i verdiskaping og samfunnsbygging*, red. Øystein Ringen Kristoffersen og August E. Røsnes (Oslo: Universitetsforlaget, 2018), 181.

også ha betydning for prisene i et område.¹⁰⁰ Andre prisdrivere virker også inn på boligprisen, slik som etterspørselsfaktorer, tilbudsfaktorer og rammevilkår.¹⁰¹ Boligpriser påvirkes altså av mer enn bare boligens beskaffenhet.¹⁰²

Endringer i boligpreferanser medfører at vi som innbyggere flytter på oss, og blir en del av en flyttekjede. En flyttekjedemodell går ut på at et flyttemønster kartlegges og kobles til livsfaser. Flyttekjedemodeller betinger at det er tilgjengelige boliger på markedet. Både nybygging, fraflytting, dødsfall, og når to boligeiere flytter sammen gir tilgjengelige boliger. Flytting fra en bolig til en annen etterlater en ledig bolig, som noen andre igjen flytter inn i. Så lenge det er ledige boliger vil flyttekjeden fortsette.¹⁰³ Ulike livsfaser har ulike behov og boligpreferanser. På den måten vil potensielle boligkjøpere tilpasse sin bosituasjon etter behov og økonomi. Flyttekjedener knytter seg dermed i stor grad til livsfaser og livsfaseflytting.

2.3.2 Uterom

Historisk har uterom i byer fungert som de viktigste møteplassene.¹⁰⁴ Uterommens funksjon er mange, og skal favne om flere brukergrupper til ulike tider av døgnet, samtidig som de danner grunnlag for møteplasser.¹⁰⁵ Uterom kan karakteriseres som både harde plasser, grøntområder og forbindelser mellom uterommene.¹⁰⁶ Både byer og tettsteder har behov for ulike uterom, enten det er i sentrum eller i rene boligområder.¹⁰⁷ Byrom er en type uterom som blir beskrevet for seg selv i 2.3.3.

Uterom kan være både privat og offentlig. Forskjellen mellom private uterom åpne for alle, og offentlige uterom kan synes teoretisk, men er viktig ut fra et inkluderings- og toleranseperspektiv. Et privat uterom vil nemlig aldri være gjenstand for fellesskapets regler på samme måte som et offentlig uterom. Bård Isdahl påpeker lett ironisk, men svært treffende at den semantiske likheten mellom et eksklusivt uterom og det å ekskludere ikke er tilfeldig.¹⁰⁸ Isdahl hevder at områder barn kan leke på og ferdes i er et knapphetsgode i en tett by.¹⁰⁹ Han viser til at det har blitt færre og mindre slik områder i Oslo siden de siste tiårene.

Schmidt og Guttu har gjennom sin rapport *Fortett med vett* empirisk undersøkt uterommene i flere nyere fortettingsprosjekter i norske storbyer. Her er kvaliteten på uterommene tatt i nærmere øyesyn, med nedslående resultat.¹¹⁰ Rapporten konkluderer med at kun tre av 27 undersøkte boligprosjekter anses å ha tilfredsstillende kvalitet på uterommene. Det hevdes i rapporten at barn har en sentral plass i planleggingen hvis bærekraftsmålene skal nås, og derfor kan det ikke drives bærekraftig byutvikling uten å tilrettelegge for barn. Begrunnelsen er at det ikke kan planlegges for hvor småbarnsfamilier faktisk kommer til å flytte inn. Verken nå, eller i framtiden. Rapporten trekker fram byggeprosjekter som ikke er planlagt for barn, og viser hvordan barn likevel bor der. Der barn har gode forhold er det generelt gode bokvaliteter forklarer rapporten.¹¹¹ Videre forklares det at sammenhengen mellom uterommene må bedres, og uterommene må inneholde elementer som muliggjør sambruk sier rapporten videre. Rapporten viser at det kan virke som kunnskap om elementære bokvaliteter ikke er like tilstede i dagens planlegging.

---

100. Barlindhaug, Ruud og Nygård, *Hvilken sammenheng finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, 38.

101. Grytten, «Historisk blikk på eiendomsmarkedet», 78.

102. Barlindhaug et al., *Nye boliger i storbyen*, 38.

103. Barlindhaug et al., *Nye boliger i storbyen*, 43.

104. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 103.

105. Regjeringen, «Uterom», 25.01.2017. <https://www.regjeringen.no/no/sub/stedsutvikling/ny-emner-og-eksempler/uterom/id682367/>.

106. Regjeringen, «Uterom», 25.01.2017. <https://www.regjeringen.no/no/sub/stedsutvikling/ny-emner-og-eksempler/uterom/id682367/>.

107. Jan Gehl, *Life between buildings: Using Public Space* (Washington: Island Press, 2011), 51.

108. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 77.

109. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 49.

110. Jon Guttu og Lene Schmidt, *Fortett med vett. Eksempler fra fire norske byer* (Bergen: Husbanken, 2008), 4.

111. Guttu og Schmidt, *Fortett med vett*, 10.

Rapporten *Uterom i tett by* har gjennom matematiske beregninger og geografiske informasjonssystemer kartlagt uterom i Bergen. I følge rapporten mangler Bergen gode offentlige uterom. Det hevdes videre i rapporten at attraktive uterom skaper attraktive byer.¹¹² Rapporten hevder det må legges mer vekt på å skape attraksjoner Bergensere vil sette pris på i uterommene. Uterommens form og innhold kan langt på vei sies å påvirke valgene i framtiden. Videre i rapporten vektlegges fem funn fra undersøkelsen. Det er mangel på offentlig tilgjengelige uterom på den måten at utearealer og restarealer er organisert på en uheldig måte. Videre finner undersøkelsen at noe av det samme gjelder for private områder, fordi private områder blir for små, spredt og fragmentert og mangler sammenheng og kvalitet. For det tredje hevdes det at Bergen har mangel på grønne områder og at de fleste offentlige arealer består av harde flater. Gangnettverket mellom uteområdene er framhevet som et problem, som gjør at uteområdene har liten grad av koplethet, og lav fotgjengervenlighet. Til slutt vises det til utfordringer med trafikk og parkering, og særlig hvordan parkeringsanlegg med tilhørende trafikk ødelegger mulighetene for å benytte gaten til lek.

Jacobs argumenterer i sin bok for barns behov for generelle og ikke-spesialiserte uterom i direkte tilknytning til boligen.¹¹³ Ifølge Jacobs er fortauet det ideelle lekeområdet for barn, så lenge fortauet er bredt nok, og det er lite trafikk. Hun argumenterer for at her får barna oppdragelse og tilsyn fra både foreldre og naboer, og at de på den måten lærer opp til å bli deltakere i samfunnet. Jacobs mener at lekeplasser og parker er utrygge for barn, fordi de er separert fra de voksnes daglige miljø, og derfor er det for lite tilsyn med barna der. Gehl har gjennom observasjon innhentet data på hvordan mindre biltrafikk i gatebildet medfører mer aktivitet og mer bruk av uterom¹¹⁴. Bruk av gater som uterom har opphav i det nederlandske konseptet *woonerf*,¹¹⁵ som kan oversettes til gatetun på norsk. Gatetunene er trafikksanerende og bymiljøfremmende tiltak som legger til rette for lek og aktiviteter i gatene. Det er tilkomst for biler til boliger og bygninger i gatetunene, men all bilkjøring skjer på fotgjengernes premisser.¹¹⁶ Gatetunene og andre tilsvarende tiltak har som formål å skape et sikkert og attraktivt utemiljø,¹¹⁷ og bidrar til å skape flere byrom i en tett by.

Kvalitet ved det fysiske miljøet handler mye om forhold som tetthet, støy, innsyn, mangel på gode utearealer og sosiale møteplasser, uestetiske områder, samt rasing av terreng og natur.¹¹⁸ Isdahl har i rapporten *På taket, i gården, i parken*¹¹⁹ empirisk sett nærmere på kvalitetskriterier for ulike grupper i den tette byen. Erfaringer fra undersøkelsen viser at byrommene ikke står i størrelsesforhold til bebyggelsen som bygges, og at samspillet mellom bebyggelse og uterom er dårlig. Uterom bør utformes mer funksjonelt, med ulike soner, samtidig som lekeplasser bør utformes på en måte som gjør det mulig å lage inviterende rom for flere aldersgrupper. Det understrekes i rapporten at det sosiale ved et uterom er viktig, og at gode uterom legger til rette for sosial kontakt.

Alle uterom, slik som byrom, møteplasser, parker, grøntstrukturer og andre rekreasjonsområder må tilrettelegges for likeverdige forhold, som tar hensyn til både barn og voksne. På den måten står uterom i direkte forbindelse med den sosiale dimensjonen ved bærekraftig utvikling av en by.¹²⁰ Uterom tilfører kvalitet på flere nivåer, og har derfor en sentral plass i ethvert byområde. For barn er det viktig med riktig dimensjonerte uterom som inspirerer til lek gjennom sin utforming og innhold.¹²¹ Gode uterom hever bokvaliteten, og virker inn på både bomiljø og nærmiljø.

---

112. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 226.

113. Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities* (London: Pimlico, 2000), 91.

114. Gehl, *Life between buildings*, 35.

115. Gehl, *Byer for mennesker*, 103.

116. Astrid H. Amundsen og Alena Høye, «Gatetun», i *Trafikksikkerhetshåndboken*, red. Alena Høye et al. (Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2011).

117. Amundsen og Høye, «Gatetun».

118. Anne-Karine Halvorsen Thorén, Jon Guttu og John Pløger, *Arealnormer: Virkemiddel for livskvalitet i fysisk planlegging*, NIBR-rapport 2000:3 (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2000), 188.

119. Isdahl, *På taket, i gården, i parken*, 3.

120. Gehl, *Byer for mennesker*, 119.

121. Isdahl, *På taket, i gården, i parken*, 11.

I en tettere by må alle områder i byen utnyttes til sitt fulle potensial, både som møteplasser og uterom. Som eksempel kan dette gjøres ved at sentrumsgater opparbeides som gatetun, eller at biltrafikken reduseres. På denne måten kan gaten bli en del av det offentlige rom, et sted for tilfeldige møter og sosial interaksjon.

2.3.3 Bruk av byrom og urbane kvaliteter

Til forskjell fra uterom er byrom avgrenset av bygninger, eller andre naturlige avgrensninger.¹²² Byrom er offentlige uterom tilrettelagt for menneskelig aktivitet, slik som gater, plasser, torg og parker.¹²³ Byrom bidrar til å skape liv mellom husene og fungerer blant annet som møteplasser for mennesker. Byrom gir også innbyggerne høyere livskvalitet.¹²⁴ Urbane kvaliteter er egenskaper og kvaliteter som knyttes til byen og bylivet. Byrom hører med som en urban kvalitet i seg selv, men også fordi fysisk utforming av byrom virker inn på oppfattelsen av urban kvalitet. Fysisk utforming er avgjørende for hvordan byrommet fungerer og legger til rette for byliv og besøk.¹²⁵ Byrom som legger til rette for en variasjon i aktiviteter på tvers av generasjoner, gjennom både aktiv og passiv bruk er tilrettelagt for sambruk.

Byrom må ses i sammenheng med bebyggelsen i området og byen generelt. I en tett by vil ofte gater, fortau, parkeringsplasser, ubebygde tomter og andre restarealer inngå som en del av det som oppfattes som byrom. Slik sett er det bruken av et område som definerer hva det karakteriseres som, snarere enn hvilken farge området er gitt på planavdelingens reguleringskart. En viktig del av bybildet er sammenhengen mellom bebyggelse og byrom. Gehl skriver at rekkefølgen i planleggingen må være riktig for å få til vellykkede byrom.¹²⁶ Først må det legges til rette for liv, så rom, og deretter hus og bygninger.

Et godt byrom handler i stor grad om utforming og størrelse, ifølge Whyte.¹²⁷ Dette knytter han til innhold og plassering av elementer i byrommet. Et rom, eller en plass, må sikres gode bevegelseslinjer til og fra rommet. Et av hans hovedfunn er at bevegelse og plassering i et rom er noe universelt og allmenngyldig i store så vel som små byer. I tillegg er plassering av benker, hvileområder og plasser viktig. Sammen med naturlige elementer som sol, trær, planter og vann har dette betydning for bruken av rommet.¹²⁸ Byrom må ha riktig skala, og et innhold som sikrer attraktivitet.¹²⁹ Store plasser med lite innhold, og værutsatte plasser oppleves som lite attraktive, og fungerer dårlig som møteplasser.¹³⁰

Muligheter for opphold er nøkkelen for attraktivitet og bruk av uterom, og godt utformede byer må tilby attraktive møteplasser.¹³¹ Gehl trekker videre fram at fortauskafeer eller lignende er viktig funksjon i et byrom og langs gatene. Dette skaper liv og det handler i like stor grad om rekreasjon, opplevelse og fritid, som det handler om muligheten til å drikke kaffe. Fortauskafeer og restauranter og kulturtilbud er typiske institusjoner i byer, og hører med til urbane kvaliteter. Attraktive byrom med muligheter for å gå, stå og sitte gir økt oppholdstid, og gir dermed grunnlag for flere møter mellom mennesker.¹³²

I tillegg til utforming og muligheter for opphold, er også byrommets innhold av betydning for opplevelse og bruk av byrommet. Livet på gata er viktig, og byrom med flere funksjoner fører til økt bruk av byrommene til flere tider av døgnet.¹³³ Det må være plass til både barn, voksne, og ulike typer aktiviteter i byrommet.

---

122. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*, 11.

123. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*, 11.

124. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*, 24.

125. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*, 101.

126. Gehl, *Byer for mennesker*, 208.

127. William H. Whyte, *The Social Life of Small Urban Spaces* (New York: Project for Public Spaces, 2001), 100.

128. Whyte, *The Social Life of Small Urban Spaces*, 42.

129. Gehl, *Byer for mennesker*, 144.

130. Gehl, *Byer for mennesker*, 48.

131. Gehl, *Byer for mennesker*, 157.

132. Gehl, *Life Between Buildings*, 129–155.

133. Gehl, *Byer for mennesker*, 109.

2.3.4 Sosiale bokkvaliteter

Gehl har utarbeidet et teoretisk rammeverk for hvordan uterom i urbane strøk fungerer i praksis¹³⁴. Det har han gitt navnet *livet mellom husene*. Teorien etablerer to variabler for å forklare hvordan et bekjentskap i et nabolag utvikler seg. Frekvensen av møter er den første variabelen. Den andre er intensiteten i møtet. Teorien predikerer at ved høy frekvens og lav intensitet vil nye bekjenskaper oppstå. Fordi beboerne ser hverandre ofte, kjenner igjen hverandre, og etter hvert også blir kjent. Dette vil ifølge Gehl gi grunn for at et godt nabolag kan utvikle seg.

Ved å tilrettelegge for å øke frekvensen av tilfeldige møter mellom ukjente og kjente mennesker kan et godt nabolag vokse fram. Men det er også her et byrom eller nabolags fysiske utforming og begrensninger gjør seg gjeldende. Bare dersom byrommene legger opp til tilfeldige møter kan den gunstige nabolagskontakten oppstå og holdes ved like.¹³⁵ Gehl hevder at områder som er tilrettelagt for ferdsel til fots, med innganger plassert ut mot fellesområder og med dagligdagse funksjoner i nærheten, er en forutsetning for at slike møter skal kunne oppstå.

I motsetning til et nabobekjentskap, vil et vennskap befinne seg i den andre enden av skalaen – med lav frekvens og høy intensitet. Med andre ord kan et vennskap eksistere selv om partene møtes sjelden, så lenge de står hverandre nær. I et nabolag vil kanskje noen få av bekjenskapene utvikle seg dit hen gitt nok tid, men først og fremst er det den høye frekvensen av hilsninger og korte ordvekslinger som utgjør grunnlaget for et fellesskap. Nettverket av de mange bekjenskapene utgjør til sammen et nabolag. Samtidig spiller stabilitet i nabolaget en rolle for foreldre. Barn slippes i større grad ut alene når foreldre opplever tillit til personer i nabolaget.¹³⁶

Opplevde trygghet og sosial kontroll kan føres tilbake til Jane Jacobs tanker om byplanlegging på 60-tallet.¹³⁷ Jacobs framholder trygghet, eller følelsen av trygghet som en grunnleggende faktor for at en by skal fungere. Jacobs hevder trygghet skapes der mennesker ferdes og oppholder seg. Kontakt mellom gata og boligene gjennom innganger og vinduer er også viktig, og med på å skape trygge omgivelser. Utrygge gater vil føre til færre folk, som igjen fører til mer utrygghet, derfor vil gode byrom være nødvendig for å skape trygghet.¹³⁸ I forlengelsen av Jacobs arbeid viser van Eldijk hvordan tilknytningen mellom uterommene i seg selv, og boligene kan påvirke opplevd trygghet.¹³⁹ Én eller flere innganger direkte fra gaten skaper sosial kontroll, og bidrar til trygghet i uterom. Gater og bygninger med mulighet for innsyn og utsyn gir også mulighet for kontakt mellom mennesker inne og ute. Vinduer og dører i tilknytning til gata hører med til det Gehl omtaler som *menneskelig skala*, og mulighetene for det begrenser seg ved å bygge i høyden.¹⁴⁰ Sosial trygghet kan settes i sammenheng med den sosiale dimensjonen av bærekraftig utvikling, fordi det legger til rette for flere befolkningsgruppers bruk av både gater og byrom.¹⁴¹

2.3.5 Trafikk

Bilen har hatt en sentral plass i planleggingen av byer og tettsteder siden 1960-tallet.¹⁴² Ifølge Gehl er konsekvensen en forringelse av kvaliteten i byer og boligområder, fordi trafikk virker negativt inn på bokkvaliteten i alle områder.¹⁴³ Gehl forklarer videre at det kan være vanskelig for fotgjengere å ferdes i områder utformet på bilens premisser.¹⁴⁴ Fokus har vært på økt kapasitet på veiene, som igjen har skapt flere bilister, som igjen har krevd økt kapasitet på veiene. I tillegg kommer arealbehovet knyttet til

---

134. Gehl, *Life Between Buildings*, 17.

135. Gehl, *Life Between Buildings*, 17.

136. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 73.

137. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 50.

138. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 52.

139. Job van Eldijk, *Trygghetsutredning Noltorp* (Göteborg: Allingsås kommun, 2014), 2.

140. Gehl, *Byer for mennesker*, 159.

141. Gehl, *Byer for mennesker*, 107.

142. Gehl, *Byer for mennesker*, 101.

143. Gehl, *Byer for mennesker*, 102.

144. Gehl, *Byer for mennesker*, 101.

parkering for den stadig voksende bilparken.¹⁴⁵ Fortetting kan føre til økt trafikkbelastning i boligområder, se tabell 2.

Det er en utfordring å få til sammenhengende gangforbindelser der det er mye trafikk, fordi trafikken kan fungere som en barriere. Trafikkbarrierer hindrer tilgang til uterom og fysiske aktivitet.¹⁴⁶ I dag legges det mer vekt på myke trafikanter i planlegging, enn hva tilfellet var for noen tiår siden. Likevel har veisystemene fra tidligere mange steder en plassering som adskiller og separerer områder tilrettelagt for fotgjengere. Utforming av gågater og gatetun gir bedre tilrettelegging for fotgjengere, og bidrar til økt trygghet, hevder Gehl.¹⁴⁷ Utformingen av et sammenhengende gangnettverk av stier, gatetun og gågater bidrar til å knytte uterom, boligområder og andre målpunkter sammen. Både barn og voksne kan ha problemer med å krysse veien, og kan oppleve kryssingspunktene som vanskelige.¹⁴⁸ For at barn og voksne skal kunne bruke byen ifølge Gehl er det trygg, uhindret og komfortabel ferdsel i gatene som er helt essensielt.¹⁴⁹ Fotgjengeres faktiske og opplevde trygghet er avgjørende for å lykkes med tilrettelegging for fotgjengere.¹⁵⁰

I Bergen har bruk av gater som uterom lange tradisjoner, men økende trafikk og parkering i gatebildet bidrar til å redusere muligheter for lek i gaten, og ødelegger langt på vei det som kunne vært fine lekeområder.¹⁵¹ Dermed blir også opplevd trygghet redusert. I dag er mangelen på gode uterom, og særlig uterom som er tilrettelagt for barn, stor i Bergen.¹⁵² Det er også en liten sammenheng mellom uterom, og de er organisert på en dårlig måte. De mangler koblinger mellom hverandre og det øvrige gatenettet.¹⁵³

2.3.6 Barns mobilitet

Forskning på barn og barns behov i byer er tydelig på at barn har behov som bare kan sikres gjennom god planlegging. Rapporten *Cities alive – Designing for urban childhood* understreker at barn har de samme behovene som alle andre aldersgrupper når det gjelder utemiljø.¹⁵⁴ Men til forskjell fra andre befolkningsgrupper har barn vesentlig mindre mulighet til å nå fram med sine behov. Det gjelder blant annet sikkerhet, rene gater, tilgjengelighet til grøntområder, muligheter for bevegelse og vennskap. UNICEF jobber gjennom sitt program for *Child Friendly Cities* for å få barn mer inn i planlegging, slik at de selv kan nå fram med sine ønsker og behov.¹⁵⁵

I Arups rapport siteres tidligere ordfører i Bogota «*children is a kind of indicator species*».¹⁵⁶ Sagt på en annen måte er barna «*et følsomt barometer for måling av våre levekår*».¹⁵⁷ Byer som er tilrettelagt for barn, er også bedre tilrettelagt for andre. Barns individuelle muligheter knyttet til mobilitet, utvikling og sikkerhet er grunnleggende for god planlegging av byer. Planlegging kan sikre gode fysiske oppvekstmiljøer for barn, noe som er en bokvalitet både for barn og voksne.

---

145. Gehl, *Byer for mennesker*, 101.

146. Isdahl, *På taket, i gården, i parken*, 12.

147. Gehl, *Byer for mennesker*, 103.

148. Gabrielsen og Isdahl, *Bo i bysentrum*, 49.

149. Gehl, *Byer for mennesker*, 103.

150. Gehl, *Byer for mennesker*, 104.

151. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 228.

152. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 14.

153. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 150.

154. Arup, *Cities Alive*, 11.

155. Willem van Vliet og Lia Karsten, «Child-Friendly Cities in a Globalizing World: Different Approaches and a Typology of Children's Roles», *Children, Youth and Environments* 25 nr. 2 (2015), 2.

156. Enrique Peñalosa, referert i Arup, *Cities alive*, 4.

157. Hammarqvist og Stenbråten, *Bybarna i forskning og planlegging*, 12.

Arup har i sin rapport listet opp fem mål for barnevennlig byutvikling.¹⁵⁸ Målene har utgangspunkt i UNICEFS *Child friendly cities*-initiativ, og omhandler alle utfordringer barn har i en kompakt by.¹⁵⁹ Trafikk, og forurensing, høyhusbebyggelse og byspredning, sosiale farer, isolasjon og ulik tilgang til byen. Dette er viktige mål som sikrer barns mobilitet og muligheter for lek, og på den måten også bruk av byen. Som Gehl og Jacobs, framhever også Arup viktigheten av å kunne bruke gata rett utenfor boligen til lek og rekreasjon. I rapporten skriver Arup at lekeområder må integreres i byen, framfor å segregeres som egne adskilte områder. Integrering skaper mulighet for møter mellom generasjoner og gir flere bruksmuligheter.¹⁶⁰

Ifølge en studie gjennomført av Björklid og Nordström har barn i dag langt mindre mulighet til å utforske eget nabolag enn hva deres foreldre og besteforeldre hadde.¹⁶¹ Dette skyldes at områdene barn benytter seg av blir færre, samt at trafikken danner barrierer for barna.¹⁶² Fraværet av muligheter for aktiviteter i eget nabolag kan føre til passivitet og i verste fall livsstilssykdommer senere i livet.¹⁶³ Høy mobilitet er positivt for folkehelsen for alle aldersgrupper, også for barn. Helsegevinsten av økt mobilitet er stor, og Verdens helseorganisasjon understreker at tilgang til sikre og trygge uterom er viktig for alle, spesielt for barn.¹⁶⁴ Det er i tillegg viktig for barns fysiske, sosiale og kognitive utvikling at barna har mulighet til å bevege seg utenfor hjemmet alene.¹⁶⁵

Lin et al. har gjennomført en kvalitativ undersøkelse som viser at det er sammenheng mellom foreldres opplevelse av trygghet og barns mulighet til å bevege seg ute alene.¹⁶⁶ Trafikk er en vesentlig trygghetsfaktor som i stor grad påvirker foreldrenes opplevelse av trygghet. Undersøkelsen viser at økt trafikk og dårlig sammenheng mellom byens områder gjør foreldrene bekymret for barna når de er ute, eller gjør at foreldrene ikke slipper barna ut.¹⁶⁷ En kvalitativ studie gjennomført i England viser at en konsekvens av lav opplevd trygghet for foreldre, er at barns aksjonsradius blir kraftig redusert.¹⁶⁸ Undersøkelsen viser hvordan opplevd trygghet er redusert i takt med at trafikken har økt. Trygge rammer skaper gode oppvekstvilkår for barna, som i bidrar til å øke bokvaliteten i et område.

2.3.7 Nærhet og transport

Målpunkter er steder mennesker oppsøker og oppholder seg på i hverdagen.¹⁶⁹ Hjemmet, skole, barnehage, butikker, offentlig og privat servicetilbud, kafeer og treningssenter er alle målpunkter. I tillegg vil steder med høy attraktivitet fungere som målpunkter. Et steds attraktivitet handler om hvor innbydende det er, hvilke attraksjoner det inneholder. Et sted kan gjøres mer attraktivt ved å tilføre stedet kvalitet, og dermed vil flere oppsøke stedet som et målpunkt.¹⁷⁰ Målpunkter er viktige for småbarnsfamilier, fordi nærhet til et målpunkt er ensbetydende med mindre tidsbruk.

---

158. Arup, *Cities Alive*, 8.

159. UNICEF, «What is a child-friendly city?», 02.06.2018, <https://childfriendlycities.org/what-is-a-child-friendly-city/>.

160. Arup, *Cities Alive*, 16.

161. Pia Björklid og Maria Nordström, «Environmental Child-Friendliness: Collaboration and Future Research», *Children, Youth and Environments* 17 nr. 4 (2007), 394.

162. Björklid og Nordström, «Environmental Child-Friendliness», 392.

163. Arup, *Cities Alive*, 13.

164. World Health Organization, «Physical activity», 23.02.2018, <http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>.

165. En-Yi Lin et al., «Social and built environment factors related to children's independent mobility: The importance of neighbourhood cohesion and connectedness», *Health and Place* 46 (2017), 107–13.

166. Lin et al., «Social and built environment factors», 107–13.

167. Lin et al., «Social and built environment factors», 107–13.

168. Russell Jago et al., «Licence to be active: parental concerns and 10-11-year-old children's ability to be independently physically active». *Journal of Public Health* 31 nr. 4 (2009), 474.

169. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*, 101.

170. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*, 82.

Valg av bosted handler i stor grad om nærhet til målpunkter og attraksjoner. Slik som nærhet til sentrum, nærhet til natur og nærhet til servicetilbud.¹⁷¹ For småbarnsfamilier er nærhet til barnehagen svært viktig.¹⁷² Nærhet kan ses i sammenheng med tilrettelegging for fotgjengere. Dersom avstanden er lav og det er få barrierer i form av trafikk vil flere oppleve det å gå som trygt og positivt.¹⁷³ Den fysiske avstanden fra boligen til målpunktet avgjør i stor grad valg av transportmåte. Bebyggelsens tetthet og parkeringsmuligheter påvirker også valget av transportmåte.¹⁷⁴ I sentrumsområdene er bebyggelsestettheten høy, og transportgrunnet er stort, noe som gir et bedre kollektivtilbud.

2.3.8 Oppsummering

Bokkvaliteter har lenge vært en viktig del av byutviklingen. Gjennom stortingsmeldinger og ulike utredninger og rapporter har bomiljø og bokkvalitet blitt løftet fram som en viktig del av utviklingen av boligområder. Bokkvaliteter i en kompakt by har i dette kapittelet blitt løftet fram gjennom bruk av teorier knyttet til uterom, byrom, sosiale forhold og trygghet

Ønsket om bokkvalitet gjenspeiles i boligpreferanser den enkelte har. Tett knyttet til bokkvalitet for småbarnsfamilier er generelle kvaliteter i både by- og boligområder. Bokkvaliteter har en vesentlig påvirkning på bosetningsmønsteret til småbarnsforeldre. Oppnåelsen av bokkvalitet henger i stor grad sammen med boligpreferansene og påvirkes av både tilgang på uterom, urbane kvaliteter i byen, og trygghet. Boligpreferansenes betydning for valg av bosted endrer seg i takt med den livsfasen hver enkelt familie er i.

Tabell 3. Tabellen viser sentrale tema fra fagteorien vi har identifisert i tilknytning til bokkvalitet.

Tema	Fagteori
Boligvalg	<i>Ikke tilfeldig. Preferanser er noe man ønsker og boligvalg, det som faktisk kjøpes.</i>
Uterom	<i>Uterom har betydning som både møteplasser og sosiale arenaer.</i>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<i>Utgjør del av målpunkter og attraksjoner. Sosiale møteplasser, kultur- og service.</i>
Sosiale bokkvaliteter	<i>Møte mellom mennesker og sosial trygghet.</i>
Trafikk	<i>Virker negativt inn på alle områder. Fungerer som barrierer for bevegelse for barn og voksne.</i>
Barns mobilitet	<i>Begrenses i stor grad av trafikk. Kan påvirkes av dårlige sosiale forhold.</i>
Nærhet og transport	<i>Transportvalget betinges av nærhet til målpunkter og attraksjoner. Nærhet gir spart tid.</i>

Godt utformede byrom med tilstrekkelig sammenheng har betydning for barns mobilitet og aksjonsradius. Byrommenes utforming og innhold er av betydning for kvaliteten og bruken av disse. Dette handler i stor grad om fysisk plassering av benker og lignende, men også om sosiale møteplasser. Sosiale plasser og tilfeldige møter øker den sosialkontrollen som bidrar til å danne rammer for den sosiale delen av bokkvalitet. I tillegg spiller nærhet til målpunkter inn. Dette er delelementer som i stor grad setter begrepet bokkvalitet i kontekst, og kan oppsummeres slik som tabell 3 viser.

Det er bokkvalitetene for småbarnsfamilier som undersøkes i denne undersøkelsen. Hvilke bokkvaliteter som er viktig for småbarnsforeldre i Bergen vil bli presentert og analysert i kapittel 4. Fagteorien viser hvordan faktorer som trygghet, nærhet, uterom, og mobilitet kan bidra til å påvirke den opplevd bokkvalitet.

171. Kjetil Sørli, *Bosettingspreferanser, flyttemotiver og flytteprosesser: Status og perspektiver omkring den regionale befolkningsutviklingen i Norge*, Notat til Kommunal og regionaldepartementet (Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2006), 8.

172. Barlindhaug, Ruud og Nygaard, *Hvilken sammenheng finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, 10.

173. Asplan Viak og Spascescape, *Uterom i tett by*, 134.

174. Petter Christiansen, Frants Gundersen og Fredrik Alexander Gregersen, *Kompakte byer og lite bilbruk? Reisemønster og arealbruk*, TØI-rapport 1505/2016 (Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2016), 18.

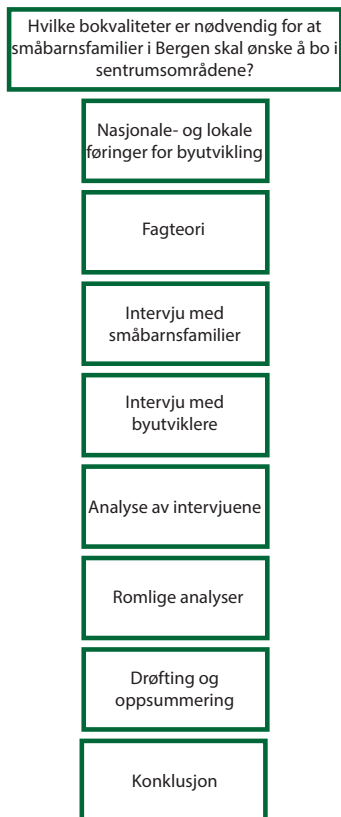
3 Metode

Kapittelet presenterer et undersøkelsesopplegg for å belyse forskningsspørsmålet.

Undersøkelsesopplegget kombinerer to informantgrupper og tre romlige analyser for å belyse forskningsspørsmålet. Undersøkelsen tar for seg bokkvalitet for småbarnsfamilier i sentrumsområdene av Bergen, med Laksevåg og Møhlenpris som utgangspunkt. Kvalitative dybdeintervju er undersøkelsens hovedmetode, og romlige analyser av informantenes nærmiljø er brukt for å gi et mer nyansert bilde av informantenes utsagn. Intervjuene er analysert gjennom meningsfortetting og kategorisering etter syv temaer identifisert etter gjennomgang av fagteori.

3.1 Undersøkelsesopplegg

I metodekapittelet viser vi hvilket undersøkelsesopplegg vi har brukt for å belyse undersøkelsens forskningsspørsmål. I gjennomgangen av undersøkelsesopplegget redegjør vi for hvordan undersøkelsen er lagt opp og gjennomført. Forskningsspørsmålet har blitt til ut fra en undring om hva som må til for at småbarnsfamilier skal bo i en tettere by. For å tilnærme seg forskningsspørsmålet mener vi det er nødvendig å se nærmere på hvilke bokkvaliteter småbarnsforeldre vektlegger i dag, og hva som kan tilbys i informantenes nærmiljø i dag. Ut fra nåsituasjonen mener vi at undersøkelsen kan klargjøre hva som trengs i framtiden når sentrumsområdene fortettes. Formålet med undersøkelsen er å si noe om hvilke bokkvaliteter som er tilstede i dag og hvordan disse enten kan utvikles, eller være under press fra fortetting. Det er også et mål i undersøkelsen å drøfte i hvilken grad *KPA2016* kan bidra til å fremme økt bokkvalitet for informantene i deres sentrumsområde ved fortetting og videre utvikling av undersøkelsesområdene. Under følger en redegjørelse for undersøkelsesopplegget, de ulike komponentene i opplegget og hvordan de er tenkt å høre sammen, se også figur 6. Metodene er her kun kort presentert for oversiktens skyld, mer utførlig metodebeskrivelse for intervjuene, analyse av intervjuene og romlige analyser følger under henholdsvis 3.3, 3.4 og 3.5.

Figur 6. Figur over undersøkelsesopplegg som viser hvordan vi metodisk går fram for å belyse forskningsspørsmålet.

Nasjonale- og lokale føringer for byutvikling

I det tidligste arbeidet gikk vi gjennom offentlige dokumenter, veiledere, føringer og Bergens kommuneplaner. Med utgangspunkt i at det er en målsetning for Bergen kommune å få flere småbarnsfamilier til å bosette seg i sentrumsområdene, så vi etter opplysninger om hvordan kommunen skal få dette til. Arbeidet inngår i kapittel 2 – *Fagteori – Nasjonale og lokale føringer for byutvikling*.

Fagteori

En viktig del av arbeidet har vært å danne seg et bilde av hva slags forskning og undersøkelser som er gjort innenfor lignende tematikk tidligere. Vi har søkt i databaser som Oria, Norart og i arkivene til Norsk institutt for by- og regionforskning. I tillegg har vi søkt i databasene til Elsevier, Jstor og Sage. Vi ser at det har blitt gjennomført studier knyttet til bokkvalitet tidligere, men resultatet av søkene viser at dette er mer kvantitative undersøkelser og knytter seg til bokkvalitet i nye boligprosjekter. Det vi mener er mest relevant for å belyse forskningsspørsmålet er presentert i kapittel 2 – *Fagteori*.

Intervju med småbarnsforeldre

Kvalitative intervju er valgt som metode for å få forståelse for småbarnsforeldre i Bergens opplevelse og vurdering av fortetting og bokkvalitet. Gjennom å analysere funn i intervjuene har vi fått grunnlag for å si noe om den virkeligheten informantene oppfatter, og hvilke kvaliteter de ser som viktig.

Bokkvaliteter nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene er belyst gjennom bruken av kvalitative dybdeintervju.

Hoveddelen av undersøkelsesopplegget baserer seg på intervju med småbarnsforeldre. Intervjuene gir både et tilstandsbilde på informantenes situasjon i dag, og nærmer seg informantenes tanker om hva som må til for at de selv skal bo i en tettere by.

Intervju med byutviklere

Vi har snakket med Ole Kleppe hos boligbyggelaget BOB, Nancy Jøssang fra planleggingsfirmaet Opus og spesialrådgiver Siri H. Sandtov Heimark og senioringeniør Håkon Færø fra plan- og bygningsetaten hos Bergen kommune. De fire informantene fungerer som nøkkelinformanter i undersøkelsen på den måten at de gjennom sin fagkompetanse og erfaring har svært verdifull kunnskap som vi har fått tilgang til gjennom intervjuene. Vi har ment at det er viktig å snakke med profesjonelle aktører i tillegg til småbarnsfamiliene for å få synspunktene til de som planlegger utviklingen av Bergen. Vi har valgt å kalle informantgruppen for *byutviklere*.

Analyse av intervjuene

Gjennom analyse av intervjuene fra de to informantgruppene går vi gjennom hva de ulike informantene mener, hva som er likt og hva som er felles. Analysemetodene for intervjuene er meningsfortetting og kategorisering. Vi har ut fra fagteorien identifisert syv sentrale temaer som vi har brukt som kategorier ved kategoriseringen. Analysen struktureres også etter de syv kategoriene, se tabell 3.

Romlige analyser

Romlige analyser fungerer som en samlebetegnelse for to analyser og en kartlegging vi har gjort i to områder i informantenes nærmiljø. Metodene ses samlet under betegnelsen *romlige analyser* i undersøkelsesopplegget, fordi de er nært knyttet sammen. Gjennom en kartlegging av bruk i byrommene i de to nærmiljøene. Dette har vi kalt en *brukskartlegging*. Brukskartleggingen gir verdifull informasjon om hvordan byrommene i nærmiljøene brukes, hvor mange som er der, og når de er der. Vi har kartlagt de to nærmiljøene på samme tid, så alle ytre forhold skal være like mellom brukskartleggingene i de to områdene. Gjennom en gatebruksanalyse får vi fram trafikkforholdene i nærmiljøene, analysen viser gjennom en kategorisering hvem veiene i området er tilrettelagt for, og på den måten hvordan tilretteleggingen for myke trafikanter er i områdene. Til slutt gjennomfører vi en mikroskalaanalyse, der forholdet mellom boligene og den nærmeste gata kommer fram ved at inngangsdørenes plassering er registrert. Dette sier noe om hvordan gata oppleves for de som ferdes og bor der. En gate med høy integrasjon mellom boliger og gate vil være mer brukt og oppleves som tryggere, enn en gate uten en slik integrasjon. Dette tror vi kan gi viktig informasjon for å forstå nærmiljøene til informantene, og for å belyse det informantene sier under intervjuene fra enda en synsvinkel.

Oppsummering og drøfting

Gjennom en oppsummering og drøfting av funnene fra de to informantgruppene og de tre romlige analysene klargjør vi funnene i undersøkelsen. Her forsøker vi å samle trådene, legge vekt på det som går igjen, og det som er forskjellig. I tillegg ses analysene opp mot hverandre og i lys av hverandre.

Undersøkelsen benytter seg av metodetriangulering ved å kombinere kvalitative intervju og romlige analyser. Forskningsspørsmålet belyses på den måten ut fra to separate og ulike datainnsamlinger¹⁷⁵. Ved å gjøre dette ønsker vi å øke undersøkelsesoppleggets validitet,¹⁷⁶ samt å få en større forståelse for det informantene sier ved å se det i lys av romlige analyser gjennomført i nærmiljøet deres. Dette gir tilleggsinformasjon om det som oppleves som viktig for bokvaliteten av informantene, ut fra de romlige analysene vi gjennomfører. Ved å bruke to metoder og to informantgrupper kan registrerte data fra en metode ses i lys av den andre metoden eller den andre informantgruppen. Dette vil underbygge eller svekke de funnene som er gjort. Undersøkelsen bygger på et induktivt opplegg. Med induktivt opplegg forstår vi at de empiriske undersøkelsene ikke har utgangspunkt i teori.¹⁷⁷ Som det framgår av figur 6 har vi tilnærmet oss en ukjent virkelighet. Undersøkelsen må sies å være eksplorerende i sin utførelse.

---

175. Knut Halvorsen, *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (Oslo: Cappelen akademisk forlag, 2008), 149.

176. Sigmund Grønmo, *Samfunnsvitenskapelige metoder* (Bergen: Fagbokforlaget, 2004), 221.

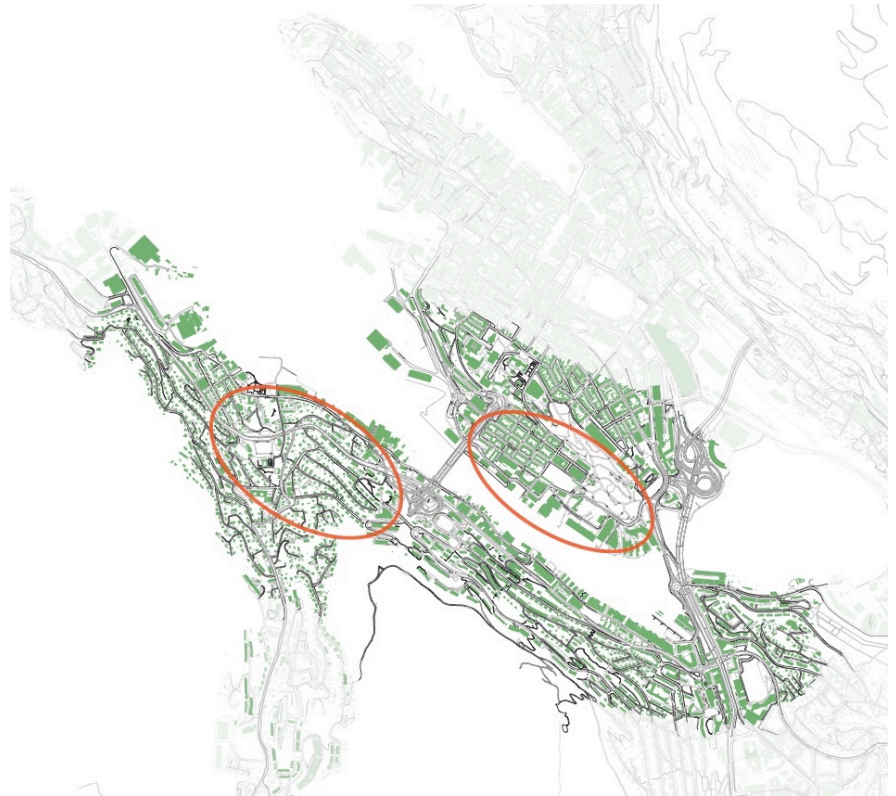
177. Halvorsen, *Å forske på samfunnet*, 24.

3.2 Valg av område

For intervjuundersøkelsen er områdevalget avgrenset til småbarnsfamilier i sentrumsområder. I tillegg til to informanter i Åsane. Bakgrunnen for områdevalget har hele tiden vært den nye utvidete sentrumsdefinisjonen presentert i *Bergen 2030*. Vi har valgt Møhlenpris og Laksevåg som undersøkelsesområder, se figur 7. For intervjuundersøkelsen er ikke områdene strengt definert, men alle informantene, med unntak av de i Åsane, bor i tilknytning til de to områdene. For de romlige analysene er derimot et nøye avgrenset område helt essensielt, og vi har da valgt å ta utgangspunkt i to av nærmiljøene der vi fikk kontakt med flest informanter. Det har også vært tatt med i betraktningen at områdene skal være forskjellige, og det var ønskelig å velge et område innenfor den gamle sentrumsdefinisjonen, og et innenfor den nye sentrumsdefinisjonen fra *Bergen 2030*.

Etter gjennomføring av levekårsundersøkelsen i 2011 ble Indre Laksevåg et satsningsområde for Bergen kommune. Som satsningsområde vil kommunen gå aktivt inn for å bedre fysiske og sosiale forhold på Laksevåg.¹⁷⁸ Det er i tillegg gjennomført et strategisk planprogram for Laksevåg. Planprogrammet setter rammene for kommende utvikling på Laksevåg, som skal bli et sammensatt byområde av høy kvalitet.¹⁷⁹ Store ressurser skal settes inn, og det ligger store endringer i vente for Laksevåg. Derfor er Laksevåg interessant å se nærmere på som et av to områder.

Figur 7. Undersøkelsesområdet for intervjuene med småbarnsfamilier markert i grønt. Undersøkelsesområdene for de romlige analysene markert med rød ring henholdsvis Laksevåg til venstre og Møhlenpris til høyre.

Møhlenpris har tidligere vært gjennom noe som kan minne om områdesatsningen som i dag gjøres på Laksevåg. Som nevnt i kapittel 2 *Fagteori*, gjennomgikk deler av Bergen sentrum en grundig opprustning på slutten av 70-tallet. Både av sosial og fysisk karakter. Møhlenpris var ett av områdene som gjennomgikk endringer for å bedre boforholdene. Under byfornyingsprogrammet ble uteområdene oppgradert, og leiligheter ble slått sammen til større enheter for å heve innbyggernes bokvalitet.¹⁸⁰

Det er flere grunner til at de to områdene er interessante for vår undersøkelse. Først og fremst er boligtypene og bokvalitetene som tilbys nokså forskjellig. Der Laksevåg er dominert av eneboliger og flermannsboliger, består Møhlenpris utelukkende av bygårder i kvartalsbebyggelse. Møhlenpris er et urbant område, Laksevåg er et område som skal urbaniseres. Videre er leiligheter på Møhlenpris for tiden svært populære og oppnår høy kvadratmeterpris ved salg. Situasjonen er noe mer dempet på Laksevåg. En annen grunn for valg av områder er at det kan være interessant å se på et område som har vært gjennom byfornyings tiltak, og et område der det skal gjennomføres en områdesatsning. Kanskje kan vellykkede tiltak identifiseres fra byfornyings tiltakene på slutten av 70-tallet, og brukes som inspirasjon for

178. Bergen kommune, Områdesatsing i Bergen kommune (Bergen: Bergen kommune), 4.

179. Bergen kommune, Strategisk planprogram for Laksevåg (Bergen: Bergen kommune), 9.

180. Roald, *Byplanen*, 254.

den innsatsen som skal gjøres på Laksevåg nå. Ved å se bydelene opp mot hverandre kan vi nærme oss forskningsspørsmålet i lys av de bokkvaliteter områdene kan tilby småbarnsfamilier.

Valg av område for intervjuundersøkelsen

Intervjuundersøkelsen omhandler bokkvalitet for småbarnsfamilier i Bergen. Det er ikke et mål for intervjuundersøkelsen å gå inn i en avgrenset analyse av et byområde, men snarere å si noe generelt om hvilke bokkvaliteter småbarnsfamilier må ha for å bo i et sentrumsområde. Forskningsspørsmålet er ikke områdespesifikt utover sentrumsområder i Bergen. Vi har likevel forsøkt å samle utvalget av informanter i området rundt Nygårdsparken, Laksevåg, Danmarks plass, Møhlenpris og Nygårdshøyden. Det ble gjort fordi vi ønsket å få flere perspektiver på kvalitet for småbarnsfamilier og fortetting i det samme nærmiljøet. Slik sett må de vestlige deler av Bergen sentrum, inkludert Danmarks plass og Laksevåg forstås som det området intervjuundersøkelsen har utgangspunkt i. Vi mener likevel at intervjuundersøkelsens relevans ikke begrenser seg til dette området, da lignende områder finnes andre steder i Bergen, som også nylig har blitt inkludert i den utvidete sentrumsdefinisjonen og står ovenfor fortetting og urbanisering.

Valg av område for romlige analyser

For de romlige analysene har vi avgrenset undersøkelsesområdet ytterligere. Her har utgangspunktet vært å gå inn i to ulike nærmiljø nært opp til informantens bosted. Hensikten med dette er å få et objektivt perspektiv på det informantene forteller oss under intervjuene. Vi tror at vi får en bedre forståelse for informantens meninger om kvalitet ved å se nærmere på to nærmiljøer med ulik morfologisk form og uttrykk gjennom romlige analyser. Møhlenpris har nær tilknytning til sentrumskjernen, med bebyggelse av urban karakter. Laksevåg ligger lengre unna sentrum, men fortsatt i gangavstand. Området er enda ikke urbanisert, og har et helt annet morfologisk uttrykk. I tillegg var det et ønske at områdene skulle ha en sammenheng eller være lokalisert nær hverandre. Nettopp det gir muligheter til å diskutere likheter og forskjeller i drøftingskapittelet.

3.3 Intervju

Totalt ble det gjennomført ti dybdeintervjuer med 17 informanter i perioden 27. februar til 22. mars. 13 av informantene er småbarnsforeldre med barn i alderen ett til ti år. Fire av informantene er profesjonelle aktører, henholdsvis to representanter fra Bergen kommune, en fra BOB, og en fra Opus. Blant de 13 småbarnsforeldrene er fire av informantene bosatt i Møhlenpris-området, mens syv av informantene er bosatt på Laksevåg. To av informantene bor i Åsane. Ni av intervjuene er gjennomført som semistrukturerte intervjuer. Intervjuet med Bergen kommune er derimot gjennomført som et ustrukturert intervju.

Utvalg

Som nevnt har vi valgt å intervju både profesjonelle aktører og småbarnsforeldre i undersøkelsen. Informantene kan deles inn i to informantgrupper: Småbarnsforelder og profesjonelle aktører. For å ha muligheten til å se forskjeller mellom informanter som bor nær byen, og de som bor utenfor, var det viktig å få tak i noen informanter utenfor byen. Vi kom i kontakt med to informanter fra Åsane, et forstadsområde utenfor Bergen.

Hovedkriteriet for valg av informanter var at de hadde barn. Derrest ble bosted satt som et kriterium. Deres geografiske tilhørighet ble av betydning i forhold til det å bo nært sentrum, eller i sentrum. Utvalget av informanter fra de geografisk avgrensede områdene ga også mulighet til å gjennomføre romlige analyser. Informantene som har deltatt i undersøkelsen har stilt opp frivillig. Og de fleste av informantene har vist stor interesse for undersøkelsens tematikk. Dette har gitt gode samtaler, med stor forståelse for tematikken under intervjuene.

Informantene har valgt tid og sted for gjennomføring av intervjuene. De fleste av intervjuene er gjennomført i familiens bolig, med begge foreldrene tilstede. I noen tilfeller har ikke dette vært mulig, og vi har da forsøkt å imøtekomme informantene i størst mulig grad. Ett intervju ble gjennomført med en forelder i familiens bolig. To av intervjuene ble gjennomført på kafé med en forelder. Å gjennomføre intervju på en

åpen kafé gjorde det vanskeligere å skape en fortrolig og avslappet samtale. Vi var bevisst på dette, og brukte litt ekstra tid på introduksjonen for å få til en fortrolig samtale.

Intervjutyper

Semistrukturert intervju er en intervjuform som er godt egnet i situasjoner hvor det kun gjennomføres en samtale med hver enkelt informant¹⁸¹. Denne delvis åpne intervjuformen gir til en viss grad informanten mulighet til å fortelle fritt og sammenhengende innenfor hvert av spørsmålene. Samtidig kan vi som intervjuere sikre at vi får svar på de temaer og spørsmål vi vil ha oversikt over gjennom å anvende intervjuguiden.

Utforming av intervjuguiden er en viktig del av forarbeidet til intervjuprosessen, ved at den gir oss som intervjuere muligheten til å sørge for at alle tema og spørsmål blir belyst under intervjuet. Intervjuguiden fungerer på denne måten som en rettesnor gjennom intervjuprosessen, noe Kvale også omtaler som et manuskript.¹⁸² Vi har laget to intervjuguider, en for småbarnsfamilier og en for byutviklere. Vi har gjort dette fordi informantene har helt ulike bakgrunn og innsikt i tematikken. Dette er også gjort fordi vi ønsker forskjellig informasjon fra de to informantgruppene. Intervjuguidene er utformet med tematisk inndeling, og oppfølgingsspørsmål for hvert tema. Innledningen i intervjuguidene er av en generell karakter der informantens relevans for undersøkelsen bekreftes med spørsmål om bosted, antall barn med flere. Deretter går intervjuguiden inn på de tematiske spørsmålene om bokkvalitet, om opplevd trygget og om tilgang til aktiviteter i nærområdet. Intervjuguiden for byutviklerne laget vi med færre temaer, slik at informantene fikk lov til å fortelle så åpent som mulig. For småbarnsfamiliene brukte vi flere temaer for å styre samtalen i den retningen vi ønsket.

Intervjuguide småbarnsfamilier

- Briefing
- Innledning
- Flyttemønster
- Bolig, sentrum og nabolag
- Trygghet og uterom
- Aktivitetstilbud
- Debriefing

Figur 8. Oversikt over temaene i intervjuguiden for småbarnsfamilier.

Intervjuguide byutviklere

- Briefing
- Innledning
- Fortetting
- Planlegging
- Debriefing

Figur 9. Oversikt over temaene i intervjuguiden for byutviklere.

Intervjuet med kommunens to representanter ble gjennomført til slutt og tidsmessig noe senere enn de øvrige intervjuene. På dette tidspunktet var en del av analysearbeidet med de andre intervjuene påbegynt. Derfor valgte vi å gjennomføre et ustrukturert intervju med kommunen, i form av en samtale mellom oss og de to informantene. Til forskjell fra et semistrukturert intervju, brukes ingen intervjuguide under et ustrukturert intervju. Et ustrukturert intervju følger likevel en plan utarbeidet på forhånd, som intervjuerne har i bakhodet under hele intervjuet.¹⁸³ Vi visste på forhånd hvilke tema vi ville ta opp, og vi ønsket å høre kommunens syn på en del funn vi på dette tidspunktet hadde gjort i analysen av de øvrige intervjuene. Framgangsmåten fungerte fint, og det oppstod en avslappet og rolig intervjusituasjon. Fordi vi på forhånd var klare på hvilke funn og tema vi ønsket å få belyst, var et ustrukturert intervju hensiktsmessig, og vi fikk da muligheten til å spørre direkte om det vi hadde funnet for å få informantenes mening om akkurat de temaene og funnene.

Vi har forsøkt å stille spørsmål som kan fange opp forskjellene mellom aktørene som småbarnsfamilier og byutviklere. I alt arbeidet med intervjuene og intervjumaterialet er saklighet og nøyaktighet vektlagt tungt.

181. Harvey Russel Bernard, *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches* (Plymouth: AltaMira Press, 2011), 157.

182. Steinar Kvale og Svend Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju* (Oslo: Gyldendal akademisk forlag, 2009), 162.

183. Bernard, *Research Methods in Anthropology*, 102.

Det knytter seg etiske utfordringer til å gjennomføre intervjuer. Intervjueren må være oppmerksom på hvor grensene går, og viktigheten av å behandle informanten på en god og mellommenneskelig måte.¹⁸⁴ Det er lagt vekt på å skape en trygg og uformell intervjusituasjon mellom oss som intervjuere og informantene. Dette tror vi har bidratt til at informantene forteller åpent og personlig om sine vurderinger og meninger.

Vi har i møte med småbarnsfamiliene lovet konfidensialitet. Intervjuene har blitt anonymisert i ettertid ved at navn eller hendelser som kan knyttes til personen er fjernet. Vi har ment at det er viktig at informantens nærområde inngår som en del av undersøkelsen. Informantens adresse oppgis ikke i undersøkelsen, men deres tilhørighet til undersøkelsesområdene er ikke holdt skjult.

Intervjuene med byutviklerne er ikke anonymisert. Alle de fire informantene blant byutviklerne er informanter med stor innsikt i tematikken for undersøkelsen, og fungerer på den måten som nøkkelinformanter i undersøkelsen.¹⁸⁵ De har spisskompetanse innen planlegging, og har jobbet mye med planlegging og tilrettelegging for småbarnsfamilier. Derfor er det heller ikke ønskelig å anonymisere informantene. Alle har samtykket til å bli navngitt i undersøkelsen, og har fått muligheten til å lese gjennom transkripsjonen. Ole Kleppe har etter eget ønske fått lese og gitt sin kommentar til analysen av intervjuene med byutviklerne.

I forkant av intervjuene ble det gitt informasjon om undersøkelsen og formålet med undersøkelsen. Innledningsvis i intervjusituasjonen fikk vi informantens informerte samtykke, dette ble også med på lydopptaket. Her redegjorde vi for undersøkelsens formål, undersøkelsesopplegg, fordeler og risiko ved deltakelse, opptak og transkripsjon, og hvordan dataene fra intervjuet skal brukes i undersøkelsen. Informantene fikk muligheten til å si seg enige, eller trekke seg fra intervjusituasjonen dersom de ikke ønsket å delta likevel. Undersøkelsen er meldt inn og godkjent av NSD – Norsk senter for forskningsdata.

Samtlige informanter har blitt informert om at intervjuet var anonymt og at lydfiler og transkripsjoner ville bli slettet etter bruk. Intervjuene har blitt gjennomført etter prinsippet om informert samtykke, og det ble i samtlige intervjuer opplyst at informanten kunne trekkes seg når som helst. Transkripsjonene fra intervjuene er oversendt alle informantene etter intervjuet.

Tilgang til feltet

Småbarnsforeldre er travle mennesker, og forståelig nok er det ikke alle som ønsker å tilbringe en time av ettermiddagen sin på å la seg intervju om bokkvalitet og fortetting. Selv om det å være småbarnsforelder åpner opp for et stort antall potensielle informanter, har vi opplevd det som utfordrende å komme inn i feltet og å finne personer som var villige til å bruke tid på å bli intervjuet.

Å få tilgang til feltet har vært en prosess full av blindveier. Første forsøk var å ta kontakt med forelderådenes arbeidsutvalg ved sentrumsnære skoler. De viste seg raskt umulig å få kontaktinformasjon til noen i forelderådenes arbeidsutvalg fra skolene. Det de kunne gi oss var epostadresser, der de færreste besvarte kontakten. Vår forståelse er at vår kontakt ikke ble videreformidlet fra arbeidsutvalgsleder til resten av utvalget, eller at epostadressene ikke var aktive.

Vi innså at vi trengte en ny tilnærming, og rettet da en plenumsforespørsel til våre lærere og medstudenter. Vi fikk tips om å oppsøke konseptet «Åpen hall», der idrettshallene i bydelene holdes åpne på søndags formiddag for allmenn benyttelse av barn og foreldre. Under vårt besøk i «Åpen hall» på Laksevåg oppnådde vi kontakt med tre informanter og fikk utvekslet kontaktinformasjon som senere førte til avtale om intervju.

---

184. Kvale og Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju*, 49.

185. Bernard, *Research Methods in Anthropology*, 196.

Vår neste tilnærming var å ta kontakt med velforeninger og aksjonsgrupper for beboere i undersøkelsesområdene. Etter de dårlige erfaringene med epost, brukte vi nå Facebooks meldingssystem. To av organisasjonene stilte seg positive til å viderefremme vår undersøkelse gjennom sine informasjonskanaler. Det gjorde at vi oppnådde kontakt med ytterlige åtte informanter.

Det var langt enklere å opprette kontakt med profesjonelle aktører. De har vist interesse for undersøkelsen og vært villige til å stille til intervju tidlig i prosessen.

Framgangsmåte

Under intervjuene ble samtalen tatt opp med lydopptaker. Ved å benytte lydopptaker har vi mulighet til å høre intervjuet flere ganger. I etterkant av intervjuene har lydopptaket blitt transkribert. Dette er gjort ved å gjengi ordrett det som ble sagt under intervjuene, særlig knyttet til informasjon som ble sagt om de viktigste temaene. Følelser og reaksjoner som er blitt fanget opp av lydbåndet er skrevet inn i transkripsjonen. Under intervjuene ble det gjort feltnotater, som også er brukt under transkripsjonen og videre i analysen.¹⁸⁶ Alle informantene tillot oss å gjøre et opptak av intervjuet. Etter transkripsjon forelå et datamateriale på over 300 sider.

Fordelen ved å ta opp intervjuet med lydopptaker er at intervjueren i større grad kan konsentrere seg om det som blir sagt, kroppsspråk og andre egenskaper ved dialogen. Ved å transkribere intervjuene fikk vi mulighet til å analysere intervjuet som en tekst, i tillegg til å gjennomgå notatene fra intervjuene og taleopptaket.

Innledningsvis og avslutningsvis i intervjuene ble det gjennomført briefing og debriefing. Briefingen bidrar til å sette intervjuet i kontekst og har gitt informasjon om prosjektets frister. Debriefingen oppsummerer delvis det som ble sagt i briefing, samtidig som det ga mulighet for å undersøke hvordan informantene oppfattet intervjuet. Under briefing ble det som nevnt gjort klart for informantene hva deltakelse i undersøkelsen innebærer, og deres samtykke ble bekreftet.

Spørsmålene vi stilte underveis i intervjuene knyttet seg til en viss grad til det teoretiske rammeverket vi hadde oversikt over. Gjennom kategorisering av spørsmålene innen bolig og kvalitet, trygghet og aktiviteter og tilgjengelighet har vi undersøkt hvordan informantene subjektivt stiller seg til det kunnskapsgrunnlaget vi tok utgangspunkt i. Besvarelsene vi har fått har vært gode og har gitt oss informative data vi bearbeider og analyserer i neste kapittel.

Et viktig poeng som må understrekes er at intervjuene ikke vil gi noe fasitsvar på utfordringer knyttet til forfetting og bokkvalitet for småbarnsfamilier. Gruppene av informanter, småbarnsfamilier og byutviklere, bidrar imidlertid med viktig informasjon som vil være mulig å anvende sammen med fagteori og våre brukskartlegginger.

Svakheter ved metoden

Kvale hevder at antallet intervjuer ligger på 15 +/- 10 i vanlige intervjuundersøkelser.¹⁸⁷ I denne undersøkelsen har vi totalt gjennomført elleve intervjuer. Antallet intervjuer vi har gjennomført er godt innenfor de marginene Kvale anbefaler. Vi føler at antallet intervjuer er passe, vi har fått med alle parter blant byutviklere og vi har intervjuet flere småbarnsfamilier både på Laksevåg og i Møhlenpris-området. Det er også variasjon i barns alder hos informantene, noe vi mener gir mer informasjon til undersøkelsen. Barn i ulik alder har ulike behov, og foreldrene har ulike ønsker til bokkvalitet. Vi mener også at det er klare likhetstrekk mellom svarene vi får i intervjuene som ligger nært til hverandre geografisk. Kvale skriver at etter et visst punkt vil ikke flere intervjuer tilføre mer ny kunnskap, sett i forhold til tiden som går med for å

---

186. Monica Dalen, *Intervju som forskningsmetode – En kvalitativ tilnærming*, (Oslo: Universitetsforlaget, 2004), 62.

187. Kvale og Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju*, 148.

gjennomføre og analysere intervjuene.¹⁸⁸ Vi mener vi har godt belegg for de funnene vi gjør i analysen ut fra de elleve intervjuene som er gjennomført.

Allerede i de første intervjuene ble det tydelig at et av temaene i intervjuguiden fungerte dårlig. Rundt de fleste temaer fikk vi som forventet mye informasjon, mens temaet delingsøkonomi ga korte og uklare svar. Spørsmålet *Kunne du tenkt deg å delta i en delingsøkonomi i tilknytning til bostedet?* Ga ikke et eneste svar relatert til deling av fellesrom og bolig blant småbarnsforeldrene. Følgelig ble det heller ikke aktuelt med noen analyse av utsagn knyttet delingsøkonomi. Vi har kanskje vært for tidlig ute blant småbarnsforeldrene, for blant byutviklerne ga dette spørsmålet entusiastiske og klare svar. Med dette unntaket, har intervjuguiden stort sett fungert godt.

Kommunikasjon kan være en utfordring under intervjuer. Dersom kommunikasjonen er dårlig, blir også svarene korte eller utenfor temaet intervjuer er interessert i.¹⁸⁹ Som nevnt har vi lagt vekt på å få til en avslappet og rolig intervjusituasjon, og vi har forsøkt å få til god kommunikasjon fra første kontakt. Dette har både skjedd i forkant av intervjuene, og i begynnelsen av intervjusituasjonen. Det har også vært til hjelp å være to intervjuere, og i de fleste tilfeller to informanter. På den måten ble det lettere å oppfatte misforståelser, eller andre problemer med kommunikasjonen.

Som intervjuere er det viktig å være bevisst på at en informant kan ønske å sette seg selv i et godt lys ovenfor oss. Bernard kaller dette *The Social Desirability Effect*.¹⁹⁰ Under intervjuene har vi i liten grad opplevd at dette har vært et problem. Innenfor de temaene vi har spurt informantene om er det generelt rom for ulike meninger, og det tror vi har hjulpet til å redusere problemet. I noen tilfeller har vi opplevd at informanter har uttalt ting som «jeg vet det er feil, men jeg kjører bil til jobben». Sitater av denne typen viser at informantene er oppmerksomme på forskjellen mellom deres egen mening, og hva de tror vi vil høre. Temaene er likevel såpass ukontroversielle at vi har inntrykk av at informantene har fortalt det som det er. Vi har likevel forsøkt å være bevisst på faren for at informanter prøver å sette seg selv i et godt lys når vi har analysert tekstmaterialet.

3.4 Analyse av intervjuene

Meningsfortetting

Den første analysen vi gjorde var en meningsfortetting. Ved meningsfortetting trekkes det viktigste fra informantens svar på et spørsmål ut og komprimeres til en setning eller et kort utsagn om temaet. Arbeidet med meningsfortettinger gjorde vi ut fra transkripsjonene. Fordelen ved å gjøre en meningsfortetting er at datamaterialet fra intervjuene blir mer oversiktlig. Gjennom meningsfortettingen fikk vi tak i det viktigste og beste informantene fortalte oss. Der det var uklart hva som var viktig, eller hvordan vi skulle tolke informasjonen fra informantene, forsøkte vi å stille spørsmål til teksten¹⁹¹. Spørsmålene ble brukt for å få klarhet i hva informanten egentlig mener, og for å se likheter og ulikheter mellom informantene.

Kategorisering

De utskrevne meningsfortettingene la grunnlaget for videre analyse og gjorde det mulig å se hvilke tema informantenes svar omhandlet, hvilke temaer som gikk igjen, og hvilke spørsmål som ga ulike svar. Ut fra meningsfortettingen og gjennomgang fagteorien laget vi kategorier som vi sorterte informantenes utsagn i. Kategoriene ga oss mulighet til å sortere dataene og videre kvantifisere eller framstille utsagn som matriser. Kvantifisering gjorde vi ved å plassere utsagn i kategorier som enten bekreftet eller avkreftet en påstand, et fenomen eller en oppfatning.

---

188. Kvale og Brinkmann, *Det kvalitative forskningsintervju*, 148.

189. Grønmo, *Samfunnsvitenskapelige metoder*, 165.

190. Bernard, *Research Methods in Anthropology*, 180.

191. Vivi Nilsen, *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren* (Oslo: Universitetsforlaget, 2012), 102.

Kvantifisering av informantenes utsagn gjorde det noen steder nødvendig med en viss tolkning av informantens svar. Tolkning ble brukt der informanten svarer ufullstendig eller unntakende, uten at vi har oppfattet dette i intervju situasjonen. Andre steder har vi først etter gjennomføring av intervjuet innsett at et spørsmål ville åpnet opp for et interessant perspektiv fra informanten. I noen tilfeller har det ut fra informantens svar på andre spørsmål vært mulig å tolke seg fram til svar på spørsmål vi ikke har stilt under intervjuet.

Kategorisering har også blitt brukt som grunnlag for matriser. Matrisene er laget for å vise informantenes ulike forståelse av en situasjon. For å bygge opp matrisene har vi tatt utgangspunkt i meningsfortettingen og så kategorisert svar etter de temaene som tas opp i svaret. Vi har lagt vekt på å få fram bredden i informantenes utsagn når vi har laget matrisene. Matrisene er effektive da de viser den fulle bredden av svarene vi har fått tilgang til gjennom intervjuene.

Resultater

Kvale viser til ulike måter for å strukturere resultatene fra analysen. Ut fra det Kvale skriver har vi valgt å skrive ut resultatene fra analysene under kategoriene vi har identifisert som de mest sentrale i intervjumaterialet. Kategoriene er forsøkt ordnet i rekkefølge, slik at der den ene slutter vil den også åpne for den neste kategorien. Fire kategorier er svært tydelige i intervjumaterialet. *Boligvalg, kvaliteter og mangler ved uterom, sosiale forhold knyttet til bomiljø, og byrom og bruk av sentrum*. I tillegg har vi tre kategorier som funnene er litt mindre tydelige ved. *Trafikk, barns mobilitet, samt transport og nærhet*.

For å gi leseren innsikt i informantenes svar og variasjonen mellom informantene, har vi valgt å bruke mange sitater i analysen. På samme måte ønsker vi ved å bruke kvantifiseringer og matriser i teksten at samsvar, kontrast eller variasjon mellom informantene og det de har fortalt oss, skal komme fram.

En utfordring ved strukturering av resultatene har vært forholdet mellom kategorier og lokalitet. De to områdene vi tar for oss er nokså forskjellige og det er interessant å se resultatene i lys av hvor informantene bor. Vi har forsøkt å løse dette ved i hovedsak å strukturere resultatene etter kategorier, men understreke hvor informantene bor der det er tydelige forskjeller mellom informantgruppene.

3.5 Romlige analyser

Intervjuene med ulike informanter legger i stor grad opp til å undersøke bokkvalitet for småbarnsfamilier i dag. Som et supplement til intervjuene har vi tatt for oss to områder av Bergen med ulik typologisk sammensetning og fysisk form. Hensikten med dette er ikke å gjennomføre en komparativ undersøkelse av områdene, men å få fram likheter og ulikheter fra de to. Det har blitt gjennomført gatebruksanalyse og mikroskalaanalyse for begge områdene, i tillegg til at vi har registrert bruken av uterom begge steder. Områdene det gjelder er Møhlenpris og Laksevåg. Mens Møhlenpris er et sentrumsområde i dag, skal Laksevåg bli en del av sentrum etter visjonene i Kommuneplanens samfunnsdel, Bergen 2030. De romlige analysene og brukskartleggingen gir en oversikt over hvordan romlige forhold påvirker bruken, og dernest også bokkvaliteten knyttet til uterom, trygghet i forhold til trafikk og sosiale forhold. Sett i sammenheng med § 9 i Bestemmelsene til *KPA2016* har Møhlenpris flere av de kvalitetene som listes opp i denne paragrafen sammenlignet med det Laksevåg har.

Brukskartlegging

Vi ønsket å se nærmere på bruk av offentlige rom, parker og lekeplasser. Helt fra begynnelsen hadde vi inntrykk av at uteområdene på Laksevåg i liten grad ble brukt. For å se nærmere på i hvor stor grad uteområdene i undersøkelsesområdene blir benyttet, utformet vi et registreringsopplegg for Indre Laksevåg og et for Møhlenpris. Opplegget gikk ut på å bevege seg langs en forhåndsbestemt rute en gang i timen. Metoden kaller Gehl¹⁹² for *mapping*, og gir både et øyeblikksbilde og et helhetsbilde over bruk av områdene i tidsrommene de ble gjennomført.¹⁹³ Fra nå av omtaler vi metoden som *brukskartlegging*. Vi kartla på fem tidspunkter i to områder samtidig. Dette gir etter vår mening et godt

---

192. Jan Gehl og Birgitte Svarre, *How to Study Public Life* (Washington: Island Press, 2013), 26.

193. Gehl og Svarre, *How to study public life*, 26.

sammenligningsgrunnlag, fordi alle forhold er helt like i de to områdene på de samme tidspunktene. Klokkeslettene for kartleggingen er 10.00, 11.00, 12.00, 13.00 og 14.00. Tidspunktene valgte vi ut fra når vi antok at vi kom til å møte på flest barn og småbarnsfamilier. Begge kartleggingene ble gjennomført søndag 18. mars 2018, en av årets første soldager. Dette gir et unikt innblikk i bruken av to separate områder på samme tid, og under helt identiske forhold med tanke på vær og temperatur.

Ved å kartlegge mennesker både i tid og rom fikk vi registrert forskjeller i bruk av byrommene utover formiddagen. Rutevalget gjorde vi ut fra hvor det virket sannsynlig at det kunne være barn. Rutevalget ble også gjort slik at flest mulig byrom kunne dekkes i sammenheng på under én time. Alle mennesker som oppholdt seg i rommene langs ruten ble tegnet inn på et kart. Kartleggingskategoriene var mann, kvinne, barn over eller under fem år, samt om barnet var alene eller sammen med foreldre.

Datamaterialet fra brukskartleggingene gir muligheten til å belyse de opplysningene informantene kommer med under intervjuene fra et romlig perspektiv.

Gatebruksanalyse

For å få en klarhet i trafikkbildet i de to områdene er det utarbeidet gatebruksanalyser. Analysene viser hvordan biler og mennesker prioriteres i det eksisterende gatenettet. Analysen har fire kategorier og vektet prioriteringen av gruppene,¹⁹⁴ Kategorisering av bruken kan ses i figur 10. Gatebruksanalysene har til hensikt å vise hvilke trafikanter de ulike gatene er tilrettelagt for. Vi har gjort vurderinger ut fra kriteriene, bilfrie gater (grønn), balanserte gater (gul), kjøretøydominerte gater (rød) og bare tilrettelagt for kjøretøy (sort). De gir en indikasjon på hvordan både framkommelighet og trygghet oppleves, og hvordan det er å ferdes i de ulike gatene.¹⁹⁵

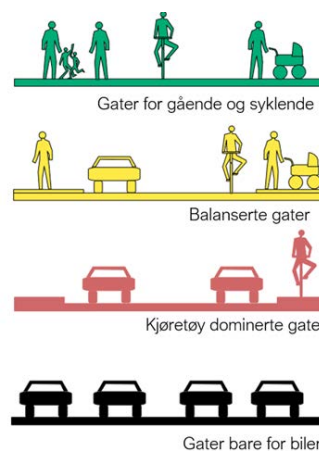
Mikroskalaanalyse

Mikroskalaanalyse viser hvordan bygninger forholder seg til gaten, andre bygg, og fysiske uterom som grøntareal, plasser og lignende. Analysene viser forholdet mellom boligens private innside og den offentlige gaten utenfor. En slik analyse viser hvordan de romlige forhold påvirker blant annet opplevd trygghet.¹⁹⁶ En slik analyse kan ses i sammenheng med gatebruksanalysen etter som at gatens funksjon også påvirker bruk. Gater kan være forbeholdt biler, folk, eller en kombinasjon av disse. I gater hvor bebyggelsen har direkte inngang fra gaten, og det er vinduer direkte mot gaten oppleves trygghet og sosial kontroll i større grad. Dette kan påvirke bokvaliteten for det aktuelle området.

De tre romlige analysemetodene gir en objektiv tilnærming til forskningsspørsmålet og gir informasjon om hvordan den fysiske utformingen av informantens nærmiljø er. Dette er informasjon som indirekte sier noe om bokvaliteten, eller hvilke muligheter for bokvalitet områdene gir.

3.6 Reliabilitet og validitet

Vi har i oppgaven tilstrebet å ha en høy validitet i forhold til dataene som presenteres. All data som er hentet inn i undersøkelsen er gjennomført av oss, noe som i seg selv bidrar til en styrking av validiteten.¹⁹⁷ Videre styrkes validiteten, gjennom metodetriangulering slik vi ser det gjennom at vi har hentet inn relevante data for å besvare forskningsspørsmålet.¹⁹⁸ Vi mener forskningsspørsmålet om bokvalitet for

Figur 10. Kategoriene i gatebruksanalysen med fargeangivelse og vurderingskriterier.

194. van Eldjik, *Trygghetsutredning Noltorp*, 6.

195. Van Eldjik, *Trygghetsutredning Noltorp*, 7.

196. van Eldjik, *Trygghetsutredning Noltorp*, 14.

197. Halvorsen, *Å forske på samfunnet*, 72.

198. Halvorsen, *Å forske på samfunnet*, 72.

småbarnsfamilier og deres behov kan belyses gjennom kvalitative intervjuer slik vi har gjort. Å definere god validitet i kvalitative undersøkelser er vanskelig.¹⁹⁹

Relabilitet forstås som pålitelige data. Dataene som er hentet inn her knytter seg i stor grad til et bilde av øyeblikket for den enkelte informants situasjon. Relabiliteten i undersøkelsen er betinget av at forholdene er like på et eventuelt senere tidspunkt. For å etterprøve dataene som er hentet inn betinger det i stor grad at tilsvarende undersøkelse blir gjort med en tilsvarende type utvalg som har de samme oppfatninger og forhold som våre informanter har hatt. I arbeidet med dataene har vi forsøkt å være objektive, og ikke la oss påvirke av subjektive meninger.

3.7 Kildehenvisninger og litteraturliste

For kildehenvisninger har vi valgt å følge Chicago fotnotestil, også kjent som Chicago A-stil. I hovedsak har vi fulgt den norske oversettelsen av referansestilen fra Søk og skriv.²⁰⁰ For de typer av kildehenvisninger som ikke er oversatt der, har vi brukt *The Chicago Manual of Style*.²⁰¹ For ordens skyld har vi i litteraturlista valgt å oppgi dato for når vi har konsultert elektroniske kilder, selv om Chicago-stilen ikke krever dette. Ved første gangs henvisning til en kilde er hele kildehenvisningen ført ut i fotnoten, ved andre gangs henvisning og senere er forfatterens etternavn og verkets kortnavn oppgitt. Enklere informasjonssider fra internett er oppgitt fullstendig i fotnoten, og ikke tatt med i litteraturlista.

---

199. Grønmo, *Samfunnsvitenskapelige metoder*, 221.

200. Søk og skriv, «Chicago fotnoter», 18.05.2018, <https://sokogskriv.no/kildebruk-og-referanser/referansestiler/chicago-fotnoter/>.

201. *The Chicago Manual of Style* (Chicago: University of Chicago Press, 2017), 741–890.

4 Funn fra intervjuene og romlige analyser

Kapittelet presenterer funn fra intervjuene, kartlegginger, gatebruksanalyser og mikroskalaanalyser ut fra forskningsspørsmålet: *Hvilke bokkvaliteter er nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene?* Intervjuene gjør det mulig for oss å si noe om hvordan bokkvalitet oppleves av den enkelte informant. Intervjuene er analysert gjennom meningsfortetting og kategorisering i syv kategorier identifisert i fagteorien. Kapittelet tar først for seg funn som utgjør bokkvaliteter for småbarnsforeldrene, deretter byutvikleres meninger om fortetting og byutvikling for småbarnsfamilier. Til slutt gjennomgås resultater fra kartlegginger, gatebruksanalyser og mikroskalaanalyser.

4.1 Analyse av intervju med småbarnsfamilier

De elleve småbarnsforeldrene vi har snakket med presenteres i det følgende. Det gis en kort oversikt over hvor informantene bor, samt hvor mange barn de har. Vi gjør oppmerksom på at navnene er fiktive for å sikre anonymiteten til de enkelte.

Silje og Thomas bor på Laksevåg. De er begge sent i 30-årene og har to barn, på fire og seks år. De bor i en liten enebolig, omkranset av en hage. Boligen ligger sentralt på Laksevåg med en umiddelbar nærhet til både friområder og bilvei. Nabolaget består i stor del av eneboliger.

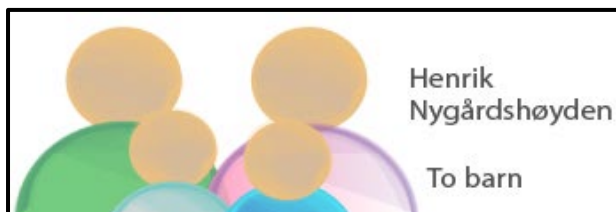
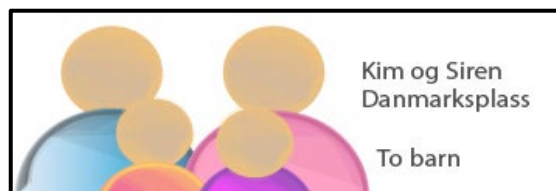
Jorunn og Geir bor i enebolig på Laksevåg. De er begge tidlig i 40-årene og har to barn, på tre og åtte år. Boligen deres er stor, det samme er hagen. Boligen ligger i enden av en blindvei, med lite trafikk. Det er ikke umiddelbar nærhet til friområder, men hovedveien ligger likevel relativt nær. Nabolaget består i hovedsak av eneboliger.

Stian er bosatt på Laksevåg, har samboer og sammen har de ett barn på halvannet år. Stian og samboeren er bosatt i leilighet i et relativt nybygget boligfelt, der boligen ligger sentrert rundt et fellesområde med opparbeidet lekeplass for barn. Boligene ligger i enden av en blindvei, og det er lite trafikk. Området ligger godt skjermet og har nærhet til natur.

Wenche og Morten bor i enebolig på Laksevåg. De er i 40-50 årsalderen og har et barn på ti år. Boligen har hage og ligger noe tilbaketrukket fra bilveien. Det er nærhet til naturen fra boligen. Nabolaget består i hovedsak av eneboliger, men også noe mindre og eldre leilighetsbygg.

Kim og Siren bor i leilighet på Danmarks plass. De er i 40-årene begge to og har to barn på tre og fem år. Leiligheten ligger i lavblokk som omkranser et bilfritt uteområde med lekeplasser, benker og annet grøntareal. Lavblokkene er i stor grad skjermet fra trafikken som Danmarks plass er kjent for, og området virker stille og relativt trygt.

Henrik har samboer og to barn på fire og syv år. Henrik er i slutten av trettiårene. Han og samboeren bor i leilighet på Nygårdshøyden. Nærområdet har lite trafikk og er preget av leiligheter og bygårder. Boligen ligger tett på sentrum og Nygårdsparken.

Erlend bor på Møhlenpris med samboer og to barn på syv og to år. Selv er han i slutten av trettiårene. Erlend og samboeren bor i leilighet tett på gatetunene på Møhlenpris. Her er det lite trafikk og boligen ligger tett på både sentrum og Nygårdsparken.

Camilla og Petter er bosatt i et rekkehus i Åsane. De er i midten av 30-årene begge to, og har en datter på to år. De bor i rekkehus i et relativt nytt boligområde. De har en liten hage, og nærhet til felles lekeplass og friområder. Nabolaget består i stor grad av rekkehus og lavblokker.

Tabell 4 viser kortfattet hvilke kvaliteter og utfordringer de ulike informantene står ovenfor i dag i sine nærmiljø. Den videre analysen viser hvordan vi har kommet til dette resultatet.

Tabell 4. Kort beskrivelse av kvaliteter og utfordringer som påvirker bokvaliteten hos informantene.

Intervju	Kvaliteter	Utfordringer
Silje og Thomas	Nærhet til skole, barnehage, arbeid og urbane kvaliteter i sentrum. høy kvalitet på uterom	Mye trafikk, få møteplasser, lav sammenheng i uterommene
Jorunn og Geir	Nærhet til skole, barnehage, urbane kvaliteter i sentrum og natur, godt naboskap	Mye trafikk, lite innhold på lekeplasser, få møteplasser, lite kulturtilbud
Stian	Nærhet til barnehage og natur, lite trafikk og gode sosiale kvaliteter	Lav kvalitet på uterom.
Wenche og Morten	Nærhet til skole, sentrum og natur	Få møteplasser. Mye trafikk, lite kulturtilbud
Kim og Siren	Nærhet til skole, barnehage og urbane kvaliteter. Gode sosiale kvaliteter.	Få lekeplasser, trafikk utfordringer, dårlig sammenheng mellom uterommene
Henrik	Nærhet til skole, og urbane kvaliteter.	Få lekeplasser, noe trafikkutfordringer
Erlend	Nærhet til skole og urbane kvaliteter i byen. Gode uterom og møteplasser	For mange biler i nabolaget.
Camilla og Petter	Nærhet til familie og natur	Mye trafikk i nærområdet

4.1.1 Boligvalg

Den første delen av undersøkelsen knytter seg til valg av boligtype og bosted. I følge fagteorien er boligvalgene tett knyttet til preferanser og ønsker. Det er interessant å se hvordan informantene har valgt boligtype for senere å se hvordan bokvaliteten knyttet til boligtypen og bosted oppleves. I denne delen vil vi belyse funn knyttet til valg av boligtype og bosted. Informantene har oppgitt ulike og interessante begrunnelser for valgene som vi vil belyse i denne delen av analysen.

Silje og Thomas

Silje og Thomas er bosatt i enebolig på Laksevåg. Huset er ikke så stort, det samme gjelder for hagen. Thomas understreker likevel at «*Dette er et greit kompromiss. Det er ikke en blokkleilighet inne i byen, og det er ikke en stor enebolig langt ute på landet*». Videre forteller Thomas at leilighet kan oppleves som tett, «*Det føles fort veldig tett dersom det er folk bak hver vegg*». Silje forteller at hun er mer bymenneske og at hun foretrekker byen framfor landet, med unntak av ønsket om nærhet til sentrum var valget av Laksevåg noe mer tilfeldig. Silje forteller «*Det var den første visningen vi gikk på. Men det gikk jo litt på ... Vi ville ha noe ganske sentrumsnært, så vi bare begynte en plass*». Thomas forteller også at pris var viktig, de kunne fått samme bokvaliteter i for eksempel Sandviken, men til en langt høyere pris.

Silje og Thomas har vært opptatt av å finne en enebolig med hage, med nærhet til sentrum. I dagens bolig har de fått begge deler. Dette er kvaliteter som oppleves som svært viktige for dem. Hagen gir muligheter til en form for frihet som de ikke finner i byen. Å bo i byen oppleves ikke som attraktivt for Silje og Thomas. En byleilighet gir utfordringer med naboer tett på, samtidig som det ikke er mulig å ha hage. Derfor er dagens bolig et godt kompromiss. Her får de hage, som er viktig, samtidig som at byen ligger i kort avstand. Husets størrelse og hage kunne vært større slik vi forstår uttalelsene, men dette hadde medført lenger avstand til byen, som ikke er en ønsket situasjon for informantene, eller at de måtte opp i pris. Thomas sine uttalelser om at enebolig med hage i Sandviken hadde vært dyrt, viser at prisen også har hatt innvirkning på kompromisset.

Geir og Jorunn

For Geir og Jorunn er det også snakk om et kompromiss. Jorunn forteller om hvordan plasseringen var et kompromiss mellom hvor de to ønsket å bosette seg utfra hvor de selv kom fra. «*Jeg var oppvokst i Bergensdalen, og jeg ville fra Minde til Paradis. Og han er oppvokst på Sotra, og han ville bo fra Bergen Vest og utover mot Sotra*». Videre beskriver Jorunn hvordan størrelse var viktig, «*Vi var vel litt opptatt av å ha litt størrelse på huset, og gjerne utleie som det er på dette, for da kunne vi gå litt opp i pris. Så var det jo det at jeg ønsket meg hund mer enn barn, så vi måtte ha hage*». Samtidig var det viktig å ha et sted hvor det var mulig for barn å vokse opp. «*Vi tenkte jo på det når vi kjøpte, at vi måtte kjøpe et sted der ... vi visste jo ikke om vi ville ha barn da, men at det måtte være et sted der barn kunne vokse opp*».

Tilgang på egen hage er viktig for Geir og Jorunn. Kompromisset Jorunn snakker om, knytter seg i stor grad til personlige preferanser om bosted. Hun ville ikke langt ut av byen, mens Geir ikke hadde hatt noe problem med å flytte lenger utenfor. Vi forstår at nærhet til byen også har vært viktig for Jorunn, kanskje mer enn for Geir. Hun forteller at hun liker det urbane og sosiale med byen. Med tanke på at de ønsket et sted hvor framtidige barn kunne vokse opp, tyder dette på at boligkjøpet har en langsiktighet ved seg. Fokuset på plass til både dyr og barn gir et inntrykk av at enebolig med hage var det eneste alternativet for informantene. Boligen oppfyller langt på vei deres preferanser. Boligmarkedet på kjøpstidspunktet har også påvirket. De har fått oppfylt ønsket om enebolig med hage og nærhet innenfor deres økonomiske ramme. Likevel får vi en følelse av at det kanskje ikke var førstevalget deres, men at det fungerer godt som kompromiss med tanke på areal og beliggenhet.

Stian

Stian bor med samboer og ett barn i leilighet. På spørsmål om hva som var avgjørende for valg av bosted og boligtype sier han, «*Ja, du har jo disse vanlige, du har lyst på sol, du har lyst på utsikt. Jeg er glad i å fiske så det å komme ned til sjøen. Ellers så er jo pris alltid en sak*». Han forteller også at det er usikkert hvor lenge de blir boende i leiligheten og sier, «*etter hvert så ser vi nok for oss en enebolig med litt større hage, eget privat uteområde*». Stian er fra Østlandet og samboeren fra Vestlandet noe som har medført en diskusjon om bosted. Dette forklarer han slik, «*Og så er det jo da for vår del om vi har lyst til å bo i by eller*

utenfor. Vi er usikre på hvor vi ender opp senere, om det blir her i Bergen eller på Østlandet, det vet vi ikke».

For Stian er det viktig med kort avstand til naturen, og aktive naturopplevelser. Stians omtaler at både han selv og samboeren begge ønsker seg enebolig med egen hage på sikt. Dagens bolig framstår derfor som noe midlertidig. Selv om boligen treffer innenfor deres preferanse knyttet til pris og beliggenhet i dag, ligger det et ønske om enebolig med egen hage for framtiden. Hans ønske om enebolig viser også at livet i leilighet ikke er helt det han egentlig ønsker seg. Bokkvaliteten han trekker fram som nærhet til sjøen og muligheter for å fiske, kan forstås som at han lever et aktivt liv, og ønsker å leve et aktivt liv. Sett i sammenheng med hvordan Stian senere forteller om bruk av byen, får vi et inntrykk av at Stian ikke er opptatt av nærhet til byen.

Morten og Wenche

Morten og Wenches valg av bosted knytter seg i stor grad til plass og nærhet. De forteller at de bodde i området da de lette etter ny bolig, men at de også så på bolig i andre bydeler enn Laksevåg. «*Det som endret seg var vel at vi fikk øynene opp for at dette er jo veldig nære til sentrum. Så dersom vi kunne beholde sentrumsnærheten vi hadde der vi bodde tidligere, og samtidig få mer plass*». Dette bekrefter Morten og sier, «*Vi fant jo ut at vi ville ha sentrumsnærhet da, men her trengte du jo ikke å betale noe ekstra for det, fordi det var lave priser i området her. Så sånn sett føler jo vi at vi har bosatt oss sentrumsnært til en lav pris da*». Kort avstand til sentrum og pris på bolig trekkes også fram som viktig for valget. Videre forteller Wenche hvorfor enebolig med hage var viktig, «*Vi tenkte jo aldri på å bo i sentrum, for det vi ville ikke bo i leilighet med barn da. Vi ville ha plass*». Wenche forteller at det å få barn for henne, fordrer både hage og litt tumleplass. Morten viser til sin egen oppvekst og sier «*sånn vi har vokst opp med, sånn vi vil ha*».

Hagen er etter vår oppfatning en viktig bokkvalitet for både Wenche og Morten. Å bosette seg i sentrum har ikke vært aktuelt for Morten og Wenche. Hagen er sentral for valget av boligtype, de har et ønske om å gi barnet de samme oppvekstsvilkårene som de selv hadde, samtidig som at barn krever plass både ute og inne. Leilighet i byen ville ikke vært et alternativ for dem, slik vi ser det. Etersom de trekker fram barnets behov, vel så mye som sine egne. Likevel er kort avstand til sentrum en kvalitet de verdsetter. De forteller senere under intervjuet hvordan de bruker sentrum, og sentrum er en attraktiv arena for kulturelle og sosiale møter. I tillegg forstår vi at tilknytning til området har vært viktig for dem. Området hadde mange kvaliteter de kjente fra før, og som de verdsatte. Kvaliteten i nærmiljøet fikk de beholde ved å flytte innenfor det samme området som de tidligere bodde. Prisen har spilt en rolle også for Morten og Wenche, men det framstår som at de har funnet ønsket bolig utfra de ønsker og krav om hage, plass og nærhet til byen de hadde.

Kim og Siren

Kim og Siren bor i leilighet på Danmarks plass. Som begrunnelse for boligvalget trekkes blant annet pris fram, «*Pris var en ting, for vi tenkte egentlig Møhlenpris men ... ja vi fikk jo nesten en million eller to billigere bare ved å bevege oss hit*». I tillegg trekker Kim fram viktighetene av boligens plassering når han sier, «*Ja! – Så var det nærme sentrum selvsagt*». Å bo i leilighet oppleves som praktisk for informantene, de forteller, «*Så var det det praktiske med leiligheten*». De forteller at de kjøpte leiligheten med tanke på familieførøkelse, og at de bare var på en visning, og at det var den leiligheten de ville ha. Siren forklarer «*samtidig så hadde vi jo ikke barn når vi flyttet inn her, men vi hadde jo planer om barn*». Kim oppsummerer med å si, «*Vi flyttet jo fordi vi trengte mer plass og skulle ha barn. Og da var jo veranda og den lekeplassen utenfor viktig. Jeg tror nok ikke vi innså hvor viktig den lekeplassen faktisk var før vi fikk barn*».

For Kim og Siren er kort avstand til byen og det praktiske med leilighet som trekkes som begrunnelse for boligvalget. Slik vi forstår det ønsket de seg bynære kvaliteter slik de fant på Møhlenpris, men der ble prisen en begrensning. Igjen ser vi at det handler om areal og beliggenhet. For Kim og Siren framstår ikke drømmen om enebolig og egen hage som viktig. De ønsket en praktisk bolig. Samtidig har en bolig som ga mulighet for familieførøkelse og har kvaliteter for barn vært viktig. Boligvalget har en langsiktighet over seg, ettersom de ønsket plass nok til familieførøkelse. Leiligheten tilfredsstillte deres behov og ønsker, og gir bokkvaliteter de ønsker. Lekeplass utenfor stuevinduet og privat uteareal i form av veranda, vektlegges

som et gode. Lekeplassen har fått langt større betydning etter at de selv fikk barn. Det samme kan sies om verandaen som bidrar til å holde oppsikt med barna. Slik vi forstår det er slike kvaliteter mer eller mindre uunnværlige. Slik vi tolker det har Møhlenpris flere kvaliteter de gjerne kunne ønsket seg i dagens bosituasjon, noe som gir inntrykk av at de egentlig kunne tenkt seg noe annet enn det de har i dag. De har vært virkelighetsorienterte ved å se hvor mye mer de fikk for pengene bare ved å bevege seg ut av sentrum, og dermed funnet tilstrekkelig kvaliteter ved dagens bolig.

Henrik

Henrik er bosatt i leilighet på Nygårdshøyden i sentrum av Bergen. Han forteller at han er «inngrodd». Henrik forteller om boligvalget og forklarer «*boligvalget er todelt, ene er at jeg ville bo i sentrum, det andre er arv*». Videre forklarer han hvorfor han ønsket å bosette seg i sentrum, «*jeg visste hva jeg gikk til ... nærmiljø, skoler og alt dette her er viktig, nærmiljøet inngår i alt – det er hva organisasjonsliv som er i nærheten, kulturtilbud, naboskap, type boliger, vil jeg si at det er ... hver bolig har på en måte litt sin identitet da, om du vil*» Dette begrunner han i sin egen kjennskap til bo- og nærmiljøet. Han utdyper og sier, «*og så er det jo litt sånn her, i hvert fall i den eldre bebyggelsen, at du identifiserer boliger med personer, sant, hvem som bor, i hvert fall de der som er fastboende da*».

Henrik har et klart ønske om å bo i leilighet i sentrum. Slik vi forstår Henrik har området en sterk stedsidentitet som han finner attraktiv. Han er langt på vei en urban person som verdsetter kvaliteten i byen og nærmiljøet. Hans egen tilknytning til stedet og boligen har vært avgjørende for at han valgte å bosette seg i den arvede leiligheten. Slik vi ser det handler dette i stor grad om tilknytningen til stedet og boligen. Hans egen erfaring fra oppveksten har også en betydning for hvordan han oppfatter bokvaliteten her. De sosiale forholdene, med kjennskap til andre, naboskap knytter han også til denne erfaringen og stedsidentiteten. Det framstår som at dette langt på vei gir trygge rammer og at det er bokvaliteter han verdsetter. Hage og enebolig har ikke vært noe alternativ for han slik vi forstår uttalelsene hans. Ettersom det er arv har ikke pris vært et tema for han.

Erlend

«*Møhlenpris valgte vi jo både fordi, ja, flere ting, litt sånn tilfeldig at det akkurat da vi ville finne et sted å bo, så var det så at vi fikk noe tilgjengelig der, og at vi også hadde venner som bodde der*» Dette forteller Erlend om valg av bosted. Han trekker fram kvalitet som viktig for valget, «*Jeg syns at bydelen i seg selv hadde en del kvaliteter, det var en tydelig definert bydel, altså man snakker liksom om en sånn landsby i byen. Det er veldig sentrumsnært, men likevel så er det veldig tydelig en egen bydel*». Han begrunner boligvalget i stor grad med erfaringer fra barndommen. Da bodde han og familien i enebolig langt fra byen, og foreldrene brukte mye av dagen på bil- og kjøring. «*Jeg ønsker ikke å bruke tid på transport i hverdagen. Det er en veldig viktig kvalitet, at man slipper å være avhengig av å gå til en buss, eller bybanen eller en bil for å komme seg et eller annet sted eller på jobb*».

For Erlend handler boligvalget om tidsbruk i hverdagen. Erindringer om barndommen har for Erlend vært avgjørende i valget om å bosette seg nær sentrum. Han framstår veldig klar på hva han ikke vil ha, og hva han anser som dårlige kvaliteter i hverdagen, tidsbruk. Å bosette seg utenfor byen i enebolig fører til mer tidsbruk i hverdagen knyttet til transport og kjøring. For Erlend er ikke dette attraktivt. Dagens bosituasjon gir Erlend mer tid til å bruke på andre ting heller enn bilkjøring og timer i kø til og fra arbeid. Bokvaliteten øker som følge av mer tid i hverdagen slik vi forstår det. På Møhlenpris får Erlend og samboeren andre kvaliteter de verdsetter, det er kort avstand til sentrum, og bydelen er som en by i byen, som vi tolker som gode sosiale rammer for både dem og barna. Han knytter også nettverk til valg av bosted, og at sosiale forbindelser er et gode i nabolaget. Vi forstår at Erlend er en sosial person som liker å delta og engasjere seg i nabolaget, framfor å sitte i egen hage, i et forstedsområde.

Camilla og Petter

Camilla og Petter forteller at de har valgt bolig og bosted utfra et ønske om nærhet til familie. De forteller at de begge har vokst opp i området, og har en tilknytning til området. Prisen hadde betydning for valget av bosted noe Petter forklarer, «*Vi tok vel en avgjørelse på at vi ikke er der at vi vil kjøpe et oppussingsobjekt. I hvert fall ikke i den barnefamiliefasen*».

Og da, hvis man skal ha noe relativt nytt med plass og nok soverom og sånne ting, til å bli boende i noen år så måtte vi prismessig flytte litt på oss da». Areal og beliggenhet har en sentral betydning og Petter forklarer videre, «Vi ser jo det, for samme pengene vi har lagt i rekkehuset her kunne vi fått en enebolig med svær tomt og hage ute ved Nordhordlandsbroen for eksempel, men da mister du nærheten». Camilla forteller videre at større avstander ville vært krevende og sier «da går det på bekostning av nærhet til transport, butikk og den slags». Samtidig som de ikke ville oppnådd nærhet til familie som de verdsetter høyt, begge to.

For Camilla og Petter handler boligvalget i stor grad om nærhet til familie. De har på mange måter flyttet hjem. De sosiale rammene er allerede på plass, samtidig som de kjenner området godt. Ettersom de sier at de er i en tid med familieførøkelse forstår vi at nok plass er viktig for dem. Samtidig viser dette også at de ønsker å bli boende over tid. De vektlegger også at det ikke var ønskelig å bruke mye tid på oppussing og arbeid med boligen, noe som gir et inntrykk av at boligen er praktisk som den er i dag. Camilla og Petter snakker om enebolig med hage på en måte som gjør at det kan forstås som et ønske. Men de gode sidene ved denne boligen veier tyngre etter som at enebolig ville ført til lengre avstander fra de kvaliteter de ønsker. Eneboligen med hage er ikke en nødvendighet for Camilla og Petter, og vi oppfatter at dagens bosituasjon er ønsket, heller enn resultat av vurderinger om avstand og pris.

Oppsummering boligvalg

Funn fra analyse av intervjuene viser at boligvalget ikke var tilfeldig for noen av informantene. Flere årsaker nevnes, men det er klart at alle informantene var veldig bevisst på hva slags bokvaliteter de så etter da de valgte bolig. Kvalitetene som nevnes oftest er nærhet til sosiale funksjoner og sentrum, og egen hage.

Nesten halvparten av informantene så kun på eneboliger da de var på boligjakt. Det virker å være særlig to kvaliteter de informantene ønsket seg. i) Tilgang til hage, og ii) ønsket om å kjøpe noe med nok plass til å etablere og vokse som familie. Det siste punktet er viktig fordi flere av informantene er opptatt av at barna ikke skal flytte fra et nærmiljø de er etablert i. Det siste kommer også fram som en viktig kvalitet for de informantene som ikke spesielt så etter enebolig da de valgte bolig.

Figur 11. Ludvig på 7 år ville gjerne ha med tegningen sin i undersøkelsen vår. Tegningen gir uttrykk for viktige bokvaliteter ved en bolig.

Tabell 5. Viktigste boligpreferanser blant informantene.

	Nærhet	Pris	Hage
Silje og Thomas	X	X	X
Jorunn og Geir	X	X	X
Stian	X	X	
Wenche og Morten	X	X	X
Kim og Siren	X	X	
Henrik	X		
Erlend	X		
Camilla og Petter	X	X	

At informantene ser muligheter for å bli boende og vokse som familie som en viktig kvalitet ved boligen viser at for mange av informantene er boligvalget gjort ut fra en langsiktig tankegang. Mange av informantene som i dag er småbarnsfamilier var i en etableringsfase da de valgte bolig, og var derfor bevisst på hvilke kvaliteter boligen og bostedet har for barn.

Analysen viser at mange av informantene har sett boligvalget som et kompromiss mellom den beliggenhet de har råd til, og hvilke kvaliteter boligen kan tilby. De fleste av informantene ønsker å bo nært sentrum, men har også hatt en klar vurderingsramme for hvilke kvaliteter de har sett etter. Vurderingsrammen, eller boligpreferansene har bestemt hvor nært opp til sentrum de har hatt råd til å bosette seg. Noen av informantene har valgt en bolig som ikke oppfyller boligpreferansene de ser for sin framtid, og uttrykker da også at de ser for seg å flytte etterhvert. Tabell 5 oppsummerer langt på vei viktige deler av boligvalget for de enkelte småbarnsforeldrene.

4.1.2 Uterom som bokkvalitet

Uterommens betydning framkommer som viktige i fagteorien. Uterom har funksjon som både møteplasser, lek og rekreasjons områder. For å få innblikk i hvordan uterommene påvirker småbarnsforeldrenes opplevelse av bokkvalitet har vi spurt om hvordan uterommene brukes og fungerer.

Silje og Thomas

Silje og Thomas er godt fornøyd med uterommene i sitt område. De trekker fram området sine ulike byrom og lekeplasser som en kvalitet. Thomas forteller «*jeg tror ikke vi kan klage på lekeplassene*». Og Silje legger til at de bruker barnehagen i nærheten mye på ettermiddagene. «*Vi har brukt barnehagen kjempemasse. Den er jo inngjerdet, så når de var enda mindre så var det bra*». Den umiddelbare tilgangen på grøntområder var en av grunnene til de valgte å bosette seg på Laksevåg. De stiller seg likevel undrende til sammenhengen mellom uteområdene i nærområdet og forteller at det virker lite gjennomtenkt og usammenhengende. «*Det er fint, men det virker litt lite gjennomtenkt og helhetlig. Sånn som det med Håsteinerparken. Det har ikke vært billig å lage til. Så blir det så flott, men så er det ikke noe videre plan til hva som skal skje*». Håsteinerparken er nylig oppgradert, og Silje og Thomas er godt fornøyd med det, imidlertid stiller de spørsmålsteget ved hvilken bruk den er tiltenkt, og om parken skal inngå i noen større sammenheng.

Det framgår at Silje og Thomas opplever at uteområdene er sentralt for bokkvalitet, og da spesielt tilgangen til lekeplasser. Alt i alt er de godt fornøyd med uterommene i nærmiljøet. At det er mange andre grøntområder i deres nærhet påvirket også ønsket om å bo på Laksevåg. De er likevel opptatt av mangelen på sammenhenger og bruksmuligheter i uteområdene, og påpeker at en del områder er pent opparbeidet, men blir nesten ikke brukt. De mener årsaken til dette kan være mangelen på helhetlig planlegging. Informantene er nærmeste nabo til en lekeplass, men barna får ikke lov til å gå dit alene. Selv om både Silje og Thomas trekker fram tilgangen til mange uterom som en verdi i seg selv, sier de lite om at de selv bruker uterommene. Det kan virke som om de er glad for at uterommene er der, men at for deres del er det ikke så aktuelt å bruke dem. Området er veldig trafikkbelastet, noe som kan være en årsak til at uterommene blir lite brukt av informantene.

Geir og Jorunn

Geir og Jorunn er opptatt av at det er for få lekeplasser i nærområdet «*Det er jo noe av det vi savner her, at det er mere lekeplasser ... nå har vi barn i en alder hvor de er opptatt av lekeplasser. Når vi får eldre barn er vi kanskje mer opptatt av andre rammer, om trygghet og sånn, og kulturtilbud for dem*». Jorunn tenker høyt om hvordan det som mangler nå, kanskje ikke er så viktig om en stund, men at det i hvert fall er få lekeplasser i området. Geir forteller om hvordan de bruker den nærmeste lekeplassen, og hvordan barna fort blir lei av å leke der. «*Lekeplassen borti veien er vi på kanskje en halvtime, så er alle kjempelei*». De forteller at det er viktig å ha nok utfordring på lekeplassen, og at for deres del er det en større utfordring å aktivisere de litt eldre barna. Jorunn forteller videre om et lite restareal i nærheten som de har forsøkt å få tillatelse fra kommunen til å ruste opp. «*Vi har et sånt ruskeområde her som vi prøvde å få kommunen til å oppruste litt, så skulle vi eventuelt holde dugnad og lage lekeplass der, men det ble aldri ...*» De opplevde at kommunen kun så problemer ved deres frivillige initiativ, og forslaget ble aldri realisert.

Geir og Jorunn vurderer i stor grad uterom som en god bokkvalitet, og da særlig lekeplasser. De trekker også fram naturområder i nærmiljøet som viktig. Informantene opplever at det er for få lekeplasser i sitt nærområde. Dette oppleves som et savn. Den nærmeste lekeplassen har i tillegg lav kvalitet og få utfordringer for barna. Plassen legger heller ikke til rette for de voksne.

De legger vekt på hvordan naturområder og restarealer kan være spennende områder for barna, med relativt enkel tilrettelegging. Dette er også et tema Geir og Jorunn har engasjert seg i for nabolaget, men her har de opplevd motstand fra kommunen da de tok kontakt. Informantene er reflekterte rundt hvordan barnas behov for bokvaliteter endres med alderen, og at det de ser som mangler nå, kanskje ikke vil være like aktuelt om noen år. Geir og Jorunn er nære naboer til et idrettsanlegg, men de snakker i liten grad om hvordan dette anlegget er en bokvalitet for dem. Derimot kommer det fram under intervjuet at de tidvis har opplevd mye støy fra idrettsanlegget.

Stian

I området Stian bor er det opparbeidet lekeplass inne i boligområdet. Stian omtaler lekeplassen som en minimumsløsning fra utbyggers side, men understreker at for barnets alder er det godt nok. Stian legger stor vekt på muligheter for fysisk aktivitet i nabolaget. *«Områder hvor du kan spille ball, leke med ball, her er det hvis vi går tohundre meter ned i skogholtet her så er det en større tidligere fotballbane som er litt gjengrodd av gress nå. Så har du ork så er det bare å ta med seg gressklipper så er det fotballbane».* Stian trekker videre fram nærheten til naturen, og sønnens mulighet for oppdagelseslek i nærhet til boligen *«om han hadde vært et par år eldre så hadde han gått ned til lekeplassen, og sikkert fått utforska litt oppi skogen».* For Stian er det viktig å ha muligheten til å drive idrett og lek sammen med ungene, enten det skjer i egen hage eller i felles uterom *«om det er stor privat hage eller hvert fall mulighet til å komme seg ut i skog og mark, lekeplasser i nabolaget såne ting hvor man kan være fysisk med ungene. Spille ball på løkka, eller gå slakk line i skogen eller hva det nå er for noe».*

Stian opplever tilgangen på uterom som en viktig del av sin bokvalitet. Han legger særlig vekt på muligheter for å være fysisk med barna, spille og leke. Men også barnas muligheter for å oppdage naturen på egen hånd er viktig for ham. Han er opptatt av lekeplasser og tilgang på områder for ballspill, og andre aktiviteter. For sin egen del verdsetter han fiskemulighetene han har i nabolaget som en viktig kvalitet. For Stian er bokvalitet tilgang til utearealer tilrettelagt for idrett og aktivitet, og nærhet til naturen. Han opplever at han har begge deler, men utearealene i tilknytning til boligen muliggjør i liten grad aktiviteter som ballspill. Stian understreker flere ganger i løpet av intervjuet at sameiet skal ta tak i felleslekeplassen, og oppgradere den utover minimumsløsningen som utbygger har levert. Dette er helt tydelig viktig for ham, og viser at informant selv engasjerer seg for å oppnå høyere bokvalitet og større muligheter for fysisk lek for barna i nabolaget.

Morten og Wenche

Morten og Wenche forteller at de setter stor pris på uterommene i umiddelbar nærhet. Derfor er det også viktig for dem med en egen hage. *«Det er jo noe med det som er i den umiddelbare nærhet. Men litt med vår bakgrunn kanskje, så ville vi ha litt hage og uteplass og sånn».* De forklarer hvordan nabolaget er fullt av uterom der det er muligheter for å gå i skogen, å bade, gå tur og leke. Wenche og Morten er glad i å gå tur på Damsgårdsfjellet, og forteller at de går tur der hver uke hele høsten. Barnehagen i nærheten er den nærmeste lekeplassen, og der har de også vært en del på ettermiddagene når sønnen var i riktig alder.

Hagen er først og fremst det Morten og Wenche trekker fram som en bokvalitet knyttet til uterom. De understreker viktigheten av nærhet til naturområder i tillegg. Morten og Wenche føler at de har god tilgang på uterom der de bor. Det er viktig for de å ha en egen hage, med uteplass og muligheter for opphold. I tillegg føler de at det er vidtrekkende muligheter for ulike fysiske aktiviteter i nabolagene. Spesielt er turmulighetene gode og en viktig kvalitet for informantene. For informantene er hagen i seg selv en viktigere kvalitet enn hvilke uterom som finnes i nærheten. Selv om informantene ikke sier det direkte, forstår vi at det er hagen de er mest opptatt av, og at det er hagen som blir mest brukt. På spørsmål om hvilke uterom informantene liker å benytte seg av er det først og fremst høstturene på Damsgårdsfjellet som kommer opp. Etter litt betenkningstid nevner informantene en rekke andre uterom, uten at vi opplever at de bruker disse ofte selv. Det har nok sammenheng med informantenes sterke vektlegging av kulturtilbud og -opplevelser, og at tilgangen på kultur er en viktigere bokvalitet enn uterom.

Kim og Siren

Kim og Siren forklarer hvordan uteområdene i midten av boliganlegget de bor i gir gode og trygge rammer for barna når de er ute. «*Det er jo ting vi ikke tenkte på når vi flyttet inn her, hvor greit det er for de å lære seg å sykle her ute*». Siren forteller at uteområdene er veldig gode for små barn, men vil ha sine begrensninger når barna blir eldre. «*Så synes jo jeg at etter hvert, nå har vi jo små unger, så radiusen er ikke stor enda, for akkurat rundt her er jeg fornøyd, men du skal ikke så veldig mye lengre ...*» Kim og Siren framhever hvordan de har et større behov for gode uterom fordi de bor i en leilighet «*for det er noe med at vi må mer ut av huset, enn om det hadde vært en enebolig*». I nærområdene er uteområdene adskilt av veier med en god del trafikk, men informantene forteller at de bruker Løvstakken ofte. I Solheimsviken er det store områder som i dag brukes til parkering, som Kim forteller at han ser stort potensiale i «*Det er veldig merkelig for det er jo potensial til det området. Det er jo super fin, den parken, eller ikke park, men en aveny sak som går nedover der ikke sant, men det er jo bare en sånn en kjøp parkering på ene siden og en kjøp parkering på andre siden*». Her er det også en kafé, som Kim og Siren forteller at kunne vært et hyggelig innslag i nærmiljøet dersom den faktisk var åpen av og til. Kim og Siren forteller at de bruker Nygårdsparken aktivt, og ofte går tur dit.

Gode uterom er en bokvalitet som Kim og Siren anser som viktig. De beskriver at de har et stort behov for gode uterom i tilknytning til leiligheten, både parker og naturområder. De opplever at uteområdene i boliganlegget tilfredsstillende dette behovet i den alderen barna er nå, men er mer usikre på hvordan dette blir med eldre barn. Uterommens utforming med muligheter for å holde barna under oppsyn fra leiligheten, vektlegges som en stor kvalitet. Nærområdene har i liten grad uteromskvaliteter for de, og de opplever at områdene er lite utviklet for bruk av småbarnsfamilier. Nærheten til uterommene på byfjellene og Nygårdsparken trekkes fram som en viktig kvalitet av informantene. Informantene er usikre på om uterommene vil gi nok tilbud til barna når de blir eldre, og dette forstår vi at

Figur 12. Barn leker i den nederste delen av Håsteinerparken.
Foto: Privat

henger sammen med trafikkmengde og -hastighet på veien som ligger inntil boligen. Det virker som informantene er veldig fornøyd med boligens eget uterom, men mindre fornøyd med tilbudet av uterom i nærmiljøet. Vi forstår at uterom er ekstra viktig for dem siden de bor i leilighet og trenger mer plass ute, enn de som bor i enebolig. De nevner en felles grill satt opp av kommunen i nærområdet, som blir lite brukt fordi stedet den er satt opp ikke er et naturlig møtested. Informantene er også veldig tydelige på at de ser Nygårdsparken som det mest naturlige stedet å dra med ungene. Nygårdsparken ligger omtrent 1,5 km unna, og det kan også ses som et uttrykk for mangel på gode alternativer i nærmiljøet.

Henrik

Under intervjuet med Henrik forteller han at han ser på hele byen som et uteområde for barn. «*Nok plass? Ja, jøsse navn, er det ikke det da? Hele byen er en lekeplass*». Henrik forteller at han selv har vokst opp i byen, og derfor vet hvordan det er å være barn i byen. Han minnes oppdagelsesferdene han hadde som barn, der de utforsket forlatte bygninger og lekte på byens restarealer. «*Jeg har jo som sagt vokst opp her da, så jeg vet liksom det at ..., vi hadde oppdagelsesferd i bakgårder vi, sant, klatret rundt i bakgårder og fant veier inn i gamle rønner av noen hus*». Henrik forteller at han er veldig fornøyd med at Nygårdsparken har blitt rustet opp, og han er spent på hva mer som skal skje der. Den eneste innvendingen han har på uteområdene i sentrum er antallet lekeplasser. «*Eneste jeg vil si er at det er lite lekeplasser - her på Høyden - du må liksom, spesielt med minsten ut på Nordnes, eller ned til barneparken i Nygårdsparken eller sånne steder for å ha noe å gjøre*». Avstanden til nærmeste lekeplass oppleves som litt for stor.

Ulike uterom i byen er viktig for Henrik, og uterommene i byen utgjør en viktig bokkvalitet for han. Henrik føler at byen er et uteområde i seg selv for både han og familien. Han har personlig erfaring med å være barn i byen, og har aktivt valgt å videreføre denne erfaringen til sine barn. Byens uterom gir mange muligheter til at barna skal utvikle selvstendighet. Henrik føler også at det er litt for langt til nærmeste lekeplass tilpasset mindre barn, og at sentrum generelt kunne hatt flere lekeplasser. Dette ville gitt Henrik og småbarnsfamilien enda større opplevd bokkvalitet i sentrum. Det er interessant hvordan Henrik knytter sin egen erfaring fra en barndom i byen til noe han ønsker at også hans egne barn skal få oppleve. Henrik legger mye vekt på at han mener dette er viktig for barnas utvikling. Informanten ser ingen utfordringer med å ha barn i byen bortsett fra mangelen på lekeplasser. Vi oppfatter at tilstandene i Nygårdsparken før kommunen ryddet opp har vært belastende. Henrik er også opptatt av hva som skjer i Nygårdsparken nå, og ser muligheter for at barna i større grad kan leke der når oppgraderingene ferdigstilles. Det Henrik ikke forteller noe om er hvordan uterommene fungerer som møteplasser for hans del. Han har mange tanker om hvor fin bebyggelsen og byrommene mellom husene er på Sydnes og Nordnes, og hvordan i hans øyne huset og husets eier er nært knyttet sammen. Dette kan tolkes som at informanten skulle ønsket seg mer innhold og personlighet i byrommene i direkte tilknytning til boligen, slik at naboer treffes og interagerer mer i det daglige.

Erlend

Erlend bor på Møhlenpris og forteller mye om gatetunene som er opparbeidet der. Erlend forteller at gatetunene utgjør en akse fra der han bor og ned til skolen. Dette gjør at hele skoleveien til barna også er et uterom. På skolen er det i tillegg muligheter for lek og opphold på ettermiddagen. *«Det er der barna går til skolen. Der møtes man etter skolen, sitter ute om våren, tar en kaffe og ser på at barna leker på plassen med basketballkurv»*. Erlend legger vekt på at dette uteområdet også fungerer som en møteplass for barna og beboerne i området. Erlend forteller videre at han ser på Nygårdsparken som sin hage, der er det muligheter for å grille, spille og lek og mye grønt. *«Jeg tenker at Nygårdsparken er bydelens store hage. Der kan man grille, spille, og møte og får dekket det grønne. I tillegg til alt det andre byen har å by på av kulturtilbud»*. Erlend ser Nygårdsparken og byen i sammenheng, og er opptatt av at han har alle tilbud innen kort rekkevidde. Han forteller at fra hjemmet sitt kan han eller barna gå gjennom gatetunene til skolen, til parken, eller over Nygårdshøyden og inn til sentrum. Han nevner likevel at byrommene mangler lekeplasser for de mindre barna.

Erlend knytter bokkvalitet til uterommene i både gatetunene og Nygårdsparken. Han framhever at det ikke er noe problem å ikke ha hage, når man har så god tilgang til en av byens parker. Han beskriver at han og de andre beboerne på Møhlenpris føler et eierskap til parken, og der møtes naboer og barn, og naboene gjør ting sammen når de er i parken. Slik understreker han også viktigheten av parken for naboskapet og som en møteplass. Erlend legger vekt på at det er den fysiske utformingen av gatetunene han mener er nøkkelen til at nærområdet hans har blitt så vellykket og gir så stor bokkvalitet. Erlend forteller oss at han flyttet til Møhlenpris før Nygårdsparken ble ryddet opp, og at de første årene fungerte uterommene dårlig, som følge av sosiale utfordringer. Han nevner episoder med sprøyter og narkomane i oppgangen. Vi forstår at slik det var da fungerte uterommene dårlig for barn, men at det fungerer bedre for de større barna nå.

Camilla og Petter

I intervjuet med Camilla og Petter forteller de at de er fornøyde med sine uterom. *«Det er ikke så kjempetort, men vi er fornøyde til det bruket»*. Camilla og Petter bor i rekkehus med en liten egen uteplass, og felles uterom mellom husene. I fellesområdet er det opparbeidet en lekeplass. Camilla og Petter forteller at de er fornøyd med lekeplassen, og at det også er lekeområder i et nærliggende skogholt for de litt større barna. Informantene forteller at deres husrekke er den eneste som har det private uterommet vendt inn mot fellesområdet, og at de opplever dette som litt anstrengende. *«De andre husene har jo uteplassen sin litt bak. Vi har uteplassen vår litt sånn her, så ser vi at folk glør litt på oss helt til de kommer ganske nært så blir det litt sånn «skal vi hilse inn, eller skal vi ikke» og det blir litt sånn igjen når vi sitter her, skal vi hilse på alle som går forbi, eller skal vi, ja ...»*. I tillegg til lekeplassen forteller Camilla og Petter at de er glad i å gå på tur på fjellet, noe de gjør en gang i blant. Helst vil de gå tur på byfjellene, men det er litt for langt unna der de bor nå. *«Vi savnet byfjellene når vi flyttet ut her. Vi liker å gå på byfjellene nå og, vi synes det er kjekt»*.

Figur 13. Håsteinerparken på Laksevåg. Foto: Privat

dagen. Dette opplever de som vanskelig å forholde seg til, og de skulle ønsket at uteplassen var utformet på en annen måte. Det virker som om Camilla og Petter heller sitter inne i stua, enn å bruke hagen sin fordi det er for mye innsyn.

Camilla og Petter knytter i stor grad bokkvalitet til uteområdene og lekeplassene i nærområdet. Områdene er tilpasset både små og store barn i nærområdet. De trekker også fram turmulighetene i nærområdet. De er glad i å gå på tur, noe det er muligheter for også i Åsane. De nevner at fjellene i Åsane er litt lite tilrettelagt for småbarnsfamilier, og at dette kunne vært bedre. Informantene føler at det er litt skummelt å gå på fjellene i Åsane med b remeris fordi det er bratt og lite tilrettelagt. For Camilla og Petter er den private uteplassen utformet på en måte som ikke gir de største kvalitetene for dem. Den er vendt inn mot gårdsrommet, og det gjør at naboer går fram og tilbake rett på andre siden av hekken hele

Oppsummering uterom

Intervjuene viser at uterom er en viktig bokkvalitet. Informantene er opptatt av å ha tilgang til et mangfold av uterom, lekeplasser, parker, naturen og egen hage. Interessene for typer bruk varierer fra person til person, det samme gjelder når de ønsker å bruke uterommene. Spesielt lekeplasser er informantene opptatt av at må være i nærheten av boligen. De av informantene som har egen hage veker dette høyt som en bokkvalitet. Uterom er noe som opptar v re informanter i stor grad. Det er et tema som alle har hatt meninger og oppfattelser om. Informantene er engasjert når de snakker om både plassering, innhold og bruk av uterom. I en by vil uterom og byrom gå om hverandre, og omfatte både gater, torg, parker, lekeplasser, gatetun, ballbaner med mer.

Tabell 6. Informantenes meninger om uterommene i nærmiljøet.

	Antall uterom er dårlig	Innholdet kunne vært bedre	Natur er et viktig uterom
Silje og Thomas	X	X	X
Jorunn og Geir		X	X
Stian		X	X
Wenche og Morten			X
Kim og Siren		X	
Henrik			
Erlend	X	X	
Camilla og Petter			X

Parker i nærområdet er noe som opptar informantene. Nygårdsparken trekkes fram som en god park, og framheves av de som bor i nærheten som en park som bidrar til å heve bokkvaliteten. Håsteinerparken og Laksevågsparken trekkes også fram. Disse omtales mindre positivt og bidrar ikke videre til å løfte bokkvaliteten

for informanter som bor n r på. Vi ser at uterommene har betydning for bokkvaliteten for alle. Samtidig forstår vi at informantene opplever gode opparbeidede uterom og lekeplasser som særlig viktig.

Naturområder har også betydning for bokkvaliteten. Gode og tilgjengelige uterom framheves som noe som øker bokkvaliteten. Det samme gjelder gode parker. Særlig Nygårdsparken trekkes fram som en viktig park. Tabell 6 viser oppsummert informantenes opplevelse av uterom i nærmiljøet.

Uterommes innhold belyses også. For småbarnsfamilier er det særlig lekeplasser og parker som er viktige uterom som påvirker bokkvalitet. Flere av informantene trekker fram innholdet i disse uteområdene. Det er da særlig snakk om tilpasset bruk for flere aldersgrupper som framstår som et savn. Lekeplasser for barn av ulik alder, samt mulighetene for at de voksne kan få oppfylt sine behov. Det vektlegges at ulik alder på barna gir ulike behov også for foreldrene til innholdet på lekeplassene.

4.1.3 Bruk av byrom og urbane kvaliteter

Vi har sett at gode uterom har betydning for bokkvaliteten for barnefamilier. Ettersom at nærhet til målpunkter og attraksjoner har vært viktig for mange av informantene ville vi også se hvordan tilgangen på, og bruk av urbane kvaliteter er. For mange av informantene har nettopp denne nærheten til sentrum vært en viktig faktor ved valg av boligområde. I denne delen forsøker vi å få fram hvordan informantene benytter seg av sentrum, og hvilke kvaliteter dette gir for dem. Vi finner at informantene bruker byen på ulike måte, og at det å bo sentrumsnært tillegges ulik vekt av informantene.

Silje og Thomas

Silje og Thomas gir uttrykk for at de bruker tilbudene for barn i sentrum i helgene. «*De har jo av og til litt teater eller fortellerstund om søndagene og ... sånn som biblioteket, de har jo kino og sånn hver lørdag.* Silje beskriver seg selv som et bymenneske. *Jeg liker jo veldig godt byen, jeg er mer bymenneske enn land*», og begge understreker at nærheten til byen og det tilbudet som finnes der er viktig for dem. Informantene føler liten tilknytning til Loddefjord, og ser det ikke som naturlig å reise ut dit for å benytte seg av biblioteket og svømmehallen. «*Det er dumt de tok vekk svømmehallene. Det var jo både på Damsgård og på Holen. Det er dumt at de forsvinner. Det er dårlig at tilbudet vårt blir ute i Loddefjord. Men det er jo nærmere for oss å gå inn til byen enn å måtte på motorveien og ut – det er jo litt trist*». Både Silje og Thomas identifiserer seg som en del av Bergen sentrum, snarere enn Loddefjord og Fyllingsdalen.

For Silje og Thomas er det en bokkvalitet å ha urbane kvaliteter i nærheten av boligen. Informantene relaterer seg i stor grad til Bergen sentrum når det kommer til tilbud og funksjoner deres egen bydel ikke kan gi dem. Informantene benytter seg også jevnlig av det kulturtilbudet sentrum har å by på for barn. God tilgjengelighet til sentrum og et stort og variert tilbud i sentrum er en viktig bokkvalitet for informantene. Ut fra informantenes utsagn får vi inntrykk av at de setter pris på kulturtilbudet i sentrum, men ikke nødvendigvis benytter seg av det så ofte. Som flere av informantene på Laksevåg føler Silje og Thomas frustrasjon over at den nye skolen som bygges nå ikke har svømmehall, slik som den gamle hadde. Det ligger en følelse av at bydelen stadig fratras tilbud bak dette. Informantene opplever at tilbud de hadde blir lagt ned, og erstattet av tilbud i sentrum. Det virker som om informantene synes det er fint med tilbud i byen, men heller ville hatt noen av sentrums kvaliteter i sitt eget nærmiljø.

Geir og Jorunn

Det er spesielt kulturtilbudet i Bergen sentrum Geir og Jorunn vektlegger når de beskriver sin bruk av byen «*vi går og tar en kopp kaffe eller en øl, det går vel litt under kultur ... bruker folk byen til noe annet enn kultur?*» Jorunn er veldig glad i å gå på kafe. Hun forteller at hun gjerne tar med barna også, «*så går vi masse på kafé, så bare gir jeg de iPaden så har vi det veldig koselig*». Hun trekker fram området på Marineholmen med Småpudden, Bergen Kaffebrenneri og Nygårdsparken som et fint sted å være «*da har vi Nygårdsparken bak der, så går vi der og leker litt, så går vi på Kaffebrenneriet og tar en kaffe*». Geir kommer fra Øygarden og omtaler seg selv som mer en bonde, i motsetning til Jorunn, som han sier ville drikket seg i hjel på kaffe latte dersom hun fikk muligheten til det.

For Geir og Jorunn inngår tilbudene byen gir som en bokkvalitet i hverdagen. I helgene reiser de ofte inn til byen, og benytter seg av urbane kvaliteter som kafeer, bibliotek og Nygårdsparken. Særlig Jorunn framhever nærheten til dette som en viktig bokkvalitet for seg og sine barn. Jorunn kommuniserer helt tydelig under intervjuet at hun liker å være i byen, og det tar hun gjerne barna med på. De to informantene er åpne om at de føler ulik tilknytning til byen, og synes det er greit at den ene er bymenneske og den andre er mer opptatt av idrett. Både Geir og Jorunn er opptatt av hvordan det å plassere steder med innhold for voksne i tilknytning til gode uterom for barn gir ekstra gode byrom, som for eksempel Bergen Kaffebrenneris nære plassering til Nygårdsparken. Vi forstår det slik at informantene liker å hygge seg mens barna leker, og synes Bergen sentrum gir for få muligheter til det. Særlig trekker de fram at de skulle ønske det var mer lekeplasser i sentrum.

Figur 14. Del av lekeplass i Laksevågsparken. Selv med flotte lekeapparater er parken lite brukt. Foto: Privat

Stian

For Stian er ikke byens tilbud det mest interessante. Han forklarer at de av og til er inne på Akvariet eller oppe på Fløyen. «Det er mer på dagtid, på akvariet med han, eller mer familieting. Inn å se i byen, eller gå opp Fløyen, sånne ting». Stian sier han er i sentrum kanskje en gang i måneden, og han legger vekt på at det å bo i sentrum handler om alder, arbeidssted og sosial status. For han selv ville det aldri vært aktuelt, fordi han verdsetter muligheter for fysisk aktivitet og friluftsliv høyere enn de kvalitetene bylivet kan gi. «Sosial status og hvor du jobber, alder tenker jeg. Fordeler altså, er du singel og ung og glad i å feste så er vel det sikkert tipp topp ... for meg og for oss så er ikke det noe tema». Stian ser for seg at de som familie kommer til å bruke byen mer når været blir bedre, og etterhvert som barnet kan gå selv.

Stian er mindre opptatt av de urbane tilbudene som bokkvalitet. Stian legger vekt på at tilbudene for barn i sentrum er interessante, og noe de av og til benytter seg av som familie. Men legger større vekt på muligheter for fysisk aktivitet og plass nok til aktiviteter som ballspill, enn hvilke kvaliteter byen kan gi. For Stian er det en viss bokkvalitet i å ha lett tilgang til aktiviteter i sentrum, men han er enda mer opptatt av de bokkvalitetene byfjellene og gode uterom kan gi. Stian forteller lite om kulturtilbud i sentrum. Det virker som han ikke er så interessert i kulturtilbudene selv, men synes det er greit nok at de er der. Vi oppfatter at informanten tenker på sentrum som noe for unge mennesker som enda ikke har etablert seg skikkelig, ikke barnefamilier. For informanten synes det å være andre bokkvaliteter enn nærhet til sentrum som er viktig.

Morten og Wenche

Morten og Wenche bruker byen mye og på mange måter. Særlig er det biblioteket de framhever som et viktig sted å dra inn til som familie. «Vi bruker biblioteket mye, det er vel bare sånn det er». De nevner også at de har venner i byen som de besøker, at sønnen går på kulturskolen i byen og at de går på teater og handler i byen. Både Morten og Wenche beskriver en vid og generell bruk av byen, det er det naturlige stedet å dra for å gjøre ting, for å få tak i ting og for å møtes. Informantene er klare på å understreke at de i mange tilfeller gjerne skulle hatt en del av kvalitetene ved sentrum i sin egen bydel, spesielt bibliotek. «De la jo ned biblioteket her i 2004, etter 120 års drift. Det er jo eldre enn det i byen. Det er faktisk også veldig provoserende».

Informantene legger vekt på at tilgangen på kultur- og handletilbud i sentrum er en bokvalitet. De legger også vekt på at de gjerne skulle hatt en del sentrumsfunksjoner på Laksevåg. På tross av at de helst skulle sett at det var tilbud som bibliotek og svømmehall i Laksevåg, føler informantene det mer naturlig å reise inn til byen for å dra på biblioteket, enn til bydelstilbudet i Loddefjord. For informantene ligger det en opplevelse av å bli fratatt sine bydelstilbud til grunn for dette. Informantene ser på seg selv som sentrumsnære beboere og opplever at de har tilknytning og nærhet til sentrum. Begge informantene sier også at de ønsket å bo nært byen da de bosatte seg i Laksevåg. For Morten og Wenche handler tilgangen til sentrum vel så mye om å ha møteplasser og kulturfunksjoner i sin egen bydel, dette er noe Wenche er sterkt engasjert i. Vi forstår det slik at de begge opplever en frustrasjon over hvor få tilbud bydelen har, og hvor vanskelig det er å få kommunen til å forstå dette. Wenche opplever at det er svært vanskelig å få gehør hos kommunen for nødvendigheten av relativt beskjedne investeringer i bydelens kulturtilbud. Vi forstår at de ønsker mer urbane kvaliteter i egen bydel.

Kim og Siren

For Kim og Siren betyr det å være nærme sentrum veldig mye. De forklarer at de bruker sentrum mye i helger og på fridager, og da er det spesielt biblioteket og Kode museum som trekkes fram. Kim poengterer hvordan det å være i sentrum er mest aktuelt når de har fri fordi *«Ungene kommer hjem fra barnehagen, og det er lavt blodsukker, og middagen er ferdig halv fem, så er klokken fem, da er det bare en time før du må begynne å forberede kveldsstell»*. De forklarer hvordan det er mange andre gjøremål i helgene, sånn som å dra på hytta og å bruke båten, men at de også bruker byen som et sted der de bare går rundt og kikker og kanskje handler litt. *«Vi er ofte en tur rundt i byen hvis det er sånn. Ned til byen»*. Informantene nevner også Akvariet, Verftet, Litteraturhuset og Barnas hus som steder de besøker når de har tid. Det er mest kulturtilbud de benytter seg av. Kim trekker også fram manglende lekeplasser i byen som et savn.

For Kim og Siren er nærhet til byen og det urbane en viktig bokvalitet. De formidler under intervjuet at det er svært viktig for dem å bo nært til sentrum. Dette er en bokvalitet som de setter stor pris på i småbarnsfasen de er i. De bruker byen sammen med barna når de har tid, og de tar del i det kulturtilbudet som utøves i byen. Informantene beskriver en hverdag med flere tilbud enn man kan rekke over, og framhever at det er mange tilbud i deres nærområde som også er interessante å få med seg. En tolkning ut fra intervjumaterialet er at informantene gjerne bruker byen, men det er minst like viktig for dem å delta på det som skjer i nærmiljøet. De jobber begge to i byen, og ser byen som det naturlige stedet å dra til for handling, samvær og med barna. Kim og Siren opplever at det er flere tilbud enn de har mulighet for å være med på. I tillegg har de egne interesser som familie som de liker å bruke tid på. Informantene er opptatt av hva som skjer i nærmiljøet, og Siren har holdt flere arrangementer for barn i bydelen. Dette er noe de helt tydelig er opptatt av, noe vi forstår ut fra deres engasjement under intervjuet. Kim og Siren ser sentrumsnærhet og tilbudene i sentrum som en bokvalitet, men er opptatt av at det også må være godt med tilbud i deres eget nærmiljø. Det siste har de også engasjert seg personlig i for å få til.

Henrik

For Henrik, som er en av informantene som bor tettest på sentrum, framstår spørsmålet om bruk av sentrum som noe banalt. Henrik ser jo på sentrum som nettopp sitt nærområde. Henrik forteller at de handler i sentrum, at de bruker kulturtilbud, kafeer og at mange av daglige gjøremål gjøres der. *«Det er jo handling, kulturtilbud, kafeer, klippe håret, all verdens, det meste, ja, kanskje det eneste vi må innrømme at vi bruker kjøpesenter er hvis det er sånn storinnkjøp ... det blir litt tungt å bære rundt omkring i byen»*. Henrik legger vekt på hvor tilrettelagt han opplever at sentrum er, med sitt mangfold av tilbud for ulike interesser *«byen er tilrettelagt på den måten at den har så vanvittige mange tilbud, sant, for alle slags typer interesser»*.

Henrik verdsetter de urbane gode som en bokvalitet. Som sentrumsbeboer føler Henrik seg nært knyttet til sentrum, noe som forsterkes av at han selv er oppvokst i den boligen han bor i nå. Dette er det området han og familien gjennomfører alle sine gjøremål i. Tilbudene andre småbarnsfamilier reiser til i sentrum, befinner seg rett utenfor familiens dørstokk. Likt som de andre småbarnsfamiliene framhever Henrik bruken av kulturelle tilbud for barn i sentrum som en bokvalitet. Vi får inntrykk av at Henrik og familien bruker tilbudene en del, men at det er andre ting som er mer aktuelt for dem. Henrik er opptatt av at byen kan gi svært varierte tilbud, også for smale interessefelt, og det opplever han selv at er viktig for han.

Noe som kanskje kan tolkes som en bokkvalitet han ikke finner i sentrum, er når Henrik forteller hvordan han selv kjører ut til handlesentrene i forstedene for å gjøre storinnkjøp. Informanten opplever at mangfoldet av tilbud i sentrum gir ham og barna bokkvalitet, men skulle kanskje ønsket seg bedre muligheter for storhandel.

Erlend

Erlend er også en informant som bor tett på byen. Likt som for Henrik blir spørsmålet noe paradoksalt når informanten bor så tett på byen. Erlend forteller oss at han og familien bruker kulturtilbudene i sentrum, de drar ut til verftet og bruker byen, og de går på arrangementer med barna. «*Vi går til Verftet, sentrum og bruker byen ... på arrangementer og ting*». Både han og kona jobber i sentrum og ferdes der til daglig, i tillegg vektlegger Erlend nærheten til sentrum og mangfoldet av tilbud han opplever der gjennom hele intervjuet.

For Erlend er det å bo sentrumsnært en bokkvalitet i seg selv. I likhet med Henrik oppfatter han sentrum som sitt nærmiljø. Likevel setter han veldig pris på at Møhlenpris er tydelig avgrenset fra sentrum. Akkurat denne tydelige avgrensingen er viktig for Erlend, og var en av årsakene til at han valgte å bosette seg på Møhlenpris. Fra intervjuene forstår vi at Erlend identifiserer seg med sentrum, og ser sin identitet knyttet opp til en urban livsstil. Han opplever at tilbudene i sentrum er en bokkvalitet i seg selv, både for han og kona og for de som familie. Informanten jobber i sentrum og har ikke bil, slik sett er også familien helt avhengig av den bokkvaliteten sentrum kan gi dem i det daglige. Erlend nevner ikke kulturtilbudet i sentrum, og det virker da som dette ikke opptar han særlig mye. Erlend snakker likevel mye om tilbudene i sentrum som en bokkvalitet for seg selv, og det kan virke som om han da sikter til det mangfoldet av tilbud for uvanlige interesser som bare finnes i byer.

Camilla og Petter

Camilla og Petter forteller at de ikke bruker sentrum særlig mye. «*Nå er det ikke en gang i måneden engang vi er der inne*». De synes det høres fint ut å ha tilgang til de mulighetene sentrum gir, men avstanden blir litt for stor. Når de bruker sentrum liker de å gå ut å spise eller ta en øl, eller handle. «*Vi tenker jo sånn, at hvis vi skal ut å spise eller ta oss en øl, så synes vi det er kjekt å dra til sentrum*». Camilla og Petter synes det er kjekt å ta en tur inn til byen en gang i blant, og opplever dette som noe positivt. «*Det er kjekt å komme seg til byen*».

Camilla og Petter er ikke opptatt av urbane kvaliteter som en bokkvalitet. De er bosatt i Åsane 20 minutters biltur fra sentrum. Barnet er under to år, og de opplever at bruken av sentrum er tungvint og lite interessant for barnet, enn så lenge. De føler at avstanden inn til byen blir litt stor, men vil i framtiden kanskje benytte seg mer av de kulturtilbudene som finnes i sentrum. Camilla og Petter framhever at de selv bruker sentrum av og til, og da til å gå ut, spise og handle. De opplever ikke økt bokkvalitet av de tilbudene som er i sentrum, men omtaler fortsatt sentrum som attraktivt. Vi forstår det slik at for Camilla og Petter handler bruk av sentrum mest om tid for de voksne. I sentrum kan de være med venner eller gå ut å hygge seg. Informantene forteller at de var mer i sentrum før da de hadde flere venner som bodde der. Camilla og Petter nevner ikke noe særlig om kulturtilbudene som finnes i sentrum, og nærhet til sentrum er heller ikke noen avgjørende bokkvalitet for dem. Siden dette er det eneste intervjuet fra Åsane, er det verdt å få med at informantene ikke opplever noen frustrasjon over manglende kultur- og aktivitetstilbud i bydelen. Vi forstår det slik at dette ikke er noen aktuell problemstilling for informantene i Åsane.

De av informantene som bor nært til sentrum opplever dette som en bokkvalitet i seg selv. Det virker som nærheten til sentrum er viktigere, enn akkurat hva slags kvaliteter som finnes i sentrum. Bruken varierer fra person til person, men kulturtilbud for barn, kafeer, handling og et variert tilbud av fritidsinteresser går igjen gjennom intervjuene. Dette er attraksjoner som de fleste av informantene finner attraktive. De av informantene som jevnlig benytter kulturtilbudene for barn ser dette som en viktig bokkvalitet, som i stor grad muliggjøres av den korte avstanden til sentrum. Flere trekker fram at det er vanskelig å nå over alt de ønsker å delta på ettersom at det skjer så mye knyttet til kultur for barn i sentrum. Samtidig er det tydelig at også foreldre som er bosatt utenfor sentrum også verdsetter disse kvalitetene ved at de oppsøkes, og da særlig i helgene. Med unntak av to informanter brukes byen hyppig av de andre informantene, noe som gir sentrum og sentrumstilbud viktig betydning for småbarnsfamilier i Bergen. Målpunkter som lekeplasser er det imidlertid lite av i byen viser funnene fra analysen.

Figur 15. Kaffebrenneriet kafe på Møhlenpris. Anses som et godt område for å møtes både for beboere og besøkende. Foto: Privat

4.1.4 Sosiale bokkvaliteter

Tett forbundet med målpunkter og attraksjoner er grunnlaget for sosiale møteplasser. Informantene har i stor grad gitt uttrykk for at de har mye kontakt med andre småbarnsfamilier i området, og understreker viktigheten av tilgangen på sosiale tilbud både for barn og voksne. I denne delen tilnærmer vi oss spørsmålet om hvordan informantene opplever det sosiale samværet i nærmiljøet, og på hvilken måte de vektlegger dette som en bokkvalitet for seg og sine barn.

Silje og Thomas

Silje og Thomas gir uttrykk for at de liker å trekke seg tilbake i sin egen bolig, sammen med den nærmeste familien. De er opptatt av at sosial kontakt må være på deres egne premisser «...vi liker å være sosial, men det er deilig å være privat så kan vi heller oppsøke det sosiale når vi vil det ...» De setter pris på de tilbudene de selv kan oppsøke dersom de selv ønsker det, slik som barn, bok og boller, som er en leseklubb for barn, og nabolagskafé i selskapslokalet Lyst og fryd. Sosial kontakt i bomiljøet med mindre valgfrihet er de mer avholdende til. De nevner generalforsamlinger og dugnader i sameier og borettslag som lite forlokkende for deres del. På samme måte er de opptatt av friheten og dynamikken det gir å legge opp dagen uten å måtte forholde seg til andre. Thomas forteller, «Hvor ofte har jeg ikke sett på klokken, og tenk klokken er ti på ni, og jeg skulle hentet noe i dag ... men det som er, er at da blir det vanskelig. Dersom man skal lete opp en bildelingsbil som er tilgjengelig ... du må planlegge mer, og være mer strukturert».

For Silje og Thomas er det en stor bokkvalitet å ha den sosiale delen av bomiljøet litt på avstand. De ønsker å oppsøke sosial kontakt når de føler behov for det. Det er veldig tydelig at informantene føler ubehag ved å ta del i organisert sosialt samvær, slik om generalforsamlinger eller å ta kontakt med naboen for å klage på dårlig renhold i et fellesrom. For informantene forstår vi at det er både viktig og en egen bokkvalitet å slippe å være sosial når de er hjemme. De ønsker ikke å være avhengig av å forholde seg til andre mennesker i det daglige. Men de legger også vekt på at det er fint å være sosial på eget initiativ. Det virker som det er den organiserte og planlagte kontakten et tett bomiljø kan medføre de er mest opptatt av å unngå. Naboene har de i liten grad kontakt med, men de hilser for høflighets skyld.

For deres del er friheten til å være sosial på eget initiativ en bokkvalitet, og også en av hovedårsakene til at de har valgt å bo i enebolig.

Geir og Jorunn

For Geir og Jorunn er det viktig med det sosiale livet i gata. De framhever viktigheten av å bli godt kjent med naboene «*Jeg synes det hyggelig at det er en litt liten gate og du blir kjent med naboene, jeg synes det er viktig*». Videre presiserer Jorunn at det finnes grenser for hvor tett hun vil ha naboene innpå seg «*Man trenger ikke å gå inn og ut til hverandre. Jeg får jo litt inntrykk av at noen bor sånn at naboer bare går inn. Det tror jeg at jeg hadde syntes var litt for tett, men det er sånn at man slår av en prat, følger med hverandre og passer på hverandres unger*». Jorunn forteller oss at hun gjerne skulle hatt bedre muligheter til å være sosial med andre småbarnsforeldre i området «*Så jeg tror at enten man er ute i en hage, en park eller på et tak, så er det viktigste at man kan tilrettelegge for at man kan være sammen med andre barnfamilier*». Jorunn har også en konkret oppfattelse av hva som er problemet og hva som må til for at hun i større grad kan være sosial med andre småbarnsfamilier «*at det blir en samlingsplass! Det er noe som jeg tror ... hvis jeg skulle satse på én ting i forhold til det så er det ett eller annet samlingspunkt hvor det er hyggelig fra de minste til de eldste*».

Den sosiale bokkvaliteten er viktig for både Geir og Jorunn. Under intervjuet kommer det fram at gatens utforming med liten gjennomgangstrafikk og mange småbarnsfamilier gir grunnlag for et godt bomiljø der naboene kjenner hverandre ganske godt. Dette framhever også informantene som en bokkvalitet, sammen med muligheten for at barna kan bytte på hvem der er hos. Dette er en kvalitet både for barna, og for foreldrene som kan få litt ro. Likevel kommuniseres mangelen på en god møteplass, både for småbarnsfamilier og andre aldersgrupper helt tydelig. Oppholdssteder der mennesker møtes og får kontakt må forstås som en bokkvalitet, men informantene opplever i liten grad at det er tilstrekkelig med møteplasser i deres nærmiljø. Flere ganger gjennom intervjuet kommer informantene inn på behovet de føler for en brukbar møteplass i nærmiljøet. Jorunn setter dette i sammenheng med å være småbarnsmor, og ønsker seg muligheter for å treffe andre småbarnsmødre. Vi forstår det slik at fraværet av møteplasser ikke har hatt betydning for boligvalget, men er mer noe informantene har lagt merke til etterhvert. Det virker også som det nærmeste bomiljøet, de som bor i samme gata, fungerer ganske godt. En tolkning av dette blir da at bomiljøet fungerer greit nok sosialt, men blir for lite for informantene. Nærmiljøet fungerer derimot mindre godt sosialt, og informantene er tydelige på at deres forståelse av hva som må til er flere møteplasser og samlingspunkt.

Stian

Stian forteller oss at han har mye kontakt med de andre småbarnsfamiliene i bygget. Han understreker hvordan kontakten med småbarnsfamiliene også har gjort at han har funnet naboer han har felles interesser med, og at dette er noe han setter pris på «*Vi har mye kontakt med naboene, spesielt de nærmeste naboene, og småbarnsfamiliene. Og så trener jeg med en nabo, lager middag og røker bacon med en annen nabo, det er mye sosialt*». Stian legger også vekt på at det har utviklet seg et godt og sosialt bomiljø i sameiet «*Men som sagt her samles vi med naboene og tar et glass vin på kvelden, og mye sosialt med naboene*». Når det gjelder møteplasser er ikke Stian så opptatt av byrom som møteplasser, men legger mer vekt på muligheter for sosial kontakt ved å gå på tur på byfjellene og spesielt uteaktiviteter som ballspill og slak line «*sånne ting hvor man kan være fysisk med ungene. Spille ball på løkka, eller gå slakk line i skogen eller hva det nå er for noe*».

Stian legger vekt på den sosiale kontakten mellom naboene som en viktig bokkvalitet. Han er fornøyd med forholdene slik de er, og opplever at han har fått både kompis og bekjente blant naboene. For Stian er møteplasser og fysisk aktivitet nært knyttet sammen, og en møteplass uten muligheter for fysisk aktivitet virker ikke å være interessant for ham. Han er opptatt av fysisk aktivitet, og vi forstår ut fra uttalelsene hans at det å være sosial er nært knyttet opp mot det å gjøre noe, som å fiske, nabolagskvelder og fotball. Han nevner heller ikke noe behov for mer uformelle møteplasser utover muligheten for ikke-organisert ballspill. Dette er et funn som understreker viktigheten av at møteplasser legges til rette for variert og ulik bruk i både uterom og natur.

Morten og Wenche

Som Jorunn og Geir sier også Morten og Wenche at mangelen på en god møteplass er en bokvalitet som ikke er realisert i dag «*Det er jo det vi savner her. Det er jo en skikkelig møteplass. Det er derfor vi sier vi savner biblioteket her. Men det kunne like greit vært en god restaurant eller et utested. Ja vi har Lyst og Fryd, men det er knapt åpent og du må betale tusenvis av kroner for å leie det, det er en ting, og speiderhuset er iskaldt og bitte lite*». Wenche og Morten er engasjert i nærområdet sitt, og har sett selv tatt tak for å få på plass gode møtesteder. De forteller at ting er vanskelig å realisere, selv om det finnes lokaler på Laksevåg *en venn av oss som bor her sier «Laksevåg har jo hus». Men det er klart, ting bør rustes opp, det bør være varmt inne*. Wenche forklarer for oss hvordan det ikke mangler på lokaler som kunne hatt nærmiljøfunksjoner hun og lokalbefolkningen etterspør, men at husene er både kalde og trekkfulle, og generelt holder for lav standard. «*Det vi trenger er noe helt nytt. Det trenger ikke være et kulturhus som det tar 40 år å lage liksom, men at det satses på noe som er da. Og at det oppgraderes, og skapes muligheter for at folk kan møtes da. Spise sammen, drikke sammen, leke sammen, lese sammen ha forestillinger og oppvisninger*». Morten og Wenche har god kontakt med naboene sine, særlig de nærmeste, men de legger vekt på at det må være stabilitet i nabolaget for at de skal klare å bli kjent med hverandre. I deres område har flere hus blitt leid ut i de siste årene. «*Ellers med tanke på bomiljøet så er det jo trist at det er blitt så mye utleie rundt her. Naboeliligheten er jo leid ut, men det er kanskje litt tilfeldig. Men så er det jo gjort om til leiligheter her på andre siden av gaten, på et hus vi så på da vi kjøpte. Så er det et hus rett nedenfor her ...*»

Det sosiale miljøet er en viktig bokvalitet for Morten og Wenche. Fraværet av en hensiktsmessig møteplass som lar seg fylle med et innhold av den typen informantene ønsker er helt sentralt. Informantene forteller ikke bare om at det mangler møteplasser for tilfeldige og uformelle møter, men viser særlig til behovet for et sted som kan fylles med innhold av og for beboerne i området. Morten og Wenche er pådrivere for kulturelle arrangementer i området, men har også engasjert seg i nabolagskvelder. Dette viser hvordan informantene selv ser behovet for en møteplass, og engasjerer seg for å oppnå dette og forbedre sin bokvalitet. Det kommer klart fram at Wenche er engasjert i bydelen og nærmiljøet, og vi får inntrykk av at hun bruker betydelig med tid på å sette seg inn i spørsmål og problemer i nærmiljøet. Hun nevner også ved flere anledninger at hun har tatt opp saker med kommunen. For Wenche og Morten dreier møteplasser seg i stor grad om nærmiljøkultur, og barnekultur. De er opptatt av hvordan dette gir muligheter for at barn og voksne kan møtes i tilknytning til kulturen, og hvordan det skapes samhold og fellesskap utvikles rundt institusjoner. Wenche legger også vekt på Laksevågs historie, og hvordan en felles historie skaper en identitet som bydelen kan bygge videre på. Betydning av slike nærmiljøinstitusjoner er en stor sosial bokvalitet for Wenche og Morten. Det kommer også fram at bomiljøet og det nære naboskapet i gata har blitt dårligere den siste tiden. De forklarer at det er mye utskiftning og lite stabilitet i nabolaget, og selv om de er åpne for å bli kjent med nye naboer, er det ikke så lett når naboene stadig skiftes ut.

Figur 16. Gatemarked på Møhlenpris. Mange folk som skaper liv og aktiviteter ved Bergen kaffebrenneri. Foto: Privat

Kim og Siren

For Kim og Siren er det en naturlig del av hverdagen å prate med naboene. De bor i et stort boligområde med uterom i direkte tilknytning til boligene der det er naturlig for dem å hilse på naboene. «*Vi hilser på veldig mye folk i løpet av dagen når vi beveger oss rundt her. Opp til barnehagen og ned til butikken. Og det liker vi jo. Vi er jo litt sånn, sosiale folk. Noen vil jo ... Kanskje derfor noen flytter vekk? Men det*

stresser jo ikke oss at det er innsyn for eksempel. Det er ikke noe tema for oss». De har ganske mye kontakt med andre barnefamilier i området, og tilbringer mye tid sammen med dem. Kim og Siren legger vekt på hvordan de kan stole på sine naboer og hvordan det gir et godt bomiljø for dem. «Det er jo også dette med bomiljøet, og at det er veldig hyggelige folk, og at vi stoler skikkelig på folk». Kim og Siren har også gode naboforhold på tvers av alder, «vi har jo ikke hatt nær familie i sentrum eller i nærheten noen av oss sånn at når det her paret på 55, som ikke har barnebarn blir veldig glad i våre barn så er jo det fantastisk. Da fikk vi faktisk noen besteforeldre her nede. Hyggelige naboer». For Kim og Siren er det en stor bokvalitet å kunne få hjelp til barnepass når det er behov. I området opplever de at det er god tilgang på møteplasser, både i uteområdene i direkte tilknytning til boligen, men også når det gjelder muligheter for å lage til eller delta på sosiale arrangementer. «Det handler litt om det kultursenteret som er tilgjengelig. Et lokale som er kjempefint. Det er kjekt å arrangere noe der. Da har det jo kommet folk, mest fra bydelen, men og litt nærområdet. Og mange blir litt overrasket over hvor fint det er der oppe».

Den sosiale tilknytningen er en viktig bokvalitet for Kim og Siren. De opplever at de er en del av et sosialt bomiljø der de har god kontakt med naboene. Både for seg selv og for barna mener informantene det er gode muligheter for å bli kjent med andre i nabolaget. Informantene trekker fram tilgangen på bydelslokaler som en bokvalitet. Her forteller de at der mulig å holde egne arrangementer, eller være med på andres. Der er det mye aktivitet, og det er greit å få hjelp med ting som bemanning til kafeen og organisering ellers. Kim og Siren føler at den sosiale delen av deres bokvalitet er godt ivaretatt på grunn av utformingen av boligområdet. Uterommene og inngangene ligger midt i boliganlegget, og gir på denne måten mange muligheter for spontan sosial interaksjon mellom beboerne. Vi forstår også at de kjenner de andre beboerne i samme oppgang ganske godt. For Kim og Siren virker det som om det helt nære bomiljøet fungerer svært godt, mens resten av nærmiljøet er litt mer udefinert. Oppveksttunet og bydelslokalene fungerer bra, men de små parkene i området mener de gir for få muligheter for opphold og sosialt samvær. De nevner hvordan kommunen nylig har satt opp en grill som aldri blir brukt i en av parkene. De legger vekt på at for deres del er ikke den parken noe naturlig sted å oppholde seg utover for bruk av idrettsbanen. I dette ligger det også et deres egne uterom fungerer så godt, både som møteplass og for lek, at de kanskje ikke ser behov for å gå til andre møteplasser i nærmiljøet.

Henrik

Under intervjuet forteller Henrik at han setter pris på den varierte beboersammensetningen i sitt nabolag «det er så mye ulike ressurser også fra ulike egentlig kompetanseområder og fra kulturområdet», og videre legger han til at engasjementet er stort, da de fleste er engasjert i en av de mange nærmiljøorganisasjonene. Henrik beskriver bomiljøet som godt, med fortrolighet mellom beboerne «det er absolutt et godt bomiljø, vi som er fastboende kjenner hverandre stort sett rundt kvartalene, hvert fall de jeg kjenner». Han nevner blant annet at naboene besøker hverandre ved høytider «i alle leilighetene i bygården så feirer vi jul ... stikker innom på nyttårsaften og litt sånn, og naboene over gaten». Henrik ser det som en utfordring for den sosiale kontakten at området består av en stor del studenter «det er veldig lite homogent, utenom studentene da, det er jo på en måte en gruppe for seg selv da, som er dominerende ... det er jo det der med en større andel fastboende, det tror jeg hadde vært veldig bra, men det er jo en gang sånn, universitet er jo her så det». Studentene gir lite stabilitet i bomiljøet, i motsetning til de fastboende, og Henrik skulle ideelt ønsket seg litt færre studenter og litt flere fastboende. Henrik forteller på en idyllisk måte om bomiljøene i Bergens småhusbebyggelse, og er særlig opptatt av hvordan husene etter hans mening gjenspeiler eiernes karakter og sjel. Henrik er engasjert i nærmiljøet gjennom velforeningen, og forteller at han selv har vært med på å stille i stand arrangementer for barn i Nygårdsparken.

Sosial bokvalitet er viktig for den totale bokvaliteten for Henrik. Det er særlig den hverdagslige sosiale kontakten med sine naboer han framhever som en viktig bokvalitet. Ut fra det informanten forteller om hvordan han tror bomiljøene i småhusbebyggelsen på Nordnes og Sydnes er, får vi inntrykk av at han ønsker seg mer liv mellom husene i sitt område. Dette kan tolkes som at det for informanten er et ønske om tettere bånd mellom naboene, og mer uformelle møter på gaten. Kanskje savner han også mer muligheter for beboere til å uttrykke seg som individ gjennom sin bybolig. Som Wenche og Morten skulle han gjerne ha sett en større stabilitet i beboermassen, og færre utleieboliger. Informanten er ikke negativ til studentene, men han syns det er for mange. Vi merker oss under intervjuet at her er det en større underliggende problematikk for informanten.

Det virker som om informanten til en viss grad opplever et motsetningsforhold mellom de visjonene han har for sitt bomiljø, og den kontinuerlige utskiftningen av beboermassen som den nære beliggenheten til Universitetet fører med seg. Hans engasjement i nabolaget viser langt på vei at de sosiale forholdene påvirker Henriks bokkvalitet på en god måte.

Erlend

Erlend sier at han har blitt godt kjent med de han og familien deler bygård med. De andre foreldrene i sønnens klasse har han også kommet i god kontakt med. «*Man blir kjent med mange gjennom skolen selvfølgelig, og så blir man kjent med de man bor i samme bygård som. Folk er stort sett åpne og nysgjerrige, det er et ganske fint bydelssamhold*». På Møhlenpris forteller han at det er en rekke arrangementer familien kan delta på. «*Så har man arrangert gatefester, der noen tar initiativ til en gatefest og så møtes man i gata og blir kjent der. Det har vært felles grilling, gatefest på kafeen Nobel Bopel noen ganger, og tenning av julegrana før jul. Man prøver å få til arrangementer som er delvis privat initiert, gjennom velforening og gjennom aksjonsgruppa for bilfri bydel som holder noen arrangementer*». Arrangementene er initiert av både enkeltpersoner, velforeningen og en aksjonsgruppe som jobber for et bilfritt Møhlenpris. Erlend reflekterer rundt sitt eget forhold til den sosiale bokkvaliteten, ved å understreke at det er opp til hver enkelt å skape anledninger for kontakt «*Det gjelder å prøve å være aktiv og skape noen anledninger for å være sammen eller bli kjent ... sommerstid kan man bli kjent med naboen hvis man sitter ute. På godværsdager sitter man kanskje ute og kan snakke sammen*». Erlend peker på at det er en balanse mellom å sitte inne som familie, og det å gå ut for å møte naboene.

For Erlend har de sosiale bokkvalitetene stor betydning. Erlend opplever at Møhlenpris for han og familien har betydelig sosial bokkvalitet. På Møhlenpris beskriver han et bomiljø som er godt utviklet, og her tar både den enkelte og nærmiljøorganisasjonene ansvar for å initiere arrangementer. Informanten reflekterer rundt hva hver enkelt kan bidra med til et mer sosialt bomiljø, og opplever et stort utbytte av den bokkvaliteten det medfører for seg selv og familien. Det er interessant hvordan Erlend reflekterer rundt hvilken rolle han selv skal ta i bomiljøet, fordi dette kan tolkes som at det finnes en fellesskapsfølelse der hver enkelt føler et ansvar for å bidra med noe i bomiljøet. Det er ikke mulig for oss å svare på om dette gjelder for alle beboerne på Møhlenpris i denne undersøkelsen, men det virker å være slik for Erlend. Informanten forklarer hvordan han og familien benytter sin egen private takterrasse til å spise ute, men føler at det er godt å gå ut i de offentlige gatetunene etter middag, slik at de kan møte naboer og leke ute. Det kommer tydelig fram at det gode bomiljøet han beskriver er noe som har utviklet seg etter at kommunen ryddet opp i Nygårdsparken. Før dette får vi inntrykk av at beboerne i langt mindre grad var ute i nærmiljøet. Erlend ser på Nygårdsparken som en slags hage for han og de andre beboerne på Møhlenpris. Akkurat et slikt ordvalg er verdt å merke seg, for det beskriver noe mer enn et uterom. I en hage føler man seg vel, man slapper av og har plass til å utøve fritidsaktiviteter. Derfor er det interessant at Erlend beskriver at Nygårdsparken fungerer som en hage for hans del, og det må med det forstås at han føler seg svært bekvem der.

Camilla og Petter

Camilla og Petter forteller at de har litt kontakt med naboer i forbindelse med bruk av lekeplassen i boligområdet. Det er også noen tilstelninger for barna i boligens felles garasje, slik som filmvisning og halloween-feiring. Informantene beskriver hvordan de følte seg ekskludert fra bomiljøet da de flyttet inn. Alle som bodde der fra før hadde bodd der siden huset var klart, og var veldig sammensveiset, i tillegg hadde alle jevnaldrende barn. Petter forteller «*De kjente hverandre veldig godt, og mye av fellesskapet foregikk ute i gaten med barn som gikk i samme klasse og i barnehage og sånn, i tillegg til på lekeplassen. Når vi da ikke hadde barn enda, ble det ikke til at vi satt oss på lekeplassen. Da ble du han rare som ikke hadde unge men som var på lekeplassen*». Og Camilla «*alle damene har egen Facebook-gruppe, men det var og alle de som var innflyttet allerede. Det tok noen år før jeg kom inn der. Det var egentlig bare fordi det var en som kommenterte, «Er du ikke inn på der?» - så litt av det mistet vi nok litt fordi vi ikke var med fra begynnelsen her*». Petter forteller videre at de gjerne skulle hatt en møteplass for de voksne «*Jeg vet det har vært noen forsøk på å starte, holdt på å si, en pub i Åsane, men det funker jo ikke*». Han legger til at de selv også heller drar inn til byen om de skal ut å spise eller ta en øl.

Camilla og Petter beskriver sosial bokkvalitet som viktig. Informantene opplever at mye av det sosiale ved bomiljøet er nært sammenvevd med det og ha barn. Nå som de selv har barn fungerer dette greit, men da de ikke hadde barn selv var det en hindring for sosial kontakt. Også det at bomiljøet var så sammensveiset da de flyttet inn gjorde at de ikke ble skikkelig inkludert. For Camilla og Petters del er altså den sosiale bokkvaliteten betinget av at de selv har barn, og barna blir for alle beboerne fellesnevneren i bomiljøet. Den sosiale eksklusjonen som Camilla og Petter har opplevd vitner om et lite inkluderende bomiljø. Dette er på tross av at boliganlegget er av en viss størrelse, med felles uterom i midten. Under intervjuet forstår vi at det ligger mange vonde følelser bak denne opplevelsen for informantene. Som flere av de andre informantene savner Camilla og Petter møteplasser for sosialt samvær for de voksne. Selv om de savner møteplasser i nærmiljøet, uttaler de at de selv heller vil dratt inn til byen enn å gå på pub i Åsane. Det er lite som tyder på et engasjement for nærmiljøet, eller vilje til å investere egen tid i å gjøre noe med mangelen på møteplasser. For informantene oppleves det sosiale fellesskapet i bomiljøet som lite inkluderende, og det er få møteplasser i bydelen for de voksne. For barna opplever informantene bomiljøet som bedre, da det er gode muligheter for at barna kan leke sammen ute og være hjemme hos hverandre. Det er tydelig at dette er en viktig del av bokkvaliteten for informantene, selv om de gjerne skulle sett at enkelte ting var annerledes.

Oppsummering sosiale bokkvaliteter

Den sosiale delen av et bomiljø er en viktig del av bokkvalitet for småbarnsfamilier. Nærmiljøet og det sosiale i tilknytning til boligen er viktig for alle informantene. Flere av informantene savner møteplasser i nærmiljøet, mens andre syns de har gode møteplasser i nærmiljøet i dag. De har ulike ønsker for hva en møteplass skal romme, og både møteplasser som har rom for lek og idrett, og møteplasser for tilfeldige møter nevnes som viktig. Av dette tolker vi en tilrettelegging av uterom som legger til rette for sambruk.

Alle informantene er opptatt av det sosiale ved bomiljøet. Et godt sosialt naboskap bidrar positivt til den totale opplevelsen av bokkvaliteten. Det bidrar til trygge rammer for barn og voksne og framheves som et gode. Det virker som dette er en kvalitet informantene først har blitt bevisst på etter at de har etablert seg i et område.

Figur 17. Nobel Bopel Bydelskafé på Møhlenpris. Foto: Privat

Tabell 7. Tabellen viser informantenes opplevelse av sosial bokkvalitet, tilgang på møteplasser og betydningen av sosial kontakt for informantene.

	Sosial kontakt er viktig	Savner møteplasser	God tilgang til møteplasser
Silje og Thomas			X
Jorunn og Geir	X	X	
Stian	X		
Wenche og Morten	X	X	
Kim og Siren	X		
Henrik	X	X	X
Erlend	X		X
Camilla og Petter	X	X	

flere ganger er hvor mye tilfeldig kontakt som oppstår rundt boligen og i nærmiljøet. Flere av informantene er opptatt av dette, og viser blant annet til eksempler på steder de kunne tenkt seg å bo og mulige møteplasser i nærmiljøet som de mener ville ha gjort deres opplevde bokkvalitet større. Blant informantene finner vi både eksempler på bomiljø som fungerer veldig bra sosialt, og bomiljø som ikke fungerer så bra.

Samtlige av småbarnsforeldrene er opptatt av de sosiale sidene ved bomiljøet. Derimot er det stor variasjon i hva slags sosial interaksjon informantene ønsker. Det som ser ut til å være et tema som kommer opp

Det ser også ut til å være slik at de informantene som opplever liten sosial bokvalitet for sin egen del, likevel legger vekt på at boligen og nærområdet gir bedre sosiale muligheter for barna. Som en oppsummering til denne delen ser vi av tabell 7 at det er et flertall av informantene som understreker viktigheten av sosial kontakt, samtidig som at nær halvparten savner gode møteplasser.

4.1.5 Trafikk

Vi har sett hvordan uterom og byrom kan legge til rette for sosiale bånd mellom informantene. Av teorien framkommer det blant annet at trafikk virker negativt inn på alle former for boligområder. Vi har derfor stilt spørsmål til hvordan informantenes bokvalitet påvirkes av trafikken der de bor. Informantene i denne undersøkelsen preges i ulik grad av trafikk i hverdagen.

Silje og Thomas

Thomas forteller at det er mye tungtrafikk like ved huset. Dette oppfattes som sjenerende og lite attraktivt. De forteller at trafikken gir mye støy og at det knytter seg bekymringer til trafikken. Huset har fått nye vinduer for å redusere støyen. Thomas forklarer at det er snakk om at det skal komme nytt overgangsfelt like ved huset, og dette oppfatter han som positivt, selv om det virker som han har sine tvil om når og om det kommer. Silje forteller at det hadde vært fint dersom det var mindre trafikk i området. Og hun har et ønske om at området rundt lekeplassen og bydelsparken kunne vært bilfritt, «*Det kunne nesten ha vært bilfritt der nede, og hele Damsgårdsveien. Det hadde vært flott!*», sier hun engasjert.

Bokvaliteten for Silje og Thomas påvirkes av trafikk på en negativ måte. Trafikkmengde og type trafikk, forringer i stor grad kvaliteten ved boligen, gjennom at den er så tett på veien. Ved å bytte vinduer forstår vi hvor plagsomt dette faktisk er. Slik vi tolker det er trafikken en begrensende faktor for både barn og voksne. Siljes ønske om bilfrie gater synliggjør langt på vei at trafikken oppleves å være i konflikt med den bokvaliteten de egentlig kunne ønsket seg. Engasjementet rundt uttalelsen om bilfrie gater viser at dette er noe som opptar de i stor grad. Trafikkreduserende tiltak framstår som et synlig ønske for framtiden til nærmiljøet. Med bilfrie gater vil områdene kunne oppleves som langt tryggere, og det ville kunne gi grobunn for god og hyppigere bruk av uterommene i nabolaget.

Geir og Jorunn

Boligens beliggenhet gjør at Geir og Jorunn ikke merker mye trafikk i sin egen gate. Geir forteller om utvidelse av et industriområde i nærheten som vil generere mer tungtrafikk i nabolaget, og trekker fram at dette er en bekymring for foreldrene. Videre understreker Geir at dette er negativt, og at naboer som er mer berørt har begynt å legge boligene ut for salg. Det mangler gode og trygge fortau i området, og det dårlig med krysningspunkt forteller de begge bekymret.. Geir legger til, «*Kommer du deg helskinnet over veien der oppe har du et utall, turveier på rimelig lite trafikkerte veier. Det er omveier, men du får gå trygt.*» Under intervjuet kommer datteren inn etter å ha vært ute, og Jorunn spør henne hva hun synes om veien hun må krysse for å komme til skolen. Datteren svarer at hun ikke liker veien, og at det er for mange biler som kjører fort der. Jorunn forteller etterhvert at datteren er redd for å krysse veien fordi den er uoversiktlig og bilene kjører fort.

Trafikk påvirker den totale bokvaliteten negativt for Geir og Jorunn. Vi ser en underliggende bekymring for at trafikken kan ødelegge nærmiljøet. Naboer som selger og flytter fra boligene påvirker de sosiale forholdene. Selv om boligen deres ligger skjermet fra den økende trafikkmengden som kommer i nærmiljøet, forstår vi at dette også virker negativt inn på bokvaliteten til Jorunn og Geir. Trafikkmengde og fart gir opplevelsen av farlige situasjoner. Veien de snakker om må krysses for å komme seg til både skole og barnehage. Uten gode krysningsmuligheter og fortau oppleves denne veien som utrygg. Trafikken går også utover barnas egen trygghetsfølelse. Vi forstår derfor at trafikken er en utfordring på flere nivåer for informantene og at den påvirker dem negativt. Mer trafikk vil kunne ødelegge de sosiale forholdene og naboskapet i nærmiljøet. Det framstår som de ønsker seg bedre trafikksikring i nærområdet.

Stian

Stian er ikke så opptatt av trafikk. Han forteller «*Selv om det er ganske sentralt er det såpass avsidesliggende at han [barnet] kan fly litt rundt uten at vi trenger å være livreddede for trafikk.*».

Videre forklarer han at veien har lite trafikk, «*Nå er ikke veien her den mest trafikkerte veien, og det er fortau hele veien*». Stian forteller at trafikken i området begrenser seg i stor grad til kjøring til og fra garasjen i enden av boliganlegget.

Fravær av trafikk i nærområdet oppleves som en god bokvalitet for Stian. Utforming av et nettverk for gående gjennom sammenhengende fortau bidrar til at trafikken for Stian oppleves som mindre bekymringsfull. Boligens plassering er selvsagt medvirkende, og det gir en trygghet til foreldrene at de ikke trenger å tenke på trafikken når sønnen er ute og leker. Selv om trafikk ikke er en bekymring for Stian, forstår vi at mye trafikk ville forringet bokkvaliteten. Ved at området både har fortau og lite trafikk påvirkes Stian i liten grad i dag. Vi tolker likevel at trafikk kunne vært en bekymring dersom forholdene ikke var som de var. Trygge og sikre rammer knyttet til veinettet, sammen med trafikkmengde, reduserer i stor grad bekymringer knyttet til bruk av uterom for Stian. Den opplevede tryggheten virker god slik situasjonen er nå. Dette gir en forståelse av at bokkvaliteten knyttet til lite trafikk er et gode.

Morten og Wenche

Wenche forteller tankefullt at «*Veien her nede er jo også omkjøringsvei når Løvestakktunnelen stenger, det har jo også noen sider ved seg som ikke er bra*». Morten forteller at sidegatene med mindre trafikk og hastighet oppleves som tryggere. Dette knytter han blant annet til det å ferdes i nærområdet. «*De trenger ikke gå ned på hovedveien. Og det oppleves jo som trygget. Det er lavere hastighet på bilene som er der*». Opplevelsen av trygghet har vært preget av den trafikkerte veien. Wenche forteller blant annet «*Vi har jobbet fælt med respekten for veien her nede*».

Trafikk påvirker bokkvaliteten til Wenche og Morten. De ser utfordringer både med trafikkmengde og trygghet. Det faktum at det er tidvis mye trafikk gjennom området oppleves som belastende. Vi opplever under samtalen at det er knyttet bekymringer til trafikken, og da særlig mengden. Store mengder gjennomgangstrafikk er uheldig. Vi forstår at det er et underliggende ønske om endring av dagens situasjon. Mindre trafikk i området ville vært et gode, noe som kan ses i sammenheng med uttalelsen om at mindre trafikkerte gater er noe som oppfattes som et gode, og langt på vei oppleves som tryggere. Bekymringer knyttet til trafikken har i stor grad preget dem på en negativ måte. Deres valg av ord og uttrykksmåte knyttet til temaet forstår vi som et tydelig tegn på at trafikk oppleves negativt, og påvirker bokkvaliteten.

Kim og Siren

Kim og Siren forteller at det er utfordringer knyttet til trafikk i nabolaget. Siren forteller blant annet «*Folkene fra næringsområdet parkerer her oppe, og de har egentlig mulighet til å parkere der nede for 1000,- i måneden, men det er noen som ikke benytter seg av det. Så det er mye trafikk, fram og tilbake, og det er en del råkjøring, oppe på veien*». Hun forteller videre at de har meldt problemet til kommunen. Begge snakker ivrig om veien som en utfordring, og hvordan biltrafikk preger nærområdet på en negativ måte. Veien de omtaler som verst, er veien barna må krysse for å komme til skolen. Den mangler fartsdumper og skilting. «*det står ikke at det er skolevei en gang*» forklarer Siren oppgitt. I tillegg savner de gode og trygge krysningspunkt, Kim sier «*lyseregulering hadde vært aller best*», og legger til, «*Hadde det ikke vært for den bilveien hadde det ikke vært noe problem*». Kim uttrykker seg negativt til de manglende trafikksikringstiltakene, og viser til at det var bedre før Sykkel-VM i 2017. Han mener det er kritikkverdig at fartsdumperne ikke er reetablerte og sier at dette ikke hadde skjedd i bydeler som har mer ressurssterke innbyggere.

Trafikken og manglende sikring påvirker opplevelsen av den totale bokkvaliteten. Trafikkmengde, fart og manglende sikringstiltak på skoleveien er det som bekymrer Kim og Siren aller mest. Disse uttalelsen viser et engasjement for barnas trygghet. Sirens forklaring på trafikkmengden og hvordan næringsområdet i Solheimsviken preger trafikken viser en frustrasjon over dagens situasjon. De har forsøkt å kontakte kommunen, og tatt opp bekymringer og utfordringer med veien. Vi tolker frustrasjonen i retning av at de ikke blir hørt av det offentlige. De viser begge til løsninger som kunne bedret situasjonen betraktelig og redusert både frustrasjon og bekymringer knyttet til trafikken. Kim viser flere ganger under intervjuet til hvordan han oppfatter at bydelen blir behandlet som følge av at området har få ressurssterke innbyggere. Det er nesten med sjalusi og forbannelse han omtaler at tilsvarende forhold ikke hadde skjedd i eksempelvis Fana, som har mer ressurssterke innbyggere. Trafikken er en negativ faktor for informantene,

og da særlig på småveiene rundt området. Trafikken som Danmarks plass ellers er kjent for framstår ikke som noe problem for Kim og Siren.

Henrik

Henrik har i liten grad utfordringer knyttet til gjennomgangstrafikk. Han forklarer blant annet hvordan trafikken preger hverdagen. «*Trafikken er det ikke mye av her*», og forteller videre «*Det er jo ikke gjennomgangstrafikk eller noen ting. Jeg anser det som veldig trygt, mye bedre enn da jeg vokste opp*». Det knytter seg likevel noen bekymringer knyttet til trafikken. Det handler mer om fart enn trafikkmengde. Henrik forteller, «*trafikken er mer med hastigheter, det er en del som kjører altfor fort gjennom gatene her, så, de fleste er jo greie, men det er noen som ...*». Om tryggheten for barna forteller Henrik videre «*trygt er jo en relativ greie da, jeg er jo litt obs på det, sender jo ikke smågutten ut i gatene uten videre liksom, venter til de i hvert fall vet å kunne gå over veien, det kan jo komme biler*».

Bokkvaliteten påvirkes i liten grad av trafikk for Henrik. Hans sammenligning fra egen oppvekst gir inntrykk av at trafikksituasjonen i området har blitt bedre med årene. Omlegging av trafikkmonster og manglende parkeringsmuligheter i området kan tjene som forklaringer på dette. De bekymringene Henrik har knyttet til trafikk omhandler farten på bilene. Vi forstår at det hadde vært ønskelig med fartsreducerende tiltak for å bedre sikkerheten og dermed bokkvaliteten. Henrik har et bevist forhold til trafikken, og slipper ikke barna ut, uten videre. Det er en trygghet for han å vite at barna kan krysse veien på egenhånd, før barna får gå ut alene. Det ligger en viss form for opplæring til grunn før de får gå ut. Da Henrik omtaler fart som et større problem enn trafikkmengde, er det nærliggende å anta at han ønsker seg tiltak som reduserer farten.

Erlend

Erlend forteller engasjert om hvordan trafikken er i boligområdet «*det er jo veldig stille og rolig, altså det er ... man går ut døra og det går liksom lang tid mellom hver bil som kjører forbi*». Han forteller også at det er overdekning av parkeringsplasser i bydelen. Et beboerinitiativ jobber nå med å endre gatene fra trafikk og parkeringsgater og få flere gatetun. Han forklarer «*Så egentlig er det veldig mye areal som kan omdannes til for eksempel lekeplasser eller gatetun uten at det er noe tap for de som har bil, så det er egentlig uforløst arealpotensiale i byen, som da beboere ønsker å få regulert eller bygd om til gatetun, økt fortausbredde, og flere lekeplasser*».

For Erlend er det en bokkvalitet at det er lite trafikk i nærområdet. Fraværet av trafikk er noe som oppleves som veldig positivt for Erlend. Det er lite biler, noe som gir muligheter for å benytte gatene til andre ting enn parkering og trafikk. Slik vi forstår Erlend er flere trafikkreducerende tiltak ønskelig. Han oppfatter det beboerinitierte forslaget som et positivt tiltak. Frigjøring av arealene til andre aktiviteter som lek og opphold opplever Erlend som utelukkende positivt. Vi ser at trafikk er noe som opptar Erlend, selv om det i liten grad påvirker hans bokkvalitet.

Camilla og Petter

Om dagens trafikk situasjon forteller Petter «*Trafikk synes vi er veldig greit, for vi er jo ganske skjermet*». Camilla forteller videre at «*skole er egentlig det som nå er blitt en problemstilling for oss. For hadde hun vært større hadde det vært ganske langt til skolen*». Skolen barnet deres sogner til ligger på andre siden av motorveien. Camilla forteller videre, og forklarer hvor utfordrende trafikken er for skoleveien og at andre foreldre har søkt barna over til andre skoler, «*det er såpass trafikkfarlig vei at de søker seg til andre skoler*». Petter forteller at det er planer om en ny skole som ikke er så langt fra boligen, og som vil gjøre skoleveien langt tryggere. Han forklarer «*skole er vel liksom en av de tingene vi savner som må komme*».

Trafikk har liten innvirkning på bokkvaliteten til Camilla og Petter i dag. Vår tolkning av informantenes opplevelse av trafikk er at det ikke er store utfordringer med trafikk i boligens umiddelbare nærhet. Det knytter seg likevel bekymringer til framtiden, og for datterens trygghet med tanke på skolevei. Dette kan på sikt påvirke hele den opplevde bokkvalitet og trygghetsfølelsen de har i dag. Noe vi forstår utfra det faktum at foreldre søker barna til andre skoler viser at det er framtidige bekymringer knyttet til trafikken. Behovet for skole i nærheten av hjemmet ses som en viktig kvalitet for småbarnsfamilier. Skoleveien bør

være trygg og ikke ha trafikk som barrierer. Det er lite trafikk som ellers påvirker deres bokvalitet. Boligen ligger skjermet fra den omtalte motorveien, og i sameiet er det lite trafikk.

Oppsummering trafikk

Tabell 8. Matrise over informantenes opplevelse av trafikksituasjonen rundt boligen.

	Trafikkproblemer i dag	Lite trafikk i bomiljøet	Trafikkutfordringer i framtiden.
Silje og Thomas	X		X
Jorunn og Geir	X		X
Stian			
Wenche og Morten	X		X
Kim og Siren	X	X	X
Henrik		X	
Erlend		X	
Camilla og Petter		X	X

Det er forskjeller mellom informantene når det kommer til hvor skjermet deres boligområde er fra trafikk. De informantene som bor i blindgate, gater med trafikksanering og lite trafikk eller har et

skjermet gårdsrom i tilknytning til boligen opplever dette som trygt. De av informantene som bor tett på veien opplever at dette gir bekymringer. Særlig knyttes dette til barna, og deres mulighet til å ferdes på egen hånd. Felles for alle informantene som bor utenfor sentrum er at det ikke er langt til nærmeste vei med betydelig trafikk. De to informantene som bor i sentrum forteller at de har større sammenhengende områder med ingen eller lite trafikk, noe de vektlegger som en svært viktig kvalitet. Ingen av informantene ser trafikk som en kvalitet, og flere uttrykker direkte ønsker om mindre trafikk, bilfrie gater, fartsdumper, skilting og flere overgangsfelt. Tabell 8 viser at trafikk påvirker informantene i ulik grad, men at trafikken påvirker den totale bokvaliteten nå og i framtiden. Det er interessant å se hvordan trafikksanerende tiltak har bedret trafikksituasjonen i sentrumsområdene i stor grad. Dette tyder på at sentrum som bosted for småbarnsforeldre oppleves som trygt og i liten grad preget av trafikk.

4.1.6 Barns mobilitet

Barns individuelle mobilitet knytter seg i stor grad til opplevelsen av trygghet for foreldrene. Trygghet påvirkes av både trafikk, men også sosiale forhold. Trygghet anses som en viktig del av kvaliteten både i bomiljøet og nærmiljøet. Ved å undersøke hvordan foreldrene opplever trygghet gis et inntrykk av hvordan dette påvirker barnas mobilitet.

Silje og Thomas

Silje og Thomas bolig ligger tett på veien, og Thomas svarer kontant «ikke en millimeter» når vi spør hvor langt barna får bevege seg ute alene. På spørsmålet om når de tenker at barna selv kan få gå ut alene svarer Silje, «Vi må se barna litt an. Når vi føler de er rustet til å gå ut å leke, eller om han eksempelvis skal gå til en kompis.» Silje forteller at det er vanskelig å si noe om tidspunktet for når barnas mobilitet kan økes. Hun forklarer at barna følges når de ute og sier «Jeg vet ikke helt hva de kan ... for våre går jo ikke alene sånn sett». Videre forteller hun hvordan de forbereder sønnen på seks år på å kunne være ute alene, «Vi har snakket med han eldste om sprøyter, og hva han skal gjøre hvis han ser det».

For Silje og Thomas sine barn er mobilitetsradiusen lav, dette går på bekostning av bokvaliteten. Med bakgrunn i disse uttalelsen får vi en forståelse av en underliggende utrygghet fra foreldrene, særlig med tanke på trafikken i nabolaget. Vi tolker problemet med trafikken som en direkte årsak til at barnas mobilitet er begrenset til egen hage, og vi forstår at nærheten til veien medfører at barna har en lav aksjonsradius. Samtidig opplever vi en generell bekymring for mulige situasjoner som kan opptå hvis barna skulle vært ute alene. Blant annet forteller Silje om hvordan de forbereder sønnen på hva han skal gjøre dersom han finner sprøytespisser. Dette tolker vi som at den sosiale tryggheten heller ikke er optimal, og påvirker barnas individuelle mobilitet. Barnas aksjonsradiusen er lav nå, og når den vil øke er noe usikkert, men det virker som at barna er i en fase hvor de rustes for å kunne være ute alene. Dette skyldes slik vi forstår det, alder heller enn redusert bekymring.

Geir og Jorunn

Geir og Jorunns situasjon er en ganske annen enn Silje og Thomas. Selv om barna deres er jevngamle forklarer Jorunn hvor trygt det føles i nabolaget. «Her er det veldig trygt. Vi er jo i enden av blindveien. Det er jo bare oss som bor her som kjører ned her, og vi vet jo at det løper unger rundt». Jorunn forteller også at barna i stor grad kan være ute alene, og sier, «Så det er litt sånn at du bare kan slippe de ut.» Om tryggheten forteller Jorunn «Jeg liker veldig godt det, at det er liksom litt trygt, i forhold til trafikk og sånt.» og sier videre «Det er veldig viktig, for da kan du faktisk slippe av. Hvis jeg skulle satt og tenkt, der hørte jeg en brems ... sant det er jo ... da måtte jeg fulgt etter».

Geir og Jorunn føler seg trygge med tanke på barnas mobilitet. Dette oppleves som en bokkvalitet. Geir og Jorunn forklarer at de opplever området som trygt, med tanke på trafikken. Dette gjør at de har få eller ingen bekymringer når barna er ute, og at barna kan løpe fritt i gaten. Boligens plassering i blindgate bidrar til at tryggheten oppleves som god. De få bilene som kjører på veien er beboere i gaten, som alle vet at det er barn der. Dette bidrar til å øke følelsen av trygghet for begge foreldrene. Boliger i mer trafikkerte områder hadde medført mer bekymringer. Det hadde gjort at de i større grad måtte hatt oppsyn med barna. Vi har en forståelse av at både trafikk og sosiale forhold i nærmiljøet gir barna en stor grad av individuell mobilitet, med en relativt stor aksjonsradius. Dette påvirker opplevelsen av nærmiljøet på en positiv måte, og ses på som en god bokkvalitet.

Stian

Stian forteller at sønnen er for liten til å gå ut alene, men legger til «det er sånn at vi sitter på terrassen og følger med, og hvis han flyr for langt bort eller ut mot der hvor bilene kjører ned til garasjen og sånn så løper vi etter han .... Vi følger alltid med, men det er på grunn av alder». Videre forklarer Stian hvordan han opplever at mobiliteten og aksjonsradiusen vil øke i takt med alderen. «Jeg ser for meg at om han hadde vært et par år eldre så kunne han flydd ut her og herja på som han ville. ... om han hadde vært et par år eldre så hadde han gått ned til lekeplassen, og sikkert fått utforska litt oppi skogen, men sånn at vi hadde sett han».

For Stian er ikke begrensinger i sønnens mobilitet noe som går på bekostning av bokkvaliteten. Slik Stian snakker om sønnens individuelle mobilitet får vi en forståelse av at dette ikke er noe som bekymrer han veldig. Vi forstår dette utfra barnets alder, og den opplevde tryggheten i nærmiljøet. Området oppleves trygt, og Stian har ikke noen problemer med å gi sønnen økt mobilitet i fremtiden, slik vi forstår det. I dag følger de med på sønnen når han er ute, noe som er helt vanlig for mindre barn. Vi forstår at fraværet av trafikk bidrar til at området føles trygt for Stian. Utforming av området, med naboer og lekeplassen sentralt i uterommet gjør at sønnen fint kunne gått alene til lekeplassen om han var eldre.

Morten og Wenche

«Da vi var små, var det jo sånn at vi lekte veldig mye ute alene. Det er jo ikke sånn det er nå lenger. Nå tar han jo seg en tur. De tar seg en tur, og det går fint det. Men det er jo veien her da som er gjør at vi har vært litt restriktive». Dette forteller Morten om sønnens mobilitet. Wenche beskriver hvordan veien gjennom nabolaget har framstått som et hinder for sønnens mobilitet. Hun har hatt en del bekymringer knyttet til veien som er sterkt trafikkert, hun sier «De siste årene har jeg måtte vende meg til at det er trygt at han krysse veien her nede. Han har overblikk ... ja ... - Det betyr jo at han kan krysse veier». Hun forklarer hvordan dette har utviklet seg den siste tiden. «Nå har han jo hatt SFO fram til nå, men i femte klasse har det jo vært mye nytt, og helt nytt av året er at han er på sykkel eller går gatelangs i bydelen med kompiser. Vi har holdt voldsomt tilbake, vi har vært kjempe engstelige tenker jeg».

Mange bekymringer knyttet til trafikken har medført at sønnens mobilitet har blitt begrenset. Dette har igjen påvirket den totale bokkvaliteten. Slik vi tolker informantenes uttalelser har trafikken vært den største utfordringen for sønnens mobilitet i oppveksten. Samtidig får vi et inntrykk av at barn i dag i langt mindre grad er ute alene, sammenlignet med Mortens oppvekst. Trafikken og veien gjennom nabolaget forstås som en tydelig bekymring for foreldrene. Dette har medført restriksjoner for sønnen. Det er først de siste årene at sønnen har fått lov til å bevege seg mer fritt, dette ses i sammenheng med sønnens alder. Til tross for økt alder er det en underliggende bekymring knyttet til trafikken i området, og vi opplever det som vanskelig for foreldrene å slippe tak i bekymringen.

Det framstår som et klart ønske om mindre trafikk i nabolaget. De sosiale rammene nevnes ikke i like stor grad, men vi har sett tidligere at de opplever det som godt.

Kim og Siren

Barna til Kim og Siren får lov til å være ute alene, men foreldrene følger med. De har oversikt fra verandaen. Siren sier at barna får lov til å sykle innenfor et avgrenset område i nabolaget «*når de sykler, får de lov å sykle opp til bommen, og det er så vidt at vi ikke kan se de*». Kim forteller at det eldste barnet får lov å gå til en venninne som bor lenger borte enn området som er synlig fra verandaen, og forklarer «*Men sånn som hun eldste, hun får lov å gå opp her til en venninne, og da er det en liten etappe vi ikke ser henne, men da har vi alltid gitt beskjed på forhånd at hun kommer og sånne ting.*». På spørsmål om hvor langt barna vil få gå alene når de blir større svarer Siren, «*Jeg tenker skoleveien, kanskje ikke det første året, men at der kan de gå alene*».

Kim og Siren opplever ikke mobiliteten som begrensende for bokkvaliteten slik situasjonen er nå. Tolkningen av deres uttalelser viser at de ikke har store bekymringer knyttet til de nærmeste uteområdene. De har god oversikt fra verandaen noe som gjør det mulig for dem å holde ett øye med barna som leker ute alene. Dette oppleves som en viktig del av bokkvaliteten. Verandaen oppfattes som et gode, som gjør at foreldrene ikke trenger å være med barna når de er ute. Barnas lave alder begrenser likevel aksjonsradiusen. Barna får lov å bevege seg utenfor synsrekkevidden, og bort til en bom som hindrer barna å komme seg enkelt ut i veien. Etter avtale med andre foreldre får den eldste av barna gå til venner, og dette forstår vi som en sikkerhet for foreldrene som også kan knyttes til de sosiale forholdene, og at disse er gode i nærmiljøet. Samlet ser vi at tryggheten oppleves som god for Kim og Siren. De understreker også at de opplever at det er trygt nok til å la barna gå til skolen etter hvert.

Henrik

Barna til Henrik og samboeren er fire og syv år gamle, og Henrik forteller at eldste sønnen på syv år går til skolen selv. I tillegg at han får lov til å gå ut alene. Han forteller at, «*syvåringen går jo selv til og fra skolen og gjør jo det han vil på veien, for så vidt sant, så er jo ikke engstelig for han sånn. Jeg gikk samme ruten selv når jeg gikk på skolen så ...*». Henrik forklarer videre hvordan eldste sønnen kan bevege seg rimelig fritt i området, «*det er ikke satt noen grenser, så langt han kjenner seg igjen, så det blir jo egentlig, ja foreløpig er det jo bare til Møhlenpris da. Og gjerne borte med parken, der han kjenner seg igjen sant, så det der styrer han litt selv da ...*» Henrik understreker at sønnen har frihet under ansvar og at han og samboeren er veldig bevist på dette i forhold til begge barna. Henrik har et bevist forhold til trafikken, og slipper ikke barna ut, uten videre. Det er en trygghet for han å vite at barna kan krysse veien på egenhånd, før barna får gå ut alene.

Henrik har ikke bekymringer knyttet til det å slippe barna ut alene, og mobiliteten påvirker ikke bokkvaliteten. Henrik knytter i stor grad følelsen av trygghet til erfaringer fra sin egen barndom, i samme område. Han kan derfor relatere seg til både skolevei og uteområdene. Noe som igjen gir en følelse av trygghet, og enkelt kan ses i sammenheng med boligvalget. Hverken de sosiale eller fysiske forholdene synes å begrense mobiliteten. Vi forstår likevel at barna må «læres» i å krysse veien på en forsvarlig måte før de får gå ut alene. Slik vi forstår Henrik opplever han området som trygt. Han har få eller ingen bekymringer knyttet til barnas mobilitet. Dette gir barna en større aksjonsradius enn mange andre steder. Eldste sønnen bruker nærmiljøet i stor grad, og kan leke på egenhånd uten oppsyn slik vi forstår det.

Erlend

Erlend forteller at skolen ligger veldig nærme boligen deres og sier videre «*Gutten går i andreklassen og går til skolen selv, men vi følger han av og til fordi det er hyggelig.*» Erlend beskriver skoleveien, og hvordan den oppleves som trygg og sikker, da den går gjennom bilfrie gatetun. Bydelen oppleves som trygg og Erlend forteller «*de fleste opplever jo bydelen som trygg og oversiktlig, og man kjenner de fleste som bor der*». Dette gjenspeiler seg gjennom at sønnen får lov til å bevege seg i den indre bydelen, innenfor kvartalene. Videre forteller Erlend «*Det avhenger så klart av alder, men for oss som har en syvåring så får han lov til å gå til og fra skolen, besøke venner i andre hus, men da ringer vi og avtaler først og får melding når han har kommet fram. Kanskje rundt fem minutter til kompiser i nabolaget, eller til butikken for å kjøpe melk*».

Mobiliteten er høy for Erlends barn, og påvirker ikke bokvaliteten på en negativ måte. Uttalelsene til Erlend tolker vi i retning av at området oppleves som trygt. Det er både trafikken og de sosiale faktorene som påvirker denne opplevelsen. Videre forstår vi at barna har en høy grad av frihet gjennom en relativt stor aksjonsradius. Aksjonsradiusen til barnet, i alle fall syvåringen er relativt stor. Områdets karakter og uterommenes utforming kan stå for noe av forklaringen på dette. Det er lite trafikk og god tilrettelegging for myke trafikanter i området og spesielt i gatetunene. De trekker også fram sosiale forhold som viktig for opplevelsen av trygghet. De har kontakt med naboer og andre foreldre som bidrar til å øke mobiliteten. Slik vi forstår det er det en følelse av fellesskap og tilhørighet knyttet til de sosiale rammene, som styrker den totale opplevelsen av trygghet for Erlend og samboeren.

Camilla og Petter

Selv om barnet til Camilla og Petter kun er to år, har de flere gode refleksjoner rundt barnets mobilitet og opplevelsen av trygghet. Camilla forteller at de tror det vil være trygt å slippe barnet ut når det blir større, hun forklarer «Ser vel for meg at her er det lettere å slippe henne mer ut nå når hun blir litt større. Kontra det jeg ville tenkt hvis vi bodde i sentrum, eller litt nærmere sentrum.» Hun legger til «vi har jo en liten galning som klatrer i alt, men her tror jeg at det kommer til å gå ganske greit». Petter forteller om lekeområdene som ligger rundt boligen, at det både er en lekeplass i sameiet og det han kaller en «bitteliten gress- eller skogsak, det vil si det er noen trær der», og sier at det er der barna i området pleier å leke. Nærheten til kjøpesenteret trekkes fram som en annen utfordring når barnet blir større, men de tenker at det likevel vil være et stykke fram i tid før dette vil være noe de trenger å ta stilling til.

Slik informasjonen framstår her er det tilsynelatende få, om noen faktorer som medfører at foreldrene vil oppleve det som utrygt at barnet beveger seg ut i området på egenhånd, dette til tross for at de ikke på dette tidspunktet vil slippe henne ut alene. Boligområdet ligger skjermet fra trafikk, lekeområdenes sentrale plassering gir stor følelse av trygghet. Vi forstår at den individuelle mobiliteten etter hvert vil bli større, enn den hadde vært om de bodde nærmere sentrum. De opplever altså sentrum som mindre trygt, slik vi ser det. Framtiden kan by på noen utfordringer med tanke på nærhet til kjøpesenteret, dette kan ses sammen med sosial trygghet, men det virker ikke som det er knyttet store bekymringer til dette temaet.

Figur 18. Gatetun på Møhlenpris. Foto: Privat

Oppsummering barns mobilitet

Intervjuene viser at det er store forskjeller i hvor stor mobilitet informantene innvilger barna sine. Informantene har samlet sett barn fra rundt 1 år til 10 år, så det er som forventet. Imidlertid forstår vi på informantene med de eldste barna hvordan mobiliteten har blitt økt med alderen, og dette er interessant i seg selv. Mange av informantene gir inntrykk av at de føler utrygghet for barna sine på grunn av trafikken i nærheten. Igjen, finner vi at dette er en mindre bekymring for informantene i sentrumsområdene. Utenfor sentrum oppgir alle informantene at de føler utrygghet for at noe skal skje i tilknytning til nærmeste vei. Flere av informantene forklarer for oss hvordan de øver med barna, og setter fysiske grenser for barnas

mobilitet ved veien. Veien kan i mange av intervjuene oppfattes som en barriere for barnets mobilitet, som ville vært større dersom informantene følte større trygghet for veien. Veier med mye trafikk bidrar i stor grad til økt bekymring for foreldrene, som igjen begrenser mobiliteten til barna. Alle informantene ønsker at barna skal ha en viss mobilitet på egen hånd, og flere av de gir inntrykk av at dette er en kvalitet de i økende grad ser verdien av etter hvert som barna blir eldre og aksjonsradiusen øker. Tabell 9 er en matrise over hvordan informantene opplever sosial trygghet og barns mobilitet. Halvparten av dem sier at barna får være ute alene uten oppsyn, men at radiusen er relativt lav. Dette må ses i sammenheng med barnas alder.

Tabell 9. Matrise over grad av mobilitet informantene gir barna sine når de er ute alene.

	Sosial trygghet	Barna får være ute alene	Liten radius
Silje og Thomas			X
Jorunn og Geir	X	X	X
Stian	X		
Wenche og Morten		X	X
Kim og Siren			X
Henrik	X	X	
Erlend	X	X	
Camilla og Petter			X

Det er for mange en etablert sannhet at byer ikke gir gode oppvekstmuligheter for barn. Slik vi ser det i denne delen av analysen har vi en forståelse av at bildet er mer nyansert. Foreldrene i byen gir barna langt større individuell mobilitet enn foreldrene på Laksevåg. Våre

egne observasjoner knyttet til boligens fysiske plassering bidrar til tolkningen om at bosted, - trafikk - og sosiale forhold i stor grad påvirker foreldrenes opplevelse av trygghet. Begrenset trygghetsfølelse gir også begrensninger for barnas mobilitet, og gir barna langt mindre aksjonsradius.

4.1.7 Nærhet og transport

Tett knyttet til boligpreferansene er tidsbruk i hverdagen. Tidsbruk kan ses i sammenheng med nærhet og transport til og fra ulike målpunkter. Fysisk avstand mellom ulike målpunkter i hverdagen påvirker tidsbruk og transportmåte. Den fysiske avstanden kan påvirker bokvalitet. Vi vil derfor se hvordan disse forholdene er for våre informanter.

Silje og Thomas

Det er Thomas som leverer på skole og i barnehage, og sier «Jeg har leveringsrunden med ungene om morgenen og da blir det 1 km den veien og jobben min 2 km den andre veien». Han benytter seg av bilen til dette. De forteller at nærheten til skolen er viktig. Silje sykler eller går til jobb, og hun trekker fram hvordan nærheten oppleves for dem, «Vi kan gå inn til Den Blå stein på 20 minutter eller bussen går her, så kan jeg gå opp til Haukeland på 40 minutter». Hun forteller videre at hun sykler på 20 minutter til Haukeland når været tillater det. «Vi kan gå til Den blå stein på 20 minutter», forteller Silje videre.

Silje og Thomas opplever nærhet som en bokvalitet. Nærhet og lite tid på transport er noe vi forstår som viktig for dem begge. Det er korte avstander til ulike målpunkter i hverdagen. Samtidig som det er nærhet til attraksjoner som finnes i sentrum. Sett i lys av trafikkbildet i området kan det se ut som informantene velger en transportløsning som både oppleves tryggere og mer komfortabel. Ved å benytte seg av bilen til og fra arbeid samt til levering og henting i barnehagen oppnår de spart tid. Spart tid forstås som en kvalitet i seg selv, og som muliggjør andre aktiviteter i hverdagen.

Geir og Jorun

Forteller om hvordan opplevelsen av reisevei har endret seg. Jorunn forteller «Jeg slet litt de første årene når jeg skulle på jobb, for det tok 40-45 minutter når jeg kom i rushet». Hun sier at hun på det tidspunktet skulle ønske at hun bodde nærmere jobben. Dette synspunktet endret seg etter at de fikk barn. Jorunn forklarer, «Men så ser du at når du får barn da, og spesielt når du begynner med dette barnehage/skole, og en skal gå i barnehage og en skal gå på skole så er det liksom tidsklemmen og sånn og sånn. Da tenker jeg at det viktigst at man bor nærme de, så kan du heller liksom dra til jobben». Både Jorunn og Geir kjører til jobben. De begrunner dette utfra tidsbruken.

«Jeg hadde ikke kommet meg til jobb med kollektiv. Da hadde jeg måtte begynt dagen klokken seks, for å nå alt» forteller Jorunn, mens Geir forteller «jeg skulle gjerne reist kollektivt, men jeg bruker ikke en time til jobb».

Redusert tidsbruk på transport oppleves som en bokvalitet for Geir og Jorunn. Spart tid er det viktigste argumentet for valg transportmiddel i hverdagen for dem. Å komme seg til jobb på andre måter enn bil synes å være vanskelig, og sett i sammenheng med tidsbruk ville dette medført enda mer tid på reisen til og fra jobb enn de faktisk har i dag. De uttaler at nærhet til skole og barnehage er viktigere enn nærhet til jobb. Slik vi forstår det oppleves den totale bokkvaliteten som boligen og bostedet gir, større enn de negative sidene ved høy tidsbruk for å komme seg til arbeid. Jorunn framhever dette når hun sier hun heller vil reise til jobb enn til skole og barnehager. Tidsbruk og nærhet til målpunkter er viktig for begge, og da særlig til skole og barnehage.

Stian

«Barnehagen er i ti minutters gåavstand, så det er veldig greit» forteller Stian. Som videre forklarer hvordan situasjonen mellom de som foreldre knyttet til levering og henting i barnehagen. «Min samboer jobber på Haukeland. Jobber skift, tredelt. Vi bytter på å hente og levere.» I forhold til transportmåte sier Stian at han selv kjører bil, mens at samboeren tar buss. «Jeg henter og leverer til og fra jobb og det er et minutt omvei å kjøre. Og samboeren går som sagt, og det er ti minutter».

Korte avstander mellom målpunkter framstår som en god bokvalitet for Stian. Nærheten til barnehagen gjør at den kan nås både til fots og med bil på liten tid. Dette medfører at de kan organisere levering og henting i barnehagen, slik det er mest praktisk for dem. Vi forstår at nærheten er viktig for både Stian og samboeren. En slik nærhet er en viktig bokvalitet for småbarnsforeldre. Transportbruken er ikke videre begrunnet, men slik vi forstår det handler det om praktiske hensyn for Stian og samboeren.

Morten og Wenche

«Nærhet til skole er fint, men jeg tror ikke vi tenkte på det når vi flyttet hit», forteller Wenche og begrunner dette med at sønnen bare var halvannet år da de flyttet til boligen. Hun forteller videre om viktigheten av nærhet, «Det er genialt nært sant. Det er en halvtime å gå inn til kinoen, til teateret og der det skjer ...». Morten på sin side trekker fram at reisevei og nærhet til jobb var viktigere enn til skole og barnehage. Han forklarer, «vi var vel veldig opptatt av dette med reisevei til jobb, til Bergen sentrum, fordi hun kjører ikke, og jeg syns det er helt uaktuelt å kjøre bil til jobb.» han forteller videre, «sånn at da ble det litt å se på kollektivtilbudet og hvor lang tid tar det å komme seg til sentrum.» Begge to har el-sykkel, og tidsbruken er lav for begge. Morten forteller «Til jobb er det ti minutter med sykkel. Fra jobb er det ti minutter, kanskje elleve? Jeg har el-sykkel så det går nesten like fort hjem igjen».

Nærhet til jobb forstås som en viktig bokvalitet for Wenche og Morten. Nærheten til målpunkter som arbeid gir muligheter for å benytte seg av sykkel framfor bil. Dette framstår som veldig viktig for dem, samtidig som det gir lite tidsbruk. Det er interessant å se at boligvalget i så stor grad henger sammen med ønsket om å ikke bruke bilen som transportmiddel i hverdagen. De har investert penger i el-sykkel som gjør det enda enklere å benytte seg av sykkel, framfor bil. Den korte tiden som de bruker til og fra arbeidet anses som et gode. Sønnen i huset går nå selv til skolen, og viktigheten av denne nærheten synes å være mindre nå enn tidligere.

Kim og Siren

Kim forteller at både han og Siren sykler til jobb. I tillegg til sykkel har de muligheter til å ta bybanen til arbeid. Kim forteller hvordan dette påvirker hverdagslogistikken, «det er vel egentlig summen av tingene her som gjør at denne hverdagslogistikken går utrolig mye mer sømløst». Videre forteller Kim om hvordan tidsbruken er viktig for valg av både transport og bosted. «Når jeg snakker med andre, som på en måte ... de er jo ikke i gang med middagen en gang før klokken er seks, og det er henting og kjøring med bil hit og dit. Og har de flere unger så har de gjerne en unge i barnehagen her og en unge på skolen der, altså det er ...» Kim trekker også fram nærheten til målpunkter og attraksjoner som et i forhold til bosted, «det er butikker og det meste du trenger er her, og du trenger ikke dra ned til sentrum. Vi har ikke bil, og det går helt fint».

Lav tidsbruk og nærhet til målpunkter i hverdagen er en viktig bokkvalitet for Kim og Siren. De har klare ønsker om ikke å være avhengig av bil i hverdagen. Dette kommer godt fram ved at de ikke en gang har bil. Muligheten til å sykle eller benytte seg av kollektivt til arbeid forstås også som et viktig gode for dem. Dette forstås utfra at de ønsker enkel og lite tidsbruk, knyttet til sin egen hverdagslogistikk. Sammenligningen med andre som bruker mye tid på å stå i kø, kommer sent hjem osv. tolkes som at transport i hverdagen er noe de ikke ønsker å bruke tid på. Minst av alt bilkø og trafikk. Bostedet er nært de viktigste målepunktene som skole, barnehage og arbeid. Spart tid i hverdagen anses som en viktig bokkvalitet for Kim og Siren.

Henrik

For Henrik og samboeren er det ikke snakk om så mye transport. Henriks sentrale bosted har de fleste målpunkter og attraksjoner i gangavstand. Dersom han skal utenfor byen har han tilgang til et godt utbygd kollektivtilbud. Henrik forteller hvordan tidsbruken mellom hjem og arbeid er for seg selv og samboeren, «*Jeg har bil, tenker praktiske hensyn, så det, ja ... Madammen er på Haukeland så hun bruker vel et kvarter noe sånt med bussen*».

Stor grad av nærhet og lite tidsbruk i hverdagen forstås som en viktig bokkvalitet for Henrik. Boligens beliggenhet er i stor grad årsaken til dette, slik vi ser det. Vi får ikke inntrykk av at bil er noe Henrik eller familien bruker mye i hverdagen. For samboeren som tar bussen framstår dette som praktisk, og lite tidkrevende. Bilen er ikke en nødvendighet, men heller et gode som anses som praktisk. Nærheten til målpunkter i hverdagen reduserer tidsbruken, og behovet for bil. God kollektivdekning bidrar også til bokkvaliteten ved at det kreves lite tid på å anvende seg av dette.

Erlend

Erlend knytter transport i hverdagen sammen med valg av bolig og sier «*Vi har selvfølgelig vurdert enebolig, slik som mange gjør, men for meg er det veldig viktig å kunne gå til det aller meste. Jeg ønsker ikke å bruke tid på transport i hverdagen.*» Videre sier han, «*Det er en veldig viktig kvalitet, at man slipper å være avhengig av å gå til en buss, eller bybanen eller en bil for å komme seg et eller annet sted eller på jobb, og slipper risikoen for kø og sånne ting.*» Han trekker fram minner fra barndommen knyttet til tidsbruk og transport. «*Jeg er vokst opp med å se mine foreldre pendle til jobb i Oslo, og de satt noen timer i bilen hver dag, så sånn vil jeg ikke ha min hverdag tenker nå jeg*».

Nærhet til målpunkter og attraksjoner er i stor grad en bokkvalitet for Erlend. Erlends erfaringer fra barndommen forstås som viktig for begrunnelse om å ikke bo usentralt i enebolig. Lite tidsbruk på trafikk, både bil og kollektivtrafikk er et viktig aspekt av den totale bokkvaliteten. Det å kunne gå til daglige gjøremål vektlegges av informanten som en svært attraktiv bokkvalitet. Dette sparer både han og samboeren for mye tid i hverdagen. Ved å ikke være avhengig av bil eller annen kollektivtransport økes bokkvaliteten. Vi ser at både nærhet og transport er viktige for valg av både bosted og dermed også boligtype.

Camilla og Petter

Begge to jobber på Haukeland Sykehus og forteller at de benytter seg av buss til og fra arbeid. Tidsbruken er litt høy, og Camilla forteller «*på morgenen tar det fem minutter å gå til arbeidsruten, så tar arbeidsruten alt mellom en halvtime og førti minutter så er man på jobb. Men det er klart til seinvaktsskiftet og buss der, så går det, fra man går hjemmefra så går det nesten en time. ... På ettermiddagen går det arbeidsrute som går ti over tre ...*». Camilla forteller at det å ta bussen går raskt «*det er under en halvtime faktisk. Fra man går på bussen til man er på terminalen*». De ønsket ikke å være avhengig av bil i hverdagen, og forteller at det å kunne gå til butikken, barnehagen og bussen var en avgjørende faktor for valg av bosted.

Muligheter for god kollektivdekning er avgjørende for bokkvaliteten for Camilla og Petter. De forteller lite om begrunnelsen for valg av transportmiddel, men de ønsker ikke å være avhengig av bil i hverdagen. Gode kollektivløsninger gjør det mulig å velge bort bilen til og fra arbeid. Det å benytte seg av kollektivtransport virker som en løsning både Camilla og Petter er fornøyd med. Bilen som transportmiddel for Camilla og Petter forstås også som en praktisk eiendel, heller enn noe de er avhengig av.

Boligens beliggenhet gjør at de har muligheten til å nå daglige gjøremål til fots. Mulighetene til å gå påvirker også behovet for bilen i hverdagen. Som forstås som en bokvalitet i seg selv, og som verdsettes høyt.

Oppsummering nærhet og transportbruk

Tabell 10. Nærhet til byen som er en viktig kvalitet, og reduserer informantenes tidsbruk.

	Lavt tidsbruk oppleves som en viktig bokvalitet	Muligheter for å gå eller sykle til arbeid	Nærhet er en viktig del av bokkvaliteten for informantene. Selv om nærhet eller fysisk avstand oppleves relativt viser undersøkelsen at alle verdsetter lavt tidsbruk i hverdagen. Valg av transportmiddel varierer. Informantene har ulike behov og avstander, og oppgir også ulike transportmåter. Flere av informantene vektla at muligheten
Silje og Thomas	X	X	
Jorunn og Geir	X		
Stian	X		
Wenche og Morten	X	X	
Kim og Siren	X	X	
Henrik	X	X	
Erlend	X	X	
Camilla og Petter	X		

til å gå eller sykle til jobb og til byen var noe de la vekt på da de valgte bolig. For noen av informantene er muligheten til bilhold en kvalitet i seg selv, og for andre med lang reisevei til jobben er bilbruk en nødvendighet. Intervjuene viser at mange av informantene har et helt bevisst forhold til valg av transportmåte, og at muligheten til å gå eller sykle er en kvalitet de legger vekt på at er tilstede. Felles er at nærhet til målpunkter som skole, barnehage, jobb og attraksjoner i hverdagen og helger oppfattes som en bokvalitet. Tabell 10 viser hvordan lav tidsbruk og nærhet oppleves som en kvalitet, samt hvordan nærhet er avgjørende for valg av transportmåte.

4.1.8 Oppsummering av bokvalitet for småbarnsfamilier

Valg av bolig og tilgang til uterom er tett sammenvevd. For mange av informantene har valget av boligtype i stor grad vært et spørsmål om hvilke uterom som er tilgjengelige i nærmiljøet. Flere av informantene sier også at hagen har vært en viktigere kvalitet for dem, enn hva slags bolig det er. Enkel tilgang til natur, fysisk aktivitet, parker og lekeplasser kommer alle fram som viktige kvaliteter. Utforming og plassering av uterom er viktig for alle informantene, også her er beliggenhet og nærhet viktig. Lekeplassen ses som en større kvalitet jo nærmere boligen den befinner seg. Innholdet på lekeplassene er viktig for attraktiviteten og bruken av plassene. Ingen av informantene ser takterrasser som et alternativ til uterom på bakken, fordi det gir få muligheter for sosial kontakt og tilsyn med barna.

Alle informantene gir inntrykk av at de er opptatt av bomiljøet og har kontakt med naboene. Mange engasjerer seg i spørsmål knyttet til bokvalitet i nærmiljøet. Nærheten til målpunkter, attraksjoner og til sentrum er en viktig kvalitet for nesten alle informantene. Boligens beliggenhet er nettopp valgt fordi de ønsker nærhet til både sentrum og sosiale funksjoner. Nærhet og tilgang til kulturtilbudene for barn i byen er en viktig kvalitet for mange av informantene. Nærhet til arbeidsplass ses kun av en informant som en avgjørende kvalitet. Det er interessant å se at dette i stor grad henger sammen med boligvalg, og boligens beliggenhet. I alle intervjuene kommer nærhet fram som helt sentralt. De fleste av informantene legger vekt på nærhet til skole og barnehage, og framhever dette som en avgjørende kvalitet de så etter da de valgte bolig. Vi forstår at nærhet til målpunkter i hverdagen er viktig. Nærhet til sentrum er på samme måte en kvalitet flere av informantene vektla da de valgte bolig. Nærhet til arbeid er todelt, det vektlegges særlig av en informant, og vektlegges ikke i særlig grad av to andre informanter. De øvrige sier det er viktig, men ikke avgjørende slik som nærhet til skole, barnehage og sentrum.

Alle informantene opplever at trafikken gjør dem utrygge ovenfor sine barn, og barnas mobilitet finner vi at reflekterer denne utryggheten. Det er også slik at informantene som bor i nærmiljø med lite trafikk er mindre utrygge for trafikken, enn de som bor i områder med mye trafikk. Samtlige av informantene gir uttrykk for at lite trafikk er en kvalitet, selv om de selv har mye trafikk i sitt nærmiljø. Informantene er bevisste rundt valg av transportmåte, og flere nevner det som årsak for valg av bosted. Flere av

informantene gir inntrykk av at de vil ha muligheten til å gå til butikken, å sykle til jobb og å levere i barnehagen, og framhever dette som en kvalitet de var bevisst på da de kjøpte bolig.

Tabell 11. Tabellen viser hvordan analysekategoriene er basert på sentrale tema fra fagteorien, og brukt til å kategorisere data fra intervjuene med småbarnsforeldre. Analysekategoriene oppgir hva vi har sett etter når vi har kategorisert datamaterialet. Undersøkelsesopplegget er induktivt, men temaer fra fagteorien er identifisert underveis og brukt for å kategorisere meningsutsagn.

Tema	Fagteori	Analyse
Boligvalg	<i>Ikke tilfeldig. Preferanser er noe man ønsker og boligvalg, det som faktisk kjøpes.</i>	<i>Boligvalg knytter seg til ønsket om å oppnå ønsket boligtype og knytter seg blant annet til ønsket om hage</i>
Uterom	<i>Uterom har betydning som både møteplasser og sosiale arenaer. Gehl.</i>	<i>Uterom er av stor betydning for alle informantene. Det gjelder både lekeplasser, parker og naturområder.</i>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<i>Utgjør del av målpunkter og attraksjoner. Sosiale møteplasser, kultur- og service.</i>	<i>Bruken av byrom og urbane kvaliteter er viktige attraksjoner for småbarnsfamilier. Særlig trekkes kulturtilbudet i sentrum fram som en viktig del av byen.</i>
Sosiale bokvaliteter	<i>Møte mellom mennesker og sosial trygghet.</i>	<i>Gode møteplasser gir gode bokvaliteter. Plasser og steder for å møtes og bedrive aktivitet er viktige.</i>
Trafikk	<i>Virker negativt inn på alle områder. Fungerer som barrierer for bevegelse for barn og voksne.</i>	<i>Alle informantene er opptatt av trafikk. Både de som er utsatt og de som ikke er utsatt. Trafikk bidrar til å forringe bokvalitetene til småbarnsforeldrene.</i>
Barns mobilitet	<i>Begrenses i stor grad av trafikk. Kan påvirkes av dårlige sosiale forhold.</i>	<i>Det er særlig trafikken som påvirker barns mobilitet i denne undersøkelsen. Barn har liten mobilitet i områder som er preget av mye trafikk.</i>
Nærhet og transport	<i>Transportvalget betinges av nærhet til målpunkter og attraksjoner. Nærhet gir spart tid.</i>	<i>Nærhet til målpunkter og attraksjoner er svært viktig for småbarnsforeldre. Nærhet gir kortere reisevei og mindre tidsbruk på bilkjøring i hverdagen. Tid er en viktig kvalitet.</i>

4.2 Analyse av intervju med byutviklere

Som en del av undersøkelsen har vi også snakket med to byutviklere og to representanter fra Bergen kommune. Deres rolle i byutviklingene gir interessante betraktninger knyttet til hvordan de selv ser på hvilke bokkvaliteter barnefamilier trenger for å bosette seg i sentrumsområdene av Bergen. Intervjuene med byutviklerne og Bergen kommune har også gitt innblikk i hva de mener som skal til for å nå målsetningen om flere barnefamilier i sentrumsområdene. Ettersom at disse representantene er profesjonelle aktører gir svarene langt mindre grunnlag for tolkning. Under intervjuene har vi fått klare svar på de spørsmålene som er stilt. Tolkningene er derfor kortere enn det som er tilfellet for barnefamiliene.

4.2.1 Byutviklernes mening om bokkvaliteter for småbarnsfamilier

BOBs representant, Ole Kleppe reflekterer rundt bokkvaliteter for småbarnsfamilier tilknyttet erfaringer han og BOB har gjort seg i forbindelse med utviklingen av Damsgårdssundet. Utviklingen av Damsgårdssundet er ifølge han den største transformasjonen i Bergen i nyere tid. Kleppe forteller at det ikke er overveldende mange barnefamilier i området. Han er likevel bevist på hva barn trenger. *«Det så jeg selv da jeg hadde små barn. Det å ha tilgang til gode utearealer, og bo nært skoler og barnehager og sånt, det er jo noe de ser etter».*

Kleppe trekker fram sambruksområder som viktig og sier at sambruk er stikkordet i byutviklingen nå. Ved å skape sambruk skapes gode uterom sier han. *«Livet mellom husene er helt, helt avgjørende ... det de klarer å orientere seg med er «hvordan er det mellom husene!» Er det okay for meg å være her, eller er det ikke interessant for meg å være her».*

Nancy Jøssang fra OPUS har en klar formening om hvilke bokkvaliteter som er viktig for småbarnsfamilier. For henne handler det om kvalitet i alle ledd. Hun forklarer dette, og sier, *«Det handler i veldig stor grad om at det er gode skoler med høy kvalitet, det er gode lærere, det er god bygningsmasse og det er gode barnehager».* Hun mener at trygghet for barn og småbarnsfamilier er viktig og sier, *«ingen vil slippe ungene sine til et sted der det ikke er god kvalitet».* Videre forteller hun om hvorfor det er viktig med kvalitet for barna. Barn har en sentral rolle i utviklingen av byen og boligområdene, og det må stilles strenge krav for å sikre deres interesser. Hun forteller videre at småbarnsfamilier er de som har størst behov for logistikk og transport i hverdagen. Ut fra både tidsbesparelser og samfunnsøkonomi forklarer hun, *«hvis du får disse barnefamiliene inn i sentrum, og de kan gå og sykle til det meste er det den beste måten å øke produktiviteten i en by».*

Nancy trekker fram viktigheten av variasjon i bebyggelsen, og typologien det enkelte området har. Dette har betydning for opplevelsen av område og at innbyggerne der kan være stolte av nabolaget sitt. Og at det på den måten kan skapes gode områder med god bokkvalitet for alle beboerne. Nancy forteller at hun har dårlige erfaringer med takterrasser fordi de mangler terrengkontakt og blir for isolerte.

Siri og Henrik, som er kommunens representanter trekker fram bomiljø og stabilitet, og hvordan dette er viktige kvaliteter for småbarnsfamilier. De stiller spørsmål til hvordan vi kan legge til rette for et godt bomiljø. Er sol, utsikt, trafikkikkerhet osv. godt nok? For dem handler sikring av kvaliteter i stor grad om redskaper til å sikre kvaliteten. De understreker at kommunen som planmyndighet kanskje mangler verktøyene for å få dette til på en tilstrekkelig måte. Bestemmelsene i kommuneplanen er viktig for å sikre kvalitet. De trekker også inn at enhver bestemmelse om kvalitet må sikres i alle planer, både regulerings- og detaljreguleringer. Er ikke kvaliteten sikret i bestemmelsen kan ting endre seg i den videre saksbehandlingen. Men som de forteller videre er det vanskelig å si hva som menes med kvalitet, og hvordan dette skal sikres. Kvalitet er i stor grad skjønsmessige vurderinger som kan være vanskelig å fastsette konkret.

Nærhet til målpunkter som skoler og barnehager er viktige. Det samme er kravene til gode uterom. Det er interessant at begrepet nærhet går igjen hos både byutviklerne og barnefamilier som en viktig del av bokvaliteten. Både målpunkter og attraksjoner må ligge innenfor en viss avstand for at de skal kunne brukes av flere, og for at de skal kunne gi bokvalitet. Slik vi forstår det vil en variasjon i bebyggelsen og flerfunksjonelt innhold kunne bidra til å øke nærheten.

Vi forstår at det ikke er nok å ønske seg flere småbarnsfamilier til sentrumsområdene. Det må gjennomføres tiltak. Utvikling av sentrumsområdene må ha kvaliteter som oppleves attraktive. Trafikken må reduseres slik at opplevelsen av trygghet øker. Uterom av høy kvalitet, tilstrekkelig plass for barns aktiviteter, og trygghet framheves av byutviklere som viktig for småbarnsforeldre.

Vi får inntrykk av at kommunale planverktøy ikke inneholder nok redskaper for å sikre bokvaliteter for en bestemt gruppe, heller ikke småbarnsfamilier. Kommunes oppgave er å sikre en god byutvikling for alle. For å klare dette forstår vi at det trengs en avklaring av kvalitetsbegrepet. Kvalitet er, slik representantene fra kommunen forteller, vanskelig å definere. At kvalitet er vanskelig å definere gjør også denne undersøkelsen mer interessant, fordi den belyser hva som oppleves som kvalitet av småbarnsfamilier. Vi forstår ut fra det kommunen sier, at skjønnsmessige vurderinger av kvalitet kan bidra til å forringe målsetninger om flere barnefamilier i sentrum i *KPA2016*. Ytterligere er det problematisk fordi bestemmelser i tilknytning til et prosjekt ikke forankres i stor nok grad gjennom hele planprosessen.

Figur 19. Lekeplass på Laksevåg. Lite innhold og lite attraktiv. Foto: Privat

forankres i stor nok grad gjennom hele planprosessen.

Kommunen stiller spørsmål ved om sol, utsikt og trafiksikkerhet er nok for å sikre tilstrekkelige bokvaliteter. Vi tolker dette som at det er for lite kunnskap om hva som er god bokvalitet for småbarnsfamilier. Blant de private byutviklerne er det tydelig at bokvalitet for småbarnsfamilier handler om langt mer enn sol, og utsikt. Trafiksikkerhet og trygg ferdsel mellom uterom nevnes i tillegg, samtidig som barns oppvekstvilkår trekkes fram som viktig for at småbarnsfamilier skal bosette seg sentralt i byen. Slik vi forstår byutviklerne vi har snakket med, er det viktig å være bevisst på behovene småbarnsfamilier har.

4.2.2 Hvordan bokvalitet for småbarnsfamilier i sentrumsområder kan oppnås

For Ole Kleppe er det viktig med tilrettelegging av boligtypologien som småbarnsfamilier ønsker og trenger. Det handler i stor grad om å tilrettelegge for de småbarnsfamilier som ønsker å bo sentralt. Kleppe forklarer videre hvordan dette kan gjøres. «*Hva vi kan gjøre helt konkret, det er å sørge for framover, at hvis vi først satser på barnefamilier, så er vi faktisk nødt til å skape barnehage, inn som en del av prosjektet. Det er på en måte «base line 1». Men så må vi ikke heller ligge for langt fra de skolene som er relevante. Så vi er nødt til å tenke nærhet til skole og nærhet til barnehage. Men så må vi også se at vi må ha utearealer som er nogen lunde nært opp til deg, så du kan komme ut å leke, herje og gå litt løs. Unger må gå litt løs!*» Han forteller at det ikke er overveldende mange barnefamilier i Damsgårdssundet. Han forklarer at dette trolig har sammenheng med rekkefølgen av de ulike prosjektene. «*For at vi skulle ha lykkes enda bedre med å få barnefamilie inn, så skulle nok høyest sannsynlig barnehagen vært i et av de første prosjektene*».

Kleppe tror ikke den nye kommunedelplanen vil bringe flere barnefamilier til sentrumsområdene. Han mener at *KPA2016* vil være en prisdriver for boliger i sentrumsområdene. Han forteller hvordan målsetningen kan påvirke boligprisen og sier «*For når man gjør dette så presser man, helt uvilkårlig (!), opp tomteverdien i de områdene du får lov å bygge. Og når tomteverdien stiger så stiger prisene, og hva skjer da? Da har ikke barnefamiliene økonomi til å flytte til disse områdene*». Han forklarer at for en utbygger er det mest penger å tjene på de mindre leilighetene, og at det sånn sett kan være mer attraktivt å bygge slike. «*Vi ser det at de etterspør en del fireroms leiligheter, altså at det er tre soverom. Samtidig er utfordringen at fireroms leilighet fort blir 100 kvm. Og har man 100 kvm i byen eller i det området her nå, passerer du raskt 5,5 millioner og nærmer deg 6 millioner. Det er klart at for en barnefamilie som ikke har et must om å bo i byen, finner de mye allrighte rekkehus rundt omkring i Bergen med både en liten hageflekk og fotballbane i nærheten for 5-6 millioner kroner*».

Han mener videre at boligprosjekter må utvikles på en annen måte enn de vi har sett i dag, og trekker fram delingsøkonomi konseptet innen boligutviklingen. Der man har flere funksjoner innen ett og samme prosjekt, eldresenter, barnehage, boliger for barnefamilier og seniorer med fokus på leie og deling av fellesarealer. Det handler om å tenke nytt sier han, og finne løsninger som passer for flere grupper.

Nancy Jøssang nevner også pris som en utfordring for småbarnsfamiliers muligheter til å bosette seg i sentrumsområdene. Hun etterlyser flere virkemidler i prosessen knyttet til byutviklingen og trekker fram «*tidligere finansierte husbanken oppimot 80% av etableringen av byrom, offentlige byrom*». Samtidig som hun stiller spørsmål til om dette kunne bidra til å både sikre kvalitet og økonomi i prosjektene. Bokkvalitet handler for henne i stor grad om å utvikle helhetlige områder for å skape kvalitet som er attraktive for alle. Hun forklarer at dette henger sammen med kvalitet i uteområdene og sier, «*Egentlig handler det veldig mye om at din bolig grenser til et uteareal, enten det er grønt eller du har en mulighet for annen mulighet for aktivitet som har såpass høy kvalitet, at det oppleves som et sted du har lyst til å være. Et sted du har lyst til å møte din nabo, og at det er enkelt å gjøre det. Og at man sammen kan passe på hverandre sine unger og at det oppleves som en vinn-vinn, å bo i byen enn heller å bo i suburbia, der alle har to måls tomt med gjerde som skal males, og hage som skal klippes*».

Gode løsninger og flerfunksjonalitet er også viktig for å styrke bokkvaliteten. Hun forteller om folk som har søkt seg vekk fra arbeidsplasser i områder med mye trafikk og tidsbruk på kjøring og forklarer årsaken «*De var så lei av å stå i kø. De var så lei av stress og rush. De brukte all sin fritid på logistikk!*» Hun forteller at spart tid i hverdagen for barneforeldre er en kvalitet i seg selv, og at det derfor må legges til rette for muligheten til å bo og arbeide i samme område.

På spørsmål om hun mener en by som er tilrettelagt for barn er en by tilrettelagt for alle svarer hun «*Skal du få barn til å bo i byen, så er det de som man verner mest om. Det er alltid barna det er høyest krav til, i forhold til stråling, forurensing og arealkrav. Så jeg tenker at det er veldig bra. Det som det også viser er at man har ... man ønsker en diskusjon rundt det, at man ikke får for homogene områder. Altså hvis du får store områder som er kun for 55+ som i all hovedsak har et behov for å gå ut, annet enn på butikk og på cafe, så får du en helt annen by, et helt annet nabolag ... du får en forslumming av sentrum. Og det er de mekanismene man må prøve å håndtere. Så det å få en variert beboermasse er jo det aller beste for sentrum*».

På lik linje med Kleppe er hun enig at det er på tide å prøve nye løsninger for byutvikling, og nevner delingsøkonomi som et alternativ og sier «*Så jeg tror at man må gå i gang sammen, legge hodene litt i bløt og på en måte finne på noen nye typologier. Det handler litt om delekultur, vi er jo moden for det*». I tillegg mener hun at helhets tankegang er viktig for å legge til rette for barnefamilier i sentrumsområdene og sier «*Man skal ikke tenke bare enkelt prosjekter, enkelt bygget. Man må tenke miljø, bygningsmiljøet. Og på en måte sette krav til noe mer enn bare det ene bygget som din oppdragsgiver skal lage. Det å tenke nabolag. Mer enn bare enkeltprosjekter*». Jøssang forteller hvordan de jobber med å se helhetlig på byutvikling gjennom å tenke «*whats in it for the city*». Dette er noe de jobber med å få sine oppdragsgivere til å bli med på, og dermed tenke mer helhetlig.

Siri og Henrik fra Bergen kommune understreker at de ikke kan regulere for enkelte grupper. Det skal legges til rette for et mangfold i planene som utvikles. For å oppnå kvaliteter forteller de om muligheten for å rigge seg på en annen måte enn de gjør i dag, etter som at «alle» har intensjoner om god byutvikling. Det understrekes videre at det er viktig at gode tiltak sikres i bestemmelsene slik at det ikke blir for mye endringer underveis i saksbehandlingen. Et viktig poeng som fremmes er at representantene fra kommunen forteller at de forsøker og utfordrer utbygger på å utfordre etablerte sannheter knyttet til hvem som vil bo hvor. På den måten legges til rette for en utvikling av leiligheter og kvaliteter som kan passe for barnefamilier. De forklarer at det handler om å få utbyggerne til å selge en historie, heller enn å styres av etablerte sannheter.

Tolkning av hvordan bokkvaliteter i sentrumsområder kan oppnås

Bokkvaliteter er komplekst, og vi ser at det er ulike måter å tenke bokkvalitet og tilrettelegging på. Alle de fire byutviklerne har interesse for å skape gode bokkvaliteter for småbarnsfamilier, men med en noe ulik tilnæringsmåte.

Helhetlig planlegging synes å være en nøkkel for å oppnå ønsket om flere barnefamilier i sentrumsområdene av Bergen. En helhetlig planlegging gir muligheter for en variert boligsammensetning med variert typologi og innhold. Også uterom og nærhet til målpunkter er viktig. Dette gir trygge rammer for barna og deres foreldre.

Helhetlig planlegging med fokus på funksjonsblanding vil gi en variert demografi i byene, samtidig som det gir spart tid og rom for ulike aktiviteter. Slik vi forstår de private byutviklerne ønsker de en mer offensiv offentlig innsats, med økonomisk handlekraft og vilje til å bidra til å skape blant annet gode uterom.

For BOB forstår vi at rekkefølgen på hva som kommer når i et større utbyggingsprosjekt er viktig. Uttalelsen kommer fra erfaringer de har gjort seg, der visjonene var småbarnsfamilier, men resultatet ikke samsvarer med visjonene i like stor grad. Vår tolkning er at det offentlige i større grad, sammen med utbyggere må sette klare rammer for rekkefølgen i utbyggingen. Dermed vil en viktig bokkvalitet være på plass tidlig i prosjektet. Dette er særlig viktig i områder der bestemmelsene i *KPA2016* legger opp til at det skal bo småbarnsfamilier.

Den økonomiske faktoren innen tilrettelegging for bokkvaliteter for småbarnsfamilier handler i stor grad om avkastning på investert kapital for utbyggere. Det er langt mer økonomisk gunstig å bygge mindre boenheter. Økonomien påvirker dermed i stor grad målsetningene om høyere andel småbarnsfamilier i sentrumsområdene, slik det legges opp til i blant annet *KPA2016*, slik vi forstår det.

Figur 20. Barnelek i Nygårdsparken. Gode sambruksmuligheter med lekeplasser og tur og rekreasjonsmuligheter. Foto: Privat

De private byutvikleres ønske om å utvikle nye boformer som delingsøkonomi tolker vi i sammenheng med det økonomiske aspektet. Det handler også, slik vi forstår det, om hvordan sentrumsområdene kan gjøres mer økonomisk tilgjengelig, også for småbarnsfamilier. Delingsøkonomi går ut på å selv eie mindre boenheter, og dele på fellesareal, som gjesterom, felles uterom og større forsamlingslokaler. Sett i sammenheng med økonomien i å bygge mindre enheter, framstår dette som attraktivt fra et markedsøkonomisk perspektiv.

Helhetlig planlegging framstår som viktig for de byutviklere vi har snakket med. Vi tolker at dette har vært vanskelig å få til. Gjennom felles innsats mellom kommunen som planmyndighet og private utbyggere og planleggere forstår vi at dette kan muliggjøres i større grad enn det som er tilfellet i dagens situasjon. Som et ledd i den helhetlige planleggingen forstår vi at god byutvikling for småbarnsfamilier handler om å skape attraktive og gode uterom, med kort avstand mellom bolig og daglige gjøremål og andre viktige målpunkter i hverdagen. Noe som i sum gir synergieffekter i form av kompresjon i tid og rom. Dette fremmer langt på vei bokvaliteten for småbarnsforeldre gjennom tidsbesparelser og mindre transportbehov i hverdagen. Vi forstår at barn har en sentral plass i den helhetlige planleggingen, ved at deres behov langt på vei er de viktigste i tilrettelegging for gode bokvaliteter for småbarnsfamilier.

4.3 Brukskartlegging

Som det framkommer av metoden har vi gjennomført kartlegginger av bruken av uterommene i de to undersøkelsesområdene, Møhlenpris og Laksevåg. Vi har ved hjelp av kartleggingene fått mulighet til å se i hvor stor grad ulike byrom bli brukt, og av hvem. Dette er interessant som en oppfølging til det informantene i de to områdene har fortalt oss om bruk. Gjennom kartleggingen gis et innblikk i hvordan områdene faktisk brukes. Se vedlegg D og E for en sammenstilling av alle kartleggingstidspunktene.

4.3.1 Brukskartlegginger på Møhlenpris

Kartleggingene på Møhlenpris ble gjennomført på fem tidspunkter søndag 18. mars, en av årets første soldager. Kartleggingene viser at småbarnsfamiliene begynner å bruke byrommene på Møhlenpris rundt klokka 12, og klokken 14 er svært mange mennesker ute. I Nygårdsparken ble det arrangert vikingleir denne søndagen, og området var så godt besøkt at det var nytteløst å kartlegge alle i parken, uten å bli forsinket i den videre kartleggingsrunden. I hovedsak var vi interessert i å se på bruken av byrommene, og dette anses derfor ikke som noe problem for den øvrige kartleggingen. Fra en informant har vi i ettertid fått vite at mer enn 1 000 mennesker var innom vikingleiren denne søndagen.

Møhlenpris klokka 10

Kartleggingen klokka 10 viser at det fortsatt er få mennesker ute. En del er ute og luffer hunden sin, og noen er på vei hjem fra fest. Det er fortsatt stille og få folk i gatene. Noen er også ute med barnevogn for en morgentur. Kartleggingen viser at det er mest folk i området rundt nærbutikken, som også åpner klokka 10. Det er også noen personer i området rundt bussholdeplassene og i parken. Det er tydelig at byen enda ikke har våknet opp.

Møhlenpris klokka 11

Klokka 11 på Møhlenpris begynner aktiviteten å ta seg opp. Nå er det en god del folk ute i gatetunene, og i parken. Det er mindre hundelufting, og mer turgåing med barnevogn. Nå observeres det også en del mennesker i området rundt bydelens andre nærbutikk. I Nygårdsparken gjøres det forberedelser til dagens arrangement, en vikingleir for barn. Det observeres en del mennesker i tilknytning til dette, også noen barn i alderen 0-9 år. Fortsatt oppleves byrommene som stille og rolige.

Møhlenpris klokka 12

Tredje kartlegging klokka 12 viser at byen nå har våknet til liv. Nå er det en god del folk ute, det er mange i områdene rundt de to nærbutikkene, og en god del mennesker beveger seg gjennom gatetunene. Det observeres en god del mødre og fedre med barnevogn. I Nygårdsparken har nå vikingleiren kommet i gang, og det er så mange barn og voksne der at det ikke er mulig å registrere alle. Nygårdsparken måtte på dette tidspunktet utelates fra kartleggingen, for at tidsskjemaet skulle holdes. Fra en av våre informanter får vi senere vite at det var over 1 000 mennesker innom vikingleiren i Nygårdsparken.

Møhlenpris klokka 13

Klokka 13 observeres det at gatetunene er godt brukt. Nå er det mye mennesker ute, her repareres sykler og naboer snakker sammen. På Nobel Bopel er uteserveringen tatt i bruk og 15-20 personer hygger seg i sola utenfor kafeen. Nygårdsparken er godt besøkt, og nå har arrangementet for alvor kommet i gang. I parken kryr det av barn og voksne, noen av dem utkledd som vikinger. Utenfor Handelsskolen BI og broforbindelsen fra Damsgårdssundet observeres det nå masse folk. Sola har begynt å varme, og mange benytter anledningen til å få litt etterlengt sol. Her ser det ut til å være mange foreldre som kjenner hverandre, og barna løper fritt mellom klynger med voksne. I gatetunene observeres det noen barn i alderen 10-15 på vei fra en bygård til en annen. Området er nå fullt av småbarn og barnevogner. Det observeres også et stort antall par, tilsynelatende ute på en romantisk søndagstur i finværet.

Møhlenpris klokka 14

Kartleggingen klokken 14 er ganske lik den fra timen før. En forskjell fra timen før er at det nå ser ut til å være flere større småbarnsfamilier ute. Under denne kartleggingen observeres det flest familier med flere barn, og det er også her flest barn i alderen 10-15 år observeres. På dette tidspunktet har det kommet enda flere til vikingleiren i Nygårdsparken, og det er enda mer mennesker utenfor Handelsskolen BI. I sola sitter nå folk svært tett, og det må sies å være stor pågang for å få plass på benkene i sola. Her er det som ved forrige kartlegging svært mange småbarn som leker på et bølgeformet tredekke langs sjøen mens foreldrene prater og nyter solen. I gatetunene er det fortsatt mye aktivitet, og uteserveringen på Nobel Bopel er fortsatt fullsatt. Det observeres mye mennesker i tilknytning til begge nærbutikkene.

Figur 21. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 10.00, 18. mars 2018.

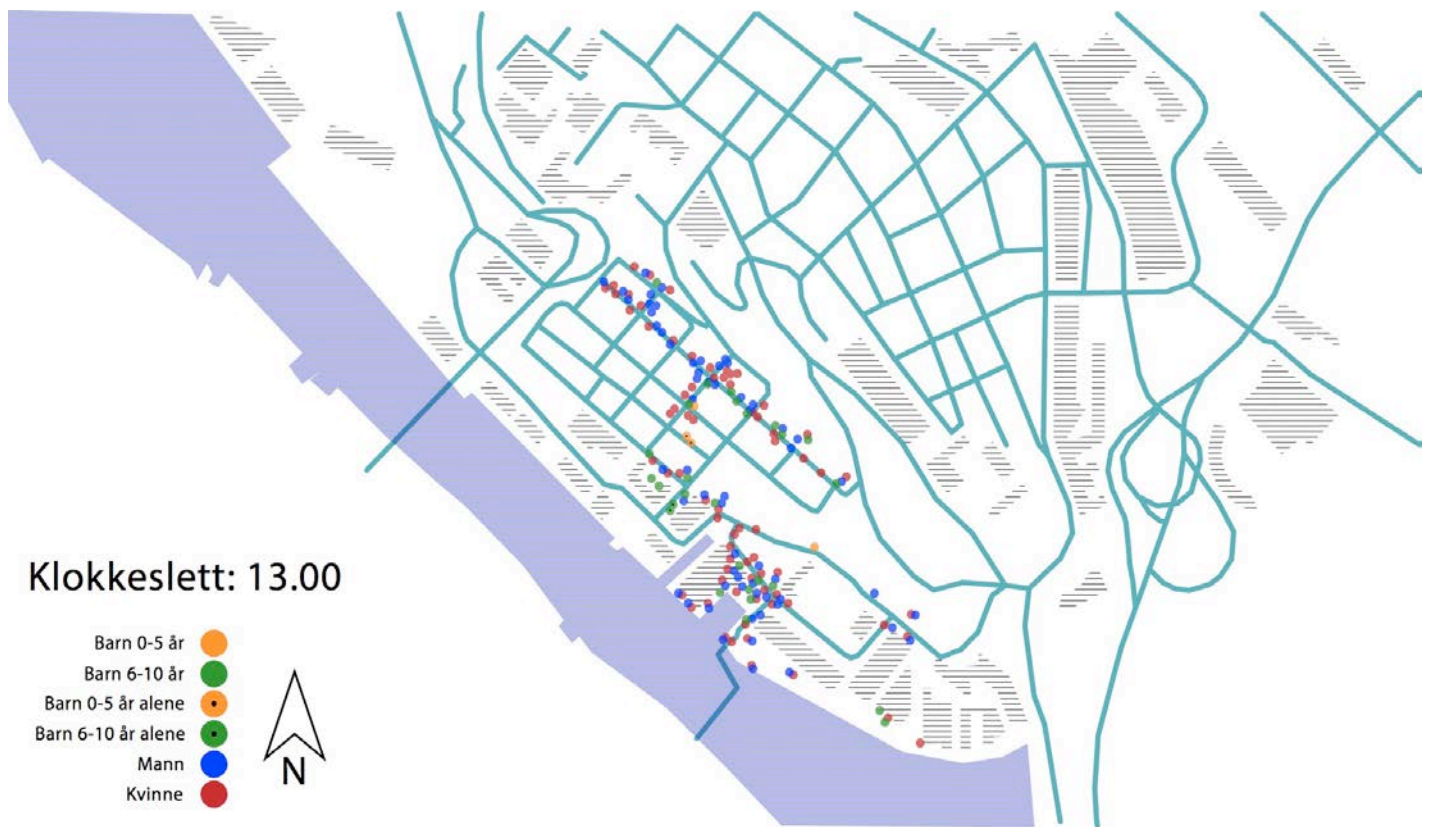

Figur 22. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 11.00, 18. mars 2018.

Figur 23. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 12.00, 18. mars 2018.

Figur 24. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 13.00, 18. mars 2018.

Figur 25. Brukskartlegging Møhlenpris klokka 14.00, 18. mars 2018.

Kartleggingene viser at byrommene på Møhlenpris og rundt Nygårdsparken er svært godt besøkt denne dagen. Dette stemmer godt med hva vi har fått vite under intervjuene med våre informanter, der nesten alle oppgir å bruke byrommene i og rundt Nygårdsparken jevnlig. Kartleggingene er interessante fordi de viser utviklingen i bruken av byrommene utover formiddagen. Særlig er de solrike plassene svært godt besøkt, men det er kanskje ikke så rart på en av årets første soldager.

4.3.2 Brukskartlegginger på Laksevåg

Ruten som var lagt opp tok om lag 25-30 minutter, og startet og sluttet på samme sted, hver hele time. Mellom klokken 10 og klokken 14. I starten var det relativt få mennesker ute, mens det var en økning i antall mennesker i området klokken 12. Dette økte på utover dagen og det ble gjort flest kartlegginger på runden som startet klokken 14. Sentralt i området ligger et grøntareal som kalles Jansonmarken. Området ligger mellom Damsgårdsveien og Kringsjøveien. Kartleggingen viser at dette er det mest populære området, og det er her det er mest folk. På Jansnemarken er det ballbaner, barnehage, museum. Det er bilfrie stier her, slik det framkommer av gatebruksanalysen. Kartleggingen av Laksevåg viser at det er generelt lite barn ute, og særlig barn alene.

Laksevåg klokka 10

Solen skinner allerede på Laksevåg på dette tidspunktet. Likevel er det veldig få mennesker ute. Det gjelder både gater og i parkene. Det er langt færre mennesker her enn på Møhlenpris. Flertallet av mennesker er det på Jansonmarken. Her ser vi at noen få barnefamilier er ute med de minste barna.

Laksevåg klokka 11

På dette tidspunktet er det kommet til flere mennesker i gatene. Det samme gjelder for parkene i området. Særlig ser vi flere mennesker som oppholder seg i Laksevågparken. Benkene på moloen er også tatt i bruk. Det er flere mennesker som går tur langs hovedveien gjennom området. Samtlige av disse beveger seg i retning av Bergen sentrum.

Laksevåg klokka 12

På denne runden er det en markant økning i folk som befinner seg ute i området. Det mosjoneres og rekreeres i området rundt Laksevågparken. Samtidig er det flere småbarnsfamilier ute. De oppholder seg stort i området rundt nevnte Jansonmarken. Som det framkommer av kartleggingene er det både småbarnsfamilier og voksne uten barn som går på tur. De er verdt å merke seg at kartleggingen av den relativt store gruppen som ble registrert nord i området klokken 11, nå er ankommet Laksevågparken hvor barna leker på lekeplassen.

Laksevåg klokka 13

Det framstår som at det er stor andel voksne som benytter seg av området til tur og rekreasjon. De benytter seg av benker både i Laksevågparken og på moloen. Det er mange menn som er ute og går. På samme måte som klokken 11 går de fleste i retning av Bergen sentrum. Kartleggingen nord i kartet er gjort på Parkourparken som er etablert som en del av områdesatsningen på Laksevåg. Det er første gang under kartleggingene av parken er tatt i bruk.

Laksevåg klokka 14

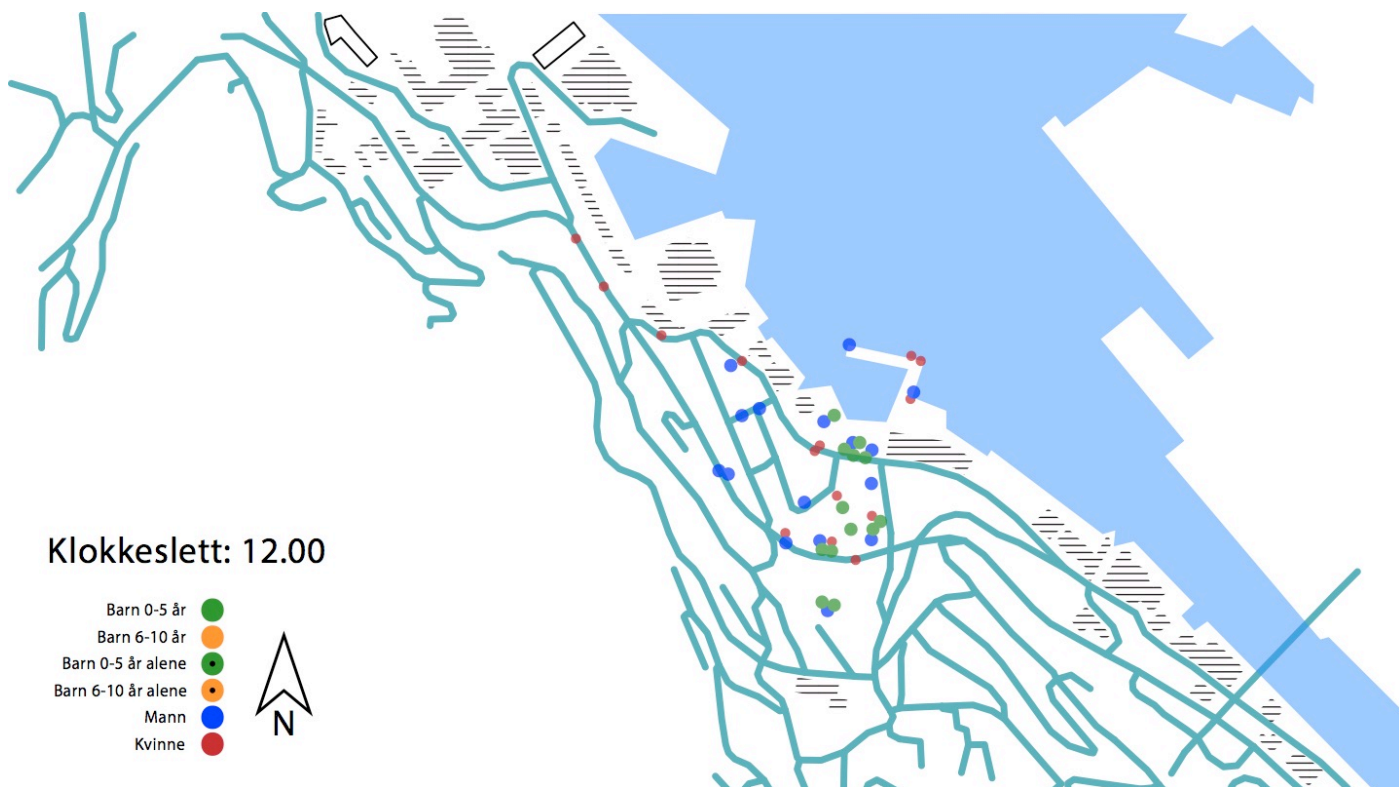
På den siste runden registreres det at det fremdeles er flere voksne enn barn. For første gang registreres det barn som er ute alene, uten voksne. Samtidig har det samlet seg en gruppe menn utenfor den eneste åpne kiosken i området. Dette er tippeskiosk, som i liten grad appellerer til andre enn de som er der for å spille på hest og lignende. Det er en merkbar nedgang i antall barnefamilier ute på Jansonmarken. Dette kan skyldes at foreldrene synes at de har vært ute lenge nok. Været er fremdeles bra og det er sol i store deler av området fremdeles. Det er også flere som går i retning av sentrum langs Kringsjøveien.

Figur 26. Brukskartlegging Laksevåg klokka 10.00, 18. mars 2018.

Figur 27. Brukskartlegging Laksevåg klokka 11.00, 18. mars 2018.

Figur 28. Brukskartlegging Laksevåg klokka 12.00, 18. mars 2018.

Figur 29. Brukskartlegging Laksevåg klokka 13.00, 18. mars 2018.

Figur 30. Brukskartlegging Laksevåg klokka 14.00, 18. mars 2018.

Oppsummering brukskartlegginger Laksevåg

Likeledes som tilfellet for Møhlenpris stemmer bruken av området på Laksevåg godt overens med det informantene i dette området forteller. Området er relativt lite brukt, og vi ser at det er relativt få barn og barnefamilier som bruker området. Særlig sammenlignet med hva tilfellet er på Møhlenpris. Under kartleggingen var det en stor andel voksne som gikk i området. Mange av dem går i retning sentrum, og ikke til Laskevågparken. Samtidig er oppholdstiden relativt kort på lekeplassene og i parken. Dette kan ha flere forklaringer, både med tanke på innhold og attraksjonsverdi. Dette stemmer også overens med uttalelser informantene i området har kommet med, at det ikke er gode møteplasser i området.

4.4 Gatebruksanalyse for Møhlenpris

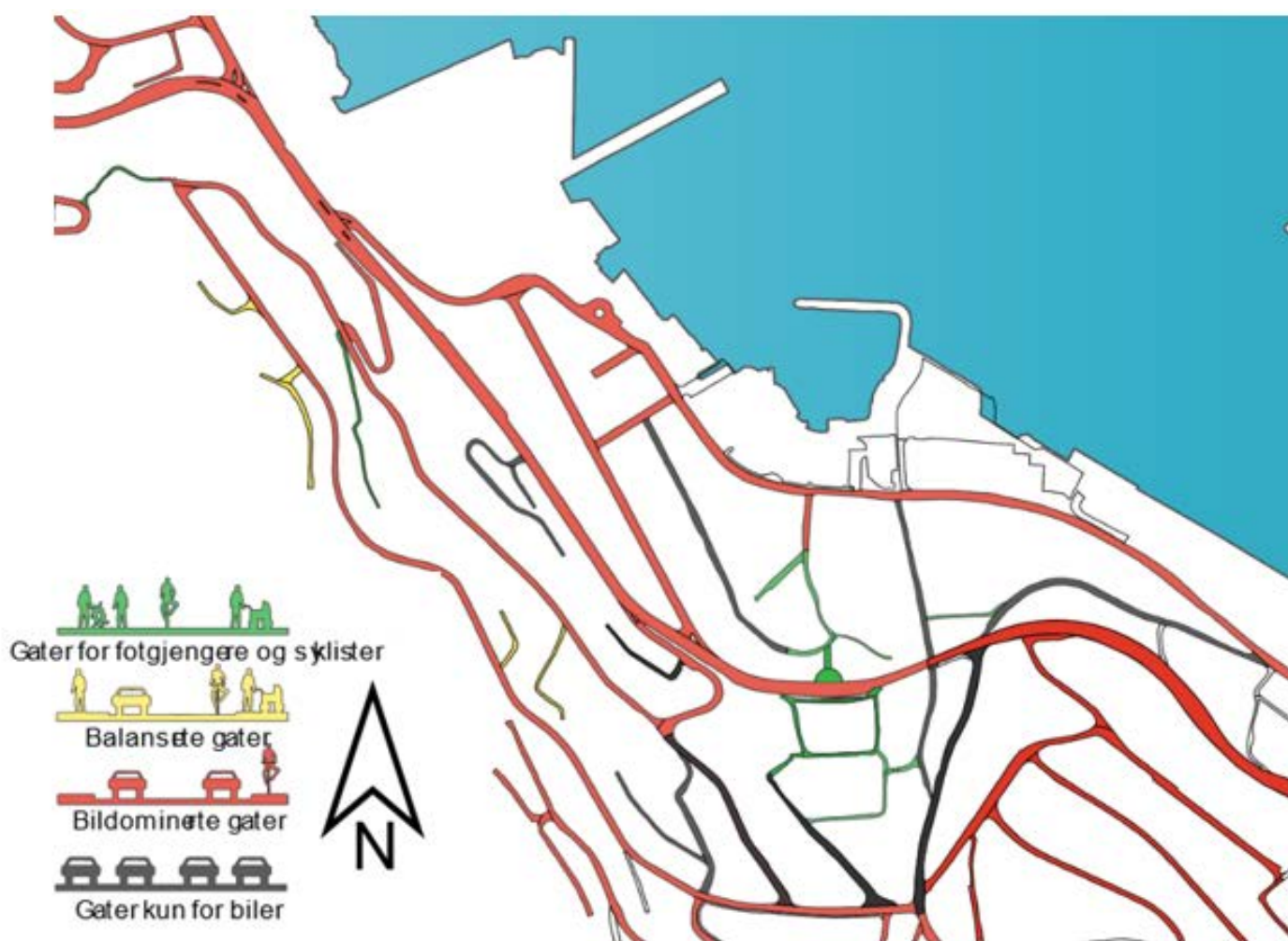
Figur 31. Gatebruksanalyse for Møhlenpris.

Gatebruksanalysen for Møhlenpris viser at området er dominert av gater med moderat trafikk og god tilrettelegging for gående og syklende. Fortauene er ikke spesielt gode, men de er under opprustning nå. Kategoriene er likevel valgt fordi det er så få kjørende biler i gatebildet, at gatene oppleves å være på gående sine premisser.

Markert i svart i utkanten av området kommer hovedveien fra vest inn til Bergen sentrum over Puddefjordsbruen. Dette er en sterkt trafikkert vei med møyre støy. Noe støyskjerming er satt opp, og trafikken er godt adskilt fra området.

Nygårdsparken er et helt bilfritt område i et større parkanlegg. Gatene er markert med grønt i kartet. Seks veisegmenter inne i boligområdet på Møhlenpris er opparbeidet som gatetun, og er også markert i grønt i kartet. Den store parken, og gatetunene gjør at det andelen bilfritt areal oppleves høyt i bydelen.

Gater markert i rødt har en del trafikk, typisk til og fra området. Fortauene er smale og dårlige, og på en større del av strekningen langs Nygårdsparken er det ikke fortau i det hele tatt. Vi har vært i tvil om denne delen skulle vært karakterisert i svart, men har latt det være av hensynet til den beskjedne trafikken og fordi det er godt med fotgjengeroverganger på strekningen.

Figur 32. Gatebruksanalyse for Laksevåg.

4.5 Gatebruksanalyse for Laksevåg

Gatebruksanalysen for Laksevåg viser at gater dominert for biler er i overtall. I mange av gatene er det veldig mye parkerte biler som også påvirker vekten. De fleste veiene har fortau, men disse er smale og full av hindre som skilt, lyktestolper og søppelspann som tar plass fra fotgjengerne. Selv om det er både fortau og sykkelvei langs Kringsjøveien, som er hovedveien gjennom området, er sykkelveiene smale og oppstykket. I følge Statens Vegvesen har hovedveien gjennom området en ÅDT på 7800.²⁰² Etter en samlet vurdering av både utforming og trafikk har vi kommet til at også Kringsjøveien må anses som en bildominert gate. Dette samsvar langt på vei med det informantene har fortalt oss.

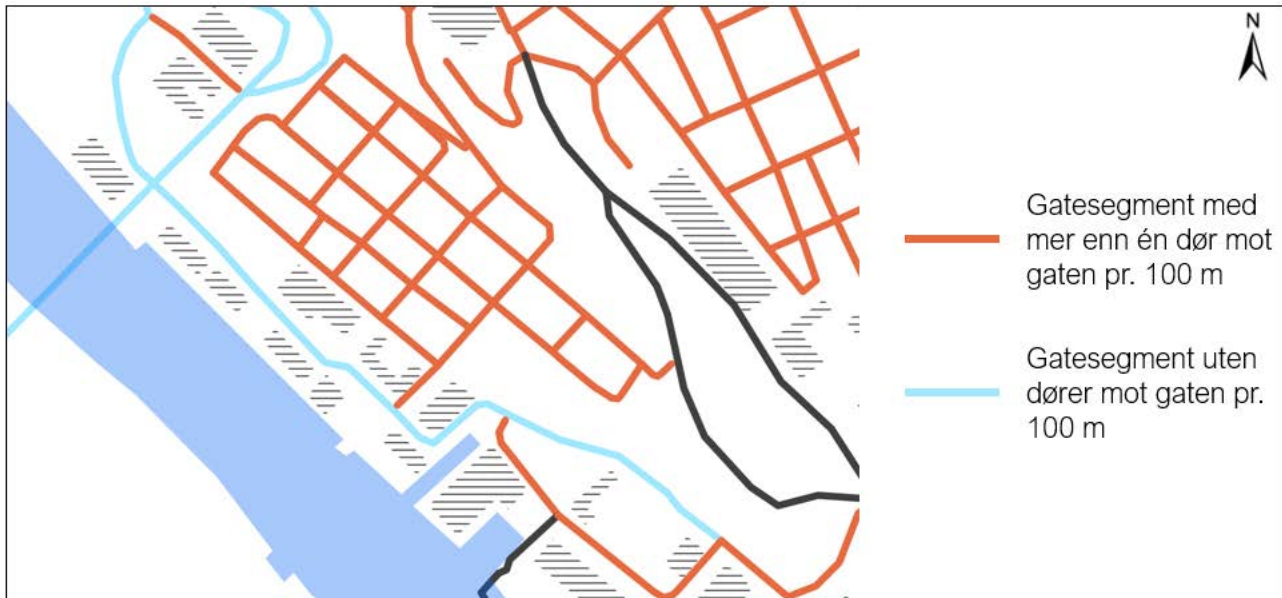
Enkelte av gatene har ikke fortau i det hele tatt, disse er markert som svarte gater. Farten i de gatene er lav, men her er det også mange parkerte biler i gatene, noe som gjør at gata oppleves som en bildominert gate. De grønne veiene sentrert i kartet er veier kun for gående, de er samlet i en akse fra Damsgård Hovedgård, over Jansonmarken og nesten ned til Laksevågparken, se figur 32. Det er få eller ingen gater som kan kalles bilfrie. Sammenhengen mellom de ulike områdene er langt dårligere her enn det vi ser på Møhlenpris. Laksevåg forstås som langt mer tilpasset biler enn gående og myke trafikanter.

202. Statens vegvesen, «Vegkarttjeneste 2017», 09.05.2018, <https://www.vegvesen.no/vegkart>.

4.6 Mikroskalaanalyse

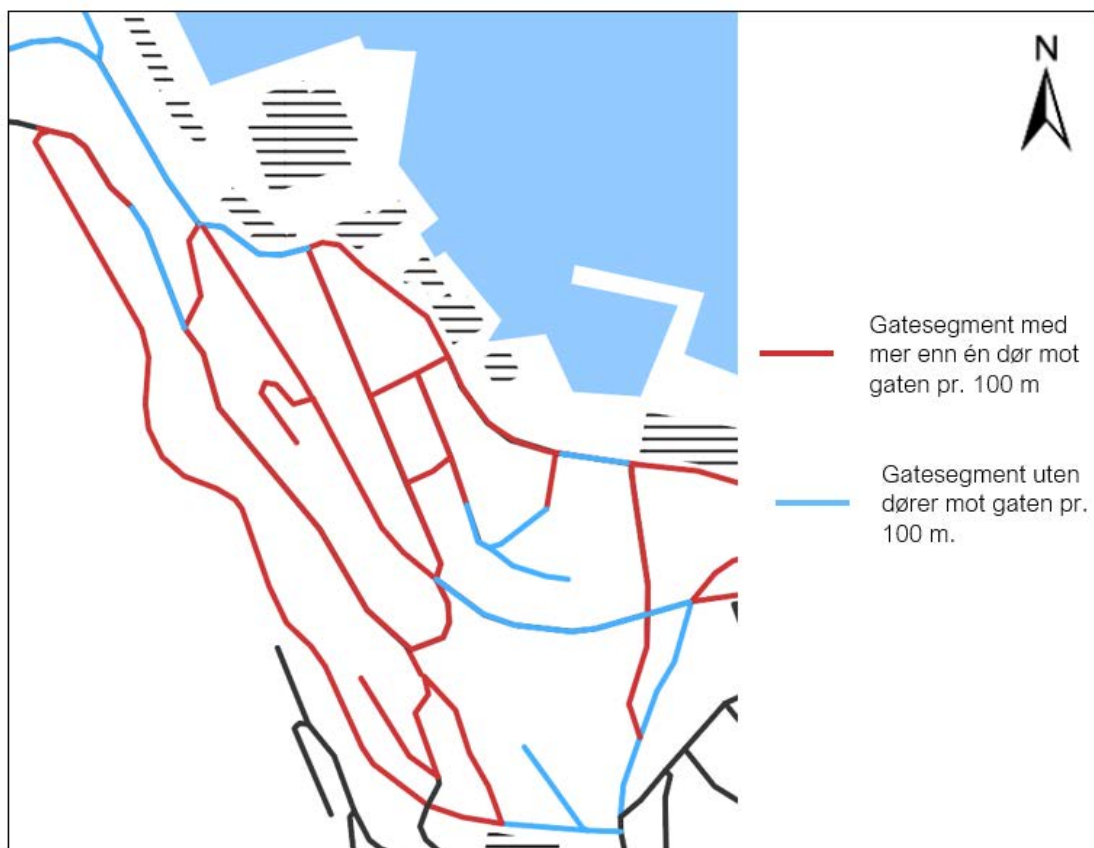
Mikroskala analysene viser også store forskjeller mellom de to undersøkelsesområdene. På Møhlenpris er det langt mer sammenheng mellom bebyggelsen og gatene. Dette gjelder både innganger og vinduer. En slik utforming bidrar til å øke det sosiale nærværet i gaten gjennom oversikt, og opplevd trygghet. Sett i sammenheng med bokkvalitet for småbarnsfamilier vil dette bidra i stor grad til oversikt over hva som skjer i gaten, og kan bidra til å øke tryggheten for foreldrene.

Figur 33. Mikroskalaanalyse for Møhlenpris.

Informantene som er bosatt i Møhlenpris området trekker fram sosiale kvaliteter og trygghetsfølelse i sitt nærområde. Mikroskalaanalysen for Møhlenpris viser at det er en god kobling mellom innganger og gater. Den viser hvordan det i området her er gode sammenhenger mellom bebyggelsen og gatenettverket. Inngangene i bebyggelsen ligger tett på gaten noe som gir en god tilkobling, som øker synlighet og dermed følelsen av sosial kontroll.

Forholdet på Laksevåg er noe annerledes. Dette henger naturlig nok sammen med bygningstypologien. Likevel ser vi at det er flere gatesegmenter med dårlig kobling mellom bebyggelsen og gaten. Særlig er det dårlig kobling knyttet til områdene som er avsatt til lek og rekreasjon. Også flere av gatene som leder til uterommene har dårlige sammenhenger. Dette medfører liten oversikt over hva som skjer, noe som kan påvirke opplevelsen av oversikt og sosial trygghet.

Figur 34. Mikroskalaanalyse for Laksevåg.

Oppsummering mikroskalaanalyse

Det er store forskjeller mellom områdene også i denne analysen. På Møhlenpris er det et godt forhold mellom inngangene og gatene. Tryggheten oppleves som god her, noe som langt på vei understrekes av informantene i området. De forteller om hvordan det er trygt å sende barna til skolen, hvordan gatetunene bidrar til sosiale forhold gjennom at de er møteplasser mellom både naboer og forbipasserende. På Laksevåg er det mer oppstykket, og det mangler oversikt som godt integrerte gatesegmenter gir.

De sentrerte gatene på Møhlenpris har en god kobling mellom inngangsdører og gaten utenfor. Vi ser en sammenheng i forhold til de sosiale faktorene som gatene gir muligheter for her. Informantene opplever gatene som sosiale og det er liv i gatene med både barn som leker og mennesker som går til og fra. Gatene er ifølge gatebruksanalysen langt mer balanserte, og er i større grad tilrettelagt for myke trafikanter. Samtidig vet vi at gatetunene gir gode sosiale møteplasser. Laksevåg på sin side viser en helt annen gatestruktur og en annen kobling mot gatene. Det er flere gatesegmenter som er uten kobling mellom bebyggelsen og gatenettverket. Flere av gatene er preget av småhus med egen hage i forkant, avskjermet med hekk eller gjerde. Dette gir dårligere direkte kobling mot gaten. Samtidig ser vi at det ikke er noen kobling mot uterommet som ligger sentralt på her. Det kan ses i sammenheng med opplevd trygghet og manglende tilrettelegging for gående i området.

4.7 Tolkning av brukskartlegging og analyser

Møhlenpris og Laksevåg er to forskjellige områder både i form og innhold, og ikke minst i bruk. Gjennom brukskartlegging og romlige analyser har vi sett dette enda klarere.

Møhlenpris har en klart definert kvartalsstruktur både i forhold til bebyggelse og gatestruktur. Området har langt mindre trafikk, som gir en mer menneskelige tilpasning av området. Dette er i stor grad takket være gatetunene. Vi ser av gatebruksanalysen at gatene er balanserte. Gjennom mikroskalaanalysen ser vi at et hvert gatesegment har innganger knyttet til seg. Dette tyder på en god integrasjon og muligheter for sosial trygghet og kontroll i området. En slik fordeling av inngangsdører legger til rette for liv mellom husene. Kartlegging av bruk viser at dette langt på vei stemmer. Som det framkommer av brukskartleggingen er området godt brukt av både barn og voksne, samtidig. Dette forstår vi som at både gatetun og nærmiljøet er godt egnet for sambruk, og er attraktivt både for beboerne selv og andre. Det framstår som at en helhetlig og god sammenheng mellom de ulike målpunktene som skole, kafeer, Nygårdsparken og fotballbanen langt på vei bidrar til økt bruk. Sett i sammenheng med svar fra informantene i undersøkelsen ser vi at dette stemmer godt. Områdets attraktivitet trekkes i tillegg fram av informanter som ikke selv bor i området. Som elementer i bokvaliteten ser vi at kvaliteter som lite trafikk, god sammenheng, gode møteplasser bidrar til å skape et godt bomiljø for småbarnsfamilier i dette området.

På Laksevåg ser vi en helt annen bygningsmorfologi, og et annet gatenettverk. Bebyggelsen er, med unntak av den sentralt beliggende Kringsjøveien, preget av eneboliger i ulik størrelse, noen er direkte knyttet til gaten med sine innganger. Andre har private uterom som hage i front, eller inngangsdører borte fra gaten. Dette gir, som mikroskalaanalysen viser et helt annet bilde av området. Vi forstår at dette går på bekostning av sosial kontroll, og opplevelsen av trygghet og oversikt. Gatebruksanalysen viser at det er langt mer tilrettelagt for biltrafikk her enn på Møhlenpris. Ingen av gatene er balanserte. Dette bidrar negativt til ferdsel for både barn og voksne med blant annet støy, forurensing og potensielt farlige situasjoner. Trafikken er for en del av informantene et hinder for barns mobilitet samtidig som de oppleves som barriere. Det er mange parkerte biler i de ulike gatene, og ingen av gatene er fri for biler. Kartleggingene viser en relativt lav bruk av hele undersøkelsesområdet. Andelen barn er lav, både alene og sammen med voksne. Vi forstår av dette at området mindre attraktivt. Mye trafikk og liten sosial kontroll bidrar i stor grad til denne forståelsen.

Laksevågsparken sentralt plassert i kartleggingsområdet har en fin form og plassering langs sjøfronten. Den inneholder lekeplass, og noen benker spredt i randsonen av den store plassen. Laksevågsparken og Håsteinerparken, er to parker med veldig ulikt innhold. Her er det muligheter for lek og rekreasjon. Brukskartleggingen viser imidlertid at den er relativt lite i bruk. Samtidig er det lite som inviterer til langvarig opphold her. Det er ingen kafeer, eller andre gode møteplasser som bidrar til opphold over tid. Selv om Laksevågsparken og området rundt har blitt rustet opp de siste årene framstår det likevel som at noe mangler her. Mens det på Møhlenpris er gode sammenhenger mellom byrommene, og byrommene er en integrert del av livet mellom husene, framstår dette som fraværende på Laksevåg.

Brukskartlegging og romlige analyser har i stor grad gjort det mulig å se mer objektivt på forskjeller og utfordringer i de to undersøkelsesområdene. Form, innhold, sammenheng og trafikk påvirker bokvaliteten, og gir ulikt bruk. Utforming tilsvarende den vi ser på Møhlenpris framstår som mer attraktiv enn den vi ser på Laksevåg. En helhetlig planlegging med fokus på trygghet og sammenhenger forstås som en viktig del av bokvaliteten.

5 Oppsummering og drøfting

Kapittelet tar for seg funnene fra kapittel fire og drøftes opp mot fagteorien. Hensikten er å besvare forskningsspørsmålet *Hvilke bokkvaliteter er nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene?* Til sist i kapittelet vil det bli gitt en oppsummering av drøftingen før konklusjonen presenteres i det neste kapittelet.

5.1 Drøfting av resultater fra analyse av intervju med småbarnsfamilier

Boligvalg

Analysene av intervjuene viser at valg av bolig ikke var tilfeldig. Informantene har vært opptatt av hvilke bokkvaliteter de ønsker, hvilken pris de kan kjøpe innenfor, hvor de vil bo, og for noen få hva slags boligtype de ønsker. Summen av dette omtaler Barlindhaug, Ruud og Nygård som boligpreferanser i sin forskning.²⁰³ For de fleste av informantene vi har intervjuet har boligvalget en langsiktighet over seg. Informantene ønsker å bli boende så lenge at barna ikke må tas ut av sitt nærmiljø ved flytting. Under intervjuene finner vi to unntak fra dette, der informantene sier de ser for seg å flytte til en annen bolig i løpet av noen år.

Sett i lys av dette kan de se ut til at det er særlig viktig for småbarnsfamilier at området enten har boliger i ulike størrelse som blir ledige med jevne mellomrom. Eller at den boligen som kjøpes første gang er både romslig nok og dynamisk nok²⁰⁴ til at familien kan bli boende der til barna flytter hjemmefra.

Valg av bolig framstår som et kompromiss mellom flere kvaliteter informantene ønsker seg. De vet at de ikke kan få alt, og må velge ut fra hva som er viktigst. Flertallet av informantene i denne undersøkelsen beskriver en slik prosess. For mange av informantene har nærhet til sentrum vært svært viktig, sammen med nærhet til skoler, barnehager og til naturen. Uterommene i områdene tillegges også stor verdi. Det ser altså ut til at boligens beliggenhet i forhold til kvaliteter de ønsker seg er svært viktig ved boligvalget. Beliggenhet er en lite spesifikk kvalitet i seg selv, men når beliggenhet ses i sammenheng med målpunkter og attraksjoner informantene ønsker nærhet til, utgjør dette viktige kvaliteter for informantene.

Uterom

Uterom og boligvalg er nært knyttet sammen. Flere av informantene gir inntrykk av at preferansen, eller kvaliteten, hage gir var av større betydning enn boligtypen. De fleste boliger med hage er enten eneboliger eller tomannsboliger, og derfor bor også de av informantene som la vekt på egen hage i slike boliger. Vi finner også at de av informantene som ikke har egen hage, men felles uterom i tilknytning til boligen verdsetter muligheten for oppsyn med barna når de er ute. Ulike informanter oppgir at utsikt fra stuevinduet og balkonger gir dem denne kvaliteten. Ellers finner vi at egen uteplass som balkong og takterrasse i liten grad vektlegges av informantene som selv ikke har hage. Under et intervju kommer det fram at den private uteplassen ikke fungerer særlig godt, og at informantene er ubekvemme med å oppholde seg der. Utforming av uterom har derfor betydning for bruk av både privat og offentlig uterom. Flere av informantene som ikke har egen hage forteller at de selv har vurdert å flytte til en bolig med hage, men av ulike årsaker ikke har gjort det. Blant annet ser vi at mindre tid på trafikk og reise mellom jobb og hjem har vektet tyngre enn tilgangen til egen hage. Slik sett kan det ut fra intervjuene virke som balkonger og små uteplasser i liten grad er en erstatning eller alternativ til hage.

---

²⁰³ Barlindhaug, Ruud og Nygaard, *Hvilken sammenheng finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?*, 37.

²⁰⁴ Guttu, «Eneboligen», 25.

*På taket, i gården, i parken*²⁰⁵ viser til hvordan den tette byen kan virke negativt inn på uterom gjennom at de blir både mindre, trangere og mørkere. Den understreker viktigheten av gode sosiale uterom. Langt på vei i denne undersøkelsen ser vi at gode uterom og møteplasser er et savn som kan knytte seg til bokkvaliteter. Sett i lys av Gehls konsept *livet mellom husene*²⁰⁶ er det helt sentralt at uterommene skaper kontakt mellom folk. Gehl hevder det kan oppnås ved å lage uterom i tilknytning til boligene, slik at det faktisk ferdes folk i uterommene. At det er folk der er en forutsetning for at kontakt kan skapes, og uterommene fungerer som møteplasser.

**«Det er veldig dårlig med lekeplasser her, da må de ned, helt ned på Rema» –
Jorunn**

Vi finner at uterom er en svært viktig bokkvalitet for informantene. Ulike uterom fyller ulike funksjoner til ulike tider. Lekeplasser er særlig viktig for alle småbarnsforeldre vi har snakket med. På den ene siden må lekeplasser være plassert i nærheten av boligen, mens på den andre siden må innholdet være variert og interessant for barna. Et variert innhold som tilrettelegger for aktiviteter for ulike aldersgrupper er viktig.

Parker finner vi derimot at informantene benytter seg av selv om de bor relativt langt unna. De drar inn til parken i helgene, og bruker parken som en del av sentrum. Tilgang til parker framstår som en kvalitet flere ønsker seg. Parkene bidrar langt på vei til møteplasser og gir muligheter for ulike aktiviteter. For informantene som bor nært til parker selv, brukes parken også på kveldstid. Det er interessant å merke seg at parkene trekkes fram som bydelshager for de som selv ikke har privat hage. Viktigheten av gode parker er derfor en bokkvalitet som bør styrkes i alle områder, og særlig i de områder som skal tilrettelegges for barnefamilier. På samme måte finner vi at alle informantene vektlegger å ha tilgang til naturen som viktig. Naturområder har en viktig funksjon som både rekreasjon og aktivitet som småbarnsforeldre gjør sammen med barna. God tilgang og utforming som muliggjør lett tilkomst for alle aldersgrupper forstås som en viktig bokkvalitet i alle områder, og for alle småbarnsforeldre. På samme måte som for parker, gir også informanter som bor et stykke unna byfjellene inntrykk av at de føler at de har nærhet til naturen og byfjellene. Nærhet til varierte uterom, både parker og natur er en viktig bokkvalitet for småbarnsforeldre, og med rett utforming og innhold framstår det som at behovet for egen hage blir mindre.

**«Jeg synes de burde bygge opp igjen barneparken» –
Henrik**

I *Uterom i tett by*²⁰⁷ utgjør matematiske beregninger av typer areal grunnlaget for funnene. Det er svært interessant at vi gjør lignende funn gjennom en intervjuundersøkelse. Selv om det er samsvar mellom mangelen på sammenhenger og tilgangen på offentlig areal, avdekker ikke *Uterom i tett by* hva innbyggerne ønsker at det offentlige arealet skal brukes til. Gjennom vår undersøkelse finner vi at nesten alle informantene er svært opptatt av livet mellom husene, de ønsker møteplasser, og de er opptatt av å bli kjent med naboene. Det ser ut til at det å møte andre mennesker fra nærmiljøet er en viktig del av offentlige uterom for informantene.

Ulike uterom brukes til ulik tid, og kan sies å fylle forskjellige funksjoner i småbarnsfamiliers hverdag. Uterommene i sentrum blir typisk brukt i helgene, mens uterommene i nærmiljøet brukes på ettermiddagene etter jobb og barnehage. Det kan derfor synes viktig at uterommene bygges opp ut fra en tanke om når de skal brukes. Igjen ville nok bedre sammenheng mellom uteområdene på Laksevåg gjort de mer aktuelle for bruk også i helger, slik vi ser på Møhlenpris.

Nygårdsparken beskrives av informantene på Laksevåg som et byrom, en del av sentrum som de gjerne benytter seg av. På Møhlenpris beskrives Nygårdsparken som deres nærområde, eller *hage*. Dette er på mange måter helt naturlig ut fra elementenes plassering i forhold til hverandre. Men det kan også ses som en indikasjon på hva som mangler på Laksevåg. Hvis det er slik at beboerne på Laksevåg ser det nødvendig å reise inn til Nygårdsparken, et område som de ser som en del av sentrum, for å oppsøke en park med de

205. Isdahl, *På taket, i gården, i parken*, 3.

206. Gehl, *Life between buildings*.

207. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 30.

Tabell 12. Ulike uterom fyller ulike funksjoner og brukes til forskjellige tider blant Småbarnsfamiliene.

	Lekeplass	Park	Sentrum	Møteplasser	Hage
Viktigste kvalitet	Innhold, alderstilpasning	Sammenheng, kafé, stellerom	Kultur, handletilbud	Sosial kontakt	Oppsyn
Når brukes det?	Ettermiddag	Helg	Helg	Ettermiddag	Ettermiddag
Hvem brukes det av?	Barn	Familie	Familie	Voksne	Barn

kvalitetene de etterspør, kan det også være at det er nettopp hva deres eget nærmiljø mangler. En park med tilknytning til nærliggende områder og en kafé. I tabell 12 har vi forsøkt å skissere hvordan bruken av målpunkter og attraksjoner er.

Småbarnsfamilier reiser som sagt inn til Møhlenpris nettopp for å benytte de sammenhengende uterommene som finnes der, og det skjer gjerne i helger. Tilrettelegging for bruk av uterom er et satsningsområde for kommunen, og trekkes fram i bestemmelsene til den nye arealdelen. Et aktivt bruk, til ulike tider anses som en kvalitet som gir småbarnsfamilier muligheter for aktivt sambruk. Men er det nok? Sett i forbindelse med tilpasningen i gatenettverket fra gatebruksanalysen ser vi at dette er enklere på Møhlenpris enn på Laksevåg. Dette påvirker også langt på vei bruken. Området på Laksevåg har større utfordringer med kryssningspunkt og trafikk og kan slik sett oppleves som vanskeligere å bruke.

Urbane kvaliteter og bruk av byrom

Boligens plassering i forhold til nærhet til sentrum er svært viktig. I seks av åtte intervjuer har boligens nære beliggenhet til sentrum blitt sett som en sentral kvalitet. Dette viser at de informantene ønsker nærhet til byen, de ønsker å ha kort reisevei inn til byen slik at de kan bruke byen i seg selv og alle tilbudene som finnes der. Informantene gir også inntrykk av at de har måttet gi noe opp for å få denne beliggenheten, men at for de har dette vært riktig. Kort fysisk avstand til sentrum reduserer i noen grad kanskje ønsket størrelse, men det synes som at kvaliteten nærhet til sentrum gir er viktigere enn eventuelle kvaliteter ved stor enebolig lenger ute gir. En mulig forklaring på dette kan være at våre informanter verdsetter god tilgang på urbane kvaliteter heller enn større plass. Informantene som bor innenfor den gamle sentrumsdefinisjonen betrakter seg selv som byboere og har på mange måter sitt nærmiljø i byen. Dette er noe de ser som en stor kvalitet, og en kvalitet de så etter da de flyttet inn akkurat der. For de informantene som bor innenfor den nye sentrumsdefinisjonen er boligens beliggenhet i forhold til sentrum like sentral, men her gir informantene inntrykk av at de ønsket å bo nært, altså med lav fysisk avstand, til byen. Flere av dem er veldig klare på at å bo midt i byen ikke er attraktivt for dem. Dette har slik vi forstår det sammenheng med hva som oppfattes som sentrum i dag. Uttalelser som «Jeg kunne gjerne bodd i byen, men ikke midt på Torgalmenningen» viser at sentrumsbegrepet i Bergen er noe snevert. Der er altså nærheten til sentrum som ses som en kvalitet av informantene, og denne kvaliteten har de vært bevisst på at de ønsket seg da de bosatte seg der de bor i dag.

Nei, da er det heller sånn at vi sykler til byen. Men vi sykler aldri inn til Damsgård. – Jorunn

Sosiale forhold

Et funn fra intervjuene er at flere av informantene mangler møteplasser i nærmiljøene. Dette kommer opp i flere av intervjuene, særlig på Laksevåg. De fleste av informantene sier at de har en del kontakt med naboene, men at de savner møteplasser der de kan møte andre i nærmiljøet, gjerne på tvers av alder. Flere småbarnsforeldre savner sosiale og kulturelle møteplasser i sine nærmiljø. Under flere av intervjuene sier informantene at de føler at uterommene ikke fungerer som møteplasser i nærmiljøet, enten fordi de er for dårlig tilrettelagt, for dårlig besøkt eller har feil beliggenhet.

Manglende møteplasser forstås som et savn, og noe som er ønsket, særlig der informantene etterlyser slike kvaliteter. Mangelen på slike plasser medfører reduksjon i den samlede bokkvaliteten i et område. Noen av informantene har engasjert seg i nærmiljøet sitt for å oppnå høyere bokkvalitet. Dette viser hvordan informantene selv tar tak i problemer de ser. Det kan dreiere seg om opprustning av lekeplasser, kulturelle tilbud for barn, nabolagskvelder og loppemarkeder. Flere av informantene gir inntrykk av at de har oppdaget at nærmiljøet har et behov for mer sosial kontakt og flere tilbud for barn, og dermed engasjert seg i problemet.

Figur 35 Cornerteateret på Møhlenpris, er en attraktiv møteplass. Foto: Privat

Tabell 13. Variasjon og mangfold i tilbudet av møteplasser er viktig. Informantene er opptatt av tilgang og nærhet til både uformelle og institusjonaliserte møteplasser.

	Uformelle	Institusjonaliserte
Nærmiljø	Park, lekeplass, gatetun	Kulturhus, skole, speiderhus
Sentrum	Torgalmenningen, Nygårdsparken	Biblioteket, Kafeer, Litteraturhuset, Barnas hus, Akvariet

tilgang på. Og så er det møteplasser i nærmiljøet, som på Laksevåg ser ut til å være lite utviklet. I tillegg til stedsdimensjonen for møteplasser, kommer det tydelig fram under intervjuene at det dreiere seg om to kategorier av møteplasser. På den ene siden er det de uformelle og hverdagslige møteplassene, der tilfeldige møter mellom naboer og forbigående kan oppstå. Men mange av informantene er tydelige på at det ikke bare er slike møteplasser som savnes. Det mangler også mer institusjonaliserte møteplasser slik som bibliotek, svømmehall, pub og kafeer. Flere av disse er nært sammenvevd med kultur- og fritidstilbud.

På Møhlenpris opplever informantene som sagt god tilgang på uformelle møteplasser i sitt nærmiljø. Bruken av gatetunene beskrives som variert og aktiv, og samspillet mellom ulike aldersgrupper tillegges vekt, slik som at voksne møter andre naboer mens barna leker. For beboerne på Laksevåg virker dette å være helt fraværende, og her beskrives også bruken av uterommene i nærmiljøene mer som en turaktivitet, gjerne i helgene. Riktignok brukes lekeplassene i området av informantene, men igjen så tillegges ikke disse noen funksjon som møteplass av informantene. Tabell 13 viser kategorier av møteplasser i de to områdene.

Betydningen av møteplasser ser ut til å være viktig for å utvikle et godt nærmiljø. Under intervjuene forteller informantene om ulike typer møteplasser. Det er på den ene siden møteplasser i sentrum, som informantene opplever som et godt utviklet tilbud, som de også har god

«Det er jo det vi savner her. Det er jo en skikkelig møteplass» – Wenche

Trafikk

Trafikk har en negativ påvirkning på bokkvaliteten. Både trafikkmengde, type og fart påvirker den totale opplevelsen av trafikken. Videre ser vi at trafikken reduserer tilgjengelighetene mellom uterom.

Planlegging på bilens premisser går på bekostning av mulighetene til å bevege seg trygt mellom de ulike uterommene. Dette er langt på vei det samme som er vist i tidligere undersøkelser slik som i *Uterom i tett by*.²⁰⁸ Informantene påvirkes i ulik grad av trafikk i sitt nærmiljø. Dette kan delvis forklares med boligens plassering, men også trafikksanerende tiltak som har vært gjennomført i deres nærmiljø. Trafikk som

«Du trenger ikke nødvendigvis ikke så mye plen og sånn bare du hiver de jævla bilene ut» – Kim

reduserende faktor for bokkvalitet trekkes også fram som en av utfordringene for å oppnå målsetningen om flere småbarnsfamilier i sentrumsområdene av Bergen. Småbarnsforeldre trenger trygge rammer for barna sine, og dette vil langt på vei påvirke valg av bosted, nå og i fremtiden. Trafikksaneringer, slik som vi ser på Møhlenpris oppfattes som et stort gode for småbarnsfamilier. I sentrumsområdene vil derfor trafikkreduserende tiltak være nødvendig for å øke småbarnsforeldres opplevelse av bokkvalitet.

Barns mobilitet

Sett i lys av trafikken ser vi at trafikken i stor grad legger begrensinger for barns mobilitet. Sikker sammenheng og mulighetene til å bevege seg alene til og fra, i tillegg til mellom lekeområder er en viktig bokkvalitet. I tillegg er nærheten til uterom i tilknytning til boligen en bokkvalitet. Slik sett ser det ut som at det er en forutsetning for barns mobilitet at uterommene er i nær tilknytning til boligen, og at de gir muligheten for sammenhengende bevegelse uten avbrudd av trafikkkerte veier. Trafikken i informantenes nærmiljø er avgjørende for hvor stor mobilitet informantene gir barna sine. Mye trafikk fører til lav mobilitet ifølge Lin et al.²⁰⁹ Det avgjørende er hvordan trafikken oppleves av foreldrene, og i hvilken grad de føler seg utrygge. Gjennom intervjuene blir det klart at alle informantene ser på trafikk som en negativ bokkvalitet. Vi finner forskjeller i barnas mobilitet, der særlig informantene i sentrum gir barna høy mobilitet. For informantene i sentrum er det gjort omfattende trafikksaneringstiltak i områdene, og hastigheten er lav. Denne trafikksaneringen tjener som forklaring på barnas høye mobilitet i sentrum, sammenlignet med informanter andre steder som trekker fram trafikken som en begrensing og barriere for barna. Blant informantene som har skjermede uterom, slik som fellesområder med lekeplasser, er mobilitet hos barna middels høy, og går gjerne til uterommets grenser mot veien. For de øvrige informantene finner at vi barna har liten mobilitet på egen hånd. Hovedveiene har mye trafikk og høy hastighet, og dette gir informantene utrygghet ovenfor trafikken og barnas ferdsel på egenhånd. Selv om det er lett å si at dette skyldes barnas alder, ser vi en klar sammenheng mellom trafikk og mobilitet, uavhengig av alder på barna. Det ser ut til at uterom mellom hovedveien og boligene øker barnas mobilitet, men trafikksaneringstiltak for sammenhengende områder har enda større effekt.

Björklid og Nordström²¹⁰ og Lin et al.²¹¹ undersøkelser om barns mobilitet viser at det er foreldrenes opplevelse av trygghet som avgjør barns begrensinger i mobilitet. På den ene siden ser vi at trafikken rent fysisk bestemmer barns mobilitet, men også foreldrenes generelle opplevelse av trygghet og sosiale forhold er avgjørende. Sett i sammenheng med Arups rapport og barnevennlige byer ser vi at trafikken i stor grad påvirker våre informanters opplevelse av trygghet, og at den i stor grad begrenser mobiliteten.²¹² Dette går på bekostning av den subjektive bokkvaliteten. Arups fokus på *Child friendly cities* muliggjør at barna i større grad får trygge rammer i den tette byen.²¹³ Ved å fokusere på barna, vil byen oppleves som tryggere for alle. Bedre uterom, som er tilrettelagt for sambruk og for ulike aktiviteter, bedre og tryggere sammenhenger mellom bolig og uterom gir et godt grunnlag for aktivitet på barnas egne premisser. På denne måten vil foreldres opplevelse av trygghet kunne økes langt på vei.

208. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 131.

209. Lin et al., «Social and built environment factors related to children's independent mobility», 112.

210 Björklid og Nordström, «Environmental Child-Friendliness: Collaboration and Future Research»

211. Lin et al., «Social and built environment factors».

212. Arup, *Cities Alive*.

213. Arup, *Cities Alive*.

«Gatetunene skaper noen anledninger for å være sammen eller bli kjent» – Erlend

Dette er en bokkvalitet informantene er opptatt av, og mange framhever også gatetunforbindelsene på Møhlenpris som positive kvaliteter de gjerne skulle hatt i sitt eget nærmiljø. Jacobs legger også vekt på at uterommene for barna må være i direkte tilknytning til boligen, og framhever gata og fortauets funksjon som lekeareal for barna. På mange måter kan gatetun ses som den moderne versjonen av 50-tallets fortau som Jacobs beskriver. Jacobs er opptatt av at barna bør leke der

foreldrene og naboene kan se dem, slik at mobbing kan unngås. Dette er også noe vi finner igjen hos flere av informantene, som er opptatt av at de har utsyn til uterommene, og kan følge med barna når de er ute alene. Oppsynet med egne og andres barn framheves som en kvalitet for de som har mulighetene til det. Ifølge rapporten *Uterom i tett by* er uterom for barn en mangelvare i Bergen.²¹⁴ Få uterom, og lite sammenheng mellom uterommene gjør at barn i liten grad har mulighet til å ferdes mellom uterommene alene.

Trafikkmengden på Møhlenpris og Laksevåg er veldig ulik. Under intervjuene er funnene varierte når det gjelder barnas grad av mobilitet. I undersøkelsen har barna ulik alder, og tabell 9 må ses som et uttrykk for den mobiliteten informantene gir sine barn, noe som sannsynligvis har sterkere korrelasjon med barnets alder enn trafikkmengde. Funnene er likevel interessante, fordi informantene knytter trafikkforhold så nært opp til barnets mobilitet og aksjonsradius. Det er helt tydelig under intervjuene at bilveiene setter begrensningen for barnets bevegelse. Flere av informantene svarer eksempelvis *til veien* når vi spør om hvor langt barnet får bevege seg ute alene.

Nærhet og transport

For småbarnsforeldre er tidsbruk en viktig del av hverdagslogistikken. Fordelene ved redusert tidsbruk oppleves som en bokkvalitet som er viktig. Flere av informantene i denne undersøkelsen trekker fram fordelene ved nærhet til ulike målpunkter i hverdagen. Det handler både om skole og barnehage, i tillegg til arbeid. Ved en tilstrekkelig nærhet gir det muligheter til å velge bort bil som transportmiddel, og på den måten ikke bruke tid på køkjøring og rushtrafikk. Undersøkelsen viser at flertallet av småbarnsforeldre ikke bruker bil til og fra jobb, noe som er interessant i seg selv, med tanke på det overordnede ønsket om nullvekst i personbiltrafikken. Nærhet til målpunkter betinger i stor grad transportmåten, men nærhet gir tidsbesparelser som småbarnsforeldre opplever som en bokkvalitet. Både nærhet og tidsbruk trekkes fram som viktige målsetninger for å tilrettelegge for småbarnsfamilier i sentrum av byutviklerne i undersøkelsen. Ønsket om nærhet til ulike målpunkter og attraksjoner kan begrenses av økonomiske forhold knyttet til mulighetene småbarnsforeldre har til å oppfylle sine boligpreferanser. Det kan i noen tilfeller seg ut som at nærheten da går bekostning av andre preferanser som tilstrekkelig plass og hage eksempelvis. Likevel ser vi at nærhet til skole, barnehage og sentrum er viktigere enn nærhet til jobb.

5.2 Drøfting av resultater fra analyse av intervju med byutviklere

For byutviklerne vi har snakket med i denne undersøkelsen trekkes tilrettelegging for småbarnsfamilier i byen fram som et mål i seg selv for å nå målsetningen om flere småbarnsfamilier i sentrumsområdene av Bergen. Tilrettelegging av både trafikksikre områder, og god kvalitet i uterommene er viktig. Samtidig som det må legges til rette for nærhet til skoler, barnehager og andre målpunkter som kan redusere tidsbruken for småbarnsfamilier. Dette er kvaliteter de anser som viktig for småbarnsfamilier, og som må utvikles på en helhetlig og god måte. Dette betinger økonomi og økonomisk tilrettelegging fra det offentlige, ifølge de private byutviklerne. Det offentlige på sin side forklarer at deres jobb ikke er å tilrettelegge for enkelte grupper, men heller for hele befolkningen. En slik vinkling er interessant med tanke på hva blant annet Arup²¹⁵ forteller om levelige byer for barn. Barn er et viktig barometer for kvaliteten i byrommene, og den helhetlige byutviklingen. En tilrettelegging for barn, vil derfor langt på vei være en tilrettelegging for småbarnsfamilier, og vil gi gode bokkvaliteter.

Ved utbygging av større boligområder har nærhet til målpunkter som skole og barnehager en viktig betydning. Ole Kleppe i BOB understreker en viktig erfaring de som utbyggere har gjort seg i Damsgårdssundet. Rekkefølgen på utbygging har betydning for befolkningssammensetningen som

214. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 14.

215. Arup, *Cities Alive*, 55.

bosetter seg i et område, og for den opplevde bokkvaliteten. Kleppes uttalelse om hvordan mangel på barnehage kan ha bidratt til at andelen småbarnsfamilier i nevnte utbyggingsområdet er lavt, er langt på vei en tydeliggjøring av viktigheten av å sikre gode bokkvaliteter for småbarnsfamilier. Ved riktig rekkefølge og tilgang på barnehager og skoler kan det oppnås en stabilitet i nabolaget som blant annet kommunens representanter trekker fram som viktig.

Å bygge gode bokkvaliteter for barn og voksne er langt på vei utfordrende. De økonomiske interessene og de kommunale ønskene oppfattes som noe motstridende. Utbyggers økonomiske interesser bunner i avkastning på investert kapital, små leiligheter gir høyere inntjening enn store leiligheter. Dette viktiggjør bestemmelsene om bokkvalitet i § 9 i forlaget til bestemmelser til *KPA2016*. Sikring av et minimum av leiligheter tilpasset småbarnsfamilier er viktig for å sikre stabiliteten. Samtidig som det er viktig å være bevist at det er markedet som i stor grad styrer prisene. Høy etterspørsel vil gi høye priser på både tomter og leiligheter i sentrumsområdene. Sett fra et økonomisk perspektiv kan dette være en medvirkende årsake til at utbygger og planlegger trekker fram nye tanker om boformer knyttet til delingsøkonomi. Selvsagt må dette også ses sammen med bærekraftige løsninger som reduserer behovet for plass og forbruk, men det ligger etter vårt syn også en økonomisk interesse til grunn for denne dreiningen. Flere mindre enheter gir god avkastning på investert kapital.

Bokkvaliteter er viktig for alle de fire informantene blant byutviklerne. Kvaliteten kan sikres i størst mulig grad ved å tenke helhetlige bygningsmiljø, med gode sammenhenger i uteområdene, gode trafikk sikre uterom med høy grad av tilgjengelige målpunkt i hverdagen. Dette gir trygghet, tidsbesparelser i tillegg til innholdsrike og helhetlige uterom. Men dette synes vanskelig å få til innen dagens rammer. De kommunale planmyndighetene beskriver utfordringer med tilstrekkelige redskaper for å sikre bokkvalitet for småbarnsfamilier.

5.3 Drøfting av gatebruksanalyser

Gatebruksanalysene for Laksevåg og Møhlenpris gir et bilde på hvordan gatenettet er lagt opp for ulike trafikanter. Der Møhlenpris stort sett har gater med balansert bruk mellom biler og fotgjengere, og mange gater kun for gående og syklende, er bildet et ganske annet på Laksevåg. På Laksevåg finner vi at mange av gatene mangler fortau, har smale, slitte og ujevne fortau, og det er langt mellom fotgjengerovergangene. I tillegg forteller informantene fra området at mange av krysningspunktene er uoversiktlige og vanskelig å orientere seg i for barn. Forskjellene mellom de to gatebruksanalysene kan forklare en del av hvorfor informantene opplever at trafikken er til hinder for deres bokkvalitet. For det første gjør den store trafikkmengden i kombinasjon med liten tilrettelegging for gående at uterommene stykkes opp, og det er vanskelig å bevege seg fra et område til et annet. For det andre har bilens dominans i gatebildet betydning for småbarnsforeldrenes opplevelse av trygghet for sine barn. Når den opplevde tryggheten fra trafikken er liten, vil også barnets selvstendige mobilitet bli liten.

Når vi ser gatebruksanalysen for Laksevåg i sammenheng med intervjuene på Laksevåg ser vi at utsagnene fra informantene og kartet viser det samme problemet. Det er for mye vei, for lite tilrettelegging for myke trafikanter, og veiene gir få forbindelser mellom uterommene. Det motsatte kan sies for Møhlenpris, der veinettet har langt mindre trafikk, gangforbindelser og lavere hastighet. Der gir informantene barna sine større mobilitet. Ved å se gatebruksanalysene sammen med utsagn fra informantene ser vi at gatebruksanalysen underbygger det de sier. Gatebruksanalysen for Møhlenpris viser at her er det sammenhengende muligheter for å ferdes uten å møte på særlig mye trafikk. Fartsgrensen er i tillegg lav i hele området, noe som gjør at trafikken oppleves mindre dominerende.

5.4 Drøfting av brukskartlegginger

Brukskartleggingene av uterommene på Laksevåg og Møhlenpris gjenspeiler hvordan og hvem som bruker uterommene. Brukskartleggingene viser en helt klar tendens der uterommene på Laksevåg blir lite brukt. Andelen enslige menn i uterommene er også betydelig høyere på Laksevåg, og det er få småbarnsfamilier i uterommene. Fra intervjuene vet vi at en del av informantene på Laksevåg føler det mer naturlig å dra inn til Nygårdsparken, enn å besøke sine egne nærområder. Dette på tross av at de bor tre til fem kilometer unna. Brukskartleggingene av uterommene i tilknytning til Møhlenpris viser et helt annet bilde. Her florerer det av småbarnsfamilier. Barnevogner og lekende småbarn ses over hele bybildet. Byrommene som er opparbeidet som plasser, park og gatetun er veldig mye brukt, mens lekeplassene er mindre brukt under kartleggingen.

Figur 36. En helt vanlig ettermiddag i Laksevågparken. Voksne menn som har rigget seg til på benkene på lekeplassen. Foto: Privat

Over viser vi hvordan høy tilrettelegging for bil og dårlige gangforbindelser gjør uterommene utsatt for trafikk, og hvordan dette påvirker informantenes opplevelse av trygghet. Vi viser også hvordan informantene ønsker seg møteplasser, og muligheter for mer nærmiljøkultur. Mye av dette er på plass i Nygårdsparken. Der finnes det et stort grøntareal, det er trygge sammenhenger til sentrum, til Danmarks plass, til Damsgårdssundet og til Møhlenpris. Det er også flere andre tilbud, som et par kafeer og Cornerteateret som en kulturinstitusjon. Byrommet og parken oppleves som positive elementer blant alle informantene.

Ved å se på brukskartleggingen av uterommene på Laksevåg er det klart at uterommene er lite besøkt. Laksevågparken er pent opparbeidet med benker, og lekeplass. Størrelsen på plassen er god, noe som åpner for plasskrevende aktiviteter som ballspill. Utforming og orientering er derimot ikke optimal. Plassen er åpen mot nord, noe som gir lite skjerming for vær og vind. Figur 37 viser parkens åpne utforming. Den er noe innholdsløs, og består av en stor steinlagt plass, uten andre tilbud enn benker i å sitte på i ytterkant av plassen. Gehl²¹⁶ og Whyte²¹⁷ trekker fram viktigheten av den fysiske utformingen og betydningen det har for opplevelsen av plassen. Det finnes heller ingen tilbud i tilknytning til parken, slik som kafeer, kulturtilbud eller butikker. Kanskje hadde parken fungert bedre som en møteplass hvis

Figur 37. Laksevågparken. Med den store åpne plassen uten særlig innhold. Foto: Privat

216. Gehl, *Byer for mennesker*.

217. Whyte, *The social life of small urban spaces*.

det var større grad av funksjonsblanding i de tilgrensende områdene. En kafé ville vært supplement og et annet tilbud enn det parken i seg selv gir, noe som ville gjort bruk av parken aktuelt for flere mennesker på samme tid. Gehl framhever blant annet fortauskafeer som virkningsfulle tiltak for lengre opphold i uterom, samtidig som han trekker fram hvordan fortauskafeene fungerer som møteplasser.²¹⁸ Håsteinerparken er det siste tilskuddet av parker på Laksevåg og kan ses i figur 38. Også denne parken er lite brukt, men er en flott grønn lunge i nærmiljøet som byr på rekreasjon og u-institusjonalisert lek for barn. Parken har blitt omtalt som attraktivt og godt målpunkt i blant annet Kommunaldepartementets håndbok om gode byrom.²¹⁹ Det er interessant å se at det som av fagfolk framheves som en god plass ikke fungerer optimalt for de som skal bruke parken.

Sambruk og samlokaliseringen er også det som utgjør et godt byrom for informantene, noe flere framhever under intervjuene. Gode møteplasser er attraktive. Så langt har vi identifisert tre mangler ved nærmiljøet på Laksevåg, i) for liten tilrettelegging for myke trafikanter, ii) for lite sammenheng mellom uteområdene og iii) for få møteplasser i nærmiljøet, og feil plassering av de som er der i dag. Funnene samsvarer med fire av fem funn i rapporten *Uterom i tett by*.²²⁰ God bokkvalitet forstås fra et småbarnsforeldre perspektiv som en sammenblanding av flere kvaliteter som knytter seg til god bosituasjon, uterom med innhold og sammenheng som finnes i nærheten av boligen. I tillegg påvirkes bokkvaliteten av nærhet til møteplasser, byen og urbane kvaliteter med sitt kultur- og servicetilbud. Trygge omgivelser bidrar til at barna i større grad får frihet til å være ute alene, noe som gir høyere bokkvalitet.

Figur 38. Håsteinerparken. Pent opparbeidet park, men lite brukt.
Foto: Privat

5.5 Drøfting av mikroskalaanalyser

Koblingene mellom bebyggelsens inngangsdører og gatenettverket er ulike i de to områdene som er undersøkt. Analysen for Møhlenpris viser en høy tetthet av inngangsdører, som indikerer at det koblingen mellom gatene og bebyggelsen er god. Dette kan forstås som en positiv påvirkningsfaktor for bokkvaliteten i området. Ved god tilgang til gatene, og oversikt over inngangsdører skapes det en sosial trygghet og kontroll. Sett i sammenheng med gatebruksanalysen ser vi også at området er langt mindre trafikkert og at gatene har en god funksjonsblanding med lite trafikk. Direkte tilgang til trafikksikre gater bidrar positivt til bokkvaliteten ved blant annet at det muliggjør lek og opphold i umiddelbarnærhet til boligen, dører og vinduer gir også oversikt og muligheten for tilsyn med egen og andres barn.

For Laksevåg er situasjonen annerledes. Her er det langt mellom inngangsdørene, særlig rundt de offentlige uterommene i tilknytning til parkene. Boligene har ikke utsyn til parkene, noe som skyldes at det er få bygninger tett på parkene. Gatebruksanalysen for Laksevåg viser også at det er færre gater i kategorien *balanserte gater*, i motsetning til Møhlenpris som har en stor andel *balanserte gater*. De fleste

218. Gehl, *Byer for mennesker*.

219. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, *Byrom*.

220. Asplan Viak og Spacescape, *Uterom i tett by*, 226–228.

gater på Laksevåg plasseres i kategorien *bildominerte gater*, gater først og fremst tilrettelagt for biler. Slik gater reduserer muligheten for lek og opphold nært boligen.

For å bidra til gode bokkvaliteter for småbarnsforeldre synes det å være viktig med god og sikker tilgang til trygge uterom nært boligene. God kobling mellom inngangsdører og gatenettet framstår som en viktig del av dette, samtidig som at gatefunksjonen er tilrettelagt for mennesker heller enn biler. I de nye sentrumsområdene og områder hvor det legges vekt på at det skal bo småbarnsfamilier vil en slik tilrettelegging være nødvendig. På den ene siden handler det om trygghet ved å ha mulighet til å ha oversikt over uteområdene barna leker i, mens det på den andre siden handler om sosial kontroll ovenfor både fremmede og andre som beveger seg i området. Dette er langt på vei i tråd med det Jacobs²²¹ og Gehl²²² beskriver om sosial kontakt i nabolaget og byen.

Brukskartlegginger, gatebruksanalyser og mikroskalaanalyser kan ses i sammenheng med intervjuene. Samlet gir de et bilde av hvordan fysiske forhold påvirker bokkvaliteten gjennom bruk av nærmiljøet. Det er interessant å se at oppgradering av parker og uterom på Laksevåg i liten grad fører til at uterommene blir brukt. En forklaring på dette kan være at det i tillegg til oppgradering av parker og lekeplasser trengs det oppgradering av gatenettet for å skape sammenhenger mellom uterom, hvor folk kan møtes og oppholde seg.

5.6 Hvilke bokkvaliteter er nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene?

I de to undersøkelsesområdene ser vi at det er tre temaer som går igjen for informantene, som også kommer tydelig fram gjennom romlige analyser og brukskartlegginger. Dette er hage, plass i og rundt boligen og fysisk avstand til andre målpunkter.

Informantene har et bevist ønske om hvilke bokkvaliteter de ønsker seg, og hvilke kvaliteter de oppnår ved valg av bolig. Boligvalget betinges i stor grad av mulighetene til å oppnå ønskede kvaliteter slik som hage, plass, fysisk avstand til målpunkter i hverdagen og redusert tidsbruk. Vi finner i denne undersøkelsen at boligvalget ikke er tilfeldig. For noen har ønsket om hage vært en absolutt bokkvalitet de ønsket seg, og som de verdsetter svært høyt. Hage som bokkvalitet kan være viktig å sikre i en kompakt by, slik som sentrumsområdene av Bergen skal bli. For de av informantene som trekker fram hage som en viktig bokkvalitet vil det i sentrumsområdene være behov for å tenke nytt som tilfredsstillende deres ønsker om hage. For å tilfredsstille behovet for hage kreves en høy grad av blandet bebyggelse i sentrumsområdene. Blant annet kommer det fram at bomiljøene på Nordnes og i Sandviken anses som attraktive, noe som gir en forståelse av at disse innehar bokkvaliteter som småbarnsforeldre tiltrekkes av. Nordnes og Sandviken forstås som sentrumsområder i denne sammenhengen.

Viktigheten av nærhet til sentrum med sine urbane kvaliteter, service- og kulturtilbud ses som en viktig bokkvalitet. Nærhet til sentrum har vært trukket fram av samtlige som en god bokkvalitet. Dette funnet gir en indikasjon på at nærhet langt på vei er en viktig bokkvalitet i seg selv for småbarnsfamilier. Som en begrensende faktor for ønsket om sentrumsnærhet vil de økonomiske rammene den enkelte informant har på kjøpstidspunktet påvirke mulighetene til å realisere ønsket om nærhet. Den økonomiske begrensingen trekkes fram som en sentral utfordring for småbarnsfamilier i sentrumsområdene ved at prisene her ofte er svært høye. Derfor vil det være en avveining av bokkvalitetene som oppnås knyttet til areal og beliggenhet på boligen.

På den andre siden har informantene som er bosatt i leilighet få eller ingen ønsker om enebolig med hage. Dette begrunnes ut fra nærhet til sentrum, men også ut fra et ønske om å bruke lite tid på transport i hverdagen. Vi ser også at småbarnsfamilier ønsker stabilitet, samtidig som området må være dynamisk

---

221. Jacobs, *The Death and Life*.

222. Gehl, *Life Between Buildings*.

når det kommer til boligtilbud. Det må være mulig å flytte til større boliger innenfor ett og samme område etter hvert som familien vokser.

Uterommets betydning for bokvalitet for småbarnsfamilier er stor. Funnene våre viser at det handler om både innhold, utforming og tilgjengelighet til uterom. Særlig for informanter som bor i leilighet er uterom viktig. Uten hage er de informantene i større grad avhengig av områder for lek, utfoldelse og variasjon i nærheten av boligen. Informantene forteller i ulik grad om uterommens betydning. Likevel trekker samtlige fram at lekeplasser er særlig viktig i den livsfasen de befinner seg i. Et viktig funn i denne undersøkelsen er at lekeplasser med høy kvalitet og tilbud for flere aldersgrupper er et savn for mange av informantene. Lekeplassen må ha et innhold som muliggjør å aktivisere barn i ulik alder, og som skaper attraktivitet både for barn og voksne. Byutviklerne trekker fram dette som viktig ved tilrettelegging av sentrumsområder for småbarnsfamilier. Utviklingen av sentrumsområdene som attraktive boligområder for småbarnsfamilier er ifølge denne undersøkelsen betinget av godt utformede uterom av høy kvalitet.

Det er også interessant å merke seg at uterom bør være på bakken. Vi har funnet at takterrasser i liten grad er attraktive uterom, hverken for småbarnsfamilier eller byutviklere. Ingen av informantene uttrykker seg positivt til takterrasser som et alternativ til uterom på bakken. For mange av småbarnsforeldrene handler dette om muligheten for oversikt over uterommene fra vinduer og balkonger. Mikroskalaanalysen viser at koblingen mellom bolig og uterom muliggjør dette i svært ulik grad i de to undersøkelsesområdene. Gjennom brukskartleggingene har vi sett at det er store forskjeller i bruken av uterom. Dette kan ses i sammenheng med hvem gatenettet er utformet for og koblinger mellom uterommene og gatenettet. I et slik perspektiv handler det om at bokvalitet og uterom påvirker informantenes opplevelse av trygghet.

Vi finner gjennom intervjuene og brukskartlegginger at uterom og spesielt parkene på Laksevåg ikke fungerer like godt som på Møhlenpris. Uterommens innhold og utforming har betydning for bruken, noe som framkommer blant annet av Gehl²²³ og Whytes²²⁴ forskning. Uterom handler også om tilrettelegging for sambruk. Sambruken av uterom gir muligheter for sosial kontakt, samtidig som flere gruppers behov tilfredsstilles samtidig. Som en del av sambruk ser vi også at ulike uterom brukes til ulike tider. For sentrumsområdene vil det være viktig å tilrettelegge for slike uterom for å øke bokvaliteten for småbarnsfamilier. Alle informantene, både småbarnsfamilier og byutviklere, trekker fram uterom som viktig. Uterommene bidrar til økt sosial kontakt, samtidig som de muliggjør lek og rekreasjon for alle aldersgrupper. Brukskartleggingene viser at uterommene på Møhlenpris har attraktive uterom med høy grad av sambruk. Her finnes kafeer, lekeplasser, idrettsbaner og bilfrie gater og koplinger. Slik er det ikke på Laksevåg. Parkene blir lite brukt, til tross for at store offentlige midler er brukt på å etablere og oppgradere parkene. Årsakene til dette er sammensatt, men innhold og sammenheng mellom uterom, trafikkmengde og liten oversikt bidrar alle til redusert bruk slik vi ser det. Dette viser viktigheten av trygge forbindelser og helhetlig tilrettelegging av uterommene.

I undersøkelsen framkommer det også at møteplasser ser ut til å være viktig for å utvikle et godt nærmiljø, og har betydning for opplevelsen av bokvalitet. Under intervjuene forteller informantene om ulike typer møteplasser i sitt nærmiljø. For de av informantene som bor utenfor sentrum er gode møteplasser helt klart et savn. Blant annet nevnes kafeer, puber og andre aktiviteter for voksne som kan bidra til å skape sosiale møteplasser. Åsane er preget av sine mange kjøpesenter, og har ifølge våre informanter få møteplasser og muligheter for sosial kontakt. Informantene i Åsane foretrekker å reise til byen framfor å være i egen bydel når de vil oppsøke kultur og sosiale institusjoner. Laksevåg har på sin side mistet flere sosiale møteplasser slik som biblioteket og svømmehallen. Informantene på Laksevåg savner i stor grad bydelshus, kulturtilbud og kafeer i sitt nærmiljø. Dette savnet finner vi at bidrar til at småbarnsfamiliene må reise inn til sentrum for å finne slike kvaliteter. Dermed er nærhet til sentrum en viktig bokvalitet i seg selv. Å ha ulike kultur- og aktivitetstilbud synes å virke svært positivt inn på bokvaliteten. Vi finner at institusjonaliserte møteplasser er vel så viktig som ikke-institusjonaliserte møteplasser.

---

223. Gehl, *Life between buildings*.

224. Whyte, *The Social Life of Small Urban Spaces*.

Nærhet til målpunkter og attraksjoner i hverdagen vil være viktig i utformingen av sentrumsområdene av Bergen for å sikre bokvalitet for småbarnsfamilier. Nærhetsbegrepet har blitt vektlagt av både småbarnsforeldre og byutviklere. Og framstår derfor som en svært viktig bokvalitet. I tilrettelegging av sentrumsområdene bør det legges til rette for en slik nærhet, og målpunkter må plasseres nært til boliger for småbarnsfamilier. Høyere grad av funksjonsblanding kan bidra til dette. Vi har sett at Bergen kommune ikke har anledning til å planlegge for en enkelt gruppe, og at de derfor opplever å mangle redskapene for å legge til rette for bokvaliteter for småbarnsfamilier som gruppe. Sentrumsområdene bør i stor grad tilrettelegges på barns premisser, slik blant annet Arup²²⁵ forklarer i sin rapport, for at småbarnsfamilier skal kunne oppleve både trygghet og nærhet. Korte avstander gir også tidsbesparelser som oppleves som en viktig kvalitet i seg selv for småbarnsfamilier.

Figur 39. Barn leker ved sjøfronten på Møhlenpris. Foto: Privat

For småbarnsforeldre vil trygghet for barna alltid være viktig. Dette gjelder både for trafikk og sosial trygghet i uterommene. Bekymring for trafikk og andre sosiale forhold setter i stor grad begrensinger for barnas mobilitet. Det framkommer av undersøkelsen at mobiliteten varierer både med alder på barna, samt mengden trafikk som er i boligområdet. Trafikk påvirker bokvaliteten i alle boligområder, og må i størst mulig grad unngås for at småbarnsforeldre skal velge å bo i sentrumsområder i Bergen. Brukskartleggingene og gatebruksanalysene viser at tilrettelegging for fotgjengere er viktig for sammenheng og bruk av uterom. Trafikksanerende tiltak synes derfor å være nødvendig for å styrke den totale bokvaliteten for småbarnsfamilier. Slike tiltak er noe som ønskes av både informantene, og understrekes som viktig sett fra byutviklernes perspektiv. Der det ikke er mulig å sanere trafikken fullstendig, vil fartsreducerende tiltak, i tillegg til å sikre krysningsmuligheter på veiene i nærområdet være minimumstiltak for å øke den totale bokvaliteten. Det handler i stor grad om å bedre trafikksikkerheten for barna. Gatebruksanalysene viser forskjeller i de to områdene som er undersøkt. Analysene kan ses i sammenheng med uttalelser knyttet til trafikk, og hvor ulikt trafikken oppleves i de to områdene.

Alle bokkvalitetene vi har trukket fram i de to siste kapitlene er viktige for å nå målsetningen om at flere småbarnsfamilier skal bosette seg i sentrumsområdene av Bergen. Det er imidlertid interessant å se at bokkvalitet for kommunen bygger på en skjønnsmessig vurdering, uten klare målsetninger. Retningslinjene til bestemmelse § 9 til *KPA2016* forsøker å klargjøre noen kvaliteter, blant annet viktigheten av størrelse på leiligheter, inngang direkte fra gaten med tilgang til gode og trygge utearealer på bakkeplan og et trafikksikkert nærmiljø. Ifølge denne undersøkelsen vil bestemmelsen være et viktig bidrag for å sikre bokkvalitet for småbarnsforeldre i sentrumsområdene av Bergen. Alle de syv punktene brukt i undersøkelsen og gjengitt i figur 40 er viktige elementer av bokkvalitet. Disse bør i størst mulig grad forsøkes å oppnås i sentrumsområdene hvis kommunen skal lykkes med å nå målet om flere barnefamilier i sentrumsområdene. Det fysiske miljøet påvirker de sosiale forholdene i stor grad ved at de enten begrenser eller muliggjør høy bokkvalitet gjennom form og innhold.

- Boligvalg og boligens beliggenhet
- Uterom
- Bruk av byrom og urbane kvaliteter
- Sosiale bokkvaliteter
- Trafikk
- Barns mobilitet
- Nærhet og transport

Figur 40. Bokkvaliteter vi har undersøkt.

Gjennom romlige analyser og brukskartlegginger har vi fått fram konsekvensen av ulikhetene i et område som langt på vei har disse bokkvalitetene, og på den andre siden et område som ikke har det. Bokkvaliteter er komplekse, og det må tas hensyn til både trafikksikringstiltak, sosial trygghet, trygge uterom og nærhet til attraksjoner og målpunkter dersom småbarnsfamilier skal oppleve høy bokkvalitet i sentrumsområder. I tillegg må boligene ha variasjon i størrelse, form og innhold. Kombinasjon av høy og lav tetthet kan muliggjør slike kvaliteter, samtidig med et variert boligtilbud som muliggjør ulike boligpreferanser. Tabell 14 viser en sammenstilling av teori, analyse og funn knyttet til de syv delene av bokkvalitet som er undersøkt.

Tabell 14. Tabellen bygger videre på tabell 3 og 11, og viser hvordan sentrale tema fra fagteorien har dannet utgangspunkt for analysekategoriene, og videre hva slags funn vi har gjort innenfor hver av analysekategoriene.

Tema	Fagteori	Analyse	Funn
Boligvalg	<i>Ikke tilfeldig. Preferanser er noe man ønsker og boligvalg, det som faktisk kjøpes.</i>	<i>Boligvalg knytter seg til ønsket om å oppnå ønsket boligtype og knytter seg blant annet til ønsket om hage</i>	<i>Boligvalg begrunnes i stor grad av personlige preferanser knyttet til boligtype og ønsket bokkvalitet og er ikke tilfeldig.</i>
Uterom	<i>Uterom har betydning som både møteplasser og sosiale arenaer. Gehl.</i>	<i>Uterom er av stor betydning for alle informantene. Det gjelder både lekeplasser, parker og naturområder.</i>	<i>Ulike uterom har betydning for bokkvaliteten for småbarnsforeldre og barn. Innhold, utforming og tilgjengelighet er viktig. Lekeplasser er et savn.</i>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<i>Utgjør del av målpunkter og attraksjoner. Sosiale møteplasser, kultur- og service.</i>	<i>Bruken av byrom og urbane kvaliteter er viktige attraksjoner for småbarnsfamilier. Særlig trekkes kulturtilbudet i sentrum fram som en viktig del av byen.</i>	<i>Bruk av sentrum og nærheten til sentrum påvirker bokkvalitet for småbarns-foreldre. Urbane kvaliteter anses som attraktive.</i>
Sosiale bokkvaliteter	<i>Møte mellom mennesker og sosial trygghet.</i>	<i>Gode møteplasser gir gode bokkvaliteter. Plasser og steder for å møtes og bedrive aktivitet er viktige.</i>	<i>Møteplasser har stor betydning for bokkvalitet. Både for barn og voksne.</i>
Trafikk	<i>Virker negativt inn på alle områder. Fungerer som barrierer for bevegelse for barn og voksne.</i>	<i>Alle informantene er opptatt av trafikk. Både de som er utsatt og de som ikke er utsatt. Trafikk bidrar til å forringe bokkvalitetene til småbarnsforeldrene.</i>	<i>Trafikken påvirker bokkvalitet negativt. Tiltak for å øke bokkvaliteten for småbarnsforeldre.</i>
Barns mobilitet	<i>Begrenses i stor grad av trafikk. Kan påvirkes av dårlige sosiale forhold.</i>	<i>Det er særlig trafikken som påvirker barns mobilitet i denne undersøkelsen. Barn har liten mobilitet i områder som er preget av mye trafikk.</i>	<i>Barns mobilitet påvirker bokkvalitet og kan begrense bruk av uterom og lekeplasser</i>
Nærhet og transport	<i>Transportvalget betinges av nærhet til målpunkter og attraksjoner. Nærhet gir spart tid.</i>	<i>Nærhet til målpunkter og attraksjoner er svært viktig for småbarnsforeldre. Nærhet gir kortere reisevei og mindre tidsbruk på bilkjøring i hverdagen. Tid er en viktig kvalitet.</i>	<i>Boligvalget betinges av tilgjengelige transportløsninger. Gode transportmidler gir spart tid som oppleves som bokkvalitet i seg selv.</i>

6 Konklusjon

I denne undersøkelsen har vi stilt spørsmålet om *hvilke bokkvaliteter som er nødvendig for at småbarnsfamilier i Bergen skal ønske å bo i sentrumsområdene*. Vi har avdekket hvordan bokkvalitet påvirker opplevelsen av et område, og hvordan bokkvalitet gir et område attraktivitet.

Gjennom undersøkelsen har vi funnet at bokkvalitet kan være vanskelig å definere. I nye byggeområder er det ofte skjønnsmessige vurderinger som gjøres når det kommer til både kvalitet og bokkvalitet. Denne undersøkelsen har vist viktigheten av bokkvalitet for småbarnsfamilier. Et fokus på bokkvaliteter vil være viktig i det videre arbeidet med fortetting av sentrumsområdene. Bokkvalitet for barnefamilier må i større grad sikres i bestemmelser og planlegging. Småbarnsforeldre ønsker muligheter for å kunne velge bolig som passer deres behov og ønsker. De trenger trygge og godt utviklede uterom, med muligheter for sosiale møteplasser. Møteplasser må i tillegg finnes i mer institusjonalisert form. Nærhet til målpunkter og attraksjoner er også et viktig for småbarnsfamilier. Dette gir som nevnt spart tid som er et viktig poeng for småbarnsforeldre.

De to undersøkelsesområdene har bidratt til å se på opplevelsen av bokkvaliteter i to ganske forskjellige områder. Møhlenpris har et rikt kulturtilbud med gode møteplasser og trygge bilfrie områder. Dette er ikke tilfellet på Laksevåg. I de utvidede sentrumsområdene bør bokkvaliteter som finnes på Møhlenpris være til inspirasjon. Området oppleves som attraktivt av både beboere og besøkende. Gjennom bestemmelsene til *KPA2016* og da særlig § 9 kan kommunen i begrenset grad sikre utviklingen av bokkvaliteter. Vår anbefaling ut fra denne undersøkelsen, er at bokkvaliteter for småbarnsfamilier må vektlegges i større grad hvis målsetningen om flere barnefamilier i sentrumsområdene skal nås.

Utfordringene i det videre arbeidet med å nå målsetningen om at flere barnefamilier skal bo i sentrumsområdene er blant annet at begrepet bokkvalitet bygger på skjønnsmessige vurderinger. Dette viser at det trengs mer forskning på bokkvalitet, og utforming av normkrav til bokkvalitet for boligområder i sentrum. Denne undersøkelsen har vist hvilke bokkvaliteter småbarnsforeldre verdsetter, og dette må sikres i en mer helhetlig planlegging der kunnskap heller enn skjønn legges til grunn i vurdering av bokkvalitet. Vår konklusjon er at en mer helhetlig planlegging med fokus på bokkvalitet for barn og deres foreldre er helt essensielt for å sikre at målsetningen om flere barnefamilier i sentrum er mulig å nås.

Etterord

I arbeidet med undersøkelsen har vi fått et interessant innblikk i småbarnsfamiliers opplevelse av bokkvalitet, og viktigheten av bokkvalitet når Bergen skal fortettes. Samtidig har det gitt oss innblikk i hvordan bokkvalitet påvirker småbarnsfamilier i hverdagen. På mange måter kan det sies at dette er kjent fra før, men oppgaven gir en forståelse av informantenes egen opplevelse av sin bosituasjon og bokkvaliteter de verdsetter. Funnene i oppgaven er vi fornøyd med, de viser viktigheten av fysisk utforming av nærmiljøene som en helhet, og hvordan bokkvalitet oppleves ulikt av informantene. Bokkvalitet er sammensatt, og forhold på flere nivåer spiller inn. Viktigheten av bokkvalitet bør videreføres og utvikles i arbeidet med god byutvikling for småbarnsfamilier, slik det er påbegynt i både *KPA2016* og den politiske plattformen til det sittende byrådet.

Arbeidet med kvalitativ analyse av intervjuer har vært både krevende og givende. Stor aktsomhet kreves for å uttrykke informantenes sanne mening, samtidig som forskjeller og likheter understrekes. Vi innser at prosjektet var ambisiøst til å begynne med, men er fornøyd med å kunne framheve og vise viktigheten av bokkvalitet for småbarnsfamilier i Bergen.

Undersøkelsen legger grunnlag for videre forskning som kan sørge for at bokkvaliteter for barnefamilier i sentrumsområdene av Bergen. For å nå målsetningen om flere barnefamilier i sentrumsområdene av Bergen vil det kreves mer forskning på hva bokkvalitet for småbarnsfamilier innebærer, og hvordan dette kan skapes innenfor en eksisterende bystruktur. Undersøkelsen viser også at begrepet kvalitet er lite definert, og bør klargjøres. En hel rekke forskningsspørsmål rundt økonomi og jus krever også nærmere undersøkelse. Blant annet hvordan politiske visjoner kan sikres i et økonomisk styrt boligmarked, der kjøp og salg av bolig i stor grad betinges av samfunnsøkonomiske forhold. Juridiske utfordringer rundt hvordan planlegging for enkelte grupper kan gjøres er et åpent spørsmål fra intervjuet med kommunen.

Alt i alt er vi fornøyd med arbeidet med oppgaven, og vi er glade for at vi har hatt et godt samarbeidsklima med god takhøyde for diskusjoner og meningsutveksling.

Litteratur

- Amundsen, Astrid H. og Alena Høye. «Gatetun». I *Trafikksikkerhetshåndboken*, redigert av Alena Høye, Rune Elvik, Michael W.J. Sørensen og Truls Vaa, kapittel 3.4. Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2011. 25.05.2018. <https://tsh.toi.no>.
- Arup. *Cities Alive: Designing for urban childhoods*. London: Arup, 2017. 25.05.2018. https://www.arup.com/-/media/arup/files/publications/u/cities_alivedesigning_for_urban_childhoods.pdf.
- Asker kommune. *Veileder i bokkvalitet*. Asker: Asker kommune, 2012. 25.05.2018. <https://www.asker.kommune.no/globalassets/plan-bygg-og-eiendom/byggesak/regelverk/veileder-i-bokkvalitet.pdf>.
- Asplan Viak og Spacescape. *Uterom i tett by*. Bergen: Asplan Viak AS og Spacescape, 2016. 25.05.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00261/UTEROM_I_TETT_BY_261049a.pdf
- Barlindhaug, Rolf. *Boligmarked og flytting i storbyene*. NIBR-rapport 2010:15. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2010.
- Barlindhaug, Rolf, Elin Børud, Bjørg Langset og Berit Nordahl. *Nye boliger i storbyen: Hvem kjøper og hva slags bokkvalitet tilbys?* NIBR-Rapport 2012:31. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2012.
- Barlindhaug, Rolf, Marit Ekne Ruud og Marit Nygård. *Hvilke sammenhenger finner vi mellom boligtyper og befolkningssammensetning?* NIBR-rapport 2017:14. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2017.
- Bergen kommune. *Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen: Bergen kommune, 2014. 04.06.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00214/Omr_desatsing_i_Ber_214978a.pdf.
- Bergen kommune. *Bergen 2030: Kommuneplanens samfunnsdel*. Bergen: Bergen kommune, 2015. 25.05.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00241/KPS_vedtatt_241910a.pdf
- Bergen kommune. *KPA2016: Kommuneplanens arealdel: Høringsutkast: Planbeskrivelse*. Bergen: Plan- og bygningssetaten, 2017. 25.05.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00315/Planbeskrivelse_315386a.pdf
- Bergen kommune. *Bestemmelser og retningslinjer. Høringsforslag 5. oktober 2017. Vedlegg B*. Bergen: Bergen kommune, 2017. 10.02.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00325/Forslag_til_bestemm_325189a.pdf.
- Bergen kommune. *Fagnotat: Kommuneplanens arealdel 2016. Arealplan-ID 65270000 Utlekking til offentlig ettersyn*. Bergen: Byutvikling/Plan- og bygningssetaten, 2017. 10.02.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00299/Fagnotat_299880a.pdf.
- Bergen kommune. *Strategisk planprogram for Laksevåg: Fagetatens forslag*. Bergen: Bergen kommune, 2017. 04.06.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00324/Strategisk_planprog_324395a.pdf.
- Bernard, Harvey Russel. *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches*. Plymouth: AltaMira Press, 2011.
- Björklid, Pia og Maria Nordström. «Environmental Child-Friendliness: Collaboration and Future Research». *Children, Youth and Environments* 17 nr. 4 (2007): 388–401. 25.05.2018. <https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.25.2.0001>.
- Brantenberg, Tore. *Byboligen: På vei mot en ny boform*. Oslo: Norsk arkitekturforlag, 1997.
- Byggforsk. *Forbedring av bomiljø*. Byggforskserien 622.012. Oslo: Norges byggforskningsinstitutt, 1999.
- Byrådet Schjelderup 1. Politisk plattform 2015 – 2019: for et byråd utgått av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Bergen: Byrådet Schjelderup 1, 2015. 10.02.2018. https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00248/Politisk_plattform__248283a.pdf.
- Carmona, Matthew, Steve Tiesdell, Tim Heath og Taner Oc. *Public Places Urban Spaces*. Oxon: Routledge, 2010.
- The Chicago Manual of Style*. Chicago: University of Chicago Press, 2017.
- Christiansen, Petter, Frants Gundersen og Fredrik Alexander Gregersen. *Kompakte byer og lite brilbruk? Reismønster og arealbruk*. TØI-rapport 1505/2016. Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2016.
- Dalen, Monica. *Intervju som forskningsmetode – En kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.

- FN Habitat. *A New Strategy of Sustainable Neighbourhood Planning: Five Principles: Urban Planning Discussion Note 3*. Nairobi: UN Habitat Urban Planning and Design Branch, 2014. 25.05.2018. <https://unhabitat.org/a-new-strategy-of-sustainable-neighbourhood-planning-five-principles/#>.
- Gabrielsen, Guro Voss og Bård Isdahl. *Bo i bysentrum, by i bosentrum*. Oslo: Norsk Form, 2005.
- Gehl, Jan. *Byer for mennesker*. Nykøbing: Bogværket, 2010.
- Gehl, Jan. *Life between buildings: Using Public Space*. Washington: Island Press, 2011.
- Gehl, Jan og Birgitte Svarre. *How to Study Public Life*. Washington: Island Press, 2013.
- Grytten, Ola Honningdal. «Historisk blikk på eiendomsmarkedet: prisdrivere for boliger». I *Eiendom og Eierskap: Om forståelsen av fast eiendom og dens betydning i verdiskaping og samfunnsbygging*, redigert av Øystein Ringen Kristoffersen og August E. Røsnes, 72–88. Oslo: Universitetsforlaget, 2018.
- Grønmo, Sigmund. *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.
- Guttu, Jon. *Den gode boligen: Fagfolks oppfatning av boligkvalitet gjennom 50 år*. Ph.D.avhandling. Arkitekthøgskolen i Oslo. 2003.
- Guttu, Jon. «Eneboligen – som ideal for folket og utfordring for fagfolket». *Tidsskrift for kulturforskning* 2 nr. 3 (2003): 23–40. 25.05.2018. <http://ojs.novus.no/index.php/TFK/article/view/403>.
- Guttu, Jon og Lene Schmidt. *Fortett med vett. Eksempler fra fire norske byer*. Bergen: Husbanken, 2008. 25.05.2018. http://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/3439/fortett_med_vett.pdf.
- Hammarqvist, Kjersti og Ida Stenbråten. *Bybarna i forskning og planlegging: En kunnskapsoversikt fra 1970- og 80-tallet*. Oslo: Norsk Form, 2009. 25.05.2018. https://www.nfk.no/byromseminar-nordland/_f/p35/i2dfa9421-e582-4d91-a56c-e48ec6b6261b/bybarna_i_forskning_og_planlegging.pdf.
- Hanssen, Gro Sandkjær, Hege Hofstad, Inger-Lise Saglie, Petter Næss og Per Gunnar Røe. «Hvorfor studere den kompakte byen?». I *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*, redigert av Gro Sandkjær Hanssen, Hege Hofstad og Inger-Lise Saglie, 13–25. Oslo: Universitetsforlaget, 2015.
- Halvorsen, Knut. *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo. Cappelen akademisk forlag, 2008.
- Henriksen, Ida Marie, Ingeborg Grønning, Torbjørn Fjærli og Aksel Tjora. *BOSOS: Sosiologisk forskning om bolig og nærmiljø*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, 2010. 25.05.2018. http://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/3591/bosos_sosiologisk_forskning.pdf.
- Hjorthol, Randi. *Byidealer, bostedspreferanser og aktivitetsmønstre i Oslo, Bergen og Trondheim*. TØI-rapport 672/2003. Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2003.
- Isdahl, Bård. *På taket, i gården, i parken: Kvalitetskriterier for uterom i tett by*. Oslo: Norsk Form og Husbanken, 2007. 25.05.2018. http://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/2805/paa_taket.pdf.
- Jacobs, Jane. *The Death and Life of Great American Cities*. London: Pimlico, 2000.
- Jago, Russell, Janice L. Thompson, Angie S. Page, Rowan Brockman, Kim Cartwright og Kenneth R. Fox. «Licence to be active: parental concerns and 10-11-year-old children's ability to be independently physically active». *Journal of Public Health* 31 nr. 4 (2009): 472–477. 25.05.2018. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdp053>.
- Jansen, Sylvia J.T., Henny C.C.H. Coolen og Roland W. Goetgeluk. «Introduction». I *The Measurement and Analysis of Housing Preference and Choice*, redigert av Sylvia J.T. Jansen, Henny C.C.H. Coolen og Roland W. Goetgeluk, 1–26. London: Springer, 2011.
- Jensen, Rolf H. *Moderne norsk byplanlegging blir til: Tanker og ideer som preget framveksten av moderne norsk byplanlegging slik det særlig framkommer i de tekniske tidsskriftene 1854-1919 med forenklet videreføring av vesentlige tendenser i 1920 – 30 årene*. Trondheim: Nordplan, 1981.
- Karsten, Lia. «Family Gentrifiers: Challenging the City as a Place to Simultaneously to Build a Career and to Raise Children». *Urban Studies* 40, nr. 2 (2003): 2573–2584. 25.05.2018. <https://doi.org/10.1080/0042098032000136228>.
- Karsten, Lia. «Housing as a Way of Life: Towards an Understanding of Middle-Class Families' Preference for an Urban Residential Location». *Housing Studies* 22 nr. 1 (2007): 83–98. 25.05.2018. <https://doi.org/10.1080/02673030601024630>.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. *Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014. 25.05.2018. <https://www.regjeringen.no/contentassets/689bae9d728e48e8a633b024dcd6b34c/sprbatp.pdf>.

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. *Byrom – en idehåndbok*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016. 25.05.2018. https://www.regjeringen.no/contentassets/c6fc38d76d374e77ae5b1d8dcdbbd92a/byrom_idehandbok.pdf.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk forlag, 2009.
- Kvinge, Torunn, Rolf Barlindhaug, Camilla Lied og Marit Ekne Ruud. *Byplangrep og bostedssegregasjon*. NIBR-Rapport 2012:11. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2012.
- Lin, En-Yi, Karen Witten, Meldoy Oliver, Pelelope Carroll, Lanuola Asiasiga, Hannah Badland og Karl Parker. «Social and built environment factors related to children's independent mobility: The importance of neighbourhood cohesion and connectedness». *Health and Place* 46 (2017): 107–113. 25.05.2018. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2017.05.002>.
- Marjanovic, Gordana. «Bygningsform og bebyggelsesstruktur i den fortettede byen». I *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*, redigert av Gro Sandkjær Hanssen, Hege Hofstad og Inger-Lise Saglie, 176–192. Oslo: Universitetsforlaget, 2015.
- Miljøverndepartementet. *Fortetting med kvalitet: Bebyggelse og grønnstruktur*. T-1267. Oslo: Miljøverndepartementet, 1998. 04.06.2018. <https://www.regjeringen.no/contentassets/4ca3568a7fc143049f6809e70fe34bab/6107-fortet.pdf>.
- Morrison, Philip S. og Scott McMurray. «The Inner-city Apartment versus the Suburb: Housing Sub-markets in a New Zealand City». *Urban Studies* 36 nr. 2 (1999): 377–397. 25.05.2018. <https://doi.org/10.1080/0042098993655>.
- Nordvik, Viggo m.fl. *Bo i storby: Boforhold og boligmarked i norske storbyregioner*. Prosjektrapport 2003. Oslo: Norges byggforskningsinstitutt, 2003. 04.06.2018. <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2418742/Prosjektrapport349.pdf?sequence=1>.
- Nilssen, Vivi. *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget, 2012.
- Næss, Petter, Inger-Lise Saglie og Kine Halvorsen Thorén. «Ideen om den kompakte byen i norsk sammenheng». I *Kompakt byutvikling – muligheter og utfordringer*, redigert av Gro Sandkjær Hanssen, Hege Hofstad og Inger-Lise Saglie, 36–47. Oslo: Universitetsforlaget, 2015.
- Plan- og bygningsloven. *Lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 nr. 71*. 20.04.2018.
- Roald, Hans-Jacob. *Byplanen: En historie om utviklingen av Bergen by*. Oslo: Spartacus, 2010.
- Ruud, Marit Ekne. *Unge boligpreferanser*. NIBR-notat 2009:106. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2009.
- Røsnes, August E. «Med eierskap som verktøy og drivkraft i byutvikling». I *Eiendom og Eierskap: Om forståelsen av fast eiendom og dens betydning i verdiskaping og samfunnsbygging*, redigert av Øystein Ringen Kristoffersen og August E. Røsnes, 177–195. Oslo: Universitetsforlaget, 2018.
- Salingaros, Nikos A. «Towards a New Urban Philosophy: The Case of Athens». I *Shifting Sense: Looking Back to the Future in Spatial Planning*, redigert av Edward D. Hulsbergen, Ina T. Klaasen og Iwan Kriens, 265–280. Delft: Techne Press, 2005.
- Schmidt, Lene, Jon Guttu, Guri Krigsvoll, Kristin Holthe, Marit Ekne Ruud, Randi Narvestad, Sven Erik Svendsen, Karin Høyland og Sven Erik Svendsen. *Bokvalitet og bærekraft under endrede rammebetingelser: Momenter til et tverrfaglig forskningsprogram utarbeidet i samarbeid mellom forskere fra Byggforsk, NIBR, NTNU og SINTEF*, redigert av Eli Støa og Randi Narvestad. Trondheim: Notat, Januar 2005.
- Schmidt, Lene. *For tett?: Fortetting, planprosess og bokvalitet i nye byboligprosjekter*. NIBR-rapport 2007:12. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2007.
- Schmidt, Lene. «Fortetting med kvalitet». I Tiltakskatalog for transport og miljø, redigert av Marika Kolbenstvedt, Oslo: Transportøkonomisk institutt, 2014. 20.05.2018. <https://www.tiltak.no/a-begrense-transportarbeidet/a-1-lokalisering/a-1-8/>.
- Schmidt, Lene. *Kompakt by, bokvalitet og sosial bærekraft*. NIBR rapport 2014:12. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2014.
- Stearns, Peter N. «History of childhood». I *IACAPAP e-Textbook of Child and Adolescent Mental Health*, redigert av Joseph M. Rey, J.9 1–32. Geneva: International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions, 2015. 25.05.2018. <http://iacapap.org/wp-content/uploads/J.9-HISTORY-OF-CHILDHOOD-2015.pdf>.
- Sørli, Kjetil. *Nyinnflytting, videreflytting og annen storbydemografi*. NIBR-notat 2003:111. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2003.

- Sørli, Kjetil. *Bosettingspreferanser, flyttemotiver og flytteprosesser: Status og perspektiver omkring den regionale befolkningsutviklingen i Norge*. Notat til Kommunal og regionaldepartementet. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2006. 01.06.2018.
[http://www2.sfj.no/cmssff/cmsmm.nsf/0/8F8EFCE288E180A8C125713300519D68/\\$FILE/Bosettingsmotiv_-_flytteprosesser_notat.pdf](http://www2.sfj.no/cmssff/cmsmm.nsf/0/8F8EFCE288E180A8C125713300519D68/$FILE/Bosettingsmotiv_-_flytteprosesser_notat.pdf).
- Thorén, Anne-Karine Halvorsen, Jon Guttu og John Pløger. *Arealnormer: Virkemiddel for livskvalitet i fysisk planlegging*. NIBR-rapport 2000:3. Oslo: By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, 2000.
- van Eldijk, Job. *Trygghetsutredning Noltorp*. Göteborg: Allingsås kommun, 2014.
- van Vliet, Willem og Lia Karsten. «Child-Friendly Cities in a Globalizing World: Different Approaches and a Typology of Children's Roles». *Children, Youth and Environments* 25 nr. 2 (2015): 1–15. 25.05.2018.
<https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.25.2.0001>.
- Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. *Vår felles framtid*. Oslo: Tiden Norsk Forlag, 1987.
- Whyte, William H. *The Social Life of Small Urban Spaces*. New York: Project for Public Spaces, 2001.

Vedlegg A – Intervjuguide småbarnsfamilier

BRIEFING

- Takk for at vi får lov til å intervjuere dere
- Vi gjennomfører nå vår masteroppgave ved Høgskolen på Vestlandet.
- Intervjuet skal inngå i en undersøkelse om småbarnsfamilier og fortetting av Bergen sentrum. Vi ser på hvilke bokkvaliteter småbarnsfamilier ønsker i sine boliger og bomiljø og hva som er tilgjengelig i Bergen sentrum.
- Formålet med undersøkelsen er å finne fram til kvaliteter for barn og småbarnsfamilier som kan integreres i utviklingen av Bergen som en kompakt by.
- Undersøkelsen er viktig for å se på sammenhengen mellom politiske visjoner for byutvikling og resultatene som oppnås i Bergen.
- Intervjuet er anonymt, og navn vil ikke bli brukt.
- Intervjuene transkriberes og anonymiseres etterpå. Ca. 8-10 intervjuer vil utgjøre det samlede datagrunnlaget for analysene i undersøkelsen.
- Forskningsopplegget er meldt inn og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.
- Er det greit at vi intervjuer deg?
- Er det greit at vi gjør et opptak av intervjuet?
- Vi gjør oppmerksom på at du kan trekke deg fra intervjuet når som helst
- Har du andre spørsmål?

INNLEDENDE SPØRSMÅL

- Hvor gammel er dere?
- Hva slags utdanning har dere?
- Hvor mange barn har dere?
- Hva er barnas alder?
- Hvor er dere vokst opp?
- Hvor bodde dere før?

FLYTTEMØNSTER

- 1) Kan dere fortelle litt om hvordan deres trives her?
  - a. Fordeler og ulemper ved å bo her?
- 2) Hva var avgjørende ved valg av bosted?
  - a. Hvor lenge har dere bodd her?
  - b. Hvordan har barna påvirket valg av bosted?
  - c. Hva med boligtype?
- 3) Hvilke faktorer er viktig for dere når det gjelder valg av bosted?
  - a. Hva med boligtype?
- 4) Kjøpte dere bolig i det området dere ønsket da dere flyttet hit?

Kort oppsummering

BOLIG, SENTRUM OG NABOLAG

- 5) Hva synes dere er bra i nabolaget?
  - a. Hva er de viktigste kvalitetene?
  - b. Er det noe dere skulle ønske det var mer av?
- 6) Hvor lang tid bruker dere mellom hjem og viktige funksjoner?
  - a. Skole, barnehage, arbeid?
- 7) Bruker dere Bergen sentrum i dag?
  - a. Hvordan / Hva bruker dere sentrum til?
- 8) Kunne dere tenke dere å bo nærmere sentrum enn dere gjør i dag?
  - a. Hvilke fordeler ser dere ved å bo i sentrum?
  - b. Hvilke utfordringer ser dere ved å bo i sentrum?
- 9) Hvilke avveininger gjør dere rundt større bolig utenfor byen eller sentral bolig i byen?
  - a. Hva med pris?
  - b. Hvor viktig er stor plass inne og ute?
- 10) Hva må være på plass for at dere som småbarnsfamilie skal bo tettere?
- 11) Kunne dere tenkt dere å delta i en delingsøkonomi tilknyttet boligen?
- 12) Er dere tilfreds med bomiljøet der dere bor nå?
- 13) Hva tenker dere om kvaliteten på utearealene i nye boligprosjekter?

Kort oppsummering

TRYGGHET OG UTEOMRÅDER

- 14) Føler dere at nabolaget er trygt?

- a. Trafikk
  - b. Tyveri
  - c. Annen kriminalitet
- 15) Er dere engstelige for barna når de er ute og leker alene?
- 16) Hvor langt får barna lov til å bevege seg alene?
- a. Opplever dere dette som trygt?
  - b. Er det nok plass? Stor nok aksjonsradius?
  - c. Er det gode nok sammenhenger mellom de ulike områdene barna ferdes i?
- 17) Hva tror dere om takterrasser?
- a. Kan det være en erstatning for uteområder på bakken?
  - b. Ville dere ha brukt en lekeplass på et tak (forutsatt at den er tilstrekkelig sikret)?
- 18) Er utearealene tilfredsstillende i nærområdet?
- a. For hvilken aldersgruppe?
  - b. Kan de brukes på forskjellige måter?
  - c. Av forskjellige aldersgrupper?
- 19) Har du mye kontakt med naboene?
- a. Hvorfor? / Hvorfor ikke?
  - b. Hva slags kontakt?
  - c. Fremmede som kommer forbi?

Kort oppsummering

AKTIVITETSTILBUD

- 20) Syns dere at de nære uteområdene gir nok muligheter for aktivitet hos barna?
- 21) Har barna mulighet for organisert aktivitet i området?
- a. Er det godt nok?
- 22) Hva med aktivitet for de voksne?
- a. Finnes det områder som er bra for både barn og voksne?
- 23) Hvordan opplever dere at Bergen som er tilrettelagt for barn og småbarnsfamilier?

Kort oppsummering

DEBRIEFING

- Gjennomgang av intervjuet
- Hvordan opplevde dere intervjuet i dag?
- Oppgaven skal leveres 23. mai, og vi er nå i gang med intervjufasen.
- Som sagt så vil intervjuet bli anonymisert. Transkripsjonen vil bli tatt vare på i en anonymisert versjon.
- Har du noen spørsmål til oss?
- Er det greit om vi kontakter dere igjen dersom det er noe vi har glemt?

Vedlegg B – Intervjuguide byutviklere

BRIEFING

- Takk for at vi får lov til å intervju deg
- Vi, Magnus Meinert og Stig Thomas Thomassen gjennomfører nå vår masteroppgave ved Høgskolen på Vestlandet.
- Dette intervjuet skal inngå i en undersøkelse av småbarnsfamilier og fortetting av Bergen sentrum, der vi ser på hva som må til av bokvaliteter for at småbarnsfamilier skal bo i Bergen sentrum
- Formålet med undersøkelsen er å finne fram til kvaliteter for barn og småbarnsfamilier som kan innpasses i utviklingen av Bergen som kompakt by.
- Undersøkelsen er viktig for å belyse sammenhengen mellom politiske visjoner for byutvikling og resultatene som oppnås i Bergen.
- Intervjuet er anonymt, og navn vil ikke bli brukt. Imidlertid kommer vi kun til å intervju noen få planleggere så en mulig risiko for gjenkjenning kan forekomme.
- Intervjuene transkriberes og anonymiseres etterpå. Ca. 8-10 intervjuer vil utgjøre det samlede datagrunnlaget for analysene i undersøkelsen.
- Forskningsopplegget er meldt inn og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.
- Er det greit at vi intervjuer deg?
- Er det greit at vi gjør et opptak av intervjuet?
- Vi gjør oppmerksom på at du kan trekke deg fra intervjuet når som helst
- Har du andre spørsmål?

INNLEDENDE SPØRSMÅL

- Hva er din stiling / tittel?
- Hvilken utdanning har du?
- Hvor lenge har du jobbet her?
- Hvilket område av byen bor du i?

FORTETTING

- 1) Klimautfordringer og økt press på arealer har gjort kompakt byutvikling til den måten vi bygger by på i dag
  - a. Hvordan mener du at dere kan bidra til en god fortetting av byen?
- 2) Byråd Schjelderups politiske plattform og forslaget til kommuneplanens arealdel 2016 signaliserer at Bergen kommune har ambisjoner om flere barnefamilier i Bergen sentrum.
  - a. Hva tenker du om dette?
- 3) Hva mener du at dere kan gjøre for at flere barnefamilier skal bo i sentrum (eller tettere)?
- 4) Hva mener du om leilighetsstørrelsene som bygges i dag?
  - a. Kan dere gjøre mer for å bygge leiligheter i ulike størrelser?
- 5) Hva mener du om uterommene som planlegges og bygges i tette boligområder i dag?
  - a. Tror du personlig at dette er gode uteområder for barn?
- 6) En by bygd for barn er en god by for alle. Vil du si deg enig eller uenig i dette?
  - a. Hvis enig: Hvorfor er det slik at enkelte nye bygg ikke gir barn den aksjonsradiusen de trenger innenfor sine nærområder?
- 7) Leilighetsstørrelse og uteområder ses på som de viktigste virkemidlene for å få flere småbarnsfamilier til å bo i sentrum.
  - a. Tror du dette er nok?
  - b. Er det slik at byen kun er for en bestemt type mennesker?

Kort oppsummering

PLANLEGGING

- 1) I hvilken grad vektlegger dere uteområdene i plan- og byggeprosjekter?
- 2) Har det vært mulig å ta med seg de kvalitetene dere har oppnådd i boligprosjekter i byens randsone når dere nå fortetter i sentrumsnære områder?
- 3) Livet mellom husene, er det like viktig i dag?
  - a. Hvordan kan dette anvendes i dagens fortetting?
  - b. For barn?
  - c. Innhold i første etasje
  - d. Gated communities
- 4) Hvilke typer av møteplasser trengs i en by
- 5) Hvordan legge til rette for sambruk av utearealer?
- 6) Er offentlige plasser og parker i stor nok grad lagt til rette for barn?
  - a. Muligheter for frilek for barn, eller pent å se på for voksne?
  - b. Sammenheng mellom uteområder i byen
  - c. Større barns økende aksjonsradius

- 7) Plassering av skole og barnehage
  - a. Først eller sist i et utbyggingsprosjekt?
- 8) Kan takterrasser erstatte uteoppholdsareal for barn på bakken?
  - a. Hvem skal takterrasser være for?
  - b. Lekeplasser på tak?
- 9) I boliger som ikke er planlagt for småbarnsfamilier viser det seg likevel at småbarnsfamilier flytter inn.
  - a. Hva tenker du om planlegging for bestemte livsfaser?
  - b. Er det greit med dispensasjon fra utearealskravene?
  - c. Hva kan gjøres i ettertid hvis slike situasjoner oppstår? (Ingen uteområder f.eks.)
- 10) Fleksibilitet i boligmassen og uteområdene?
- 11) Tror du det er mulig å oppnå gode kvaliteter i uterommene uten å gjøre prosjektene ulønnsomme?
- 12) Er det slik at småbarnsfamilier flytter inn i de større leilighetene dere planlegger (når de blir bygd)?
  - a. Er det økonomisk forsvarlig å bygge store leiligheter i sentrum?
  - b. Er det etterspørsel fra småbarnsfamilier etter større leiligheter?
- 13) Hva er din oppfatning om småbarnsfamiliers ønske om å etablere seg i sentrum?

Kort oppsummering

DEBRIEFING

- Gjennomgang av intervjuet
- Hvordan opplevde du intervjuet i dag?
- Oppgaven skal leveres 23. mai, og vi er nå i gang med intervjufasen.
- Som sagt så vil intervjuet bli anonymisert. Transkripsjonen vil bli tatt vare på i en anonymisert versjon.
- Har du noen spørsmål til oss?
- Er det greit om vi kontakter deg igjen dersom det er noe vi har glemt?

Vedlegg C – Rådatamatrixe fra intervju med småbarnsfamilier

Sosiale bokvallerier	<p>Vi er vel ikke de som, vi liker å være sosial, men det er deilig å være privat så kan vi heller oppsøke dei sosiale når vi vil det. Men det er utrolig deilig å kunne styre seg selv, og slippe å gå på, sånn sameiermøter og sånn, stemme over ting og sånn. Så jeg vet ikke om hva vi skulle måtte ofret for å slippe det ... Så er det jo barn, bok og baller, der kommer de jo foreldre og unger, litt forskjellige fra gang til gang, noen gjengangere. Eller så driver jo dette Initiativ Laksenåg nede på Lyst og fryd, det er de samme som driver Urdfuset. De har sånn nabobolagscafe, en onsdag i måneden eller hva det er. Der oppfordrer de folk til å komme(Silje)</p>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<p>Vi får ikke tid til å benytte oss av alt. De har jo av og til litt teater eller fortellerstund om søndagene og ... Sånn som biblioteket, de har jo kino og sånn hver lørdag ... Så er det dumt de tok vekk svømmehallen. Det var jo både på Damsgård og på Holen. Det er dumt at de forsvinner(Silje) Det er dårlig at tilbudet vårt blir ute i Loddelfjord. Men det er jo nærmere for oss å gå inn til byen enn å måtte på motorveien og ut – det er jo litt trist(Thomas)</p>
Uteområder	<p>Ja, jeg tror ikke vi kan klage på lekeplassene ... (Thomas) Ja, vi har brukt barnehagen kjempemasse. Den er jo inngjerdet, så når de var enda mindre så var det bra ... Det er fint, men det virker litt lite gjennomtenkt og helhellig. Sånn som det med Håsteinerparken. Det har ikke vært biling å lage til. Så blir det så flott, men så er det ikke noe videre plan til hva som skal skje. Det er sikkert noen som har ansvar for vedlikehold, men det er ikke noen som «stuper» på og vil bruke det aktivt. ... Så er det jo laget et sånt anli. Men det var vel bare åpningen av Damsgårdsdagene det ble brukt. Så det er litt rart at de lager så fint, og så gjør man ikke mer ut av det. Jeg vet ikke om de tenker det skal bli noe mer (Silje)</p>
Nærhet og transportbruk	<p>Jeg liker jo veldig godt byen, jeg er mer bymenneske enn land. Vi kan gå inn til Den Blå stein på 20 minutter eller bussen går her, så kan jeg gå opp Haukeland, på 40 minutter. Så er det jo nærmere skolen ... men jeg sykler jo om sommeren, ... Ja, om jeg skal gå til byene alene er det jo ikke noe problem, men med ungene kommer det jo litt an på dagstørmen. Men noen ganger får vi jo de med oss opp på Løvsstien og sånt(Silje)</p>
Trafikk	<p>Det kunne selvsagt vært litt mindre trafikk og sånn ... og det kunne nesten ha vært bilfritt der nede, og hele Damsgårdsveien. Det hadde vært flott(Silje)</p>
Barns mobilitet	<p>Vi følger de ... Jeg vet ikke helt hva de kan ... for våre går jo ikke alene sånn sett ... Vil vel snart begynne å gå ut nå. Vi har snakket med han eldste om sprøyter, og hva han skal gjøre hvis han ser det. Men vi må se barna litt an(Silje) Når vi føler de er rustet til å gå ut å leke, og/eller om han skal gå til en kompis(Thomas)</p>
Boligvalg	<p>Vi synes vel at enebolig må vi ha. (Silje) ... og hage(Thomas) Det føles fort veldig tett dersom det er folk bak hver vegg. ... Dette er et greit kompromiss. Det er ikke en blokkleilighet inne i byen, og det er ikke en stor enebolig langt ute på landet (Thomas). ... Jeg liker jo veldig godt byen, jeg er mer bymenneske enn land. Vi kan gå inn til Den Blå stein på 20 minutter eller bussen går her, så kan jeg gå opp Haukeland, på 40 minutter. Så er det jo nærmere skolen (Silje).</p>
<p style="text-align: center;">Intervju 1, Silje og Thomas</p>	

Sosiale bokvaliteter	<p>Fe fleste venninnene som har barn sier at det viktigste er å kunne være sosial, gjerne med andre barnefamilier. Man føler nesten, når man er småbarnsforeldre, at det går veldig mye i det, og da hadde det vært kjekt om man kunne være sosial. Så jeg tror at enlen man er ute i en hage, en park eller på et tak, så er det viktigste a man kan tilrettelegge for at man kan være sammen med andre barnefamilier ... at det blir en samlingsplass! Det er noe som jeg tror ... hvis jeg skulle satse på én ting i forhold til det så er det ett eller annet samlingspunkt hvor det er hyggelig fra de minste til de eldste. (Jorunn)</p>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<p>Det er jo kultur vi ... vi går og tar en kopp kaffe eller en øl, det går vel litt under kultur. Så går vi jo litt på Fløyen med barna. Det synes vi er et veldig fint sted. Det er jo veldig tilrettelagt. Bruker folk byen til noe annet enn kultur? ... Jeg mener at barna mine er veldig glad i å gå på cafe, for jeg har presset til det fra de var nyfødte ... Så vi går masse på cafe, så bare gir jeg de iPaden så har vi det veldig koselig. Nei, men altså det er jo litt sånn, jeg liker meg veldig godt inne på Møhlenpris, på Kaffebrermeriet. Da har vi Nygårdsparken bak der, så går vi der og leker litt, så går vi på Kaffebrermeriet og tar en kaffe, og der har de jo sånne der, ... så har de med seg løpehjul. Så det er masse gøy som skjer i byen. (Jorunn)</p>
Uteområder	<p>Det er jo noe av det vi savner her, at det er mere lekseplasser, og kanskje en i byen også. Men så er vi jo der vi er. Nå har vi barn i en alder hvor de er opptatt av lekseplasser, når vi får eldre barn er vi kanskje mer opptatt av andre rammer, om trygghet og sånn, og kulturtilbud for dem. Men per nå er det lekseplassen (Jorunn) Ja altså de gode lekseplassene rundt her er enten private eller de er liksom i barnehager. Det er ikke noe sånn ... Det hadde vært naturlig og hatt noe mellom boligene, men det ble liksom ikke det helt store (Geir) Lekseplassen borti veien er vi på kanskje en halvtime, så er alle kjempeli. Men det er ikke så viktig å tilrettelegge for 2 åringen i forhold til 6 åringen, for han er gjerne lettere å underholde. Så dersom du må velge så er kanskje 6 åringen best. Men det går kanskje an å møte begge behovene.(Jorunn)</p>
Nærhet og transportbruk	<p>Jeg slet litt de første årene når jeg skulle på jobb, for det tok 40-45 minutter når jeg kom i rushet. Og da kunne jeg mer ønske å bo nærmere jobb. Men så ser du at når du får barn da, og spesielt når du begynner med dette barnehage/skole, og en skal gå i barnehage og en skal gå på skole så er det liksom tidsklemmen og sånn og sånn. Da tenker jeg at det viktigst at man bor nærme de, så kan du heller liksom dra til jobben ... Mellom barnehage og skole, er det veldig liten, det er jo ganske nærme. Så bruker vi kanskje litt lengre tid til jobb. ... Jeg hadde ikke kommet meg til jobb med kollektiv. Da hadde jeg måtte begynt dagen klokken seks, for å nå alt. (Jorunn)</p>
Trafikk	<p>De planlegger å bygge ut et klempe industriområde i nærheten, som vi i utgangspunktet ikke blir kjempberørt av, men det går en del tungtrafikk ned veien her oppe. Det er jo negativt sånn sett ... Kommer du deg hærskimnet over til kirkegården har du et utall, turveier på rimelig lite trafikkerte veier. Det er omveier, men du får gå trygt. (Geir)</p>
Barns mobilitet	<p>Ja, her er det veldig trygt. Vi er jo i enden av blindveien. Det er jo bare oss som bor her som kjører ned her, og vi vet jo at det løper unger rundt. ... Så det er litt sånn at du bare kan slippe de ut. ... jeg liker veldig godt det, at det er liksom litt trygt, i forhold til trafikk og sånt. (Jorunn)</p>
Boligvalg	<p>Vi var vel litt opptatt av å ha litt størrelse på huset, og gjerne utleie som er på dette, for da kunne vi gå litt opp i pris. Så var det jo det at jeg ønsket meg hund mer enn barn, så vi måtte ha hage. Det var jo det vi var mest opptatt av .... Det var ikke aktuelt med leilighet liksom, vi skulle ha hund. ... det var vel egentlig det at jeg var oppvokst i Bergensdalen, og jeg ville fra Minde til Paradis. Og han er oppvokst på Sotra, og han ville bo fra Minde til ... eller egentlig fra vest og utover til Sotra. Så ble vi enige om at jeg kunne gå til Laksevåg, og han kunne gå til Storeveit. Så var det den tiden det var veldig dyrt. Alt gikk liksom en million over prisantydning, og så var det at dette dukket på. ... Vi tenkte jo på det når vi kjøpte at vi måtte kjøpe et sted der, vi visste jo ikke om vi ville ha barn da, men at det måtte være et sted der barn kunne vokse opp.(Jorunn)</p>
Intervju 2, Jorunn og Geir	

Sosiale bokvallerier	<p>Vi har mye kontakt med naboene, spesielt de nærmeste naboene, og småbarnsfamiliene. Og så trener jeg med en nabo. Lager middag og røker bacon med en annen nabo. Det er mye sosialt ... Jeg vet at min samboer gikk et par ganger på åpen barnehage, da han var yngre, og da målte hun til Fyllingsdalen eller Loddølfjord, men det var ikke noe her, så det hadde hun sikkert satt pris på. Initiativ Laksevåg har jeg ikke hørt om, ikke kjent med.</p>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<p>Det er ikke noe jeg har tenkt noe særlig på, han har jo stort sett ligget i vogn fra fram til nå. I for sommer så var det å gå tur opp Fløyen med han i vogn</p>
Uteområder	<p>Lekeplass, huskestativ, klatrestativ syns jeg er viktig, områder hvor du kan spille ball, leke med ball, her er det hvis vi går tohundre meter ned i skogholtet her så er det en større tidligere fotballbane som er litt gjenrodd av gress nå. Så har du ork så er det bare å ta med seg gressklipper så er det fotballbane. Generelt at det er muligheter for å komme seg ut å aktivisere unger, om det er lekstativ eller bare en åpen plass hvor det er mulighet for å kaste frisbee, spille ball eller hva det nå er for noe. ... Uteområder tror jeg er viktig, turområder, uteområder ... Det trenger ikke å være veldig stort, det er jo positivt som sagt det som er gjort opppe på Fløyen, der har du jo både muligheter for å sitte og leke, men de har også gjort det veldig fint med apparater og taubaner og hva det nå enn er opppe i Trollskogen. Så det er jo et veldig stort pluss, og så mye kan man ikke forvente at det er overalt</p>
Nærhet og transportbruk	<p>Barnehagen er ti minutters gåavstand, så det er veldig greit. Min samboer jobber på Haukeland, jobber skift, tredelt, vi bytter på å hente og levere. Jeg kjører bil og hun tar buss. Jeg henter og leverer til og fra jobb og det er et minutt omvei å kjøre. Og samboeren går som sagt, og det er ti minutter.</p>
Trafikk	<p>Nå er ikke veien her den mest trafikkerterte veien, og det er fortau hele veien, så det er god sammenheng. ... Selv om det er ganske sentralt er det såpass avsidesliggende at han [barne] kan fly litt rundt uten at vi trenger å være livreddede for trafikk.</p>
Barns mobilitet	<p>Nei, han går ikke ut alene, det gjør han ikke, så gammel er han ikke. Men det er sånn at vi sitter på terrassen og følger med, og hvis han fyr for langt bort eller ut mot der hvor bilene kjører med til garasjen og sånn så løper vi etter han. ... Vi følger alltid med, men det er på grunn av alder. Så jeg ser for meg at om han hadde vært et par år eldre så kunne han flydd ut her og heifa på som han ville. ... om han hadde vært et par år eldre så hadde han gått ned til leksplassen, og sikkert fått utforska litt oppi skogen, men sånn at vi hadde sett han. Det går litt på falle og slå seg og sånn også, og skulle det skje nå så er det greit og se han, eller høre hver hvert fall</p>
Boligvalg	<p>Ved valg av bosted? Ja, du har jo disse vanlige, du har lyst på sol, du har lyst på utsikt, jeg er glad i å fiske så det å komme ned til sjøen, ellers så er jo pris alltid en sak, etter hvert så ser vi nok for oss en enebolig med litt større hage, eget privat uteområde, ja. Og så er det jo da for vår del om vi har lyst til å bo i by eller utenfor. Vi er usikre på hvor vi ender opp senere, om det blir her i Bergen eller på Østlandet, det vet vi ikke, så det er vel de avgjørende faktorene der.</p>
Intervju 3, Stian	

Sosiale bokvallerier	<p>Det er jo det vi savner her. Det er jo en skikkelig møteplass. Det er derfor vi sier vi savner biblioteket her. Men det kunne like greit vært en god restaurant eller et utested. Ja vi har Lyst og Fryd, men et er knapt åpent og du må betale luseravis av kroner for å leie det, det er en ting, og speiderhuset er iskaldt og bite lite. Ungdommens hus, ja det er hus her på Laksevåg, men det har en så lang historikk at det er ikke så funksjonelt til bruk i dag, selv om vi gjør det. Det er litt på tross av og ikke på grunn av liksom. Jeg ser at det er gode møteplasser på Møhlenpris og jeg synes det er fantastisk det de har fått til der (Wenche)</p>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<p>Vi går på teater og sønnen vår går på kulturskolen, så vi er jo mellom bygrinene der, og da går vi ut og spiser ... jeg synes vi bruker byen alltså, vi bruker Fløyen, og vi har venner i byen, så vi bruker egentlig hele byen (Wenche)</p>
Uteområder	<p>Men det er jo noe med det som er i den umiddelbare nærhet. Men litt med vår bakgrunn kanskje, så ville vi ha litt hage og uteplass og sånn (Morten) Der er det en liten skog. Der er ungene vant til å bli dratt med, både i barnhagen og skolen. Det er litt sånn «eventyr» oppi der. Nostalagisk ... Ja det er Bådeplass og flyebrygge, og turvei rundt hele. Så det er jo et veldig fint. – jeg synes jo at alle de eldre frområdene, inklusiv Storavatenet fungerer bedre enn for eksempel Løvstien. Som er blitt for bratt og litt for mye områdesatsningspreget, synes jeg da. ... Vi har jo fått helt dilla på Damsgårdsfjell. Hver eneste høst er vi jo oppe ukentlig. Nipedaalen ja (Wenche)</p>
Nærhet og transportbruk	<p>Nærhet til skole er fint, men jeg tror ikke vi tenkte på det når vi flyttet hit (Wenche) Vi var vel veldig opprørt av dette med reisevei til jobb, til Bergen sentrum, fordi hun kjører ikke, og jeg synes det er helt uaktuelt å kjøre bil til jobb. Til jobb er det ti minutter med sykkel. Fra jobb er det ti minutter, kanskje elleve? Jeg har ei-sykkel så det går resten like fort hjem igjen. Sånn at da ble det litt å se på kollektivbudet og hvor lang tid tar det å komme seg til sentrum(Morten). Det er genialt nært sant. Det er en halvtime å gå inn til kinoen, til teateret og der det skjer (Wenche)</p>
Trafikk	<p>Veien her nede er jo også omkjøringsvei når Løvsstakkunneleien stenger, det har jo også noen sider ved seg som ikke er bra. (Wenche). De trenger ikke ned på hovedveien. Og det oppleves jo som trygget. Det er lavere hastighet på bilene som er der. (Morten).</p>
Barns mobilitet	<p>De siste årene har jeg måtte vende meg til at det er trygt at han krysse veien her nede. Han ha overblikk ... ja ... - Det betyr jo at han kan krysse veier ... Men han er så tinnk til å ha respekt for den veien, at han automatisk tatt oss i hånda når vi skal gå over veien. ... Vi har jo jobbet fælt med respekten for veien her nede. ... (Nå har han jo hatt SFO fram til nå, men i femte klasse har det jo vært mye nytt, og det hel nytt av året at han er på sykkel eller går gatelangs i bydelen med kompis.) Vi har holdt voldsomt tilbake, vi har vært kjempe engstelige tenker jeg.(Wenche)</p>
Bolivalg	<p>Det som endret seg var vel at vi fikk øynene opp for at dette er jo veldig nære til sentrum. Så dersom vi kunne beholde sentrumsnærheten vi hadde i Frydenbølgen og samtidig få mer plass. ... Vi tenkte jo aldri på å bo i sentrum, for det vi ville ikke bo i leilighet med barn da. Vi ville ha plass. Det var egentlig bare spørsmål om hvor langt ut. Og da synes vi har beveget oss veldig lite fra sentrum. ... Vi fant jo ut at vi ville ha sentrumsnærhet da, men her trenger du jo ikke å betale noe ekstra for det, fordi det var lave priser i området her. Så sånn sett føler jo vi at vi har bosatt oss sentrumsnært til en lav pris da. ... Så ville vel vi ha et overkommelig hus. Vi har ikke tenkt å slipe oss ut på alt mulig av drenering, og utskifting av vegger og sånn. Det er veldig at det er et murhus for eksempel. Det krever jo mindre vedlikehold. Vi har lyst å kose oss med andre ting ... ja som vi har vokst opp med som vi vil ha (Morten)</p>
Intervju 4, Wenche og Morten	

Sosiale bokvallerier	<p>Det er jo litt sånn når man har unger. Da tilbringer man jo mye tid sammen. Det blir jo vennene våre. Eller blir en del av det ... vi huser på veldig mye folk i løpet av dagen når vi beveger oss rundt her. Opp til barnehagen og ned til butikken. Og det liker vi jo. Vi er jo litt sånn, sosiale folk. Noen vil jo ... kanskje derfor noen flytter vekk? (Siren) Men det stresser jo ikke oss at det er insyn for eksempel. Det er ikke noe tema for oss (Kim) ... Det handler litt om kultursentret som er tilgjengelig. Et lokale som er kjempefint. Det er kjekt å arrangere noe der. Da har det jo kommet folk, mest fra bydelen, men og litt nærområdet. ... Men det er jo også dette med bomiljøet, og at det er veldig hyggelige folk, og at vi stoler skikkelig på folk. ... det henger gjerne noen alkiser nede på hjørnet, men det er ikke noe sprøyter og sånn, ikke noe mer enn det det ellers er i sentrum. (Siren)</p>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<p>Vi er mye nede på biblioteket, vi går ned der ... hmmm, Kode, litt innom der ... Barnas hus har vi vært på noe arrangement, litteraturhuset og litt sånn. Prøver å sjekke litt hva som skjer. ... Vi er ofte en tur rundt i byen hvis det er sånn. Ned til byen ... men i helgene er vi ofte på tur (Siren)</p>
Uteområder	<p>De planene det går et rykte om som kanskje skal være her, sånn nedbygd trampoline og sånt. Det er jo noe med enebolig – trampoline i hagen. Det er jo en veldig kjekk aktivitet for ungene. Vi nevnte jo ikke det, men det å øve seg på å sykle, det er superfint. Det er flott og ... det er jo ting vi ikke tenkte på når vi flyttet inn her, hvor greit det er for de å lære seg å sykle her ute. Så synes jo jeg at etter hvert, nå har vi jo små unger, så tradusen er ikke stor enda, for akkurat rundt her er jeg fornøyd, men du skal ikke så veldig mye lengre ... for det er noe med at vi må mer ut av huset, enn om det hadde vært en enebolig, tenker jeg. Så det er vel mer det, hvor mye blir folk eller venner av våre barn doende, hvor mye kan vi fortsette å bruke naboenes sine leiligheter som avlastning. (Siren)</p>
Nærhet og transportbruk	<p>Men det var jo liksom bybane ... det er bybane, og vi kan sykle på jobb, begge jobber i sentrum ... så det er vel egentlig summen av tingene her som gjør at denne hverdagslogistikken går utrolig mye mer sømløst. Når jeg snakker med andre, som på en måte ... de er jo ikke i gang med midt dagen en gang før klokken er seks, og det er henting og kjøring med bil hit og dit. Og har de flere unger så har de gjerne en unge i barnehagen her og en unge på skolen der, altså det er (Kim)</p>
Trafikk	<p>Fra overgangen med oss og opp, med alle de ulike punktene opp mot skolen er det helt elendig. Det er ikke noen. Bortsett fra den bilveien. Hadde det ikke vært for den bilveien hadde det ikke vært noe problem ... det står ikke at det er skolevei en gang ... lysregulering hadde vært aller best ... Jeg tenker at vi foreldre kanskje kan ta det litt, dette med å passe overgangstellet. Det er jo bare det krysningspunktet der. Det fine er at du slipper å følge ungene, en forelder hver uke som tar den jobben. Ellers så er det veldig sømløst tenker jeg. ... Folkene fra næringslokalene parkerer her oppe, og de har egentlig mulighet til å parkere der nede for 1000,- i måneden, men det er noen som ikke benytter seg av det. Så det er mye trafikk, fram og tilbake, og det er en del råkjøring, oppe på veien. Folk gasser litt på, det er ikke noe bra. Men det er nå meldt til kommunen, og det blir forhåpentligvis bedre. Det er vel en sånn hjerter, hva heter det hjertesone eller noe sånn? Det er en egen politikk rundt skolene (Siren)</p>
Barns mobilitet	<p>De er ute alene, men da følger vi litt med ... bare ute, altså når de sykler, får de lov å sykle opp til bommen, og det er så vidt at vi ikke kan se de. (Siren) Men sånn som hun eldste, hun får lov å gå opp her til en venninne, og da er det en liten etappe vi ikke ser henne, men da har vi alltid gitt beskjed på forhånd at hun kommer og sånne ting. ... Jeg tenker skoleveien, kanskje ikke det første året, men at de kan gå alene den veien etter hvert (Siren)</p>
Boligvalg	<p>Det var vel flere ting. Pris var en ting, for vi tenkte egentlig Møhlenpris men ... ja vi fikk jo nesten en million eller to billigere bare ved å bevege oss hit. Så var det det praktiske med leiligheten. ... Samtidig så hadde vi jo ikke barn når vi flyttet inn her, men vi hadde jo planer om barn (Siren) ... Da var det mer sånn grøntområde, vi kan sitte der og drikke øl mens solen går ned og sånn. ... Vi flyttet jo fordi vi trenger mer plass og skulle ha barn. Og da var jo veranda og den lekeplassen utenfor viktig. Jeg tror nok ikke vi innså hvor viktig den lekeplassen faktisk var før vi fikk barn (Kim) og solforhold. Vi var bare på en visning vi. Det var liksom denne. Denne vil vi ha ... Ja! – Så var det nærme sentrum søvsagt, men ... (Siren)</p>
Intervju 5, Kim og Siren	

Sosiale bokvaliteter	De fleste er engasjert i et eller annet nærmiljøorganisasjoner, hvert fall de som jeg har noe med å gjøre da, så er det så mye ulike ressuser også fra ulike egentlig kompetansgeområder og fra kulturområdet ... det er absolutt et godt domiljø, vi som er fastboende kjenner hverandre stort sett rundt kvartalene, hvert fall de jeg kjenner. Kjenner ikke alle da. Det er vel det som er fordelen, det er liksom stort nok til at du kan gjemme deg vakk hvis du har lyst til det ... og i alle leilighetene i bygården så feier vi jul, ikke jul, slikker innom på nyttårsaftnen og litt sånn, og naboene over gaten, og ... det er veldig lite homogenit, utenom studentene da, det er jo på en måte en gruppe for seg selv da, som er dominerende ... Det er jo det der med en større andel fastboende, det tror jeg hadde vært veldig bra, men det er jo en gang sånn, universitet er jo her så det
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	Hehe, det er stort sett der vi handler ... det er jo handling, kulturtilbud, kafeer, klippe håret, allverdens, det meste, ja, kanskje det eneste vi må innrømme at vi bruker kjøpesenter er hvis det er sånn storinnkjøp, jævla med varer, det blir litt tungt å bære rundt omkring i byen ... og så, egentlig er byen tilrettelagt på den måten at den har så vanvittige mange tilbud, sant, for alle slags typer interesser
Uteområder	Nok plass? Ja, jøsse navn, er det ikke det da? Hele byen er en lekeplass ... og det, etter, som sagt, de ryddet opp i Nygårdsparken er det helt tipp topp ... ja, eneste jeg vil si er at det er lite lekeplasser - her på høyden - du må liksom spesielt med minsten ut på Nordnes, eller ned til barneparken i Nygårdsparken eller sånne steder for å ha noe å gjøre. Nå skal de gjøre noe på toppen av Nyårdsparken og da, så det blir veldig bra ... Byen i seg selv er jo, barn bruker byen i seg selv som lekeplass. Jeg har jo som sagt vokst opp her da, så jeg vet liksom det at, vi hadde oppdagelsesstend i bakgårder vi, sant, katret rundt i bakgårder og fant veier inn i gamle rønner av noen hus, sikkert livsfarlig alt sammen, men, inn i såpefabrikken i Nygårdsgaten, fant veier over alt, så det var ...
Nærhet og transportbruk	Jeg har bil, tenker praktiske hensyn, så det, ja ... Madammen er på Haukeland så hun bruker vel et kvarter noe sånt med bussen
Trafikk	Trafikken er det jo ikke mye av, for all del, trygt er jo en relativ greie da, jeg er jo litt obs på det, sender jo ikke smågutten ut i gatene uten videre liksom, venter til de i hvert fall vet å kunne gå over veien, det kan jo komme biler, men gjennomgangstrafikken er relativt liten da ... det er jo ikke gjennomgangstrafikk eller noen ting. Jeg anser det som veldig trygt, mye bedre enn da jeg vokste opp ... trafikken er mer med hastigheter, det er en del kjører altfor fort gjennom gatene her, så, de fleste er jo greie, men det er noen som...
Barns mobilitet	Skolen er nå, han går nå selv da, 7-åringen, så det klarer han veldig fort, så ja det er, han bruker 10 minutter på å gå selv ... Eldstemann får gå ut å leke alene ... ikke noe sånn, nei, ja, de er fortsatt litt små da, fire og syv år så ... Han syvåringen går jo selv til og fra skolen og gjør jo det han vil på veien, for så vidt sant, så er jo ikke engstelig for han sånn. Jeg gikk samme ruten selv når jeg gikk på skolen så ... Nå går han over Studententret og så ned Olav Ryes vei, men han kommer sikkert til å gå gjennom parken senere når den åpner, den vanlige ruten holdt jeg på å si, ned der og, hvert fall der jeg gikk, til slutt på rass for det ble ganske ille ... det er ikke satt noen grenser, så langt han kjenner seg igjen, så det blir jo egentlig, ja foreløpig er det jo bare til Møhlenpris da. Og gjerne borte med parken, der han kjenner seg igjen sant, så det der styrer han litt selv da ... Så, frihet under ansvar altså, det <small>der er faktisk en annen historie om det i forbindelse til i år, ha ha</small>
Boligvalg	Jeg er fra sentrum ... Inngrodd ... boligvalget er todelt, ene er at jeg ville bo i sentrum, det andre er arv ... jeg visste hva jeg gikk til ... nærmiljø, skoler og alt dette her er viktig, nærmiljøet inngår i alt - det er hva organisasjonli som er i nærheten, kulturtilbud, nabolskap, type boliger, vil jeg si at det er ... hver bolig har på en måte litt sin identitet da, om du vil ... og så er det jo litt sånn her, i hvert fall i den eldre bebyggelsen at du identifiserer boliger med personer, sant, hvem som bor, i hvert fall de der som er fastboende da, der som studentene bor er det jo mer utskifting selvfølgelig så det er jo mer sånn volatilit

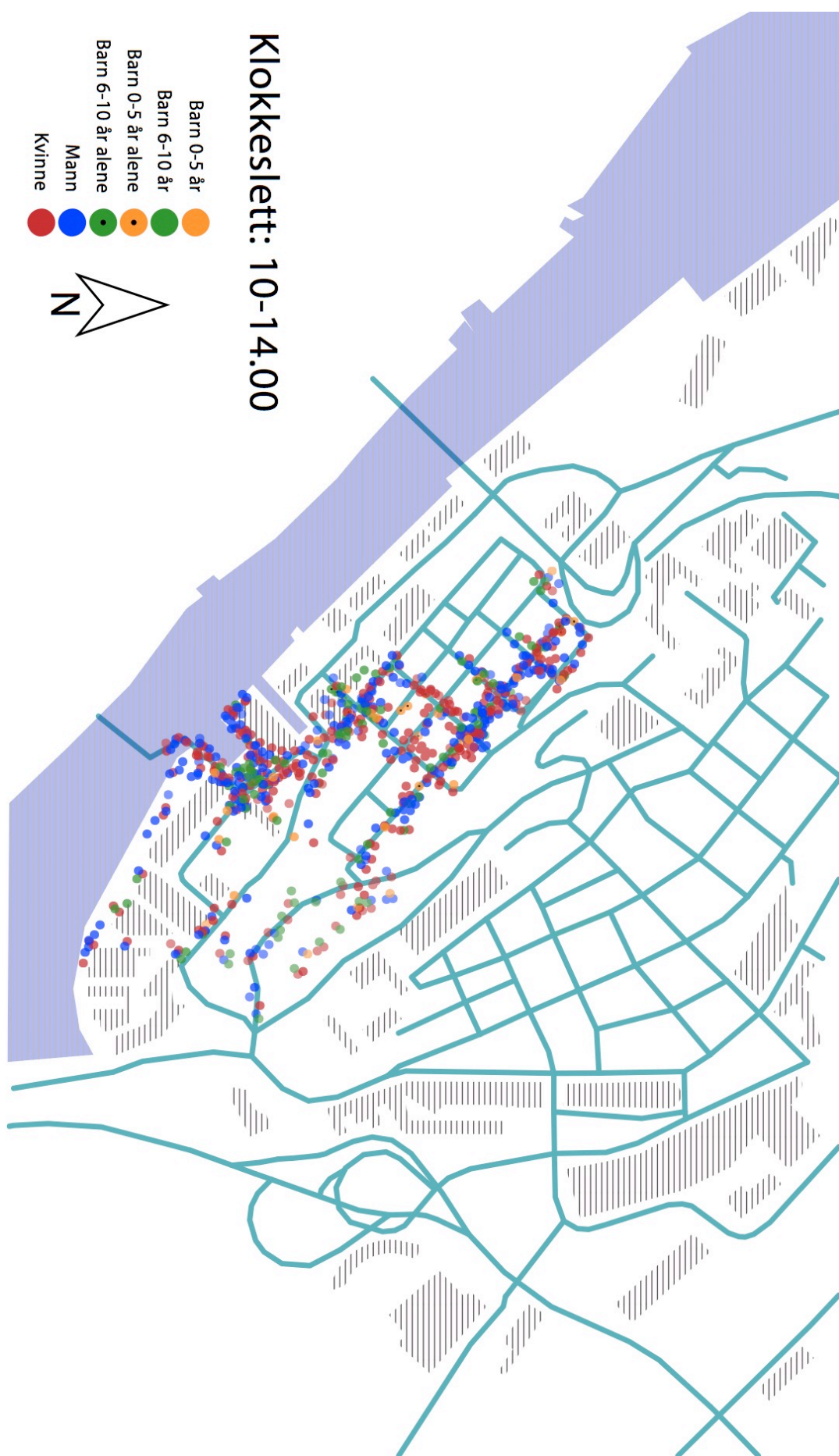
Intervju 6, Henrik

Sosiale bokvallerier	<p>Jeg opplever det som et veldig positivt nabolag. Man blir kjent med mange gjennom skolen selvfølgelig, og så blir man kjent med de man bor i samme bygård som. Folk er stort sett åpne og nysgjerrige, det er et ganske fint bydelssamhold ... Selvfølgelig gjennom skolen hvis man har barn i samme alder, og så har man arrangert gatefester, der noen tar initiativ til en gatefest og så møtes man i gata og blir kjent der. Det har vært felles grilling, gatefest på kafeen Nobel Bopel noen ganger, og tenning av julegranen før juli. Man prøver å få til arrangementer som er delvis privat initiert, gjennom velforening og gjennom aksjonsgruppa for bilfri bydel som holder noen arrangementer. Det gjelder å prøve å være aktiv og skape noen anledninger for å være sammen eller bli kjent. ... Sommerstid kan man bli kjent med naboen hvis man sitter ute. På godværsdager sitter man kanskje ute og kan snakke sammen. Og selvfølgelig vil man møte flere gjennom arrangementer som gatefester. Det er allmenningen gjennom Møhlenspris hvor man går og hvor det skjer ting</p>
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	<p>Vi går til Verftet, sentrum og bruker byen ... på arrangementer og ting</p>
Uteområder	<p>Gateluene blir brukt, det er utrolig viktig i dag, det er et hovedstrøk fra Hulén og ned til skolen, og det er der barna går til skolen. Der møtes man etter skolen, sitter ute om våren, tar en kaffe og ser på at barna leker på plassen med basketballkurv. Det er en veldig viktig møteplass da ... at man kan gå ut med avisen og drikke kaffe i sola mens barna løper opp og ned, og går til skolen alene og leker der. Det er en veldig viktig fysisk utforming som gjør at uterommene fungerer som et nærmiljø, så en sånn type utforming er veldig viktig å få mer av og at flere gater kan bli gatetun ... Med de minste barna går man ned til skolen eller barnehagen der og bruker den som lekeplass. Det er også en lekeplass i Nygårdsparken som man kan brukes i helgene. Men selve byrommene har lite lekeplasser, og er litt mer for større barn tenker jeg</p>
Nærhet og transportbruk	<p>Vi har selvfølgelig vurdert enebolig, slik som mange gjør, men for meg er det veldig viktig å kunne gå til det aller meste. Jeg ønsker ikke å bruke tid på transport i hverdagen. Det er en veldig viktig kvalitet, at man slipper å være avhengig av å gå til en buss, eller bybanen eller en bil for å komme seg et eller annet sted eller på jobb, og slipper risikoen for kø og såne ting. Ikke kaste bort tiden på å sitte i kø. Jeg er vokst opp med å se mine foreldre pendle til jobb i Oslo, og de satt noen timer i bilen hver dag, så sånn vil jeg ikke ha min hverdag tenker nå jeg. Men selvfølgelig utenfor byen får du jo mer plass, der kan du ha hus og hage</p>
Trafikk	<p>Det er jo det at det er veldig urbant, samtidig som det er veldig sånn tydelig ikke del av sentrumskiernen da, at det er jo veldig stille og rolig, altså det er, man går ut døra og går liksom lang tid mellom hver bil som kjører forbi ... Møhlenspris bydel er vel en av de få bydelene hvor det er overdekning av parkeringsplasser, at det er for mye parkeringsareal i forhold til antall biler i bydelen. Så egentlig er det veldig mye areal som kan omdannes til for eksempel lekeplasser eller gatetun uten at det er noe tap for de som har bil, så det er egentlig uforløst arealpotensiale i byen, som da beboere ønsker å få regulert eller bygd om til gatetun, økt fortaus bredde, og flere lekeplasser</p>
Barns mobilitet	<p>Gutten går i andreklassen og går til skolen selv, men vi følger han av og til fordi det er hyggelig. Det er to minutter til skolen. ... de fleste eller alle går til skolen selv i andre klasse, og noen også fra første klasse. Men selvfølgelig bor man jo rett ved skolen og mange ser skoleveien fra vinduet sitt. Men de fleste opplever jo bydelen som trygg og oversikkelig, og man kjenner de fleste som bor der ute. ... Det avhenger så klart av alder, men for oss som har en syvåring så får han lov til å gå til og fra skolen, besøke venner i andre hus, men da ringer vi og avtaler først og får melding når han har kommet fram. Kanskje rundt fem minutter til kompisene i nabolaget, eller til butikken for å kjøpe melk. I den indre bydelen får han lov til å gå, innenfor kvartallene og sånt</p>
Boligvalg	<p>Møhlenspris valgte vi jo både fordi, ja, flere ting, litt sånn tilfeldig at det akkurat da vi ville finne et sted å bo så var det så vi fikk tilgjengelig der, og at vi også hadde venner som bodde der, og jeg synes at bydelen i seg selv hadde en del kvaliteter, det var en tydelig definert bydel, altså man snakker liksom om en sånn landsby i byen, det er veldig sentrumsnært, men likevel så er det veldig tydelig en egen bydel, en viss skjerming fra byen ellers, relativt rolig, lite biler, og selvfølgelig nærhet til parken er kjempeviktig, og også da relativt nærhet til natur, man går liksom nå over Småpudden og rett opp på Løvstakken. Det er sånn en time hjemmefra så er vi i skogen på tur, liksom, man er midt i byen og likevel rett ut i naturen på tur, så ... vi ville ikke bo mer sentralt enn at, vi ville ikke bodd midt i byen, rundt kanskje Festplassen, men, vi ville jo bo sentrumsnært, men likevel med litt sånn skjerming, så det</p>
Intervju 7, Erlend	

Sosiale bokvaliteter	Her i denne velforeningen har det vært St. Hans og Halloween-feiring ... De som kjøpte nytt her i 2012, alle de ble veldig sammensveiset. For de første månedene der gjorde man alt felles. Sånn som jeg har fått det beskrevet stod alle ytterdørene åpen, så flyttet man inn med hverandre. Så var det å finne ut av ting i garasjen og så var det hvor ting skulle stå og være, så alle disse tingene ble gjort i fellesskap da. Sånn at når vi flyttet inn, egentlig var vi de første som ikke hadde vært med på det, merket vi at folk var egentlig veldig sammensveiset. De kjente hverandre veldig godt, og mye av fellesskapet foregikk ute i gaten med barn som gikk i samme klasse og i barnehage og sånn, i tillegg til på lekeplassen. Når vi da ikke hadde barn enda, ble det ikke til at vi satt oss på lekeplassen. Da ble du han rare som ikke hadde unge men som var på lekeplassen ... men ellers er det ikke noe. Jeg vet det har vært noen forsøk på å starte, holdt på å si, en pub i Åsane, men det funker jo ikke (Petter)
Bruk av byrom og urbane kvaliteter	Vi brukte sentrum mye mer før. ... nå er det ikke en gang i måneden engang vi er der inne ... Det blir vel shopping hovedsakelig ... det hadde vært kjekt å ha de mulighetene som sentrum gir, men det veier ikke opp for i forhold til det vi kan bo i her, rekkehus og sånne ting ... Så er det vel noe med at, vi tenker jo sånn, at hvis vi skal ut å spise eller ta oss en øl, så synes vi det er kjekt å dra til sentrum. Nå bruker jo ikke vi sentrum så mye, men vi har ikke lyst å bare gå rett ned her liksom. Det er kjekt å komme seg til byen.(Camilla)
Uteområder	Joda vi er ute. Det er vi. Så vi er fornøyde. Det er ikke så kjempestort, men vi er fornøyde til det bruket. ... De andre husene har jo uteplassen sinn litt bak. Vi har uteplassen vår litt sånn her, så ser vi at folk glor litt på oss helt til de kommer ganske nært så blir det litt sånn «skal vi hilse inn, eller skal vi ikke» og det blir litt sånn igjen når vi sitter her, skal vi hilse på alle som går forbi, eller skal vi, ja. Før vi fikk barn var det jo å sitte ute å spise eller lese bok ... vi savnet byfjellene når vi flyttet ut her. Vi liker å gå på byfjellene nå og, vi synes det er kjekt (Camilla) Lekeplassen er godt inne i boligfeltet, omringet av kjøkkenvinduer. (Petter)
Nærhet og transportbruk	Da tar det, altså på morgenen tar det fem minutter å gå til arbeidsruten, så tar arbeidsruten alt mellom en halvtime og førti minutter så er man på jobb. Men det er klart til seinvaktskiftet og buss der, så går det, fra man går hjemmefra så går det nesten en time. ... På ettermiddagen går det arbeidsrute som går ti over tre ... nå når de jo stengt litt veier der oppe, og da tar det litt lenger tid, men den er under en halvtime faktisk. Fra man går på bussen til man er på terminalen (Camilla)
Trafikk	Nærhet til barnehage og alt man egentlig trenger av butikker den slags. Egentlig greie forbindelser til buss og ... Trafikk synes vi er veldig greit, for vi er jo ganske skjæmret ... Skole var egentlig det som nå er blitt en problemstilling for oss. For hadde hun vært større hadde det vært ganske langt til skolen. Skolen som barna her sogner til, men det er såpass trafikkfarlig vei at de søker seg til andre skoler. Det er ikke langt å gå, men det er bedre vei å gå. Så skole er vel et som står høyt på listen.(Camilla) Nå har de jo «planert» det inn, men det er vel liksom en av de tingene vi savner som må komme (Petter)
Barns mobilitet	Ser vel for meg at her er det lettere å slippe henne mer ut nå når hun blir litt større. Kontra det jeg ville tenkt hvis vi bodde i sentrum, eller, men og litt nærmere sentrum. Det ville i alle fall vært den største utfordringen tenker jeg. ... akkurat nå så synes jeg, vi har jo en liten galning som klatrer i alt, men her tror jeg at det kommer til å gå ganske greit. (Camilla) Ja, den er liksom midt inni, både den og så er det en sånn biteliten gress eller skogsak, det vil si det er noen trær der, og det er der hovedsakelig ungene leker. (Petter) Så jeg tenker det vil være veldig greit. Så er det jo ikke langt ned til kjøpesenteret og sånn, men det er nå et lite stykke likevel (Camilla)
Boligvalg	Jeg vokste opp i, første barnealderen, først i enebolig så resten i rekkehus på Flakveit ... Vi har bodd sammen ved NHH, i en liten leilighet. (Petter) ... Så det var jo egentlig det å være i nærhet til besteforeldre, men og i forhold til størrelse på hva vi kunne få for den prisen (Camilla) Vi tok vel en avgjørelse på at vi ikke er der at vi vil kjøpe et oppussingsobjekt. I hvert fall ikke i den barnefamiliefasen. Og da, hvis man skal ha noe relativt nytt med plass og nok soverom og sånne ting, til å bli boende i noen år så måtte vi prismessig flytte litt på oss da. Så har vi jo tilknytning til området begge to. (Petter) Vi ser jo det, for samme pengene vi har lagt i rekkehuset her kunne vi fått en enebolig med svær tomt og hage ute ved Nordjordlandsbroen for eksempel, men da mister du nærheten ... da går det på bekostning av nærhet til transport, butikk og den slags ... det er klart, hadde det vært samme kvadraterpris nærmere sentrum så hadde det vært supert. (Petter)
Intervju 8, Camilla og Petter	

Vedlegg D – Brukskartlegging Møhlenpris – 10–14.00 samlet

Vedlegg E – Brukskartlegging Laksevåg – 10–14.00 samlet

